INSTITVTIONES IVRIS ANGLICANI AD METHODVM ET SERIEM INSTITVTIONVM IMPERIALIVM COMPOSITAE & digestæ.

OPVS NON SOLVM IVRIS ANGlicani Romaniq; in hoc regno studiosis, sed omnibus *qui πολιτείας & consuetudines inclyti nostri* Imperii penitius scire cupiunt, vtile & accommodatum.

AVTHORE IOHANNE COWELLO IVRIS CIVILIS DOCTORE, ET IN *Academia Cantabrigiensi professore* Regio.

Cum duplici Indice, quorum alter titulos ordine Alphabetico, alter obscuras iuris Ang. dictiones earumq; explicationem continet.

Πάντα δοκιμάζετε τὸ καλὸν κατέχετε. *Epist. 1. ad Thessalon. cap. 5.*

CANTABRIGIÆ EX OFFICINA IOHANNIS LEGAT. MDCV.

Extant Londini apud Simonem Waterson *ad insigne Coronæ in Cœmeterio D. Pauli.*

ALMA
MATER
CANTEA
BRIGIA
HINC LVCEM ET POCVLA SACRA

VIRO ILLVSTRISSIMO, SVOQVE DOMINO BENIGNISSIMO *HENRICO HOWARDO*, Comiti Northamtoniensi, Baroni de *Marnhil*, *quinq; Portuum praefecto*, *Equiti de honorifico Garterii ordine*, &serenissimi IACOBI Regis Consiliario *dignissimo*, *omne bonoris & felicitatis incrementum optat* I. C.

SAepe mirum q; mirari soleo (illustrissime *Howarde*) vnde oriantur apertæ istę & inveteratæ simultates, quas iam diu legum Anglicarum professores, & iuris imperatorij in hoc regno studiosi invicè exercuerunt. Sed re penitius introspectâ, nullam earum invidiæ causam tandem inveni præter privatum commodum. Postquàm enim aliquot annos in harum scientiarum comparatione posuissem: eadem vtriusq; fundamenta, eadem rerum definitiones divisionesque, consentaneas planè regulas, similia ferè scita sola idiomatis atque methodi varietate disparata animadverti: & legem nostram communem (quam dicimus) nihil

hil aliud esse quàm Romani & feudalis missionem. Ita vt nisi eorum alumni maiori feruore proprium lucrum, quàm publicam patriæ suæ gloriam cosectarentur: hæc tam acris controversia iam pridem composita, & vtrumq; ius in vnum subductum fuisset.

Hæc opinio nostra cùm aliquibus viris amicissimis doctissimisq;, quibuscum eam obiter communicaui, improbabilis videretur, non quieuit animus meus, donec harum institutionum, quas priuato vsui iuventutis meo regimini commissæ antea destinaveram, participatione, eam euicissem. Atque hac ratione effeci, vt illi non solùm in meam sententiam pedibus accederent, sed me etiam ad earum publicationem, nescio quid incredibile diuinantes, sæpe & vehementer impellerent. Primò admodum mihi displicuit, hoc eorum tam inflammatum desyderium, verecundanti scilicet prodire in publicum, & censuram popularem attonitè semper pertimescenti. Tandem tamen, quia solum meæ existimationis, quæ adeo vsq; magna nunquam fuit, periculum tot amicorum studio obsistere videbatur: tam honestis postulatis haud difficulter (ipsi suasores viderint quàm prudenter) me submisi, & ad hæc mea furta temporum propalanda animum applicui.

Quamprimùm autem statueram hunc libellum in lucem emittere, tuæ tutelæ (nobilissime *Howarde*) eum statim destinabam: audacter quidem tam humilem clientem tam eximio domino, sed prouidè tamen tot periculis expositum tam

tam magnifico patrono. Et certè vtcunque tam familiæ tuæ, generisq; splendor, quàm authoritatis sublimitas, hominem huius conditionis ab hoc conatu facilè deterrere posse videatur: illa tamen morum benignitas, illa naturæ humanitas in te semper emicuit, vt è candore, vrbanitate, affabilitate, solidiorem multò vberioremq; gloriam, quàm gradus celsitudine consequaris. Neque certè hoc mirum in eo, quem suis ornamentis accumulando Noëtice atque Ethice certare inuicem non priùs destiterunt, quàm altera virum scientissimũ, altera optimũ te præstitisset.

Olim adolescentia tua in Collegio illo verè Regali & seminario bonarũ literarum fœcundissimo sic transacta est, vt grauitatis multâ vrbanitate conditæ, innocentiæ, temperantiæ summam laudem (nobilibus in illa ætate non rarò denegatam) omnes vno consensu tibi adscriberent: industriam etiam & diligẽtiam solertissimi omniũ sibi imitandã proponerẽt. In disputationibus, prælectionibus, perorationibus, cùm iã ex ephebis vix excessisses, frequens fuisti: in quibus tamen tanta assiduitas longissimè à fastidio abfuit, existimationemq; tuam (quod plerumq; fit in alijs) non modò non minuit, sed sic auxit quotidie, vt ad omnes omnium ordinum conuocandos satis esset dixisse: *Howardus* hodie prodit in arenam. Et vt grauiora hæc omittam, totumq; illud tempus quod in Aulam nostram sanctæ Trinitatis admissus in iuris ciuilis studium vberrimo cum fructu impendisti; quilibet ferè consessus atque circulus tibi platani Socraticæ, aut

lycei Aristotelici loco fuit: cùm in quolibet congressu conuentuq; familiarium, viros ætate maturos & eruditione præclaros, ad doctam aliquâ concertationem prouocares: & tantâ tum subtilitate tum festiuitate prouinciam tuam tuereris, vt propter acumen, admirationem, propter genij morumq; bonitatem, amorem omnium reportares.

Iam tum mihi misello pusioni multa tui fauoris dedisti indicia, quæ vsque in hunc diem fecisti quotidie auctiora. Et certè si esset possibile, vt huius opusculi nuncupatio dignitati tuæ accessionem aliquam faceret, quod ego nec per somnum vnquam cogitaui, tu hoc nomine eam maximè promereris, quòd duo collegia nostræ Academiæ prædicta, (quorum alterum munificentissimam altricem, multos annos habebam, alterum gratissimæ prouinciæ loco nunc teneo) in patrocinium tuum nuper susceperis: & quæ adolescentiæ tuæ studiis multùm decorabas, nunc tandem totâ gratiâ, quam apud regem nostrum (principum terrestrium speculum, Britanniæ columen, virtutis asylum) obtines, te receperis protecturum.

Ad meliorem huius instituti mei commendationem, iudicij tui acerrimi testimonium flagito (Comes honoratissime) quod aliqua ex parte iã antea exploratum habui, quodq; contra omnes omnium inuidorum aculeos firmissimum mihi præsidium semper ducam. Quanquã neq; omnem inuidiam hic deprecer: siquidem optimè mecum comparatum existimauero, si Themi-

stocles

stoclem aliquem hi mei conatus è somno suscitauerint, & largiora illa legum nostrarum volumina putidi idiomatis squalore expurgata ad pandectarum Iustinianearum ordinem redigere prouocauerint. Bellū herclè esset opus, & augusti Iacobi nostri fœlici imperio dignum: nec tam immensum quàm vtile. Siquidem hæc duo regna potentissima, quæ ille non sine magna tum pietate tum prudentia conglutinare cupit, hoc modo facillimè non ad legum similitudinem, sed ad similitudinis quæ est, notitiam rediget: quo vinculum nullum vel ad coniunctionem arctius, vel ad perpetuitatem firmius esse potest. Hoc etiam modo fieri posset, vt ius nostrum quod hactenus linguæ obscuritate involutum barbarismi notam apud exteros vix euasit, vniuersa Europa intelligat ex rationis & naturæ radice efflorescere, æquè atq; illud imperatorium, vnde omnes aliæ nationes Christianæ sui politeumatis formam petunt.

Neq; certè leue esset hoc beneficiū, quòd iurisconsulti nostrates ipso progressu atq; methodo sui studii, ad vniuersalis eius iuris cognitionē tāquā recto tramite facilè producerētur, quod eorū scientiam atq; vsum non priuatis clientulorū suorum causis, aut huius insulæ cancellis, sed publicis maximisq; regni negotiis, & vltimis orbis Christiani, adeoq; omnium gentium terminis definiret: ii etiam qui iuri ciuili Romanorum operam dant, patriæ suæ longè accommodatiores hoc modo redderentur, quòd eam scientiā, quam nunc priuatā & abstrusā generalis pru-

dentiæ διαιθήκῃ implicatam & quasi sepultam retinent, in vsum popularem regniq; vtilitatem erogarent.

Iacobus noster sereniſſimus vniuersam Christianorum pacem meditatur, etiam magna ex parte iam stabiliuit: insulam hanc integram non solùm eiusdem imperii vinculis constringere, sed Ecclesiam etiam eâdem rituum sacrorum formâ componere molitur; sacrorum bibliorum translationem corruptelis suis defęcatam ad puritatem reducere laborat: istis autem tam eximiis pulchrisq; conatibus si legum etiam nostrarum leuigationem adhibuerit, & earum molem indigestam in ordinem redigere dignatus fuerit, non solùm decessores suos omnes bene imperandi laude superabit, sed etiam posteris regnum tradet vndiq; fœlicisimum.

Sed istuc fortè est altum sapere. Reprimo itaque me, & à te (Comes honoratisime) intimis votis cõtendo, vt huius libri dedicationem æquo animo feras: aut etiam, quia propensi in te gratiq; animi pignus est, lætâ fronte & bonâ mente accipias: meq;, quem habes in omni genere officii honori tuo obstrictissimum, eo quo soles patrocinio tuearis. Vale.

Dignati tua diuinitissimus

I. C.

AD LEGVM STVDIOSOS IN AVLA S. TRINITATIS CANTABRIGIENSI PRAEFATIO.

HOC vnum in nobis qui apud Anglos iuris ciuilis studiosi sumus, maximè iam diu putaui reprehẽdendum, quòd postquam apicem huius studij per multos labores multasq; difficultates attigisse, & integram illam rerum diuinarum notitiam pectoribus nostris inclusam tenere videmur, in nostrâ tamen Repub. non dico hospites & peregrini, sed planè infantes maneamus. Patrias enim leges si paucas ad forum Ecclesiasticum pertinentes exceperimus, pleriq; nostrum non magis aut sapimus aut curamus, quam vulgus imperitum: sed de quibuscunque vel leuissimis rebus consulturi, ab alieno limine hanc, quam pro nobis ferimus, iusti atque iniusti scientiam percontari cogimur.

Hoc mihi iampridem hominibus omni doctrinarum genere excultis tantò visum est indignius, quòd eam Rempub. incolimus, cuius leges à iure ciuili tam prope absunt, quàm aliarum per vniuersum orbem Christianum quarumcunq;: quæ tamen omnes generali huius disciplinæ æquitate temperantur & quasi condiuntur. Si enim vel Italos quotcunque dominijs inter se distinctos, vel Gallos, vel Hispanos, vel Germanos, vel indigenitates nostros (nunc etiam planè nostros) Scotos spectemus, multi horum sunt qui fere rerum in

non

non admittunt: qui etiam consuetudinibus & constitutionibus formæ suarum imperiorum & nationum sectæ accommodatis non abludant. hi tamen omnes ius Romanum non complectuntur solum, &

nocturnâ versant, manu versant, diurnâ,

sed etiam particularium suarum legum studio tanquam auspicatum fundamentum substernunt, & quasi viam Prætorium præsternunt. Hôc autem nihilo tardius metam optatam assequuntur, quam qui olim pandectas Imperatorum Constitutionibus prælibarunt, fructu verò industriæ suæ longè metunt uberiores. Isto enim modo fit, vt non solùm nationis suæ leges, sed etiam omnes alias generali scitiem notitiâ perspectas habeant.

Non magis itaque nonnullis iuris Anglicani candidatis hoc vitio vertere soleo, quòd statutorum cortici & particularibus rerum iudicatarum exemplis mordicus adhærescentes, vniuersalem iuris naturalis rationem suauemq; irruixiar nihil moramur, quàm iuris Romani albumina, quod perpetuâ rerum exterarum contemplatione abrepti, vel vita practica curam omnem abiecimus, vel angustiis causarum Ecclesiasticarum cancellis inclusi latiorem illam fructuosioremq; huius disciplinæ partem ne quidem à limine salutant. Quod etiam eo tetriorem notam nobis Cantabrigiensibus inurit, quòd Academia nostra statuta, quarum obseruationi etiam sacramenti religione astringimur, earum legum quas habet patria nostra, imperitos nos esse prohibet, vt differentias exteri patriæq; iuris sic cognoscamus. Istarum autem rerum cogitatio me in eius officij memoriam adduxit, quod tam illa publica prælegendi, quàm hæc prædictum regendi prouincia mihi imposuit:

pomic effecit, vt pertentarem aliquando, si ego leuem vlam vobis patefacere possem, qua spem aliquam iuris Anglicani cum Romano coniungendi simulq; adipiscendi excitarem.

Hic quid assecuti sitis vos melius iudicaueritis: hoc certè in optione nostra fuit, vt virtutis primordia eadem quasi hausta vobis imbibenda proponerem, & sic in illud honoris curriculum vos tanquam manu adducerem, quod non solum ad commerciorum quæ nobis cum exteris intercedunt tractatum, & ad Ecclesiæ procurationem, sed etiam ad Reipub. in suis partibus administrationem componere posset. Cuius rei immensitatem non tantum existimabitis, vt desperetione aliquâ vos debilitare possit, si priscos illos Henricum de Bractona, & Iohannem Brittonem ad animos vestros reuocetis, quorum vterque iuris ciuilis peritissimus hic etiam Episcopus Herefordensis, librum de hoc nostro planè excellentem conscripsit. Legimus etiam non in vno loco apud horum priorem, Episcopum Dunelmensem, Cicestrensem, & etiam Abbatem Redingensem cuidam magistro Paulino & Symoni de Segrave in itinere sapius fuisse admixtum: quod sine nunquam factum fuisset de viris iuris eius expertibus, qua solo omnium Iusticiariorum tribunalium negotia dirimuntur. Clericos etiam iusticiarios ad assisas capiendas à maioribus nostris delegatos esse non obscurè liquet. Restat itaque vt spem illam quam hac nostra industria in vobis peperit, summâ ope atque alacri studio persequamini: & priscorum temporum solertiam potius quàm recentiorum siue inertiam, siue anaritiam vobis adumbrandam proponatis. sic enim eos vos ostendetis, qui & domi & foris Reipub.

vsui

vsui esse possint, & non tam ad rei priuatæ incrementum, quam solidam virtutis gloriam collimant. vt autem Latletonus olim suum filium, sic ego vos præmonitos multò magis esse cupio, ne omnia huc congesta iuri nostro consentanea statim existimetis. Neque enim hoc opis est nostræ: talia tamen esse non inuitâ fortè polliceor, quæ & antiquitatum nostrarum repagula vobis aperire, & vestram in hodierno iure scientiam nonnihil promouere possint.

In hoc autem venia mihi & à vobis & quocunque lectore petenda est, quòd dictionibus & phrasibus minus latinis aliquandom hoc opere vtar. Siquidem quædam voces tam simplices quam compositæ τῷ σχήματι & quasi secta iuris Anglicani sic accommodatur & illigatur, vt voces artis & præscriptæ formulæ planè sint, aliterq́, expressæ nativam integritatem amittant. Exemplo possunt esse (Facere legem, vadiare legem) *& multæ similes. Præterea cùm prudentum nostrorum, qui latinè scripserunt, authoritates reenseam, ipsorum verbis maxima pro parte vtor: ne forsan studio elocutionis ipsorum politæ abductus, sententiam non satis exprimerem, atque ita in verborum selectione nimis delicatum, in rerum explicatione minùs castum syncerumq́, me ostenderem. Valete optimùm, & hos nostros conatus æquiconsulite.*

Proœmium.

IN Rege qui rectè agit, necessaria sunt duo hæc: arma videlicet & leges, quibus vtrumq; tempus bellorum & pacis rectè possit gubernari. Vtrumq; enim istorum alterius indiget auxilio, quo tam res militaris possit esse in tuto, quàm ipsæ leges vsu armorum & præsidio possint esse seruatæ. Si autem arma defecerint contra hostes rebelles & indomitos, sic erit regnum indefensum: si autem leges, sic exterminabitur iustitia, nec erit qui iustum faciat iudicium[a].

a Bract. l. 1. c. 1. nu. 1. vide etiam Brittonum in proœmio sui libri, Fleta in præfatione totius operis & l. 1. c. 17. per totum.

INSTITVTIONVM IVRIS ANGLICANI.

LIBER PRIMVS.

De Iustitia & Iure.

Tit. 1.

IVstitia est constans & perpetua voluntas ius suum cuiq; tribuendi[b].

b Bract. l. 1. c. 4. nu. 2. vbi prædictum hoc huius definitionis explicatio. Flet. l. 1. c. 1. in princ.

§. 1. Iurisprudentia est diuinarum atque humanarum

manarum rerum notitia, iusti atque iniusti scientia [c].

c *Bratl. eodem nu. 4.*

§. 2. Iuris præcepta sunt hæc: honestè vivere, neminem lædere, ius suum cuique tribuere [d].

d *Idem eodem nu. 6.*

§. 3. Ius est publicum vel priuatum. Est autem Ius publicum, quod ad statum Reipublicæ pertinet: & consistit in sacris, in sacerdotibus & magistratibus. Interest enim Reipub. vt habeat ecclesias, in quibus homines veniam petant peccatorum suorum. Expedit etiam esse sacerdotes, à quibus de peccatis nostris pœnitentiam accipiamus, & qui orent pro nobis, & Dei adiutorium nobis acquirant, & prouidentiam. Expedit quoque Magistratus Reipublicæ constitui, quia per eos qui iuri dicendo præsunt, effectus rei accipitur. Parum est enim, ius ciuile esse, nisi sint qui possint iura gerere [e].

e *Bratl. l. c. §. nu. 6.*

§. 4. Ius autem priuatum est, quod ad singulorum pertinet vtilitatem principaliter, & secundariò pertinet ad Rempub. vnde dicitur: expedit quidem Reipublicæ, ne quis re sua malè vtatur. Et sic vice versâ: quod Reipub. pariter interest, hoc secundariò respicit vtilitatem singulorum. Est etiam huiusmodi Ius priuatum tripartitò collectum: aut ex naturalibus præceptis, aut gentium, aut ciuilibus [f].

f *Bratl. l. c. §. nu. 9. Plata. l. 1. de qui. in prin.*

De iure naturali, gentium, & ciuili.

Titulus 2.

Ius naturale est, quod Natura, id est, Deus omnia

nia animalia docuit[a].

§. 1. Ius gentium est quo gentes humanæ vtuntur, & quod à naturali iure procedit: eo quòd Ius naturale omnibus animalibus commune sit, quæ in terra, quæ in mari nascuntur, & quę in aere[b]. A iure enim gentium descendit maris atque fœminæ coniunctio[d], & fit per mutuam vtriusque voluntatem, quæ matrimonium appellatur: corporalis tamen coniunctio facti est. Nec propriè dici potest Ius, cùm ipsum sit corporale & videatur, Iura autem omnia sunt incorporalia & videri non possunt, quæ descendunt & introducta sunt iure gentium. Ab eo tamen iure descendit liberorum procreatio & educatio, id est, nutrimentum[e]. Hoc autem Ius gentium solum hominibus commune est: veluti erga Deum religio: vt parentibus & patriæ pareamus: *vt vim atque iniuriam* propulsemus. Nam de iure hoc venit, vt quod quis ob sui corporis tutelam fecerit, iure fecisse existimetur[f]. A iure etiam gentium sunt seruitutes[g], bella, separatæ & diuisæ gentes, regna condita & distincta dominia, manumissiones, termini agris positi, ædificia collata & vicinata: ex qua collatione fiunt ciuitates, burgi, villæ. Et generaliter Ius gentium se habet ad omnes contractus & ad alia plura[h].

§. 2. Ius ciuile Anglorum (ab ipsis lex communis frequentiùs appellatum) quod ad verba attinet, πολύσημον est, triplicemq; habet significationem. Primò enim accipitur vniuersaliter pro illo iure quo Angli vtimur, ab illo Romanorum

vel

a *Bracton. l. 1. c. 5. nu. 4.*

b *Idem l. 1. c. 5. nu. 6.*

d *vid. Plowd. casu Cleere. v. Broke fo. 445.*

e *Plowden casu Sheringh. fo. 303. b. 304. a. cum seq.*

f *Bract. l. 3. c. 6. nu. 7.*

g *Idem eodem.*

h *Idem l. 1. c. 5. nu. 6. 7. & 8.*

vel nationis exteræ cuiuscunq; diuerso & distincto. Deinde pro prætoriis *vel tribunalibus illis duabus*, banco Regis, & communium placitorum. Nam si causæ alicuius cognitionem, vel ad curiam Baronis cuiusquam vel comitatum, vel nundinariam illam pedis puluerisati, vel aliam quãcunq; curiam non pertinere, sed ad ius commune dicimus, hîc intelligimus duo illa prætoria: quia nimirùm illa singulas causas iuxta iuris cõmunis rescriptum religiosè dirimunt[i]. Licèt etiam certi casus sint, in quibus tam in cancellaria, quàm in scaccario domini regis, super breui originali processus instituitur, & iuxta legem communem iudicium fit[k]. Tertiò sumitur pro eo iure, quod iuri statutario est oppositum[l].

§. 3. Ius ciuile Angliæ secundùm quosdam, sex præcipuè nititur fundamentis, lege nimirùm rationis[m], lege diuinâ, generalibus Regni consuetudinibus, nonnullis principiis siue maximis, particularibus locorum consuetudinibus, & statutis[n]. Sed si ista contractiùs tradi cupiamus, Ius Angliæ duas habet partes: consuetudines nimirùm veteres, tam communi populi sponsione, quàm Regis sacramento comprobatas, & statutâ, quæ ad dictarum consuetudinum vel supplementum vel etiam emendationem communi regni consilio sanciuntur. Harum autem vtraque ex iure naturali atque gentium, sicut & aliæ leges quæcunque, saltem iustæ atque rationi cõsentaneæ, omnino deriuantur. Atque ita ius nostrum in scriptum & non scriptum accommodatè

i *Doct. & Stud. l. 2. c. 2. v. Britt. l. 1. c. 5. nu. 5.*
k *Plowden fo. 9. b.*
l *Coke l. 3. casu de finibus fo. 86. 20. 21. in verbo Common ley.*
m *v. Plowd. casu Mines fo. 316. a.*
n *Doct. & Stud. l. 1. c. 4. quæ omnia fuse explicat in capitibus septem ibi proximè seqq. De particularibus locorum consuetudinibus, v. etiam Brittonum. c. 72. & 103. v. Plowd. casu Reniger fo. 9. b.*

dari dispertiri possumus[c]. Alii leges Angliæ tripartitas faciunt, ius commune, consuetudines, & decreta Comitiorum[d].

c *Dominus de Forti-scut. c. 13. quem lege vsque ad c. 19.*

d *Cokus in præfat. ad lib. 4.*

§. 2. Ius scriptum apud nos, saltem quod in vsu est, continet statuta[e]. Illa autem non à sola principis voluntate proficiscuntur, sed vniuersi regni consensu per Regem ad hoc conuocati stabiliuntur[f]. Sic tamen vt Regis approbatio necessario requiratur.

e *v. Cocum. l. 3. suarum relationum, in præfatione.*

f *Dominus de forti-scuto c. 9. & c. 18. v. etiã Bract. l. 1. c. 2. nu. 7.*

§. 5. In hoc tamen Rex Anglorum legibus est superior, quòd priuilegia pro arbitrio suo, dummodo tertio non iniuriosa, personis singulis, vel etiam municipiis aut collegiis cõcedere possit[g]. In quibus etiam si dubitationes aliquæ oriantur, aliquorũ opinione ipse solus earum interpretandarum potestatem habet[h]. licet alii Iusticiariis quoque regiis hanc potestatem adscribant, vt chartas regias iuxta iuris regulas explicare possint[i].

g *v. Fitzharb. nat. brev. titulo Protection, fo. 28.*

h *Bract. l. 2. c. 16. nu 3. Britto c. 63. Fleta c. 3. c. 14. § Dochar. in.*

i *v. Cock. l. 1 cas de Alton woods species.*

§. 6. Sed contingunt aliquando causæ, quibus nec vetus consuetudo, nec statutum aliquod satis prospexit. Has itaq; Iusticiarii regii ex similitudine rationis procedentes iuxta res priùs iudicatas, adhibitâ nonnunquam solenni omnium disceptatione[k], dirimunt. Sin verò aliqua talis difficultas inciderit, quæ altiorem indaginem exposcit, tunc ponitur iudicii in respectum vsq; ad magnam curiam (parlamentum scilicet) vbi per consilium curiæ terminatur[l].

k *noui ter. iur. verbo. Demurrer.*

l *Bract. l. 3. c. 2 nu. 7.*

§. 7. Ius non scriptum constat ex veteribus regni consuetudinibus, quę quidem pro lege obseruantur[c]. Ita vt Rex in coronatione sua ad harum obseruationem sacramento astringatur[d]. statutum tamen si consuetudini cuiquam aduersetur, eam tollit[e]. consuetudo autem est vel generalis vel particularis. Generalis est illa quæ per vniuersum regnum æquè custoditur, & lex communis propriè apud nos dicitur[f]. Particularis, quæ in diuersis comitatibus, ciuitatibus, burgis, villis, aut feudis siue maneriis vim obtinet[g]. Publica etiam Angliæ prætoria suas habent consuetudines, quas instar legum religiosè obseruant[h]. Consuetudo tamen & legi & rationi repugnans abolenda est[i].

§. 8. Iura naturalia sunt immutabilia[k]. At Ius ciuile Anglorum potest eorum consensu mutari, quorum consilio est promulgatum[l], sic tamen vt rationi aut legi naturali nunquam sit aduersum[m].

§. 9. Omne ius de quo tractare proposuimus, pertinet vel ad personas, vel ad res, vel ad actiones secundùm leges & consuetudines Anglicanas. Et cùm digniores sint personæ, quarum causâ statuta sunt omnia iura, ideo de personis primò videamus, & de earum statu, qui varius est & diuersus[n].

c Bract. l. 1. c. 3. nu. 2. Littletonius. l. 2. c. 10. Cokus. l. 4 fo. 21. cotyhold case.
d Dominus de Fortiscuto c. 34
e D. & Stud. l. 2. c. 15. nouiter. iur. verb. prescript. v. Plowd. casu Eiston. fo. 465. b
f Bract. l. 1. c. 1. nu. 2. & c. 5. nu. 5.
g Cocus. l. 4. casu corporationum fo. 78. a D. & Stud. l. 1. c. 8. & 10. Novus liber intitulatus verb. Custom. Kitchinus c. Custom. f. 102
h Cocus. l. 2. casu Lane f. l. 16. b. & 17. a. & l. 4. cotihaldt. nu. 7. fo. 23. 24. & casu Slade fo. 93. b.
i Plowd. casu Bret. fo. 400. 2.
k v. Plowd. casu Partrige fo. 88. b. Fleta. l. 1. c. 4. in fine. Bract. l. 1. c. 2. nu. 7.
m D. & Stud. l. 1. c. 19. speculum Iustic. l. 3. c. Ingement de homicid.
n Bract. l. 1. c. 6. in prin. Fleta. l. 1. c. 1.
Sept choses.

DE

DE IVRE PERSONARVM. Tit. 3.

EST autem prima divisio personarum hæc, & brevissima, quòd omnes homines aut liberi sunt aut servi[a].

a Bract. l. 1. c. 6. in prin. Flet. l. 1. c. 1.

§. 1. Est autem libertas naturalis facultas eius quod cuique facere libet, nisi quod lure aut vi prohibetur[b]. vel etiam definitur evacuatio servitutis, quia rectè contrario modo se habet[c].

b Bract. eodem nu. 2. & l. 2. c. 19. nu. 4.

c Fleta l. 1. c. 2.

§. 2. Est quidem servitus constitutio iuris gentium, quâ quis dominio alieno contra naturam subijcitur; & dicitur à seruando, non seruiendo. Antiquitus enim solebant principes captivos vendere, & ideo eos seruare & non occidere[d]. Quare cùm postmodum libertate donantur, dicuntur manumissi, quasi de manu demissi[e].

d v. Britton. fo. 77.

e Bract. eodem nu. 3. Britton. c. 31. Speculum Iustic. de Iurisdictione l. 2. c. de Neifis. Fleta l. 1. c. 3.

§. 3. Servi autem aut nascuntur, aut fiunt. Nascuntur ex *nativo & nativa* alicuius copulatis vel solutis (quod etiã in nativo & libera verũ est,[f]) siue sub potestate *domini constituti* sint, siue extra potestatem. Item nascitur servus qui ex natiua soluta generatur, quamvis ex patre libero: quia sequitur conditionem matris quasi vulgò conceptus[g]. Et è contrà qui ex libera illegitimè nascitur, licèt a servo procreatus, liber nascitur[h], quia lege nostrâ nullius reputatur filius[h]. Eos qui nascuntur servi, servos per præscriptionem aliter nostri vocant[i]: sicut & illos fortè vocare

f Lileto. l. 2. c. 11.

g Bract. eodem nu. 4. Britt. d. c. 31. Fleta l. 1. c. 3. Spec. Iustic. d. c. d. c. de Neifis.

h Bract. l. 1. c. 6 Institutio, iuris communis c. 34.

i Litleton. l. 2. c. 11.

possent liberos per præscriptionem, quos negligentia dominorum liberos facit[k].

§. 4. Qui apud nos nativi dicuntur, iidem fere sunt qui apud Romanos adscriptitii glebæ dicti sunt: ii nimirum qui cum agro vnâ seruiebant domino, & cum fundis mancipabantur, alienabanturq;[l]. Hos nostri villanos reguardantes dicunt[m], quia nimirum villis inseruiunt. De eis antiqui Iuris nostri scriptores hæc habent. Servus natiõe dicitur de libero genitus, qui se copulauit villanæ in villenagio constitutæ, siue copula maritalis intervenerit, siue non: Hodie tamen soboles quæ per liberum ex natiua in matrimonio suscitatur libera est[n].

§. 5. Item vice versâ, si villanus ingrediatur ad liberam in liberum tenementum, partus proueniens erit seruus. Si autem ex natiuo vnius & ex natiua alterius, tunc refert in cuius villenagio, vt per hoc videatur cuius seruus esse debeat, & quem sequi debeat partus: patrem viz: vel matrem, secundùm quod copulati fuerint vel soluti, & secundùm quod fuerint sub potestate dominorum vel extra. Item si à libero & soluta partus erit natiuus: quia sequitur conditionem matris. Si autem ex natiua & libero extra villenagium copulatis, & in libero thoro, liber erit ac si de libera & libero[o].

§. 6. Fiunt serui captiuitate de iure gentium. Bella enim orta sunt, & captiuitates secutæ. Fit etiam iure ciuili liber homo seruus per confessi-

onem

k *Vbi qui sint. v. Bract. l. primo c. 10. nu. 3. Fleta l. 1. c. 7 §§ penul. & fin. al. & l. 4. c. 11. §. 1. v. Dicr f. 60. nu 23. l. Bract. d. l. 1. c. 6 in princ.*

m *Litleton. l. 2. c. 11. v. quoque Britton. f. 66. b. 165. b. & Bract. l. 1. c. 11. nu. 1. & 2. v. Specul. Iustic. l. 2. d. c. des Naifs.*

n *Fitz. nat. br. f. 78. G. per consequentiam. quia mater per tale matrimonium libertatẽ assequitur.*

o *Bract. l. 1. c. 6. nu. 4. Britton. c. 31. Fleta l. 1. c. 3*

onem in curia Regis factam : vt cùm liber homo fit in curia Regis, & se cognoscat ad villanum. Item liber homo fit seruus secundùm veteres[q], si cùm semel manumissus fuerit, ob ingratitudinẽ in seruitutem reuocetur; sed recentiores, hoc negant[r]. Item fit liber homo seruus, cùm ab initio clericus vel monachus factus fuerit, & postea ad secularem vitam redierit : quia talis debet restitui domino suo [s]. Serui qui fiunt, villani in grosso â nostris appellãtur quia per se subsistunt, nec prædio alicui adhærent vel ascribuntur [t]. Omnes tamen qui villani in grosso sunt, non fiunt serui : quia a captiuis nostris, vel etiam ijs qui aliquo alio horum modorum serui fiunt, soboles seruilis procreari potest : quæ quàm primùm nascitur, in potestatem domini, non minus quàm natiuorum progenies cadit.

p *Bract. l. 1. c. 6. nu. 4. Britt. c. 31 & 43. Fleta l. 1 c. 3. § fiunt. & Ideton: l. 2. c. 11.*
q *Bract. l. 1. c. 6.*
r *Dominus de Fontisecut. c. 46.*
s *Bract. l. 1. a. c. 6. nu. 4. Fleta l. 1. c. 3. § fiunt.*
t *Ideton. l. 2. c. 11.*

§. 7. Libera mulier nubens villano villana non fit. Hocq; fit fauore libertatis contra communem iuris nostri regulam, qua dicitur vxor eadem cum viro caro fieri[u]. Et si liber villanam desponsauerit, liberam facit[x].

u *Fitzh. nat. br. fo. 78. G. licet Dominus de feriis suis contra dicat c. 42.*
x *Fitzh. eodem*

§. 8. Hæc vetus Cornubiæ dicitur esse consuetudo, vt si liber homo ducat natiuam aliquam in vxorem ad liberum tenementum & liberum thorum, si ex eis duæ procreentur filiæ, vna libera fit, altera villana[y].

y *Bract. l. 4. tract. 3. c. 13. nu. 2.*

§. 9. Seruorum vna est conditio substantialis. Quicunq; enim seruus est, ita est seruus sicut alius, nec plus nec minus[z].

z *Bract. l. 1. d. c. 6. nu. 3. Britton. c. 31. Fleta l. 1. c. 3. d. § fiunt.*

§. 10. Est deniq; apud nos certa personarum conditio servorum instar, libera tamen & ingenua: eorum nimirum quos Apprenticios dicimus, qui ad artem aliquam mechanicam, sive aliàs mercenariam perdiscendam heris suis conventione suâ, [a] parentum, vel gubernatorum [b] astringuntur. Hi enim in herorum potestate sunt, durante tempore conventionis, & illis acquirunt, non sibi vel parentibus suis: nisi aliter tamen conventum fuerit. Conventio enim legem vincit [c]. Hi dominis spondent haud pauca, & hæc præcipuè: quòd per tempus conventum bene & fideliter domino suo servient, secreta sua celabunt, præcepta sua licita & honesta libenter vbique facient: fornicationem neque in domo domini, neque extra committent: quòd infra terminum non recedent, nec diebus aut noctibus se elongabunt: damnum ei non facient, nec fieri videbunt quod impedire poterunt, quin illud pro toto posse suo impedient, aut prædictum herum suum inde statim præmunient: bona deniq; heri sui inordinatè non devastabunt, nec ea alteri accommodabunt sine eius præcepto & speciali mandato: tabernas ex consuetudine non frequentabunt, nisi sit causâ mercandizandi, ac commodum dicti heri vel magistri sui ibidem faciendi: ad talos, aut ad scaccarium non ludent, vnde idem magister suus damnum incurrat: matrimonium aut sponsalia cum aliqua muliere infra terminum non contrahent: cum argento suo proprio aut alieno non mercan-

a *v. art. 5. Eliz. c. 4. fo. 25.*
b *v. art. 43. Eliz. c. 15.*
c *Bract. l. 2. c. 25 & l. 5. tract. 2. c. 3. nu. 7. & l. 5. tract. 3. c. 3. nu. 13.*

candizabunt sine licentia & voluntate dicti magistri sui: sed bene & fideliter se habebunt in omnibus tam dictis quàm factis, sicut bonus & fidelis Apprenticius se habere debet[d].

d *Novus liber intrationum, verbo covenant in apprentice.*

DE INGENVIS. Tit. 4.

LIber est ingennus vel libertinus. Ingenuus est is dicendus, qui statim vt natus est, liber est: sive ex duobus liberis & ingenuis, siue ex duobus libertinis, siue ex vno ingenuo & altera libertina, siue nascatur ex matre ancilla & patre libero[e]: dum tamen extra villenagium & in libero thoro; dum etiam ex matrimonio[f].

e *Dominus de Fortescuto c. 42. Fleta l. 2. c. 4. Fu. sup. tit. prox. § 4. in fine.*

§. 1. Item si ex matre libera & servo extra matrimonium. Et sufficit matrem esse liberam vel tempore illo quo concepit, vel tempore quo parit, vel saltem in medio illorum temporum, licet ancilla ante partum facta fuerit. Quia non debet calamitas matris ei nocere qui in vtero est[g].

g *Bract. l. 2. c. 8. nu. 5. Fleta. l. 1. c. 4. & vi. Littleton l. 2. c. 11.*

§. 2. Item si quis liberos habens, se in curia domini in villanum cognoscat, liberi quos habet ante talem cognitionem, ingenui sunt: quos postea, servi siue villani[h].

h *Bract. vbi supra.*

DE LIBERTINIS. Tit. 5.

LIbertini sũt, qui ex iustâ seruitute manumissi sunt. Et dicitur libertinus, quasi liberatus à ser-

servitute[d]. Est autem manumissio datio libertatis, id est, detectio, secundùm quosdam: quia libertas quæ est de iure naturali, per ius gentium auferri non potuit, licet per ius gentium fuit obfuscata[e].

§. 1. Manumissio fit duobus modis: expressè nimirum, vel implicitè & tacitè[f]. Expressa item manumissio duplex est, vna quæ scripto fit: vt cùm dominus chartam vel instrumentum manumissionis servo suo dederit: altera quæ facto fit, prisci vsitatior: vt cùm dominus, vicinis suis præsentibus, villanum suum capite susceperit, dixeritq; : volo vt hic liber esto: atque, hoc dicto, illum è manibus suis dimissum protruserit[g].

§. 2. Lambertus in sua ἀρχαιονομίᾳ[h] formam manumissionis apud maiores nostros sic describit: Si quis velit servum suum liberum facere, tradat eum vicecomiti per manum dexteram in pleno comitatu: & quietum illum clamare debet à iugo servitutis suæ per manumissionem: & ostendat ei liberas portas & vias, & tradat illi libera arma: scilanceam & gladium: & deinde liber homo efficitur.

§. 3. Manumissio implicita est, cùm dominus scripto aliquo obligatorio se servo nexuerit pro solvenda aliqua summa in diem certum: vel etiam contra eum actionem instituerit pro re aliqua, quam vt suam vendicare potest: cùm annuum redditum illi concesserit, vel eum infeoffaverit in terris[i], aut terras per chartam illi locaverit

d *Bract. l. 1. c. 6. nu. 8. Fleta l. 1. c. 4.*

e *Bract. l. 1. c. 5. nu. 8. Fleta, vbi supra.*

f *Dyer fo. 60. nu. 23. & fo. 266. & 267. nu. 11.*

g *Bracton. l. 1. c. 5. nu. 8. Nouus liber terminorum iuris verbo Manumissio. vetus Britton. c. 31. quot modis seruus libertatem adipiscitur.*

h *fo. 126.*

i *Fleta. l. 3. c. 13 in princ. & l. 4. c. 11. §. excipe autem.*

rit ad terminum annorum vel vitæ: aut denique aliquid simile illi fecerit, quod homines non nisi liberis facere solent[l].

[l] *Bracton. l. 4. tract. 1. c. 21. nu. 3. fol. 192. b & c. 22. Brokus tit. villenage. Specul. Iustic. v. d. l. 2. c. des Naifs* [m] *Spec. Iustic. l. 2. d. c. des Naifs.* [n] *Littleton. l. 2. c. 11.*

§. 4. Si villanus fiat sacerdos secularis, dominus potest eum nihilominus vendicare in servitutem, & bona eius seisire[m]: sed si religionem ingressus fuerit, aliter se res habere videtur, quia iam iuris fictione mortuus est[n].

Quibus ex causis manumittere non licet. Tit. 6.

TAm exiguus his temporibus relinquitur sive servorum, sive villanorum numerus apud nos, vt eorum manumissioni modum aliquem imponi non sit opus. Scriptores itaque nostri hic tacent. Atque vt ego hunc locum verbo concludam, manumissio eisdem legibus contineri videtur, quibus & alij actus legitimi: ita vt nec minor 21 annis, nec qui sui compos non est, nec deniq; quisquam non sui iuris manumittere possit: reliqui omnes, nisi in fraudem creditorum quid fiat, arbitrio suo hic relinquantur.

De lege Fusia Caninia tollenda. Tit. 7.

NEque huius legis, quæ ab ipsis Romanis vt invida & inhumana, ante tot seculs abrogabatur, aliquis apud nos vsus est.

De his qui sui vel alieni iuris sunt. Tit. 8.

DIctum est suprà de statu personarum: nunc sup-

supponenda est alia divisio. Est autem hæc divisio talis, quòd omnis homo aut sui iuris est, aut alieni[a].

a *Bracton. l. 1. c. 6. in princ. Fleta l. 1. c. 5. §. sciendum.*

§. 1. Sui iuris sunt omnes qui non sunt in alterius potestate; cognitis autem personis qui sunt alieni iuris, per consequens sciri poterit omnes alios esse sui iuris[b].

b *Bracton. ibidem. lib. 2.*

§. 2. In potestate igitur aliena sunt servi: quę quidem potestas dominorum in servos à iure gentium est. Hæc autem aliquando fuit & vitæ & necis servorum. Sed nunc coarctata est per ius nostrum civile: ita vt vita & membra sint in potestate Regis. Vnde si quis servum suum occiderit, non minùs punietur quàm si alienum occiderit. Expedit enim Reipublicæ ne quis re suâ malè vtatur. Et in hoc legem habent contra dominos, quòd stare in iudicio possunt contra eos de vita & membris propter sævitiam dominorum, vel propter intolerabilem iniuriam[c]. Vt si eos destruant, quòd salvum non posset eis esse wainagium suum. Hoc autem verum est de illis servis, qui tenent in antiquo dominio Coronæ: sed de aliis secus est. Quia quandocunq; placuerit domino, auferre poterit villano suo wainagium suum, & omnia bona sua[d].

c *vi mahemiæ. Litlet. l. 2. c. 11.*

d *Bract. l. 1. c. 9. num. 3. Fleta. l. 1. c. 5. §. in potestate.*

§. 3. Personarum etiam ingenuarum quædam sunt in potestate aliena, vtpote minores in curatione parentum, vel amicorum, aut in tutela dominorum[e].

e *Fleta. l. 1. c. 9. in principio.*

De patria potestate. Tit. 9.

IN potestate autem parentum sunt filij, qui nascuntur ex iusto & legitimo matrimonio. Idem in nepotibus & pronepotibus quantum ad avos & proavos paternos[f]. Sed de nepotibus & pronepotibus hoc verum est, si pater eorum moriatur, & ipsi nullo modo de potestate exiverint[g].

§. 1. Qui autem ex damnato coitu nascuntur, inter liberos non computantur, sicut ex adulterio & eiusmodi. Item qui contra formam humani generis converso more procreantur: veluti si mulier monstrosum vel prodigiosum sit enixa. Partus autem qui membrorum officia ampliavit, vt si sex digitos habeat, vel si quatuor tantùm, vel si tantùm vnum, talis inter liberos connumerabitur[h].

§. 2. Verùm intelligendum est veterem illam potestatem, quam Romani in suos liberos habuerunt[i], multo apud nos esse remissiorem. Nam Angli per solam liberorum suorum, qui adhuc minores 21 annis sunt, industriam sibi acquirunt: idque ea conditione, si apud se retineant, & in suis negotiis retentos suis negotiis exerceant, & victum vestitumq; illis suppeditent. Nam si aliis tradantur in aliquâ arte instituendi, heros suis laboribus reddunt locupletiores, nisi tamen aliter conventum fuerit, quia conventio legem vincit[k].

§. 3. Quodcunq; peculium sive adventicium sive profectitium, nedum castrense, liberis contingit,

f *Bracl. l. 1. c. 9. n. 4. & l. 2. c. 29. nu. 4. v. statuta Mevi. ar. 2. Fl. 3. c. 9. v. terminos suris verbo Baßarey. v. Fletam l. 6. c. 1. §. liberorum & seqq.*

g *Bracl. l. 1. c. 10 in prin. Britton. c. 119. fo. 170. a. Fleta l. 1. c. 6.*

h *Bracl. l. 1. c. 6. nu. 7. & l. 4. tractat. 3. c. 13. nu. 2. Fleta l. 1. c. 5. & l. 4. c. 17. § veritatis etiam. v. quoque Fleta l. 6. c. 56. § & non solum.*

i *de qua vide Iustiniani imperiales edicta.*

k *Bracton l. 2. c. 5. & alibi multoties.*

tingit, eius nec vsumfructum quidem pater assequitur, sed rationi eius reddendæ, cùm filius ad plenam ætatem pervenerit, obnoxius manet. Vt loquar quod res est; potestas patria apud nos amorem illum paternum, & officium liberorum potius redolet, qui iuris divini & naturalis vigore omnium mentibus instinguitur & instillatur, quàm aliquo iuris civilis vinculo continetur[l]. Nam decalogi [m] authoritate, quem Romani veteres ignorabant, honorem patribus præstandum, idque divinæ benedictionis promissione suademus: & in refractarios hoc vnico patres vtuntur fræno, quòd spem hæreditatis & patrimonij omnem illis amputare & præscindere possint, sæpeq; nec vanùm minitentur.

l v. *Cocum. l. 3. casu Ratcliff. fi.* 37. *b* & 38. *c. b.*
m *Exod.* 20 *v.* 12.
n *Cocus. vbi supra.*
o *Brokus. tit. Trespas nu.* 92.
p *Bract. l. 5. tracta. 5. c. 25. nu. 2. c. 3. nu. 8. & l. 2. c. 14. Bri. c. 107. Fleta. l. 5. c. 25. §. Dotis enim.*

§. 4. Custodiam tamen minorum habemus duplicem: alteram iure communi, alteram statutis regni institutam[a]. Et verum est patri iure communi dari actionem transgressionis contra eum qui filium & hæredem suum abduxerit. Quæ actio hac ratione sustinetur, quòd maritagium filij sui ad se pertinet[o].

q *Brokus tit. villenage* 39. *quem quoque vide per integrum titulum Baron & feme. D. & Stud. l. 1. c. 24. in fine. Perkinus tit. Feoffments.* 217.

§. 5. Matrimonium autem est viri & mulieris coniunctio individuam vitæ consuetudinem continens[p]. Imo tam arcta est hæc iure nostro coniunctio, vt vir & vxor eadem persona reputentur[q], quemadmodum eadem caro iure divino[r].

r *Gen. 2. 2. 24. Fleta. l. 9. c. 19. in prin.*

§. 6. Qui filij ex iusto matrimonio nascuntur, qui ex coitu illicito, Episcopus loci diiudi-

cat

cat secundum canones & statuta regni; & de hoc Regem, quandocunq; exigitur, vel Iusticiarios suos certiores reddit[f].

§. 7. Secundùm legem & consuetudinem Angliæ bastardus est qui nascitur ante sponsalia vel matrimonium[t]. Sed qui non antea nuptam vxorem ducit sive per se, sive per alium gravidâ, prolem, licet continuò natam, suam facit & legitimam. Nuptiæ enim hoc casu filium probãt[u]. Ei autem qui viduam gravidam capit, distinctione opus est: vtrùm nimirum apertè gravidam duxerit, an ita dubiè vt non certò constet. priori enim casu prioris mariti partus fit, altero verò posterioris[x].

f *liber nouus intratiõum tit. Basterdy fo.* 104 *Brokus cod. tit. Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 6. *nu.* 3. & *c.* 19. *nu.* 2. & *a.* 25 *Ed.* 3. *fta.* 2. *ca.* 10 *nico. Glanvil. l.* 7. *c.* 13. & 14.
t *Glanvil l.* 7. *c.* 15. *Bract. l.* 5. *tractat.* 5. *c.* 19. *nu.* 2. & *an* 20. *H* 3.
v *Fleta. l.* 1. *c.* 5. *in fine.* & *c.* 14. & 15. *quod totum lege.*
x *Nota terminus iuris verbo Basterdie.*

De Nuptijs. Tit. 10.

VXor quoq; iure Anglicano in potestate vel sub virga viri sui est[d], eoque officio illi obstricta, vt si conscia sit sceleris alicuius per virum suum perpetrati, idem reticendo non puniatur[e]. Illud tamen quantum potest impedire debet[f]: &, secundùm veteres, si furtum *sub clavibus* eius inveniatur, simul cum viro tenetur, & sola etiam, si furtum in manu sua deprehendi contigerit[g]. Hodie tamen hoc ius sic mutatum videtur, vt si fœmina viri impulsu furtum faciat, feloniam non committat[h].

d *Dier fo.* 79. *nu.* 51. *v. habitu rei vationem apud Plowd. casu Sherington fo.* 305. *a. vsus. libro.* 8. *l.* 2. §. 3.
e *Glanvil. l.* 11. *c.* 3. *Bract. l.* 3. *c.* 6. *nu.* 2. & *l.* 2. *c.* 25. & *l.* 3. *tract.* 5. *c.* 17. *nu.* 2. *l.*

§. 1. Eodem etiam vinculo, obligatur mu-

nov. intratit. Deff. in feme. Spec. Iusticiar. l. 3. *c. Iudgement de homicid.* f *Fleta. l.* 1. *c.* 38. §. *vxor autem.* g *Fleta ibid.* h *Fitzh. tit. croyme.* 99. *Brocus. ibid.* 108.

lier

lier quæ ſervo nupſerit. Nam ſi fœmina quæ cum aliis ſororibus cohæres eſt, ſervo copuletur, propartem ſuam ante tempus petere non poteſt; id eſt, ante mortem mariti[b]. Breviter quodcunq; vir, durante matrimonio, de tetris vxoris ſuę agat, ſi finem corā Rege levatum exceperimus, illud illa ſypervivens poſt mortem eius diſſolvere poteſt, tanquam, tum actum, cùm illa maritali obſequio per leges aſtricta ei contradicere non potuerit[i]. Imo verò ſecundum aliquos veteres vſque adeo mulier tenetur obedire viro ſuo, vt ſi vir dotem eius vendiderit, & ipſa contradixerit, non poterit, illo mortuo, dotem verſus emptorem repetere[k]. Siluiſſe enim debuit, & viro ſuo patienter obtemperaſſe, quia ſic ille ad vitam tantùm ſuam de dote vxoris diſpoſuiſſet. Sed hoc ius pridem evanuiſſe videtur[l].

§. 2. Sponſalia rectè contrahunt ſeptennes[m]; ſed nuptias illi qui iuſtæ ętatis ſunt: (mas ſc. quatuordecim, fœmina duodecim annorum[n]) nec aliquo conſanguinitatis vel affinitatis gradu ſe mutuò attingunt eorum, qui iure Leuitico prohibentur[o]. Noſtro etiam iure ſi fœmina novennis nupta ſit, viro ſuo ſupervivens dotem lucratur, quia illā ætate eam dotem promereri poſſe definimus[p]. Atque hoc æquè verum eſt in ſervis atque liberis. Servi enim matrimonium verum contrahunt iure noſtro[q], quamvis ſine licentia dominorū ſuorum vxores non impunè ducāt[r].

§. 3. Parentum conſenſus apud nos non tam neceſſa-

[b] Bract. l. 5. tract. 5. c. 25. nu. 2. Fleta l. 4. c. 12. nu. pri.

[i] v. Plowd. caſu Oſborn fo. 265. 1. & an. 32. H. 8. c. 28.

[k] Glanvil. l. 2. c. 3.

[l] Litleton. l. 2. c. 4.

[m] Bract. l. 2. c. 36. nu. 3. v. Inſtitut. iur. comm. c. 24. & Dicr. fo 143. nu. 56.

[n] Bract. vbi ſupra, Inſtitut. iur comm. vbi ſupra & an. 32. H. 8. c. 8

[o] Litlet. l. 1. c. 5.

[p] In hoc ſequimur ius canonicum, quod vide extra. de coniugio ſeruorum. cap. propoſuit.

[q] Litlet. l. 2. c. 11.

neceſſarius eſt, vt contractum matrimonialem inter liberos de præſenti perfectum defectus eius ſolvere poſſit. Hic enim ius pontificium ſequmur[r]. Quod quoquè iure civili verum fuiſſe nonnulli dicunt[s], vtcunq; Tribonianus longo illo iuris digerendi opere fatigatus hoc prætermiſerit. Nam hæc Pauli referuntur verba. Eorum qui in poteſtate patris ſunt, ſine voluntate eius matrimonia iure non contrahuntur, ſed cõtracta non ſolvuntur. Contemplatio enim publicæ vtilitatis privatorum commodis præfertur[t].

r ca. cum apud. 23. ext. de ſponſa. & matrim. Brunch. miſcel. controuerſ. cent. 1. aſſertio. 100.

s Cuiacius in lulij Pauli receptas ſententias. lib. 2. tit. 19. quæ etiam v. l. obſeruat. 3. c. 5.

t l. 2. recept. ſentent. & 19. de nuptijs.

§. 4. Neque tamen matrimonia vſq; adeo ſunt libera apud nos. nam qui feudum tenent de domino Rege in capite, id eſt, iure Coronæ ſuæ, aut etiam de aliquo Honore aut Manerio eius, vel etiam de communi perſona, per ſervitium militare, ſi die quo moritur eius anteceſſor, ſit intra plenam ætatem & adhuc cœlebs, vxorem à domino feudi oblatam non tutò recuſat. Nam hoc caſu ſolvet ei valorem ſui maritagij: ſi tamẽ dominus idoneam illi & ſine diſparitate, vel (vt noſtri) diſparagatione vxorem infra ætatem prædictã obtulerit[u]. Imo ſi dominus nullam omnino offerat, ab hærede tamen, iuxta aliquorum opinionem, cùm ad ætatem pervenerit, maritagij ſui precium rectè vendicare poteſt[x]. Sed hîc tamen differentia eſt, vtrùm minor tantùm recuſet fœminam illi per dominum oblatam, atque ſic vſque plenam ætatem cœlebs permaneat, an illã recuſatã, aliam adhuc minor ducat. Nam illo caſu

u Brit. c. 66. & 20. H. 3. c. 7. Fit. nat. brev. fo. 141. E. F. G. & f. 174. c. Glanvil l. 7. c. 12. Littleton. l. 2. c. 4. v. Spec. Iuſtic. l. 2. c. Des articles. &c. & Fletam l. 1. c. 13.

x Dier. fo. 255. nu. 6. & fo. 269. nu. 23.

su simplicem valorem maritagij, hoc verò duplum solvere cogitur[y].

[y] *Fitzh. nat. brc. fo. 141. G. Litleton. l. 2. c. 4. Statu. de Merton. c. 6. editum an. 9. H. 3. & Stat. Weſtm. pri. c. 22. edit. an. 3. Ed. pri.*

§. 5. Hoc quoque verum est in fœminis, quæ die quo antecessor fato cedit, sunt infra ætatem quatuordecim annorum, minimeque nuptæ. Nam & illæ domino feudi idoneum eis maritum intra duos annos post annum decimum quartum completum offerente, tenentur aut ei nubere, aut saltem domino solvere valorem maritagij[d]. Silente etiam domino, nec maritum quenquam exhibente, non minùs quàm masculi teneri videntur.

[d] *Weſtm. pri. c. 22. & v. Britt. c. 67. Bract. l. 2. c. 37. nu. 6. v. Fleta l. 1. c. 13. §. de fœmellis.*

§. 6. Disparagatio autem fit, cùm dominus pupillo suo fœminam pede vel manu carentem, vel etiam aliâs mutilam aut deformem, vel quæ tetro morbo continuâve infirmitate laborat, vel ita vetulam, vt ab omni spe sobolis derelicta sit[e]: aut è contra cùm pupillæ nobiliori villanum, burgensem, vel alium huiusmodi de humiliori plebe obtruserit[f].

[e] *Litleton. l. 2. c. 4.*

[f] *Fleta l. 1. c. 13. §. 1.*

§. 7. Si plures sint domini de quibus feuda tenent, Rex si eorum vnus sit, reliquis omnibus in maritagio hæredis præfertur. sin omnes communes personæ fuerint, prævalet ille reliquis, cui primò omnium homagium antecessores eius præstiterunt. Maritagium enim divisionem non recipit. si hoc non constiterit, præfertur is qui antecessores hæredis primò feoff. vit: si nec hoc, is qui in possessione hæredis est, reliquis præponderat[g].

[g] *Fleta l. 1. c. 13. Cum autem.*

§. 8. Si

§. 8. Si dominus feudi pupillum suum masculum infra ætatem quatuordecim annorum adhuc existentem, in matrimonio cum aliqua copulaverit, is ad eum annũ perveniens dissentire potest, eamq; deserere: quod etiã in fœmina æq; verum est, quæ consensu domini nubit ante annum duodecimum[h]. In hoc etiam vterq; sexus pari vtitur iure, vt post matrimonium infra ætatem legitimam patroni designatione initum, vinculo per mortem soluto, non denuo eius arbitrio hic obstringantur[i]: vtq;, eis cum consorte inidoneo copulatis, dominus pro ea vice ius custodiæ amittat, & præterea amicis sic dispositi dispositæve pro tanto damno satisfaciat[k].

h *Litleton. l. 1. c. 4.*

i *Bract. l. 2. c. 37. nu. 6. Litleto. l. 2. c. 4.*

k *Brit. c. 87. quis sit maritus idoneus vel inidoneus, v. Litle. l. 2. c. 4. & Instit. vti. l. 1. com. c. 24.*

§. 9. Olim cùm fœmina plenæ ætatis hæres existeret, & de feudo plurium dominorum teneret, tunc sufficiebat ad se maritandum requirere *assensum* domini capitalis primi feoffatoris, & cui antecessores sui fecerint ligeantiam[l]. Hodie quæ plenæ est ætatis domini consensu ad matrimonium non eget[m].

l *Bract. d. l. 2. c. 37. nu. 6.*

m *Brooke tit. Gard. 7.*

§. 10. Si hæres feudi militaris infra ætatem quã in matrimonium per leges consentire possit, vivo adhuc patre, vxorem duxerit: patre mortuo, dominus feudi habebit breve de hærede abducto: quia in hærede est, cùm ad iustam ætatem pervenerit, vxorem sic ductam repudiare[n]. Et fœmina quæ à Rege sic tenet, hoc casu nupta, cùm annos maturitatis assecuta fuerit, habet in electione sua, vtrũm prioribus nuptiis adhærere

n *Fitzh. nat. brev. fo. 143. M.*

cere, an maritum à Rege oblatum acceptare velit[o].

o an. 17. E. 2. *statuto prim. c. 5.*

§. 11. Viduæ etiam Regis quæ dicuntur, iuramento recipiunt se, neglecto Regis consensu, ad secundas nuptias minimè transituras. Et si secus fecerint, Rex terras & tenementa quæ eo tenentur in dotem, nomine districtionis in manus suas capit, donec ipsæ, vel earum viri finem ei ad voluntatem suam fecerint[p]. Magna etiam charta dicit communes personas in viduas suas eandem potestatem exercere[q]. Huius iuris hæc ratio datur, ne Regis tenentes capitalibus eius inimicis nubant[r].

p *Stat. vinf. prerog. c. 4. Glanvil. l. 7. c. 12. v. Spec. Iustic. l. 1. c. des articles, &c. vide Fletam. l. 5. c. 23. § in print. v. Fitzh. nat. bre. de dote assignand. fo. 263. b. & fo. 174. E. & an. 17. Ed. 2. stat. 1. c. 4. q. c. 7.*

r *Fleta. l. 3. c. 13. § Parentes.*

§. 12. Si quis hæredem masculum vel fœminam cuius maritagium ad alium spectat, rapuerit vel abduxerit, quamvis eum postea restituat non maritatum, vel de maritagio satisfecerit, pro transgressione tamen punitur incarceratione duorum annorum. Et si eum non restituerit, sed fortè ipsum maritaverit, & inde satisfacere non poterit, abiurare debet regnum, vel perpetuum subire imprisonamentum[t].

s *Fleta. l. 1. c. 23. § de pueris.*

§. 13. Si quis annum ætatis suæ quartum decimum prætervectus, fœminam cœlibem, quæ infra ætatem sexdecim annorum est, sine parentum consensu, vel saltem eorum, quorum in potestate aut cura est, abduxerit, duorum annorum incarcerationem sine spe redemptionis sustinebit: aut saltem finem huiusmodi delicti nomine solvet, Concilij Regij in stellata camera sedenti

dentis arbitrio infligendam. Si insuper sic abductam constupraverit, aut matrimonium cum ea, parentibus vel tutoribus minimè consentientibus, quovismodo contraxerit, quinquennij incarcerationem patietur, aut ad arbitrium Concilij prædicti mulctabitur. Si autem fœmina hujusmodi annum ætatis suæ duodecimum excesserit, nec adhuc decimum sextum compleverit, & consensum suum tali raptori in matrimonium perhibuerit; terris, tenementis, hæreditatibusq; omnibus & singulis ad vitam suam excidet, quas tempore sic dati consensus, vel in possessione, vel reversione, vel remanentiâ habuit[t].

t 27. 4. & 5. Philip. & Mar. c. 8. v. Cocum l. 3. relationum casu Ratcliff. fo. 39. u. Littleton. l. 3. c. 11.

§. 14. Villani vxores non ducunt sine consensu patronorum suorum[a]. Liber etiam si nativam alicuius sine patroni sui consensu in matrimonium acceperit, licet dominus eam illi eripere non possit, de nativa tamen sua abducta actionem contra raptorem habebit[x].

a Idem Ibidem, 27. 30. H. 6. c. 6.

§. 15. Fœminæ nobilibus personis nuptæ nobilium appellatione & iure fruuntur. Eis enim dignitatem matiti tribuunt, donec plebeis nuptiis denuo fuerint copulatæ[y]. Nam eandem secarnem cum viris suis, nubendo faciunt[z]. Si itaque quæratur, quod aliquando vsu venit, num fœmina maioris nobilitatis, quæ defuncto marito, nuptias cum aliquo de minori nobilitate, vel de plebe contraxerit, personalis residentiæ onere capellanos suos, iuxta statutum hâc de re editum[a], liberare possit: non sine distinctione re-

x 12. dominum de Fortiscuto c. 42. Crompton. in sua iurisdict. Starcham. fo. 33. b. & Dicrum. fo. 79. n. 51.

y 27. Stat. an. 32. H. 8. c. 13.

ſpondendum videtur. Illis enim quos vidua accepit, ſubſequentes nuptiæ non præiudicant: at iis quos poſt nuptias initas, propter extinctã ili nobilitatẽ, huiuſmodi privilegiũ impartiendi poteſtate deſtituitur[e]. Quod tamen ſecus videtur in illis quę natę nobiles, non nuptiis factæ ſunt[f]. Siquidem tales apud nos anteceſſorum magis quàm maritorũ radiis coruſcant & illuſtrantur.

e Cojus. l. 4. cauſa Actor. fo. 117
f Cojus eodem.

5. 16. Si adverſus ius Leviticum aliqui coiverint, nec vir, neque vxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligitur. Et ii qui ex tali coitu naſcuntur, naturales tantùm ſunt[g]. Qui autem ob matrimonij nullitatem ſeparantur, divortio dirimi propriè à noſtris Iuriſperitis dicuntur: cùm ob aliam aliquam cauſam, thori tantùm & menſæ ſeparatio fit, vinculo matrimoniali firmo nihilominùs permanente[h].

g Lev. 20. H. 8. c. 38.
h V. nouum librum terminorum iuris verb. Diuerce.

5. 17. Qui ex coitu illicito procreantur, apud nos nullo modo fieri poſſunt legitimi. Diſpenſatione tamen ad ſacrorum ordinun. & eorum quæ ad ſacerdotium pertinent ſuſceptionem, habiles aliquando fiunt[i]. Taciturnitate tamen & patientia mariti ſpurii legitimorum liberorum loco habentur. vt ſi vxor alicuius de alio conceperit quàm de viro ſuo, licet hoc de veritate conſtiterit, vir tamen prolem in domũ ſuam ſuſcipiendo, & advocando, nutriendoq; vt filium, legitimum ſibi filium & hæredem facit. Quod quoque verum eſt, licet non expreſsè eam advocaverit, dum tamen eam non amo-

i Bract. l. 2. c. 29. nu. 4.

veat.

veat. Neque quidem refert, vir omnino ignoraverit an sciverit, vel etiam dubitaverit. Nam hæres ei legitimus iudicabitur, eò quòd nascitur de vxore sua: dum tamen præsumi possit, quòd vir ipsum genuerit. Hoc etiam dici poterit de partu suppositio, & sic quandoque communis opinio veritati prævalet[k]. k *Brasd. l. 2. c. 29. nu. 4. & 5.*

§. 18. Duo sunt matrimonij apud nos consequentia vel effecta: quorum prius est, vt bona mobilia (à nostris catalla personalia dicta) quæ vxor adducit, in viri sui patrimonium statim omnia sine discrimine coalescant & quasi obsorbeantur, nec ab illa superstite quicquam eorum præter mundum muliebrem repeti potest: immobilia vel realia sic tandem, si vir ea vivus alienaverit. Non alienata, eo defuncto, quasi iure non decrescendi coniugi redeunt[l]. Si tamen vidua quæ marito suo executrix vel administratrix extitit, secundò nupserit, ei superstes omnia quæ muneris huiusmodi ratione possessa attulerat, modò per secundum maritum non alienata, tam personalia quàm realia sine diminutione resumit[m]. l *Plowd. case Bracebridge. fo. 418. b. 419. a.* m *v. infra l. 2. tit. 12. §. 7.* n *v. Fleta. l. 5. c. 22. & c. 27. v. infra l. 2. c. 2. § liberum tenementum.*

§. 19. Alterum nuptiarum consequens est dos illa legitima sive rationabilis, cuius nomine tertiam partem tenementorum terrarumq; omnium quas vir feudi iure possedit, ad vitam suam vendicat[n]. Si tamen virum læsæ maiestatis[o] aut se one convinci contingat, dotem suam vxor amittit[p]. o *Aut. 5. & 6. Ed. 6. in provis. vit. Dyer. f. 140. nu. 42.* p *v. Aut. pri. tit. fol. 1. c. 11. & 12. in fine.*

De Adoptionibus. Titulus. 11.

TAciturnitatem & patientiam maritorum circa ſobolem adulterinam Bractonus loco prædicto q adoptionem appellat, quæ tales liberos æque atq; legitimos in noſtra poteſtate conſtituit. Audiuimus etiam aliquando de illa adoptione apud nos quam Romani in vſu habuerunt. Sed hoc priuatâ adoptantis & adoptati voluntate & conuentione, magis quàm aliquo iure communiri viſum eſt. Nam hoc apud nos liberum eſt, vt terras à nobis perquiſitas, vel etiam à maioribus deſcendentes, niſi ſaltem conditionaliter datæ, ſiue (vt nos loquimur) intalliatæ fuerint, cuicunq; ſiue agnato, ſiue cognato, ſiue etiam extraneo dare poſſimus; liberis etiam noſtris, ſi quos habeamus, nihil impedientibus. Vnde conſtat hunc Romanorum adoptandi morem aut à nobis nunquam receptum, aut iam pridèm, quemadmodum & apud Gallos, euanuiſſe.

q *l. 2. c. 29. nu. 4. & 5.*

r *v. Eguinarium Baronem in particula poſteriori ſuorum commcnt. ſuper Inſtit. hoc tit.*

Quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur. Tit. 12.

DIctum eſt ſuprà, quemadmodum patria poteſtas conſtituitur: nunc dicendum eſt quomodo diſſoluatur & tollatur. Et ſciendum eſt, quòd hoc fit tribus modis: morte naturali, morte ciuili, & dignitate. Nam ſi pater, qui filium in poteſtate habet, moriatur, filius eius remanet ſui

sui iuris: quamuis aliquando remaneat sub tutela domini & sub cura amicorum vel parentũ. Mortuo verò auo patrio, nepotes eius non sunt sui iuris, sed redeunt in potestatem sui patris, si is viuat cum auus moriatur, & nullo modo de eius potestate exierint: vtpote per emancipationem vel dignitatem[f].

[f] *Bracton. l. 1. c. 10. in princip. Fleta. l. 1. c. 7.*

§. 1. Item morte ciuili, vt si pater dãnetur propter aliquam feloniam commissam, vel perpetuò exulet. Si autẽ relegetur ad tẽpus, nihilominus retinebit liberos in potestate sua, quia sua habebit cùm remeauerit[t].

[t] *Idem ibidem.*

§. 2. Item per emancipationem soluitur patria potestas: vt si quis filium suum sorifamiliauerit cum aliqua parte hæreditatis suæ, secundũ quod antiquitùs fieri solet[u]. Emancipatio enim huiusmodi est filij mors quædam ciuilis, sicut & ingressus religionis[x].

[u] *Idem eodem. Flet. d. l. 1. c. 7. § Item emancipatione.*
[x] *Inst. 4. H. 4. c. 17.*

§. 3. Item dignitate soluitur patria potestas, vt quando filius fit episcopus[y].

[y] *Bracton. vbi supra.*

§. 4. Vt tãm arctus non est apud nos patriæ potestatis nexus, quàm apud Romanos fuit: sic neq; est tam solennis eiusdem per emancipationem solutio. Nam nihil inter nostros reperio, quod prohibet filium vel filiam, cùm annum vicesimum primum impleuerit, vel inuito patre, esse sui iuris. Certum est eos tum posse cum quocunq; contrahere, & ex quocunq; contractu non minùs quàm sexagenarium obligari. Hæc

enim ætas apud nos plena est maturitas[a].

a Bract. l. 1. c. 10. nu. 2. & Litleton. l. 2. c. 4.

De Tutelis. Titulus 13.

PErsonarum quæ non sunt in potestate aliena, quædam sunt in custodia seu tutela dominorum, quædam in curatione parentum & amicorum, quædam verò neutro iure tenentur, sicut illi qui sunt plenæ ætatis[d].

d Bract. l. 1. c. 10. nu. 2. & leta l. 1. c. 9.

§. 1. Tutelæ verbum non frequens est apud nos, sed custodiæ potius. Nam vt multas iuris species à Normannis[e], sic etiam & dictiones mutuati sumus. Illi autem (Gardien) eum appellant, quem Romani tutorem: vel potius tutorem & curatorem vnica hac appellatione comprehendunt: in quo nos quoq; eos imitamur, eum quem illi (Gardien) custodem vel gardianum dicentes.

e hoc constat è grandidio Custumario Normandiæ singulis fere paginis.

§. 2. Custodes itaq; hos aliquando patris voluntas, aliquando legis necessitas, aliquando magistratus cõstituit. Nam pater, si pecunias vel catalla tantùm liberis suis relicturus sit, quos impuberes in potestate habet, simul cum legatis suis cuicunq; amico suo custodiendos & gubernãdos committere potest[f]. Etiam patri comparatur is qui minorem in terris aliquibus feoffauerit; eius enim custodiã pro arbitrio suo cõmittere cuilibet potest[g]. Quod autem de liberis iam natis diximus, illud æq; in posthumis obtinet[h].

f Cocus. l. 3. Relationum cas. Ratcliff. f. 37. b & 38. a. b. quem leg.
g Fleta l. 1. c. 9. v. Insta de Attil. tut. §. 1.
h hoc confirmat quotidiana praxis.

Qui

Qui testamento tutores dari possunt.

Titulus 14.

DAri autem tutor testamento potest, qui liberam habet rerum suarum administrationem: ille nimirum qui plenam ætatem assecutus compos mentis est[i], etiam & fœmina[k]. Sin aliquis constituatur vel minor, vel memoriâ minus sanâ existens, is tum demum adhiberi debet, cum talis defectus sublatus fuerit[l].

i *v. Rexulphi de Glanvilla. l. 7. c. 6.*
k *Britton. c. 35.*
l *v. Swinb. part. 3. §. 10.*

§. 1. Villanum etiam siue natiuum tam suum testamento tutorem pater liberis suis dare posse videtur; quàm alienum, saltem cum voluntate domini. sed an villano sic libertas competat consideratione dignum videtur[m].

m *v. supra de libertinis tit. §. §. manumissio.*

§. 2. Item quis apprenticium suum posse filio suo tutorem constituere videtur[n]. Nam qui possunt esse executores, possunt esse tutores[o].

n *Brocas, Testaments. 8.*
o *Swinb. part. 3. §. 19.*

De legitima adgnatorum tutela. Tit. 15.

DIctum est legis necessitate aliquando tutores fieri[p]. Hoc autem contingit ratione feudi quod ad impuberes iure successionis spectat. Si enim quis in socagio feudum tenens moriatur, proximus hæres siue filius siue filia, siue quiscunq; modo impubes sit, in custodiam proximi propinqui incidit ex illo latere, quo hæreditas minimè descendit. Exempli gratia, si feudum per

p *supra tit. 13. in princ.*

per patrem peruenerit, tum mater, aut eâ mortuâ, proximus cognatus minoris custos fit: si per matrem, tum proximus agnatus[q]. Atq; hæc ratio huius iuris est, quia ab illis minor est pupillis metus, quibus mors eius minus lucri allatura est[r]. Ita vt nullus plurium hæredum particeps in socagio in alterius participis sui vel eius viri tutela custodiri debeat sed parentum. Si quis etiam sibi custodiam terrarum & maritagium filiarum emerit, & aliquam istarum duxerit in vxorem, statim orta est suspicio, & amittit custodiam corporis & maritagium aliarum ipso iure propter suspicionem[s].

q *Glanuil. l. 7. c. 11. Litleton. l. 2. c. 5. Bract. l. 2. c. 37. nu. 6. Stat. marlbr. an. 52. H. 3. c. 17. Broc. tit. Gar. lein & prochein amy. 11. 12. 13. Nott. term juris verbo prochein amy. v Plowd casu Care fo. 295. & segq. v. inf. de legit: parentum tutela. tit. 19.*

r *Dominus de Fortiscuto c. 44 & 45.*

s *Fleta. l. 2. c. 9. § Hæredes. Brit. c. 35. fo. 92. a*

§. 1. Si tamen duo fratres terras perquirant sibi & suis hæredibus, maior, si plenæ ætatis sit, custodiam fratris impuberis habere potest, modo vterq; legitimus fuerit[t].

t *Brit. c. 35. fo. 92. a*

§. 2. Istiusmodi autem hæredes, cùm annũ decimum quintum compleuerint, iuxta veteres, exeunt è custodia[u]. Sed iuxta recentiores, cùm decimum quartum[x]. Hac enim ætate lex præsumit eos illa quæ ad agriculturam pertinent præstare posse. Tenentes autem in consuetudine vocata (Gaualkind) terras suas anno decimo sexto ætatis suæ completo sine curatoris authoritate per feoffamentum alienare possunt.[y]

u *Glanuil. l. 7. c. 9. Bract. l. 2. c. 36. nu. 2. Fleta. l. 1. c. 11. § Hæres.*

x *Litleton. l. 2. c. 5. D. & stud. c. 7. fo. 14. Fitzh. nat. br. fo. 118. A.*

y *Dyer fo. 301. nu. 41. Fitzh. Custom. 11. Brooke ibidem. 50.*

§. 3. Illi etiam qui tenent in burgagio, & mortuo patre vel antecessore, impuberes sunt, eadem ratione quâ Socmanni, curæ sitorum cõmittuntur: quâ etiam liberantur, cùm denarios dis-

discretè numerare scierint, & pannos vlnare, & alia negotia similia exercere. Verum hic non definitur certum tempus, sed per sensum & maturitatem hæredum adiudicatur[z].

z *Bracton. vbi supra. Flet. l. 1. c. 12. § & hæres.*

§. 4. Fœmina verò plenæ poterit esse ætatis in socagio, omni casu, cum possit & sciat domui suæ disponere, & ea facere quæ pertinent ad dispositionem & ordinationem domus, vt sciat quæ pertineant ad Cone & Key[d]: quod quidem esse non poterit ante quartum decimum annum vel decimum quintum. Quia huiusmodi ætas requirit dispositionem & sensum[e].

d *Cone & Key.*

e *Bract. l. 2. c. 36. nu. 2.*

§. 5. Fœmina hæres & masculus secundum veteres quosdã ad paria iudicantur, quoad omnes ætates, secundùm diversitatem tenementorũ: sc. quòd habeat ætatem burgagij sicut masculus & socagii sicut masculus, sc. 15 annorum[f] & feudi militaris sicut masculus: sc. vicesimi primi anni, & quòd tunc primò finiatur custodia. Secundum alios verò dicitur fœmina habere plenam ætatem, cùm 15 annos compleverit, quoad feudum militare. Tunc enim poterit, vt dicunt, domui suæ disponere, & nubere viro, qui possit per se, vel per alium militaria exercere. Sed recentiores aliter definiunt, & hîc distinguendum putant, num ante mortem sui antecessoris decimum quartum annum compleverit, an non. Nã priori casu statim terrarum suarum commoda assequitur, altero verò non antequam decimum sextum integrum peregerit[h].

f *Hoc ius in hic masculo mutatum est sup. eodẽ §. 2.*

g *Bract. l. 2. c. 37. nu. 3.*

h *Instit. de hæred. qualit. comm. c. 24. Littleto. l. 2. c. 4. vsq. fin. tit. 17. § 4.*

§. 6.

De capitis deminutione. Tit. 16.

§. 6. Gardianus in ſocagio, finitâ cuſtodiâ, rationes ſuæ adminiſtrationis reddere pupillo teneturi. Poteſt tamen cuſtodiam pupilli ſui extraneo committere, & talis conceſſio firma eritk.

i Litleton. l. 2. c. 5. Fitzh. nat. br. fo. 28. A. B. & 139. C. & 262. B. Fleta, l. 2. c. 12. § Item inhibitum.

k Fitzh. nat. br. fo. 143. P.

De capitis deminutione.

Tit. 16.

DEminutionem quam capitis Romani appellarunt, & in tres ſpecies diſtribuerunt, non eodem modo Angli dividunt: ſed tacitè duplicem ſuis legibus agnoſcunt. Eius quam minimam illi dixerunt, hi rationem nullam habent. Nam vt qui à patre emancipantur, ius prioris familiæ non amittunt, quo minùs ad ſucceſſionem ab inteſtato (facta ſaltem bonorum collatione) non recipiantur: ſic qui ab aliis adoptantur, ius novæ familiæ ex ſola conventione, aut expreſſâ adoptantium benignitate aſſequuntur, nullo legum ad maiorem ſpem expectato auxilio e.

e v. ſup. tit. de adopt. 17. h. libri.

§. 1. Qui ſervi pœnæ ſunt, illi nimirùm qui vel læſæ maieſtatis vel feloniæ iudicium paſſi ſunt, omnia amittunt, quæ amitti poſſunt: non civitatem tantùm & libertatem, ſed & omnia ſua atque vitam f. Succeſſorem non habent præter fiſcum aut dominum feudi, quemadmodum alibi demonſtraturi ſumus g. Hos itaque maximam capitis deminutionem pati meritò dixerimus.

f v. Stavenſ. placit. Coro. l. 2. & prærog. c. 44.

g inf. lib. 4. de publicis iudiciis.

§. 2. Licèt etiam ius vetus, quod maieſtatis

& ſe-

& felonię reos ad eccleſias confugientes exilio puniebat[h], ſublatum ſit[i]: tamen & hodie certa ſunt delicta, quæ abiuratione vindicantur[k]. Hanc autem pœnam qui ſuſtinent, minorem, ſive illam quam Romani mediam vocarunt, capitis deminutionem ſubire videntur.

h *v. Bract. l. 3. tract. 2. c. 16. & Britt. c. 16. nam term. iur. verbo Abiuration.*
i *v. an. 22. H. 8. c. 14. & an. 36. eiuſd. c. 13. an. 28. eiuſd. c. 7. an. 32. eiuſd. c. 22. & an. 33. eiuſd. c. 15. & an. 2. Ed. 6. c. 12. an. 2. eiuſd. c. 2. & c. 33. an. 5. eiuſd. c. 20.*
k *v. chart. de foreſt. c. 10. & an. 13. Ed. 2. c. 35. & an. 25. H. 8. c. 14. & an. 35. Eliz. c. 2.*

§. 3. Cognationis ius minori capitis deminutione & apud nos tolli penitùs videtur: quia abiurati Regis protectione penitùs exuuntur[l]. Qui autem ad fidem Regis Angliæ non ſunt, in Anglia nihil capiunt[m].

l *v. Bracton. & Britt. & nouos ter. iur. vbi ſup.*
m *Bract. l. 5. tract. 5. c. 25. nu. 3.*

De legitima patronorum tutela.

Tit. 17.

DE illa patronorum tutela, quam ius Romanum memoriæ prodidit, noſtri nihil quod ſcio ſtatuerunt. Verùm eſt apud nos aliud patronorum genus reſpectu feudi quod poſſidemus, qui domini feudi aliàs appellantur[d]. Atque in horum tutelam vel cuſtodiam, pauciſſimi ſunt minores in pinguius aliquod patrimonium ſuccedentes, qui non cadunt. Nam vt nemo apud nos pleniori quàm feudi iure[e] (ſi Regem & Coronam exceperimus) terras vel tenementa aliqua poſſidet: ſic feudum ferè nullum eſt pau'ò pinguius, quod ſervitio militari erga dominum vel patronum non aſtringitur. Huius autem ſervitij propria ſunt cuſtodia, maritagium, & relevium[f].

d *Prateri lexicon verbo patronus.*
e *v. infra tit. de rech. corp. & incorp. §. 2.*
f *Littletonus l. 2. c. 4.*

§. 1. Mi-

§. 1. Minor itaq; qui anteceſſori cuiquam mortuo in feudo militari hæres exiſtit[g], is in tutela vel cuſtodia domini de quo feudum tenetur, vſq; ad plenam ætatem permanet. Nam ante illam ætatem bellicas virtutes à milite requiſitas, & ob feudum domino debitas, minimè præſtare poſſe iudicatur. Contingit tamen aliquando, vt, quaſi veniâ ætatis impetratâ, aliqui in ordinem militarem cooptentur antequam, annum viceſimum primum compleuerint: hos autem ius noſtrum illis officiis quæ domino feudi debentur pares eſſe præſumit, ideoq; à cuſtodia, licèt minores liberat[h].

§. 2. Hoc cuſtodiæ ius ab hac ratione proficiſcitur, quod cùm is qui per ſeruitium militare tenet, militis loco dominum ſuum in bella Regis, iuxta conuentionem in feudi inueſtitura initam, ſequi teneatur; nemo præſumitur infantem talem in actibus bellicis ſolertiùs velle inſtituere quàm ipſum dominum[i].

§. 3. Si autem huiuſmodi hæres fœmina ſit, in cuſtodia domini ſui vltra annum ætatis ſuæ decimum quintum iuxta veteres[k], ſed decimum ſextum iuxta recentiores, non hæret[l]. Nam non citius ad ætatem illam accedit, quàm apta eſt domus ſuæ diſpoſitioni, & nuptijs viri cuiuſcunq;, qui ſeruitium militare patrono feudi præſtare poſſit[m]. Si tamen annum decimum quartum die quo moritur anteceſſor, compleuerit, neq; ipſa, neq; terræ eius in cuſtodiam patroni ſui

g Fitzh.nat.br. fo.261. Flet. l. 1.c.11.v.Dyer. fo.58.nu.8.& fo.44.nu.27. v.Dyer.fo.362. nu.18. Glanuil.l.7.c.9. Bract.l.2.c.37. Britt.c.66. Littletonus.l.2.c. 4.v.Flatam vbi ſupra.

h Brocus. tit. Gard.42.& 72. v. Eulbeckum. in paralelis.fo. 24.b.v.Plowd. caſu Radcliffe fo.267.b.

i Dominus de Fortiſcato c.44 Sed.v. Polidorũ oiregit.l.16. ſue hiſtoriæ.

k Bract.l.2.c. 37.nu.3.

l Littletonus.l.2. c.4.

m Bract.& Littleton ibid.

sui incidunt[n].

n Litleton. d.l. 2.c.4. Merton c.6. & VVest. 1.c.22. Institut. huius comm. c. 24. Bracton. Gl. Gard. 7.

§. 4. Si dubitetur hoc casu hæres maior an minor sit, remanebit in custodia, donec de ætate sua constiterit[o].

o Bract. l. 2. c. 37. Britton. c. 66. f. 167. b.

§. 5. Si feudum miliuare descendat ad minorem ab auo materno, dum adhuc viuat pater, huius corpus vel persona in custodia patris sui erit, sed terræ in custodia patroni, Regula enim est, neminem, durante vita patris sui, in custodiam domini, quoad personam, posse incidere[p].

p Litleton. l. 2. c. 4.

§. 6. Si terræ ad vxorem descendant, quæ post prolem viro eductam fato cedit, ita vt vir ob possessionem terrarum, vxore superstite, non adquisitam, eas ex consuetudine Angliæ ad vitam suam tenere non possit; hoc casu proles, si minor sit, in custodiam cadit, nisi etiam patris hæreditatem iure primogenituræ expectet. Si etiam talis proles fœmina sit & post matrem mortuã minor, paterq; filium superstitem habeat, illa incustodia, licet viuo patre suo, permanebit[q].

q Fitzh. nat. br. f. 143. a.

§. 7. Dominus feudi militaris potest custodiam sui tenentis ad alium transferre. Vnde oritur illa distinctio, vt alius iure, alius facto dicatur gardianus. Iure est ipse dominus: facto est ille cui dominus custodiam hæredis sui concessit[r].

r Bract. l. 2. c. 37. nu. 4. Litleton. l. 2. c. 4.

§. 8. Est & gardianus alius simplex qui & originalis dicitur, alius per accidens, ex causa custodiæ. Originalis est, qui feudi sui iure tenentis

tis sui proximi custodiam habet: ex causa custodiæ est is, qui ex hoc quòd tenentis sui adhuc minoris custodiam habet, ideo & alterius, qui tenentis sui tenens est, custodiã etiã adipiscitur. Minor enim minorem custodire non debet[r].

[f] *Fitzh. nat. br. fo. 139. D. & Dyer fo. 123. nu. 38.*

[r] *Fleta. l. 2. c. 11.*

§. 9. Cùm sit hæres masculus vel fœmina, & plures domini capitales, omnes custodiã hæredis habere non possunt, ideoq; vnus reliquis præfertur: ille sc. qui primò tenentẽ illũ feudo militari feoffauit: alijs interim custodiã terrarum quæ sui feudi sunt permissã[u].

[u] *Bract. l. 2. c. 37. nu. 4. & §. 1 Stauunf. prerog. c. 2.*

§. 10. Si tamen aliquis hæres terras aliquas tenuerit de domino Rege in capite per seruitiũ militare, siue alios dominos habuerit siue non: dominus Rex in custodia hæredis aliis præfertur: idq; siue ipse hæres ab alijs priùs feoffatus fuerit, siue posteriùs. Nam Rex parem nõ habet nec superiorem in regno suo[x].

[x] *Glanvil. l. 7. c. 10. Bract. vbi supra Stauunf. prerog. c. 2.*

§. 11. Minor qui semel custodiã gardiani sui (vtpote per matrimonium consensu eius contractum) liberatur, non iterum in custodiam recidit: idq; siue infra ætatem 14 annorum, siue postea ante annum vicesimum primum matrimonio copuletur[y].

[y] *Bract. l. 2. c. 38. nu. 1. Litle. l. 2. c. 4.*

§. 12. Si plures sint filiæ hæredes, quæ tenent per seruitium militare, omnes erunt sub custodia domini capitalis, & nulla earũ sub custodia alterius[z].

[z] *Bract. l. 2. c. 37. nu. 6.*

De

De legitima parentum tutela.

Tit. 18.

OMnibus præfertur pater in custodia filij sui primogeniti. Si enim hæreditas minori talli, vivo adhuc patre suo, proveniat: licèt terræ, si teneantur per servitium militare, in custodia domini feudi sunt, ipse hæres tamen apud patrem manet[d].

d *Litleton. l. 2. c. 4. Cocus l. 3. cas. Ratclif. fo. 37. b. quem lege*

§. 1. Mater etiam minoris qui per Socagium tenet, in custodia hæredis & terrarum quoscunq; antevertit adgnatos cognatosq;[e].

e *vide sup. de legit. adgnator. & tute. tit. 15. in principio.*

De fiduciaria tutela.

Tit. 19.

FIlam tutelam fiduciariam, quam Romani liberis masculis parentum mortuorum, & illam etiam legitimam quam liberis patronorum imposuerunt, maiores nostri penitus neglexisse videntur. De priori enim harum nihil statuerunt præter illa quæ supra de legitima adgnatorum tutela dicta sunt[f]: alteram verò non contulerunt in liberos patronorum, sed executores potiùs[g]. Nam minorum custodiam inter catalla realia numerant[h]: Ideoque si patronus sive dominus feudi de eadē in testamento non disponat, ad testamenti sui executores vniuersali iure transmittitur.

f *titulo. 15. huius. libri.*

g *Litleton. l. 2. c. 5.*

h *nouit terminus. verbo Chattels. Fleta. l. 1. c. 11. § Custos.*

De Attiliano tutore, & eo qui ex lege Iulia Titia datur. Tit. 20.

DAtivos tutores aliquando habemus apud nos. Si enim matre præmortua, pater intestatus decedat, liberosq; relinquat impuberes in feudum aliquod minimè successuros: non raro contingit vt Iudex ecclesiasticus illis custodem det, qui & personis & patrimonio eorum prospiciat, donec animum ætatis suæ decimumquartum compleverint. Hocq; testatum fit nonnunquam instrumento authenticè sigillato. Ad tale tamen munus leges nostræ neminem compellunt, sed Iudices potius eos eligunt atque movent, quos consanguinitatis vel affinitatis vinculum ad hoc officium amore provocat[d].

d *Sutinh. parte 3. §. 9.*

§. 1. Fortè etiam & ille dativus tutor non ineptè appellatur, cuius Bractonus mentionem facit[e], cùm dicat hominem minori terras vel tenementa donantem, ei quoque tutorem dare oportere: rationem reddens, quia ipse donator tutor esse non potest, ne seisinam suam continuare videatur, nec minor donationi consentire, nisi hoc faciat tutore authore.

e *l. 2. c. 11. nu. 1. v. etiam, Britto. c. 34. fo. 92. a. Fleta. l. 1. c. 9. §. minores.*

§. 2. Rex potest literis suis patentibus universalem custodem minori constituere, qui pro eo respondeat in omnibus actionibus cæptis seu incipiendis, idque coram quibuscunque Iudicibus. Vel etiam potest duos vel tres custodes con-

coniunctim & diuisim constituere, qui pro eodem respondeant aut actionem prosequantur. Eisdemq; literis suis ad instantiam minoris potest istiusmodi custodibus authoritatem dare alios custodes coniunctim & diuisim substituendi, qui ipsorum vice atque loco vel agant pro dicto minori in omnibus causis & querelis, vel eum etiam defendant[f].

f Fitzh. nat. br. fo. 27. L.

§. 3. In curiis etiam Baronum aliarumque libertatum, non rarò custodes vel gardiani per seneschallum vel magistratum municipalem minoribus dantur[g].

g Kitchiner inter precedentia sua pa. 247.

De authoritate tutorum vel curatorum.

Tit. 21.

QVi annis viginti vno minor est, nomine suo contrahere non potest, (nisi pro rebus ad victum vestitumq; & institutionem necessariis[d]), sine authoritate & consensu eius, sub cuius custodia vel potestate est[e]. Vt nec in iudicio stare aduersus ipsum custodem aut tutorem[f]. Meliorem conditionem suam per se potest facere qui minor est, deteriorem nequaquam[g].

d Brocht. tit. Infant. 51.
e Liber minus intrationum titulo. Dum non fuit compos mentis. Bract. l. 2. c. 11. nu. 1. & c. 9. nu. 8.
f Bract. l. 3. tract. 2. c. 4. nu. 3. Britt. c. 122. de terris, &c.
g Bract. l. 2. c. 8. nu. 8.

§. 1. In illis qui feudum militare tenent, aliquid speciale est. Domini enim capitales pleam habent custodiam feudorum suorum omnium sine personis hæredum, quandoque etiam

cum personis eorum, & ita quòd inde habeant plenam dispositionem in Ecclesiis conferendi, cùm vacaverint, & in custodiis concedendis, dandis, & vendendis, & in mulieribus maritandis & maritagiis vendendis, si quæ fuerint maritandæ: & generaliter de omnibus disponent ad commodum hæredis *; sicut de propriis disponent disposituri, & melius, si fieri possit. Et vendere possunt custodiam terrarum & maritagium hæredum, si non fuerint maritati: sed de hæreditate nihil possunt alienare, vel vendere a remanentiam. Hæredes autem, quàm diu fuerint in custodia, honorificè exhibebunt, & debita hæreditaria acquietabunt pro quantitate hæreditatis & pro rata secundùm tempus custodiæ. Negotia verò hæredum agere possunt, & de eorum iure acquirendo, in quibus minoribus placitare licet, placitum movere & prosequi: de iure possessorio propriæ seisinæ, videlicet, vel alicuius antecessoris: sed super recto in causa proprietatis pro illis agere non possunt nec respondere, nisi hoc sit in casu: scilicet de aliquo, de quo minor infra ætatem feoffatus fuit[b].

* *nunc ad proprium cõmodũ.* *Brokt. Gard. 2. Fitzh. Accompt 36.*

[b] *Bracton. l. 2. c. 37. nu. 3. ubi plura etiam habes de Custodũ officio. v. Britt. c. 34. fo. 90. 1.*

§. 2. Tutores verò domos minorum, parcos, vivaria, stagna, molendina, alia áque pertinentia sustentare debent, ne per negligentiam corruant vel depereant per quam vastum valeat adiudicari. Et terras de carucis instauratas tempore debito, saltem provt eas receperunt, illæsas quietè sine relevio, vel sine fine gratis liberare tene-

tenentur: dum tamen de maritagio fuerint vnanimes & concordes[i].

i *Flet. l. 1. c. 12. v. magn. chart. c. 4. vet. stat. 1. c. 47. Statutum Gloc. ann. 6. Ed. 1. c. 4. vet. stat. 2. c. 35.*

§. 3. Illa etiam authoritas custodum in socagio est, vt contrahant, in iudicio stent, reliquaque faciant pro pupillo suo, quæ rerum status; sui vel conservationem vel etiam incrementum spectant, & rationibus reddendis ei iustam ætatem adepto obnoxij sunt[k].

k *Fitzh. nat. br. f. 118. B. l. Flet. l. 1. c. 10. §. Essoniatus.*

§. 4. Custos in animam minoris iurare potest[l].

§. 5. In aliquibus casibus ius nostrum minoribus tantùm favet, vt ne quidem cum authoritate tutorum, iudicij periculum subire eos patiatur, sed placitum vsque in plenam eorum ætatem sistat[m]. Super proprietate enim suarum possessionum petere vel respondere, nisi ipsas fuerint adepti, non possunt[n]: ad finem tamen in curia Regis factum, ad propriam iniuriam, ad dotem, & ad perquisitū olim tenebātur[o]. Nunt verò ad finem factum non tenentur[p].

m *v. Glanvil. l. 7. c. 9. & Bract. l. 5. tract. 5. c. 21. n. 2.*
n *v. Dyer f. 104. n. 12. 13. 14. & fo. 137. n. 32. 33.*
o *Flet. l. 2. c. 9. §. Hæredum.*
p *an. 4. H. 7. c. 24. Fitz. tit. br. f. 21. f.*

Quibus modis tutela finitur.

Tit. 22.

PVpilli pupillæq; omnes non tenentes per seruitium militare, cùm annum decimum quartum compleuerint, tutelâ sine omni discrimine liberantur. [d] Sed qui sic tenent, tum demum masculi, cùm vicesimum primum annum præ-

d *Litleton. l. 2. c. 4.*

teruecti sunt, fœminæ, cum decimum quartum, [c] aut in casu decimum sextum. [f] Licet enim fœmina, anno duodecimo completo, possit contrahere matrimonium, æq; iure nostro atq; ciuili [g], quia tum viripotens esse iudicatur: iudicij tamen maturitatem non tam festinanter assequitur: & tamen citius quàm masculus custodem remouet, quia si nupserit, tutelam domini sui cum noua viri potestate commutat. [h]

[c] *Littleton. l. 2. c. 4.*
[f] *Sup. tit. 15. § 4.*
[g] *Bract. l. 2. c. 37. nu. 3.*
[h] *Glanuil. l. 11. c. 3. Bract. l. 2. c. 8. nu. 2.*

§. 1. Item tum naturali morte tutoris, tum ciuili [k], vt maxima & media capitis deminutione tutela finitur. Item si tutor pupillo terras &c. donarit, seu eum feoffauerit. Nam nemo pariter et minoris & feoffator & tutor [l]. Hoc tamen in gardiano feudi militaris speciale est, vt custodiam pupilli vel legato transferre possit, vel etiam executoribus inter reliqua catalla iure vniuersali relinquere.

[k] *Supr. de cap. demin. §. 1. 2. 3.*
[l] *Bract. l. 2. c. 5. nu. 6. & infra de spect. tuto. in princip.*

§. 2. Dominus feudi si pupillum vel pupillam dederit in matrimonium, custodiâ corporis sui statim excidit: ita vt si contingat eum vel eam, dum adhuc infra ætatem fuerit, cœlibem denuo fieri, ille custodiam non recuperet [m].

[m] *Littleton. li. 2. c. 14.*

De Curatoribus. Tit. 23.

MAsculi puberes & fœminæ viripotentes apud Romanos vsq; ad vicesimum quintum annum completum curatores accipiebant, non tantùm ad vicesimum primum: idq; eo casu, quo cuiu-

custodes ratione feudi atq; legis necessitate vsq; ad illud tempus non habeamus. Tutorem autem & curatorem vnico gardiani nomine complectimur licèt illum personæ, huic rebus præcipue tribui manifestè constat [d].

d *Qui testam. tuto. dari poss. § 4. in Institut. & n. de ritu nuptiarum l. Sciendum. 20.*

§. 1. Aliquibus etiã leges curatores æq; atq; tutores prouiderunt. Nam ex statuto Rex idiotarum naturalium terras custodit, exitus eorum capiens sine vasto & destructione, & inueniens eis necessaria sua, de cuiuscunq; feodo illius terræ fuerint, & post mortem eorum eas reddit rectis hæredibus: ita vt nullatenùs per eosdem fatuos alienentur, nec eorum hæredes exhæredentur [e]. Ab antiquo idiotas in custodia dominorum fuisse Fleta testatur [f], sed propter multas exhæredationes quæ hinc contigerunt, Regi tandẽ per cõmunem regni consensum hanc esse devolutam: hoc tamen adiecto, vt dominis feudorum & aliis quorum interfuerit, in seruitijs reditibus & custodiis vsq; ad legitimam ætatem secundum conditionem feudorum releuijs & huiusmodi nihil iuris deperiret.

e *an. 27. Ed. 1. v. Item Britt. fo. 167. & Stauns. prærc. c. 9. vbi Item. Bract. l. 5. tract. 5. c. 30. nu. 1. v. Dicit fo. 101. nu. 53. & Cokum. l. 4. casu Beuark. fo. 116. a.*

f *l. 1. 11. 5. solent.*

§. 2. Item quando aliquis qui prius habuit memoriam & intellectum, non fuerit compos mentis, sicut quidam sunt per lucida intervalla, Rex providebit terras & tenementa eiusmodi custodiri sine vasto & destructione: & vt ipse & familia sua de exitibus eorundem competenter vivant & sustententur: veque residuum vltra sustentationem eorundem rationabiliter custodia-

tur ad opus ipsorum: ita vt prædictæ terræ & tenementa, infrà prædictum tempus nullatenus alienentur, neq; Rex aliquid de exitibus recipiat ad opus suum. Et si obierit in tali statu, tunc illud residuum distribuatur pro anima eiusdem per consilium Ordinarij g.

g *an.17.Ed.2. c.10.& ibi Staunf.v.ettã Bract.l.5.tra.5. c.6.nu.7.v.Dier fo.25.nu.164.v. Cokum l.4.casu Beuerley.fo.127 a.b.*

§. 3. Naturaliter surdus & mutus, & perpetuo morbo laborans iuxta aliquorũ opinionem curatores necessariò habet h.

h *Bract.l.5. tract.3.c.6.nu. 7.& tract.5.c. 18.nu.1.& c.20 nu.1.*

§. 4. Inuiti adolescentes nisi feudi ratione, aut ex causis præmissis curatores non accipiunt, præterquam in litem. Ad litem autem datur sæpe non solum proximus propinquus, qui minori in agendo, sed etiam gardianus, qui ei se defendendo suppetias ferat i.

i *West m.1.c. 47.& west m. 2.c.15.& Fitz. nat.br.fo.27.H. I.L.*

§. 5. Nemo autem vt gardianus minoris, vel prosequatur pro eo, vel suscipiat actionem sine Waranto. Sed potest quis vt proximus ei propinquus actionem pro eo sine expresso mandato intentare k. Minor autem gardiano, qui pro illo actionem aliquam prosequitur vt proximus propinquus, renunciare non potest l.

k *Fitzh. nat. br.fo.27.I.*

l *Id.m.ibidē.K*

§. 6. Idiota à natiuitate non recipitur vel ad agendum vel defendendum in aliqua causa per custodem vel proximum propinquum. Sed requiritur, vt ipse semper præsens sit in propria persona m.

m *Fitzh.nat. br.fo.27.G.*

De Satisdatione tutorum, vel Curatorum.
Tit. 24.

TVtor siue custos ille solus, qui à magistratu vel ordinario datur ad satisdandum iure nostro tenetur. Is autem priusquam admittitur ad tutelam, iuramento recipit se omnia pupilli sui negotia ad vtilitatem & commodū eius administraturum, verum & fidele inuentarium bonorum suorum confecturum, & infra certum tempus (quod illi per Iudicem assignatur) exhibiturum, nec non rationes sui muneris, cùm ad id exactus fuerit iustas & sinceras redditurum. Vltra hoc etiam idoneos dat fideiussores cum illo coniunctim, & per se diuisim, pro fideli, atq; recta suæ tutelæ administratione obligatos [d].

[d] *hoc praxi quotidiana Iudicum ecclesiasticorum confirmatur.*

De excusationibus tutorum vel Curatorum.
Tit. 25.

DE excusatione tutorum vel curatorum leges nostræ nihil loquuntur, quia nemini inuito hoc munus imponunt.

De suspectis tutoribus, vel Curatoribus.
Tit. 26.

TVtorum fidei prospiciunt aliquo modo leges nostræ. Nā qui donat pluribus, quorum aliqui maiores, aliqui minores sunt, regulariter potest

potest eos qui maiores sunt, minoribus tutores constituere. Hoc tamen non procedit si aliqua suspicio habeatur, quòd machinari velint in mortem minorum. Suspicio autem hîc non admittitur, si donatio fiat patri aut matri, & eorum pueris legitimis. Aliud tamen est, si fratri, vel avunculo, vel nepoti, propter ius adcrescendi [e].

[e] *Bract. l. 2. c. 11. in princi. v. supr. quib. mod. tut. finitur* §. 1.

§. 1. Item qui iure feudi sui custos est, quam diu custodiam terræ habuerit, sustentare debet domos, parcos, viuaria, stagna, molendina, & cætera omnia ad terram illam pertinentia de exitibus eiusdem terræ, & reddere hæredi, cùm ad plenam ætatẽ peruenerit, terram illam suâ totâ instauratam de carucis & omnibus, & saltem nõ minus, quàm secundũ quod illã instauratã inuenit. Item: nihil capiet de terra hæredis, dum sit infra ætatem præter rationabiles consuetudines & rationabilia seruitia. Et hæc sine destructione hominum & rerum. Quod si fecerit, siue præcesserit prohibitio siue non, amittet custodiam & emendabit damnum: & tradetur terra propter delictum talibus discretis & legalibus hominibus de feudo illo, vel propinquioribus consanguineis [f].

[f] *Bract. l. 2. c. 37 nu. 3. & l. 4. tract. 6. c. 19. nu. 2. magna chart. c. 4. & 5.*

§. 2. Regulariter etiam verum est, quod nunquam remanebit aliquis in custodia alicuius, de quo haberi possit suspicio, quòd velit ius clamare in ipsa hæreditate. Vnde si plures sint filiæ & hæredes quæ tenent in socagio, nulla earum debet esse in alterius custodia, sed sint in cu-

custodia proximorum consanguineorum, qui coniuncti sunt iure sanguinis non iure successionis. Si autem tenent per Seruitium militare omnes erunt sub custodia domini capitalis, (& non vna sub custodia alterius, propter prædictam suspicionem,) donec plenam ætatem habuerint [g].

g *Bract. l. 2. c. 37. nu. 6. & l. 2. c. 5. nu. 8.*

§. 3. Minor prosequitur breue de vasto aduersus custodem suum, & attornatum in illa actione constituit [h].

h *Fitzh. nat. br. fo. 27. H.*

Finis libri primi.

INSTI-

INSTITVTIONVM IVRIS ANGLICANI

LIBER SECVNDVS.

De rerum diuisione & adquirendo earum dominio. Tit. 1.

SVperiùs dictum est de personis & statu hominum & iure personarum: consequenter dicendum erit de rebus per diuisionem; quia res per diuisionem melius aperiuntur[d].

[d] *Bract. l. pri. c. 12. in princ.*

§. 1. Rerum prima diuisio hæc est, quòd quædam sunt in patrimonio, quædam extra. In patrimonio nostro sunt res tam mobiles quàm immobiles, quibus pro voluntate & necessitate nobis vti licet. Iura & seruitutes propriè in bonis non sunt: sed tamen quia non prorsus extranea, magis est vt in bonis annumerentur[e].

[e] *Bract. ibidem nu. 2. Fleta. l. 3. c. 1. in principio dicit iura incorporalia nec in patrimonio esse, nec extra patrimonium.*

§. 2. Extra patrimonium dicuntur res sacræ, religiosæ, & communes[f].

[f] *Bract. l. 2. c. 12. nu. 2. Fleta. l. 3. c. 1. in prin.*

§. 3. Naturali iure communes sunt omnes hæ: aqua profluens, aer, & mare, & littora maris quasi accessoria. Nemo enim ad littus maris accedere

cedere prohibetur, dum tamen à villis & ædificiis abstineat: quia littora sunt iure gentium communia, sicut & mare. Ideo ædificia si in mari sive in littore posita fuerint, ædificantium sunt de iure gentium: & ita in hoc casu solum cedit ædificio, licèt alibi contrarium: quia ædificium cedit solo[g].

[g] *Bracl. d. l. 2. c. 12. nu. 5.*

§. 4. Publica verò sunt omnia flumina & portus. Ideoque ius piscandi omnibus commune solet esse in portu & in fluminibus[h]. Riparum etiam vsus publicus est de iure gentium, sicut ipsius fluminis. Itaque naves ad eas applicare, funes arboribus ibi natis religare, onus aliquod in iis reponere, cuivis liberum est, sicut per ipsum fluvium navigare. Sed proprietas earum est illorum, quorum prædiis adhærent: & eâdem de causâ arbores in eisdem natæ eorundem sunt. Et hæc intelligenda sunt de fluminibus perennibus: quia temporalia possunt esse privata[i]. Sed publica hæc, quæ totius populi aliquando fuerunt, iure nostro ad regem transferuntur: quippe qui vniversi populi atque adeo ipsius Reipub. personam sustinet[k]. Qui itaque in ripas fluminum publicorum naves hodie exonerant, vectigal Regi, aut ius eius habentibus hoc nomine pendunt[l]. Et in flumine publico nemo piscatur, qui à Rege hanc libertatem non obtinuit[m].

[h] *v. § 11. h. tit.*

[i] *Bracl. l. 2. c. 12. nu. 6. Brit. c. 33.*

[k] *Plowd. in casu Reneger & Fogassa.*

[l] *3. H. 7. fol. 12.*

[m] *Fitzh. nat. brc. fo. 88. H.*

§. 5. Hic nota differentiam inter publicũ & commune. Publica autẽ ita accipiuntur, quę sunt omnium

omnium populorum, id est, quæ spectant ad vsum hominum tantùm. Cõmunia vero dici poterunt aliquando, quæ sunt omnium animantium[m].

§. 6. Vniuersitatis verò sunt (non singulorum) quæ sunt in ciuitatibus, vt theatrum, stadia, & huiusmodi, si qua sint in ciuitate communia. Et dicuntur ista vniuersitatis dominio & vsu. Vsualia autem dicuntur esse vniuersitatis, non vsu, sed dominio & fructu: vt fundi & serui ciuitatum, ita vt nullius sint per se[n].

§. 7. Nullius in bonis res sunt pluribus modis: iure naturali, vt feræ bestiæ, volucres, pisces, & homines; censurâ, vt res sacræ, religiosæ, sanctæ: casu: vt hæreditas iacens ante aditionem, wreckum: voluntate, vt derelictum; tempore, vt thesaurus P. Sed iure nostro Wreckum, derelictum, & thesaurus ad fiscum spectant[q].

§. 8. Res sacræ sunt, quæ rite & per pontifices deo consecratæ sunt: veluti ædes sacræ, & dona quæ rite ad ministerium Dei dedicata sunt: vt calices, cruces, & thuribula: quæ alienari prohibentur, exceptâ causâ redemptionis captiuorum. Item loca sacra sunt cœmeteria, & capellæ, & ecclesiæ. Et licet ædificia diruantur, adhuc locus sacer manet. Et differt sacrum à sacrario, quia sacrariũ dicitur locus vbi sacra reponuntur[r]. Etiam res quasi sacra est via Regia[s].

§. 9. Res religiosas Christiana religio eas dẽ

fere

m Bract. ibidem nu. 6. Brit. c. 33. Fleta l. 3. c. 1. §. Riparum.
n Bract. ibidem nu. 7. Brit. c. 33. Fleta, l. 3. c. 1. §. Aliæ vniuersit.
p Bract. vbi supra nu. 10. quẽ etiam vide l. 3. tract. 2. c. 3. nu. 4. 5. & 6. D. & Stu. l. 2. c. 51 fo 157. 1. & Brit. c. 33. 2. Fletam. l. 1. c. 43. & 44. & c. 47. & l. 3. c. 1. §. Item res.
q Kitchin. fo. 22. nn. 39. 37. fo. 30. b fo. 40. a. Statutum de prær. Regis c. 21. 1. Bracton. vbi supra nu. 9. & l. 2. c. 27. nu. 2. in fine. quem quoque vide l. 2. c. 5. n. 7. Brit. d. c. 33.
r Bract. l. 4. tract. 2. c. 16. nu. 9. & c 28. sparsim & c. 38. & tract. 3. c. 9. quem quoque vide l. 5. tract. 5. c. 10. in prin. Fleta l. 3. c. 1. §. Sacra.

fere cum sacris facit. Sunt tamen apud nos nobiles aliqui nonnunquam qui capellas cum venia ordinarij & parochianorum exædificando iuxta ecclesias, ius sepulchrorum sibi in eisdem acquirunt, ita vt nemini alij in easdem mortuũ inferre liceat.

§. 10. Res sanctæ sunt quæ defensæ sunt & munitæ ab iniuria hominum: vt & lex illa specialiter sanctio dicitur, quæ pœnã iniurioso imponit. Huiusmodi sunt muri & portæ ciuitatum. Ideo enim dicuntur muri sancti, quia si veteribus iuris nostri scriptoribus credimus pœna capitalis constituta est in eos qui aliquid in muros sanctos delinquunt, violando aliquid in his vel immutando, vel transcendendo scalis adhibitis, vel aliâ qualibet ratione. Quia hostile est & abominabile aliâs ingredi quàm per portas[t]. Sed hæc pœna videtur hodie arbitraria, nisi saltem huiusmodi delictum tempore belli admittatur.

[t] Brack. vbi sup. n. 9. Hæres. Flata. appell. quæ sacras l. 3. c. 1. §. sacræ.

§. 11. Singulorum autem hominum res sunt iure naturali siue gentium, vel iure ciuili. Vt igitur à vetustiori incipiatur, quod cum ipso genere humano rerum natura prodidit: post dicendum erit de iure ciuili, quod postea esse cœpit: cùm nimirum ciuitates condi, & magistratus creari, & leges scribi cœperunt[u].

[u] Brack. l. 2. c. 2. n. 2. Brisson. 33

§. 12. Iure naturali igitur siue gentium dominia rerum inprimis quæruntur per occupationem eorum quæ non sunt in bonis alicuius.

Occupatio

Occupatio autem continet piſcationem, venationem, aucupium, inclusionem, apprehensionē[x]. Res iſtis modis acquiſitas ius gentium facit occupantis: ſed noſtrum non vtiq; ſimpliciter. Nam multa Regis fiunt iure prærogatiuæ ſuæ[c]. Non pauca etiam ſtatuta piſcationi[d], aucupio[e], venationiq; [f], modum impoſuerunt, quo priſca illa iuris gentium libertas coarctata eſt. Conſuetudo etiam locorum iuri communi in iſtis aliquando derogat [g].

x Bract. vbi ſupra nn.2.& 3. Britt.c.33. Fleta.l.3.c.2.in prin. Plowden caſu. Reniger fo.28.b.
c Bract.ibidem nn.2.
d an.4.H.7.c. 15.an. Eliz.ab.c. 17.an.25.H.8.c. 7.an.13.Ed.1. c.47.an.13. Eliz.ab.c.18. an.31. H.8.c.2.an.3 Ed 3.c.1. an.13. R.2.ſtat.1.c.19. an.1. Eliz.ab. c. 19.an.5.Eliz.ab. c.21.an.13.H.8. c.18.an.31.H.8. c.2.
e an.37.Ed.3. c.13.an.11.H.7. c.17.an.24.H. 8.c.10.an.25.c. ineſd.c.11.an.31. eiuſd.c.12.an. 32.eiuſd. c.8.& c.11.an. 3.& 4. Ed.6.c.7.an.5 Eliz.ab.c.21.an.23.eiuſd.c.10.v.Dyer.fo. 306.nu.66.& fo.326.nu.3.f an. 23. Eliz.ab.c.10.an.13. Dyer.fo.238.nu.34.
f Bract.l.2.c.12.nu. 3.v. Fitzh.nat. brc.fo.86.L.m. 87.d.G. H.l.89.K: Doct.& Stu.l.1.c.5.in fine.
g Bract. ibidem.nu.3.

§. 13. Sola perſecutio non facit rem meam. Nam etſi feram beſtiam vulnerauerim ita vt capi poſſit, non tamen eſt mea, niſi eam cepero: Imo erit potius occupantis: quia multa accidere ſolent ne capiam. Item ſi in laqueū, quem venandi causâ tetendi, aper inciderit, & cum coertione illum exemptum abſtuli, erit meus ſi in poteſtatem meam peruenerit: niſi conſuetudo vel priuilegium ſe habet in contrarium [h].

§. 14. Apum quoq; fera natura eſt. Nam ſi in arbore mea conſederint, non magis ſunt meæ, antequam à me alueo includantur, quàm volucres quæ in arbore mea nidum fecerint: & ideo ſi alius incluſerit eas, earum dominus erit; pulli tamen volucrum meis arboribus inædificatium, donec auolare poſſint iure noſtro mei ſunt: ita vt qui illos mihi ſubduxerit, mihi ad damnum re-

h Bract. ibidem.nu.3.

faciendum obnoxius fiat[i]. Examen etiam quod ex alueo meo euolauit eousq; meum esse intelligitur, quàm diu in conspectu meo est, nec sit impossibilis eius persecutio; alioquin occupantis est. Sed si quis illud ceperit, suum non facit, si scierit ipsum esse alienum, sed furtum facit, nisi animum habeat restituendi. Et hæc vera sunt, nisi aliquando de consuetudine in quibusdam partibus aliud fiat[k].

i *Inst. l. 2. §. 14. H. 8. §. 1. & 5. Fitzh. nat. brev. fo. 86. 2.*

k *Bracton. l. 2. c. 12. nu. 3. Britt. c. 33. Fleta. l. 3. c. 2. §. 2.*

§. 15. Hæc quæ dicta sunt, locum habent in animalibus quæ omni tempore fera permanserunt: si autem animalia fera facta fuerunt mansueta, & ex consuetudine eunt & redeunt, volant & revolant, vt sunt cervi, cigni, pavones, columbæ & huiusmodi, alia regula comprobata est vt eousq; nostra intelligantur, quam diu animum revertendi habuerint. Nam si revertendi animum habere desierint, nostra esse desinunt. Revertendi autem animum videntur desinere habere tũc, cùm consuetudinem revertendi deseruerint. Idemq; dicitur de gallinis & anseribus quæ ex mansuetis feræ fiunt[l].

l *Bracton. ibidem. Fleta. l. 3. c. 2. §. De volucribus.*

§. 16. In domesticis verò anseribus & gallinis tertia regula comprobata est: quòd licèt conspectum meum effugerint, quocunque tamen loco sunt, mei intelliguntur esse, & furtum facit, qui eos animo lucrandi retinuerit[m].

m *Bracton. ibidem.*

§. 17. Habet etiam locum ista species occupationis in iis quæ ab hostibus capiuntur, vt si

liberi homines in seruitutem nostram deducantur, & potestatem nostram euasserint, pristinum statum recipiunt[n].

n *Bract. ibidem*

§. 18. Item locum habet eadem species occupationis in iis quę communia sunt sicut in mari & littore maris: in lapillis & gemmis & cæteris in littore maris inuentis[o].

o *Bract. ibidem & Britt. d. c. 33. Fleta l. 3. c. 2. § apprehensione.*

§. 19. Secundus iure gentium acquirendi modus est per accessionem discretam, vel secretam concretam seu continuam. Et quæ ex animalibus dominio tuo subiectis nata sunt, tibi acquiruntur[p].

p *Bract. eodem c. 2. in princ. Britt. c. 33. Fleta l. 3. c. 2. § adquiritur.*

§. 20. Item quod per alluvionem agro tuo flumen adiecit, iure gentium tibi acquiritur. Est autem alluvio latens incrementum, & per alluvionem adjici dicitur, quod ita paulatim adjicitur, vt intelligere non possis quo momento temporis adjiciatur[q].

q *Bract. ibidē. Britt. ibidem Fleta vbi sup. Dyer. fo. 326. nu. 2.*

§. 21. Si autem non sit latens incrementum sed apparens, contrarium erit: vt ecce vis fluminis partem aliquam ex tuo prædio detraxit & vicini prædio appulit: certum est eam tuam posse manere. Sed etsi longiori tempore fundo vicini adhæserit, & arbores, quas secum traxit, in eius fundum radices egerint, ex eo tempore videtur fundo vicini acquisitæ. Dabitur tamen priori domino vtilis vendicatio secundum quosdam, sed cessat rei vendicatio, quia alterius facta est crusta, & alia dicenda est arbor alius terræ alimento[r].

fluuentio[r].

r Bract. ibidem Britt. c. 33. Flet. vbi supra.

§. 22. Habet etiam locum eadem species accessionis in insula nata in flumine, quæ si quidem mediam partem fluminis teneat, communis est eorum, qui pro indiviso ab vtraque parte fluminis prope ripam prædia possident, pro modo latitudinis cuiuscunque fundi, quæ latitudo prope ripam sit. Quòd si alteri parti proximior sit, eorum est tantùm qui ab ea parte prope ripam prædia possident[s].

s Bract. ibidem quem explicat autem videre Britt. c. 33. Flet. l. 3. c. 2. § hoc etiam.

§. 23. Si autem insula in mari nata sit (quod raro accidit) occupantis sit. Non tamen credas proprium alicuius agrum in formam insulæ redactum, insulam esse: vt ecce: flumen dividitur in superiori parte, & circuit agrum alicuius, & demum infrà vnitur: hoc casu eius erit ager, cuius prius fuerat. Habent autem hæc locum in agris non limitatis. Nam in limitatis non habet locum ius alluvionis. Sunt autem limitati, qui assignantur aliquibus certis locis & certis terminis: vbi scitur quid cui sit datum, quid retentum & relictum. Præterea agris limitatis non cedit insula ratione vicinitatis in flumine publico: imo conceditur occupanti, & per consequens Regi propter suum priuilegium[t].

t Bract. ibidem. Flet. l. 3. c. 2. § si autem.

§. 24. Habet quoque locum eadem species accessionis in alveo fluminis à fluvio derelicto. Cedit enim eis qui prope ripam prædia possident pro modo sc. latitudinis cuiuscunque agri, quæ latitudo prope ripam sit. Novus autem al-

veus eiusdem iuris incipit esse, cuius & ipsum flumen, id est, publicus. Sed vbi flumen mihi abstulit meum prædium per alvei constitutionem, deinde redit ad antiquum alveum, de iure quidem stricto in prædio meo nihil possum vendicare: cedit enim iis qui prope ripam prædia habent: de æquitate tamen vix obtinet hoc, id est, nullo modo obtinet[u].

u *Bract. ibidem nu. 2. v. Crompt. iurisd. 7. vbi patet hoc quoque in terra per mare relicta esse verum fo. 309. b. Coxet. d'escheq.*

§. 25. Vbi autem flumen alveum sibi novum constituit in agrum meum sed illum inundaverit, non immutatur species eius quantùm ad proprietatem[x]. Atque hæc de accessione quæ fit tantùm divinâ naturâ operante.

x *Bract. ibidem Brit. c. 33. Fleta l. 3. c. 2. §. vbi autem.*

§. 26. Est & alia accessio, quæ fit tantùm humanâ naturâ operante, quæ fit per adiunctionem vnius speciei ad alteram eiusdem generis vel diversi, per applumbaturam vel ferruminationem. Si autem per applumbaturam, minor cedit maiori vel precioſiori: sed si neutra pretiosior, quilibet suum vendicabit[y].

y *Bract. ibidem nu. 3. Fleta. l. 3. c. 2. §. est autem*

§. 27. Vendicat etiam sibi locum ius accessionis in ædificijs per humanæ naturæ laborem: vt si quis in solo suo alienam materiam ædificaverit, ipse dominus intelligitur ædificij quia omne quod inædificatur, solo cedit[z]. Nec tamen is qui materiæ dominus fuerat, dominus esse desinit, nec suum potest eximere, sed pro eo duplum consequetur. Et si dirutum sit ædificium, quod suum fuerit vendicare poterit, nisi fuerit

z *Filh. titulo Deuises fo. 39. b. Fleta. l. 3. c. 2. §. est autem.*

fuerit duplum consequutus. E contrario autem si quis de suo in alieno solo ædificaverit mala fide, materiã præsumitur donasse: si autem bona fide, hoc est, existimans solũ esse suum, solvat dominus soli precium materiæ & mercedem fabricatorum. Hoc autem quod prædictum est, locum habet, si ædificium sit immobile: si autem mobile, aliud erit: vt ecce: horreum frumentarium novum ex tabulis ligneis factum in prædio Sempronij positum, non est Sempronij[d].

d Brast. ibidē nu. 4. Brit. c. 33. qui dat hic cautionem fo. 86. a. Perkinus tit. de Donat. 328.

§. 28. Hæc eadem species accessionis pręt humanæ naturæ solicitudinem potest assignari in literis. Literæ enim licèt sint aureæ, perinde membranis chartisvè cedunt, sicut ea solo cedere solent quæ ædificantur vel inseruntur[e]. Sed in picturis erit contrarium. Ridiculosum enim esset pretiosam picturam per accessionem cedere vilissimæ tabulæ: & ideo tabula cedit picturæ[f].

e Brast. ibidem nu. 5. 6. Plowd. casu informationis circa fodinas fo. 223. b. pixis chartis an charta pixidi cedat.

f Brast. ibidem

§. 29. Potest etiam eadem species assignari in texturis. Nam si alienam purpuram quis intexuerit in vestimento suo, licèt pretiosior sit purpura, tamen cedit vestimento iure accessionis[g].

g Brast. ibidem

§. 30. Item eadem species accessionis potest assignari in fructuariis & vsuariis circa fructuum obventionem[h].

h Brast. ibidem Platt. 23. c. 5. est autem.

§. 31. Alia autem accessio erit divinã natura & humanã cooperante, & quæritur ex ea dominium.

minum. Vt ecce: Titius alienam plantam in solo suo posuit, ipsius erit planta. Et ex diuerso, si Titius suam plantam in Mœuij solo posuit. Mœuij erit planta: si modò vtroq; casu radices egerit. Vnde versus:

Quicquid plantatur, seritur, vel inædificatur,
Omne solo cedit, radices si tamen egit.

sed antequam radices egerit, permanet eius cuius prius fuerat. Sed hoc est adeo verum, vt si vicini arbor, ita terram Titii oppresserit, vt in eius fundo radices egerit, Titii erit arbor. Ratio enim non permittit vt alterius fit quàm eius in cuius fundo radices egerit. Item si in confinio arbor posita sit, & in vicini fundo radices egerit, communis erit, nec licebit vicino radices excidere. Et hoc verum est si arbor mea in vicini fundo radices egerit sine quibus viuere non possit. Si autem satis viuere possit sine illis radicibus, non erit communis[i].

[i] *Bracl. ibidem nu. 6. Fleta. l. 3. c. 2. § Alia autē*

§. 32. Quâ autem ratione plantæ solo cedunt, cùm radices egerint, & ædificia immobilia; eâdem ratione cedunt frumenta, cùm sata fuerint & solo coaluerint, siue fortuito casu ceciderint in terram, siue non[k].

[k] *Bracl. ibidē Britt. c. 33.*

§. 33. Acquiritur & nobis per specificationem: vt si quis de aliena materia speciem fecerit aliquam, dominus erit speciei qui fecit[l].

[l] *Bracl. l. 2. c. 3. nu. 1. Fleta, l. 3. c. 2. § adquiritur.*

§. 34. Est & alius modus acquirendi per confusionem. Confunduntur itaq; liquida, vt mel & vinum. Confunduntur etiam solida, licèt cum difficul-

difficultate magna: viz: species: sicut aurum, & argentum, plumbum, ferrum; & quod ex his redigitur erit commune (siue separari possit siue non) inter eos de quorum voluntatibus corpora siue species confunduntur. Si autem casu fortuito fiat confusio, & separari non possint, idem erit. Si enim separari possint materiæ, vnusquisque partem ponderis, & mensuræ habebit, quam habuit in rudi materia[m].

m Bract. d. c. 3. num. 2. Fleta. l. 3. c. 2. § est & alius

6. 35. Si autem frumentum alicuius mixtum fuerit cum frumento alterius, non erit frumentum inter eos commune, sed quilibet de acervo suo vendicabit partem, pro modo sui frumenti. Nec fieri potest communicatio frumenti, quia singula corpora manent in sua substantia, ac si pecora Titii tuis pecoribus essent mixta, vbi non intelligitur grex esse communis. Et quamuis valde difficile sit, & quasi impossibile separare frumentum meum à frumento tuo: satis tamen dici poterit pro parte indiuisa dari vendicationem, quasi acervus frumenti communis sit: vt vendicet tantum de acervo quantum fuerat suum. Et differt confusio à mixtione in tribus. Species enim dicuntur misceri & materiæ confundi. Item species mixtæ remanent in eadem substantia & specie; confusæ autem transferuntur in alienam materiam[n].

n Bract. ibidem Fleta. ubi sup. § Consuetum.

5. 36. Si quis à non domino quem dominum esse credit, bona fide fundum emerit, vel ex donatione, aliaue iusta causa æq; bona fide acceperit

o Fulbeck. Bargames &c. fo. 13. b. & 14 Elizab. 311. Dyer. p Cocum. l. 1. casu. Shelley fo. 98. a. & Perkinum Deuises. 519. Statut. Gloecest. c. 1 an. 6. Ed. 1. q Perkins titulo, Deuises, 513. 514. 515. 518. 519. 520. r Bract. ibidem quem quoque vid. l. 3. tractat. 2. c. 3. nu. 3. v. Actiam Plowd. casu mines de mineris auri & argenti fo. 315. l. a & seqq. & Actum castri vel stanni i quibus aliquid auri vel argenti inuenitur fo. 323. a. & seqq. s Fleta l. 1. c. 43. t Bract. l. 3. tract. 2 c. 3. nu. 4. quem v. quoque eodem c. 8. Fulb. tit. Bargaines and sales. fo. 17. a. u Brit. c. 17.

ceperit, naturali ratione placuit fructus quos percepit eius esse pro cultura & cura o. Et verò qui alienum fundum sciens possederit, non idem concessum est p.

§. 37. Is qui ad vitam terras tenet (talis autem idem fere est qui vsufructuarius iure Romano fuit) fructuum non perceptorum an dominus sit, quæstio esse potest: Et nostri distinguunt. vtrum solâ naturâ diuinâ operante fructus crescant, an humana quoq; cooperante excitentur. Illos enim ad eum qui in terrâ succedit spectare volunt, hos verò per eum qui ad vitam tenet, testamento vel aliter disponi posse concludunt q.

§. 38. Acquiritur & dominium per inuentionem: vt si thesaurus inueniatur r. Est autem thesaurus quædam vetus depositio pecuniæ vel alterius metalli, cuius non extat modo memoria, vt iam dominum non habeat: & sic de iure naturali sit eius qui inuenerit, vt non alterius sit s. Alioquin si quis aliquid luctri causa, vel metus, vel custodiæ recondiderit sub terra, non erit thesaurus; cuius etiam furtum fit. Thesaurus fortunæ donum creditur, & hemo seruorum operâ thesaurum quærere debet, nec propter thesaurum terram fodere. Cùm igitur thesaurus in nullius bonis sit & antiquitus de iure naturali esset inuentoris: nunc de iure gentium efficitur ipsius domini Regis t. Hoc tamen verum est, si in terra inueniatur: secus si in mari u. Aliæ res inuentæ super terram domini permanent qui perdidit.

si intra annum & diem eas vendicaverit; nec fiunt inventoris priusquam in merkettis & ecclesiis vicinis inventas publicaverit[x]. Imo hodie si inanimatæ sint, domini perpetuò manent, nec vlla præscriptione temporis inventori acquiruntur[y]. Ratio differentiæ hæc esse videtur, quòd res animatæ sine sumptu non custodiuntur. Quod in inanimatis aliter se habet.

[x] *Brit ibidem D. & Stu. l. 2. c. 38. v. Dyer. 122. nu. 14.*

[y] *Brocus. Action sur le case. 109. & 113.*

§ 39. Res quæ traditione nostræ fiunt, iure gentium nobis acquiruntur. Nihil enim tam conveniens est naturali æquitati quàm desiderium domini volentis in alium rem suam transferre ratum habere. Est autem traditio rei corporalis propriæ vel alienæ de persona in personam manu propria vel aliena, sicut procuratoris (dum tamen de voluntate domini) in alterius manum gratuita translatio. Et nihil aliud est traditio in vno sensu, nisi inductio in possessionem rei corporalis[z]. Et nihil interest, an ipse dominus per se tradat alteri rem suam datam vel venditam, an alius voluntate ipsius, sicut procurator, si ipse præsens non fuerit, vel nuncius, cum literis tamen procuratoriis patentibus continentibus voluntatem ipsius donatoris vel venditoris[a].

[z] *Bract. l. 2. c. 18. nu. 3. Brit. c. 40. Flet. l. 3. c. 2. § final.*

[a] *Bract. l. 2. c. 18. v. infra de donatione § ea donatio.*

§. 40. Item sufficit pro traditione corporali nuda voluntas domini ad alium transferendi, quasi mutata causa possessionis: dum tamen fiat cum solennitate, vt probatio non deficiat: vt si quis alicui rem locaverit, vel ad terminum vitæ

aut

aut annorum concesserit, & eam idem postea vendiderit, vel donauerit, licèt eam ex tali causa primò non habuerit, eò tamen quòd ipse dominus patitur eam ex tali causa vel alia quacunque apud eum esse, sua efficitur. Eodem modo si ei nulla iusta causa præcedente, sed per intrusionem vel disseisinam sit aliquis in possessione rei alterius, & velit dominus proprietatis vt intrusoris vel disseisitoris sit, eius erit, quamvis possessio apud verum dominium non fuerit. Fingitur enim quòd per voluntatem domini quasi ab eo & per manum suam ad detentorem venerit rei possessio & dominium [b].

b Bract. l. 2. c. 28. nu. 2. v. Litletonum. l. 3. c. Releases v. Flctam l. 4. c. 20 § Amittitur etiam poterit.

§. 41. Venditæ verò res & traditæ non alter emptori acquiruntur, quàm si is venditori precium solverit, vel alio modo ei satisfecerit, veluti per arras [c]: nisi venditor emptoris fidem secutus fuerit [d].

c Bract. l. 2. c. 27. nu. 1. Fleta. l. 2. c. 51. in prin. v. Diet. fo. 36. nu. 30.

d Dy. v. fo. 30. nu. 203. v. Plowd. casu Smith. & Stapleton fo. 432. b. v. quoque eu in casu Reniger fo. 5. a. b. & fo. 9. b.

§. 42. Si cui debeat traditio fieri sive per ipsum dominum sive procuratorem, de aliqua domo per se vel messuagio ratione alicuius fundi, eo animo vt donatarius totum fundum possideat vsque ad certos terminos, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis: non est in hoc casu necesse omnes glebas circumire, nec vbique aut vndique pedem ponere: sed sufficit, si traditio fiat per ostiū, per haspam, vel per annulū ostij. Nam sic erit in possessione totius ex voluntate & aspectu & possidendi affectu. Si autem nullum sit ibi ædificium, fiat ei seisina, secundùm quod vul-

vulgariter dicitur, per fustium & baculum. Et sufficit sola pedis positio cum possidendi affectu, ex voluntate donatoris, quamvis statim expletia non capiat[e]. Sed sine seisina data, liberum tenementum, feoffamento, dono, vel locatione non transfertur[f].

e Bract. l. 2. c. 18. nu. 2.

f Britt. c. 33. in fine Bract. l. 2. c. 19. versu sed. Doct. & Stu. c. 7. fo. 14. b. Litle. c. Attornment. v. Perkinum, titulo feoffementes 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. & seqq.

§. 43. Missilia non tam frequentia sunt apud nos quàm apud Romanos fuerunt, de iis tamen aliquando audivimus, & eorum idem ubique est ius. Et cùm aquæductus Londinenses vinum effundant in coronationibus principum, aut aliis huiusmodi solennitatibus, vinum quod quisque capit, suum efficit[g].

g Bract. l. 1. c. 12. nu. 10. Flet. l. 1. c. 45. & 47.

§. 44. Derelictum nostri Waivium dicunt. Hoc olim, fuit inventoris de iure naturali, & iam de iure gentium principis fit[h]. Waivium autem videtur catallum personale & mobile seloniæ subductum, & à subducente metu captionis derelictum, cuius dominus non apparet[i]. Quapropter si quid tale inveniatur, Regi acquiritur, aut saltem domino feudi, qui hanc libertatem sibi concessam à Rege habet. Ita tamen ut si dominus intra annum & diem idem vendicaverit, illi restituendum sit[k].

h Bracton. titulo de Essoy. & veraft. c. 6.

i Kitchin fo. 129. nu. 38.

k Britt. c. 32.

§. 45. Item animalia quæ oberrantia reperiuntur in feudo alicuius, derelictorum causam subeunt. Nam & hæc Waiviorum nomine antiqui nostri scriptores comprehendunt[l]. Alii autem eadem (Estraye) speciali nomine vocant[m], & latinè nostri extraburas vertunt; quia extra domi-

l Bract. l. 2. c. 12. nu. 10. Flet. l. 1. c. 43. & 47.

m Brat. d. c. 17. v. infra de ipso cap. §. 3.

dominorum voluntatem plerumq; erumpunt & vagantur: & ea post annum & diem, nisi per dominum vendicentur, Regi vel domino feudi in quo deprehenduntur acquisita cedunt, si tamen interim solenniter in emporijs vicinis proclamari fecerit[n].

[n] Britte, ibid.

§. 46. Idem dicendum est de rebus quæ in tempestate nauis leuandæ causa eiiciuntur, vel etiam quæ de rheda currente, non intelligentibus dominis, cadunt. Si tamen naufragium factum fuerit, quod nos Wreckum dicimus, vtpote cùm neq; nauigantium aliquis, neque canis aut felis è naui littus viuus appulerit, quicquid vel de naui vel de bonis in eadem contentis, in terram per vndas coniectum est, illud Regi vel domino feudi Regis potestatem hic habenti adquiritur[o].

[o] Brit. d. c. 17. & an. 27. Ed. 2. & an. 3. Ed. pri. c. 4. vnde vocat. vetus. pri. [p] Bract. l. 3. tract. 3. c. 3. §. 3. Brocus. titulo Corporation. 26. Dyer. fo. 2. nu. 8. v. eli. 224. nu. 59. v. infra de donation. § omnes 13. [q] Brocus. Denizen. 16.

§. 47. Terrarum dominium nemo sibi acquirit in Anglia, priusquam eius factus sit[p]. Sed quas alienigenę antea coemunt, illæ omnes Regi cedunt[q].

De rebus corporalibus & incorporalibus.

Titulus 2.

QVædam præterea res corporales sunt, quędam incorporales. Corporales sunt, quæ tangi possunt, sicut terra, fundus; res immobiles

les vel mobiles, quæ se mouere possunt, ſicut animalia vel huiusmodi, vel etiam quæ moueri. Incorporales verò sunt, quæ nec videri nec tangi possunt, ſicut sunt iura, vt ius eundi, agendi, aquamve ducendi, & similia [d]. Iura autem & seruitutes eadè sunt sed diuerſo reſpectu dicũtur [e]. His addere licet ius pascendi, quod noſtri communiam pasturæ, piſcandi, quod piſcariã, ceſpites fodiendi, quod turuariam, lignum in aliena ſilua cædendi, quod eſtouerium [f], ius præſentandi ad beneficium à feudo ſeiunctum, quod aduocationem in groſſo appellant [g], annualem deniq; reditum [h]. Hæc autem non poſſidentur ſed quaſi [i].

§. 1. De rebus ſiue mobilibus ſiue immobilibus ius diſceptat quatenus ad perſonas ſpectant, & in hominis dominio ſunt vel non ſunt [k]. Dominium autem eſt ius de re aliqua corporali plenè ac liberè diſponendi aut vendicandi, niſi lex vel conuentio obſiſtat [l]. Corporalium enim rerum propriè dominium eſt, incorporalium quaſi dominiũ: quia hæ non acquiruntur traditione, ſed quaſi traditione [m]. Dominium autem eſt duplex, directum vel vtile. Directum aliter & plenum dicitur, quod & proprietatem & vſumfructum continet: dominium vtile eſt quod in ſolo vſufructu aut commodo rei conſiſtit [n].

§. 2. Angli rerum corporalium & mobilium plenum dominium habent ſed non vtiq; immobilium, ſi Regem & ius Coronæ exceperimus

d *Bract. l. 2. c. 12. nu. 3. Fleta. l. 3. c. 1. §. 2. v. Plowd. caſu Hille fo. 170. a.*
e *Bract. l. 4. tract. 1. c. 37. & v. Bract. l. 4. tract. 1. c. 37. & ſeqq.*
f *Bract. Temures. nu. 15. & 18. D. & ſu. c. 30. diſt. 2.*
g *Bract. l. 4. tract. 1. c. 37. & ſeqq. quem etiam v. l. 2. c. 23. in prin.*
h *Mirror. ad rubr. Inſtitut. de rerum diuiſ.*
i *idem Videm.*
k *Gothofr. ad rubr. C. de acqui. rerum Dominio.*
l *Littleton. l. 1. c. 1 Sect. And of ſuch things. &c Bract. l. 2. c. 22. & 23. Brit. c. 40.*
m *Bract. l. 4. tract. 1. c. 27. nu. 6. & l. 4. tract. 4. c. 4. v. Fleta l. 2. c. 12. §. ſed refert. & ſeqq.*

mus. Allodium enim subditi non assequuntur in terris & tenementis sed feudum tantùm [o]. Feudum autem plenum dominium non continet ipsa, nou solum feudistæ, sed etiã Litletoni hæc verbã non obscurè declarant, (quod talis de tali fundo seisitus fuerit in dominico suo tanquam de feudo) quibus plenissimum ius exprimi dicit. Nam hæc verba (vt in feudo) de directo dominio aliquid minuunt, & beneficii loco à superiori teneri arguunt. Sed quòd ea etiam ad dominicum Regis aliquando referantur [q], illud vel ignoratio dictionis huc induxit: vel saltem illa distinctio tuetur, quã aliqui feudum dupliei ratione acceptum produnt: aliã sc: quã quis tenet immobile aliquid ex quacunq; causa sibi & hæredibus suis, aliã, quã quis tenet ab alio per reditum vel seruitium vel vtrumq; [r]: cum feudum in secunda significatione sine fidelitatis iuramento non sit [s]: quod Rex noster nemini vnquam iure præstitit, quippe qui absolutum habet imperium [t].

§. 3. Feudum, quod aliter & feodum dicitur, ab illa Germanorum voce (Fief) efformatur, quod prædium beneficiarium significat [u]: & à feudistis definitur esse res immobilis ita data alicui, vt eius proprietas penes dantem maneat, vsusfructus verò ad accipientem hæredesq; eius siue masculos siue fœminas, in perpetuum transeat, dummodo accipiens eiusq; hæredes fideliter domino seruiant [x]. Ita vt fidelitas fundamentum feudi sit, nihil præterea ad essentiam ad eius constitutionem

o Lilleto, l. 1. c. 3. & Institut. iur. com. c. 11. n. 2. Brodeau, hic. d'Argentré, Art. 52.

p Anto. Caul. in feudorum commentis c. 2. Matheus vvesenbecius in tract. de feudis, c. primo, n. 22. 37. H. 8. 16.

q Fleta, l. 5. c. 5. § feudum autẽ. Nouæ term. iur. verbo Fealty, v. infra de seruitutibus v. Fulb. paral. c. Seigneurye fr. 29. n.

r Dominus de Fortiscuo c. 9. Bract. l. 2. c. 8. Brit. in præmio versu Nous volons.

s Hottomanlib. disputa. 11. c.

t Anto. Contius in comm. Inst. Feudis, l. 3.

stitutionem. Fit tamen plerunq; vt non prorsus gratuito conferatur, sed pecuniâ aliqua tenui, reditus loco, seu etiam seruitio intercedente 7. Nos autem feudum omne illud intelligimus quod nobis & hæredibus nostris tenemus[8].

7 *Duar. in cap. sup. feud. c. 22. Smithus de Repub. Angl. l. 2. c. 8.*

8 *Bracl. l. 4. tract. 3. c. 9. nu. 6. Lidelcoms l. 2. c. 1.*

§. 4. Feudum vt pro prædio beneficiario accipitur, vel à rege vel à subdito aliquo, siue (vt nostrorum phrasi vtar) à communi persona tenetur. A Rege dupliciter: vel vt de iure coronæ suæ, quam tenuram in capite dicimus, vel vt de honore aliquo vel manerio ad coronã spectante. Subditus autem licet feudatarios habere possit à quibus fidelitatem exigat: ipse tamen Regi vel mediatè vel immediatè est quoq; feudatarius. Nam omnes regni nostri terræ quæ alijs non inseruiunt vel antiqui dominici, vel escaetæ vel perquisiti iure ad Regem pertinent.

§. 5. Feudum vel ab effectu, vel aliqua causa efficienti vel formali, in multas species diuiditur. Eas solummodo hîc persequi statuimus est, quarum vestigia apud nostri iuris antistites manifesta inter legendum deprehendimus, idq; breuiter.

§. 6. Feudum itaq; aliud est ligium, aliud non ligium. Ligium feudistæ aliqui ab Italica dictione (liga) quod vinculum significat, derivatũ volunt[a]: idq; quia arctius ligat vasallum & obstringit. Nam ligium propriè est, vbi quis fidelitatem domino iurat, nullius fidelitate excepta: non ligium, vbi cum exceptione alterius. Illud soli

a *Duar. vbi sup. l.*

soli Regi debetur apud nos, hoc communibus etiam personis[b].

b v. an. 10. Rich. 2. c. unico. & an. 11. ciusd. c. 1. & an. 34. & 35. H. 8. c. 1. & an. 35. ciusd. c. 3. Litleton. l. 2. c. 1.

5. 7. Feudum secundò aliud regale est, aliud non regale. Regale est feudum mains, seu quod regale aliquid in se habet, de quo quis à Rege absoluto nec superiorem agnoscente, institutur. Huiusmodi sunt illa, quæ dignitatem cum potestate eorum priuelegiorum, coniunctam habent, & à nostris libertates regales appellantur. Vtpote si Rex per chartam suam subdito concesserit visum franci plegij, placita de vetito nannio, emendationes transgressionis assisarum, iudicia latronum, vt Infangthef & Outfangthef, Soc, sac, tol, theam, furcas, & alia quæ ad iudicij executionē pertinent, bona felonum, & alia quæ pertinent ad pacem & per consequens ad coronam [c]. Wreckum maris, balenas, sturiones, liberam warennam, mercatum [d], & cæteri quæ prærogatiua Regis comprehendit [e]. Sed horum feudorum apud nos sunt quidam gradus: cùm quædam plures, quædam pauciores harum libertatum sibi concessas habeant. Primum autem principatus Walliæ iure suo vendicat, qui ab Edouardo primo ad filium Regis natu maximum semper spectauit [f]. Secundum quatuor illi palatinatus, seu comitatus palatini, Lancastrensis, Dunelmensis, Cestrensis, Elienſis [g]. Istos subsequuntur feuda illa, quæ honores dicimus, quibus vltra iurisdictionem curijs baronum contingentem, aliqua, licet non omnia hæc regalia, Rex pro sua munificentia concessit [h].

c Bract. l. 2. c. 5. nu. 7. & c. 24. & l. 3. tract. 2. c. 35.
d Bract. l. 4. tract. 1. c. 46.
e an. 17. Ed. 2. & Stawnford. super eadem.
f Polido. virg. in Edvardo 1. fo. 343. linea 28.
g an. 5. Eliz. ab. c. 23. & v. an. 27. Ed. 4. c. 1. & an. 27. H. 8. c. 25.
h an. 31. H. 8. c. 5. an. 33. ciusd. c. 37. & 38. & an. 3 7 ciusd. c. 18.

5. 8.

§. 8. Feudum tertiò est nobile vel ignobile. Nobile est quod dignitatem aliquam habet, & possessorem suum nobilitat, vel nobilem esse arguit. Huius generis sunt apud nos quæ maneria vulgo dicimus, quorum domini iurisdictionem aliquam, licèt non regales libertates, in tenentes sui feudi habent[i]. Ignobile est, quod à manerio aliquo dependens, rusticis & hæredibus eorum ob servitium aliquod ignobile conceditur, & liberum tenementum vulgo appellatur[k].

i v. Perkinum, Reformations 670. & Fulb. paral. c. Scignorise fo. 18. b. Kitchinum fo. 4. d.

k v. librum meum de verb. signif. verbo Freehold. & infra eodem §. 18.

§. 9. Feudum quartò vel novum vel antiquum dicitur. Novum est quo quis primò omnium investitur à principe vel domino feudi, idq; sive ex beneficio domini, sive pecunia priori feudatario data, feudum assecutus fuerit. Nam homagium vel fidelitatem primus de nova familia præstat[l]. Feudum antiquum est, vbi feudatarius & maiores sui vltra hominum memoriam feudum tenuerunt[m]. Feuditæ hic medium istis extremis interponunt, paternum sc. feudum, quod quis a superioribus & ascendentibus accepit vsque ad quartum gradum: illud antiquum definientes quod ex vlterioribus profectum est[n].

l Littletonus l. 2. c. 7.

m Idem eodem & term. iur. verbo Homage auncestres.

n Duar. com. in consuet. feud. c. 4 num. 10.

§. 10. Feudum quintò aliud est ecclesiasticum, aliud laicum vel sæculare. Ecclesiasticum est, quod ab ecclesiasticis vel ecclesiis possidetur; laicum quod à laicis, & ab ecclesiasticis possideri non potest. Atque revera omnia feuda laica sunt apud nos, nisi speciali concessione

principis, quam ad mortuam manum dimittendi dicimus, fiant ecclesiastica[o].

[o] *Magna chart. c. 36. & an. 7. Ed. 2. & an. 18. Ed. 3. stat. 3. c. 3. & an 25. R. 2. c. 5. v. Polid. virg. l. 17. Angl. hist.*

§. 11. Feudum sextò dividitur in masculinum & fœmininum. Masculinum illud dicitur quod feudatario & hæredibus masculis de corpore suo procreandis astringitur. Huius autem generis sunt plerumque ducatus, marchionatus, comitatus, vicecomitatus, & baroniæ, quæ ob defectum hæredum masculorum extinguuntur, & in principis quasi gremium, vnde profecta sunt revertuntur. Sed hæ sunt hodie dignitates potius apud nos quàm feuda, quia plerumque sine feudo per principem conferuntur[p]. Fœminium feudum est, quod etiam fœminis competere potest; vt cum feudatario & hæredibus suis indefinitè concedatur[q], atque ita, masculis deficientibus, ad fœminas & earum sobolem descendat.

[p] *v. librum meum de verborũ significatione verbo Earle.*

[q] *v. Brast. l. 2. c. 34. huius rei rationem habes apud eundem l. 2. c. 8. nu. 4.*

§. 12. Vltimo in loco dividitur feudum in purum vel simplex, & conditionale vel limitatum. Simplex est, quod simplici & perpetuo iure quis tenet sibi & hæredibus suis. Conditionale est, quod quis sibi & hæredibus suis talibus vel talibus concessum habet. Nam illis deficientibus, feudum ad donatorem vel hæredes suos revertitur. Atque ideo qui terras sibi & vxori suæ & hæredibus suis ex ea genitis donatas habet, eâ sine liberis mortuâ, ille appellatur tenens in tallio post spem vel possibilitatem exitus extinctam. Hoc enim feudum apud nos tallium

tum dicitur, profluens nimirùm à gallica dictione (tallier) id est, scindere, secare, insecare, ac si diceremus, feudum quodam modo insectum aut diminutum[r].

r *Litletonus, l. 3. c. 1. &. 2. Instit. iur. com. c. 11. &* 13.

§. 13. Huiusmodi autem feudum duplex est: generaliter nimirùm & specialiter talliatum. Talliatum generaliter est quando feudum datur feudatario & hæredibus ab ipso legitimè natis vel nascituris. Hoc enim casu è quacunque vxore siue prima siue secunda aut tertia liberos suscitaverit, illi succedent. Talliatum specialiter est, quando feudatario & vxori & hæredibus vtriusque eorum feudum donatur[s], vel etiam (vt aliqui volunt) quando cuiquam & vxori suæ, & vni hæredi de eorum corporibus legitimè procreato, & vni hæredi ipsius heredis tantùm[t]: sed hoc an proprie feudũ dicendum sit, propter perpetuitatis defectum, meritò quis dubitaverit.

s *Litletonus vbi supra & Instit. iur. com. c. 12. v. statut. vecst. 2. c. 2. an. 13. Ed. 1.*
t *Perkinus titulo Faites 171.*

§. 14. Feudum autem non vnicus tantùm feudatarius, sed plures possidere possunt: vt qui participes, tenentes coniuncti, vel tenentes in communi à nostris appellantur[u]. Participes sunt vel iure vel consuetudine: iure sunt sorores cohæredes, quia hæredibus masculis deficientibus æqualiter in feudo parentibus succedunt[x]: consuetudine sunt fratres qui in diversis regni provinciis, præsertim in Cantio, ex consuetudine (Gavelkind) appellata pro æquis portionibus ad hæreditatem vocantur[y]. Tenentes coniuncti sunt qui vno & eodem titulo dummodo non hæreditario

u *Litletonus, l. 3. c. 3. Instit. iur. comm. c. 15.*
x *Litletonus l. 3. c. 1. & 3.*
y *Litletonus l. 3. c. 2.*

ditario terras aut tenementa possident. Tenentes in communi sunt illi, qui ex diuersis titulis terras aut tenementa pro indiviso possident. Vt pote si vna è cohæredibus partem suam extraneo vendiderit, hic non tenens coniunctus cum reliquis participibus, sed in communi nuncupatur[z].

z *Litleton. l. 3. c. 4. Instit. iur. com. c. 15.*

§. 15. Feudum apud nos non est rerum corporalium tantùm sed etiam incorporalium. Nam custodia forestæ[a], & carceris[b] & comitatus[c] in feudum alicui concedi potest. Idem etiam de annuo reditu dici potest[d], & de advocatione ecclesiæ separata seu abstracta, nec ad manerium aliquod pertinente, quam nostri advocationem in grosso vocant[e]. Ad feuda autem multæ pertinent servitutes, quas capite sequenti percensebimus.

a *vetus. nat. br. fo. 6. v. Dyer. fo. 30. nu. 209.*
b *eodem fo. 41.*
c *an. 28. Ed. 1. stat. 3. c. 8.*
d *vetus nat. br. fo. 8.*
e *Litleton. l. 1. c. 1. Sect. And of such things &c. Brocus titulo Tenures 105.*

§. 16. Ad feudorum naturam prope accedunt feudi firma, libera firma, & liberum tenementum. Feudi firma autem est tenura terrarum vel tenementorum cuiquam & hæredibus concessa pro annuo reditu, qui tertiam[f], vel ad minus quartã & veræ æstimationis æquat, absq; aliis servitiis, quàm quæ in charta concessionis seu feoffamento exprimuntur[h]. Aliqui tamen feudi firmam ad vitam firmarij tantùm concedi posse volunt[i]. Aliqui etiam fidelitatem licèt in charta non expressam[k], alij rationabile relevium[l] pro feudi firmarium donatori ipso iure deberi contendunt. Huius autem tenuræ conditio talis est,

f *Fitzh. nat. br. fo. 210. C.*
g *liber vocat. vuld tenures verbo sect firm.*
h *vocstus parte 1. symbol. sect. 463.*
i *Brocus tit. Tenures nu. 7.*
k *vetus ter. iur.*
l *Bract. l. 2. c. 39. nu. 9.*

vt si tenens per biennium reditum suum detineat, tum dominus seu feoffator actionem ad terras sibi & hæredibus suis recuperandas habeat[m].

m *Brit. c. 66.*

§. 17. Liberam firmam Brittonus dicit esse, vbi terræ aut tenementa sic tenentur, vt natura fundi per feoffamentum mutetur à servitio militari in certa servitia annua: ita vt nec homagium nec maritagium, nec relevium inde requiri possit, nec aliud servitium in feoffamento non expressum[n]. De hac autem non memini apud alium quenquam aliquid me legisse.

n *Brit. c. 66.*

o *Dyer. fo. 221. nu. 19. fo. 253. nu. 10.*

p *Institutio iur. com. c. 10. Littleton. l. 1. c. 6. Tertia est apud Bractonum liberi tenementi acceptio, quatenus alteri servit vel non servit. l. 4. tract. 1. c. 37. in prine.*

§. 18. Liberum tenementum est vbi terræ vel ædificia tantùm ad vitam tenentis possidentur, & qui sic tenet dicitur possidere in dominico suo vt de libero tenemento[o]. Feudum si dixerit aliquis liberum esse tenementum, non imus inficiàs: sed dicimus esse aliquid amplius, quia perpetuum est[p]. Liberi autem tenementi, vt hoc loco accipitur, duæ sunt species: vna quæ consuetudine vel ipso iure, altera quæ ex conventione possidenti ad terminum vitæ suæ competit. Prioris generis sunt terræ vel tenementa, quæ ex consuetudine Angliæ maritis, vel in dotem vxoribus permittuntur. Illa enim est nationis nostræ humanitas, vt si quis fœminam hæredem ducat, & ex ea prolem gignat quæ viva prodit in lucem, terras de quibus vxoris nomine seisitus in eius vita est, eâ mortuâ integras ad vitæ suæ terminum retineat [q]; quam legem Henrico primo aliqui ascribunt[r]. Mulier etiam, cuius vir

q *Brad. l. 5. tract. 5. c. 30. nu. 7. & seqq. Fleta. l. 6. c. 5. nali. Doct. & stud. dial. 1. c. 7. & dial. 2. c. 15. Lamea Dicta fo. 25. nu. 359. & fo. 95. nu. 35. Inst. iur. com. c. 8.*

r *Spec. Iustic. l. 1. c. des articles, &c.*

de feudo seisitus in vita fuit, eo mortuo, terriàm illius feudi partem, alicubi dimidiam[s], alicubi illud integrum[t] in dotem lucratur. Si tamen nouennis sit vt dotem suam promereri possit[u]. Alia species liberi tenementi est dos quæ ex conventione acquiritur: illa nimirùm de quia ante nuptias vel ad ostium ecclesiæ, vel aliàs inter virum & vxorem pactum de dote interceßit[x]. Terræ etiam & tenementa, quę vel ex conductione, vel donatione, vel alio contractu quocunque quis ad terminum vitæ vel suæ, vel alterius possidet, liberi tenementi loco comprehenduntur[y].

[s] *Litt'cton, l.1.c. 9.*
[t] *Fitzh.nat.brc. fo.150.P.Brad. l.4. tract. 6.c. 13.nu.2.Doct. & stu.dial. 2.c. 15.& dial.1.c. 10.*
[u] *Litleton,l.1,c. 4. Fleta addit annum dimidium l.5,c.22.& fcur.*
[x] *Litleton, l.1. c.4.de hyis vid. Inſtit, iur. com. t.9.Fletam l.5. c.22. & ſeqq. Bract.l.2.c.39.*
[y] *Inſtit. iur. com.c.6. vid. Bract.l.2.c.5. nu.7.*

§. 19. Sed vt feudem[z], sic etiam liberum tenementum rei incorporalis, vtpote officij ad vitam concessi, esse potest[a].

[z] *v.Dyer.fo. 213.nu.42.& fo 288.nu.55.*
[a] *Brocus. tit. Tenures. nu.25. v. Dyer. fo.221. nu.19.*

§. 20. Atque ita feudorum vel hæreditatum atque liberorum tenementorum descriptionem qualemcunq; habetis. Tertium est genus possessionum vel tenuræ, quod catallorum realium nomine complectimur: vt sunt illæ quas tenemus ad terminum annorum, aut ad voluntatem alterius. Ad voluntatem autem alterius tenet quis dupliciter: aut ex iure communi nimirùm aut ex consuetudine manerii per copiam rotulorum curiæ vel virgam[c]. Hoc autem genus a vsumfructum referimus, de quo postea[c].

[*] *Inſtitut.iur. com.c.2.& 3.*

Litleton,lib.1.c.9. Kitchinus.fo.192.b. Cocus, l.3. caſu Heydon. fo.8.a.b. & ſeq.

quem lege.c tit.4.huius libri.

De servitutibus prædiorum.

Titulus 3.

QVia servitutes connumerantur inter alias res incorporales, de ijs videndum est. Est autem quædam servitus, qua homo fit servus hominis[d]. Verùm de ea non hic tractatur, sed de illa, quâ subiicitur prædium prædio. Fit tamen ad similitudinem eius qua homo fit servus hominis. Sicut enim illa constitutio dicitur ius gentium, quâ quis dominio alieno contra naturam subiicitur: sic etiam dici potest de servitute siue constitutione, quâ domus domui & rus ruri subiicitur. Atque ita dicuntur servitutes vrbanæ vel rusticæ[e]. Vrbanæ sunt eædem ferè quas ius civile commemorat: ex nimirum quæ ædificiis inhærent, ideo vrbanorum prædiorum dictæ, quia ædificia omnia prædia vrbana appellamus, etsi in villa ædificata sint[f]. Illius generis sunt, altius non tollere ædificium, non officere luminì, vel prospectui, stillicidium avertere in aream, domum, aut tectum vicini, tignum immittere, onus ferre, viam aut iter habere. Nam licet via & iter rusticæ sint servitutes, quâdo de prædio rustico agitur, vrbanæ tamen sunt quando ad prædia vrbana ac commodantur. Sæpe enim vicinus habet facultatem per domus tuæ atrium eundi agendi, &c. aut per scalas tuas ascendendi in suum cœnaculum[g]. Rusticæ sunt, quæ ædificiis

d. supra l. 1. tit. 3. de iure personarum.

e Brasl. l. 2. c. 4.

f Brasl. ibi. cit.

g titulo 7. de servit. vrbanorum prædiorū.

non inhærent, quæque sine ædificiis sunt. Hæ quoq; cum iis quas Ius ciuile recensẽt eædem ferè sunt, (si eas excepero, quas feudorum consuetudines introduxerunt) vtpote iter, actus, aquæ-ductus[h], aquæ-haustus, pecoris appulsus, pecoris pastus, calcis coquendæ, arenæ fodiendæ, lapidis eximiendi, & cæteræ id genus[i]. Seruitutes autem tam vrbanæ quàm rusticæ sunt vel reales vel personales, respectu rei vel personæ cui debentur[k].

§. 1. Seruitus feudalis, quæ & seruitium tum à feudistis tum à nostri iuris peritis dicitur, est vel militaris & nobilis, vel rustica & ignobilis[l]. Militaris est, quæ munus aliquod ad militarem disciplinam pertinens, vel aliàs honorificum præstat. Hæc quoq; est duplex. Vna quæ soli Regi debetur[m], altera quæ cuicunq; feudi domino, licèt & ipse alteri superiori sit feudatarius. Quæ soli Regi debetur est quoq; duplex: Sergeantia nimirum & Castlegardum.

§. 2. Sergeantia altera magna vel grandis, altera parua. Magna est, vbi quis feudi nomine per personam hominis officium aliquod honorificum Regi debet[o]: quam tamen aliqui communibus quoque personis deberi prædicant[p]. Huius generis sunt Regis signum aut hastam tempore belli portare, aut etiam eius exercitum ducere, aut Marischalli munus obire, aut cornu sonare, hostibus aquilonaribus impressionem aliquam à

Regnum

h *v. Dyer fo. 248. nu. 80. & fo. 319. nu. 7.*
i *Bract. l. 4. tract. 1. c. 38. nu. 12. & seqq. capitibus. Fleta l. 4. c. 18. 19. &c. vsque finem libri.*
k *Bract. l. 4. tra. 2. c. 38. sub fine. Fleta l. 4. c. 19. § finali in fin. & l. 4. c. 27. § Item aquæductus.*
l *v. Fulbecci diuisionẽ scignoryse & seruices fo. 10. b.*
m *Litletonus. l. 2. c. 8.*
o *Litletonus. vbi supra. Fleta l. 3. c. 10. & l. 3. c. 16. in prin.*
p *Bract. l. 2. c. 35. nu. 6.*

Regnum facientibus, aut hominem armatum ad pugnandum sub Rege inter quatuor maria, quandocunq; necessitas exegerit, nisi ipse pugnare malit, exhibere q: aut Regis ensem in die coronationis suæ illi præferre, aut ambulonis sercularii, prægustatoris, dissipatoris ciborum in mensa, pincernæ, cubicularii munus supplere r. Atq; per hoc seruitium omnes baroniæ temporibus antiquis tenebantur s.

q v. Bracton. lib. Tenures 73.

r Lilletonus. l. 2. c. 8. Institut. iur. com. c. 26.

s Cocus l. 2. cas. domini Cromwell. fo. 81. b.

§. 3. Sergeantia parva est, quæ in feudi dominum Regi quotannis dat arcum, hastam, pugionem, par maniculatarum militarium, aut calcarium aureorum, sagittam, equum, aut tale aliquid minutum, quod ad militiam pertinet. Qui autem tale feudum possidet, personale aliquod munus non præstat, sed patrimoniale potius & reale, idq; certum: ideoq; à natura seruitii propriè militaris aberrat aliquantum, & aduersæ speciei proprietatem induit t. Fleta autem hanc præstationem dimidiam marcam excedere non vult u.

t Lilleton. l. 2. c. 9. & Institut. iur. com. 27. Bracton. lib. tenures 69. u l. 2. c. 11.

§. 4. Castlegardum seruitium ad solum regem pertinens esse diximus d. Quod originaliter verum est: quia nemo castrum aut propugnaculum aliquod sine regis licentia in regno extruit. Sed tamen si Rex castrum cum omnibus libertatibus idem spectantibus subdito cuicunq; concesserit, castlegardum quoq; dat, si modo tale seruitium huiusmodi castro debeatur: Atq; ista ratione seruitium ad subditum vt & ius foresę e,

d *supra eod. tit. §. 1.*

e *Manwood parte pri. de iure foresiar. ca. 87.*

perti-

pertinere potest[f]. Est seruitus quæ in arce aliqui Regia vel alterius domini propugnanda atque defendenda consistit, quoties feudatarius requisitus fuerit. Hæc etiam vbi personalem tenentis operam postulat, militaris propriè est: sed quando cum certa pecuniarum summa ad castri propugnationem aut munitionem quotannis pendenda permutatur, etiam à militaris seruitii essentia declinat[z].

f v. Cokum col. 4. fol. 88. a. & Littleto. s. Socage.

z Littletonus. vbi supra. Instit. iur. can. c. 27. v. Brocum tit. Tenures nu. 58. v. tamen Fitzh. na. br. fo. 259. A d de huius origine v. Plowd casu Buckley fo. 126. b. 129. b

5. 5. Secūda militaris seruitij species quæ cōmunibus personis æq; atq; Regi debetur, scutagium [a] ascuto dicitur. Qui autem huic subditus est, tenetur dominum suum in bellum contra Scotos ad certum numerum dierum propriis impēsis sequi[a]. Et qui integrum feudum militare tenet quod aliqui 680. acris terræ, aliqui 800. [b] aliqui quindecim libris sterlingorum, alii 20. [c] alii quadraginta [d] definiunt, hi scutagio 40. dierum obnoxii sunt[b], qui autem dimidium feudi militaris possident, seruitio 20. dierum, & sic deinceps[i].

* Littlet. l. 2. c. 3.

e Camdenus in sua Britan. pa. 111.

f v. statut. an. 1. Ed. 2. c. 1.

g Smithus de Repub. Angl. c. 18.

h v. Brocum Tenures. nu. 19.

i Littletonus l. 2. c. 3.

5. 6. Sed quod difficultates aliquot inter dominos & feudatarios, tam de armis ipsis, quàm de tempore seruitii, verum nimirum à die mōstri an perfectionis inciperet, tandem mutuo domini & feudatarii consensu multis in locis perfectum esse videtur, vt in posterum fendatarii pro rata feudi sui certam pecuniæ summam dominis quotannis soluerent, æq; ita à personali illo obsequio liberarentur[k]. Vnde sensim sic res per-

k. Littletonus l. 2. c. 3.

permutata videtur, vt seruitus ista, quæ apud maiores nostros incerta fuit, ad certos quasi limites haud paucis in feudis hodie reducatur, & scutagium certum appelletur[l], & incertum illud diuersis manerijs exterminauerit. Hoc certum scutagium autem soccagium est[m].

l Litletonus. l. 2. c. 5.

m Brocus. tit. Tenures. 28. 29.

§. 7. Sunt & aliæ seruitutes reales, quæ feudum militare, tanquam vmbra corpus sequuntur; vt homagium, fidelitas, custodia tam terræ quam hæredis, releuium, maritagium[n]. Nam has nulla tempora deleuerunt, aut (vt puto) delere poterunt[o].

n Bract. l. 2. c. 35. Litletonus. l. 2. c. 4.

o v. Polid. virg. l. hist. Angl. 26.

§. 8. Homagium, quod feudistæ & hominium dicunt[p], est seruitus realis[q], quam patrono feudatarius in ipsa institutione regulariter præstat: nudo capite nimirum se in vtrumq; genu ad pedes eius coniiciendo, & manus suas cõiunctas palmis domini sedentis interponendo, atq; hæc verba, aut alia in effectu similia pronunciando: Audi hoc domine, quod ego deuenio homo vester ab hoc die in futurum de vita & membris, & terreno honore, & fidem vobis portabo pro terris quas à vobis teneo (& si Rex non sit qui homagium capit) fide illâ semper salua, quam Regi nostro domino supremo debeo; sic me Deus adiuuet, & hæc sancta euangelia. Quibus sic dictis, patronus ei osculum impingit[r].

p Hotoman. disput. de feud. 3.

q Britt. c. 66. v. speculum Iustic. l. 3. c. de formè, sive de homag. cæteriſque scriptis feudalibus v. Fletam l. 3. c. 16. per totũ, vbi pulchrè definitur.

r Bract. l. 2. c. 35. nu. 8. & 9. Litletonus. l. 2. c. 4. Instit. Iur. com. 23. & an. 17. Ed. 2. Brit. c. 68.

§. 9. Ranulphus de Glanuilla negat Episcopum consecratũ & mulierẽ homagiũ præstare[s]. Fitzharbertus[t] tamen iuxta regulam Regiſtri, dicit

s libro 9. c. 3. v. etiam speculum Iustic. l. 1. de articles. &c.

t de nat. br. fo. 258. E.

dicit fœminam homagium & fidelitatem Regi iurare, si cœlebs sit, cùm terrarum suarum liberationem à Rege obtineat. Et recentiores tradunt tam ecclesiasticos quàm fœminas huic seruitio esse subditos, licèt verbis paulo diuersis idem exprimant. Ecclesiasticus enim quia se speciali Dei seruitio consecrauit, his vtitur. Homagium vobis facio, & fidem vobis portabo pro terris & tenementis quæ de vobis teneo, saluâ semper fide quam Regi nostro supremo debeo [u]. Fœmina autem cœlebs homagium exhibendo, non dicet domino: Ego deuenio vestra mulier: quia non conuenit, vt sit mulier cuiusquam alterius quàm viri sui cui nuptura est: sed eadem verba proferet quæ personis ecclesiasticis adscribuntur [x]. Fœmina autem si nupta sit, per virum suum homagium præstat [y].

u *Instit. iur. com. c. 23. Litletonus l. 2. c. 1.*

x *Instit. iur. com. c. 23.*

y *Idem ibi idem.*

§. 10. Si contingat aliquem plura feuda tenere per seruitium militare à diuersis dominis, homagium singulis faciet: sed in fine his verbis vtetur: fide saluâ, quam debeo Regi domino nostro supremo, & aliis dominis meis [z].

z *Idem ibi idem Littlet. l. 2. c. 1.*

§. 11. Intelligendum autem est homagium seruitio militari semper annecti, sed non soli. Nam qui in socagio tenent, homagium etiam aliquando præstant [d].

d *Bract. l. 2. c. 35. nu. 6.*

e *Litletonus l. 2. c. 7. Instit. iur. com. c. 28. quid autem sit feudum nouum v. supra de reb. corp. & incorp. §. 8.*

§. 12. Homagium diuiditur in nouum & antiquum. Nouum est quod ab eo præstatur qui nouum feudum habet: antiquum ab eo qui antiquum [e]. Antiquum autem duplex effectum habet:

bet: vnum quòd patronus feudum feudatario suo præstabit, aut (vt nostri loquuntur) contra omnes gentes warantizabit: alterum quòd immunem ab omni seruitio aliorum dominorum saltem pr● illo feudo hominem suum conseruabit, eumq; acquietabit.

§. 13. Fidelitas, quam & fiduciam nostri appellant, est seruitus realis [f], à quolibet feudatario, siue feudum sit nobile siue ignobile, domino in ipsa institutione præstanda. Nam est de substantia huius contractus, ita vt qui per solam fidelitatem tenet liberrimè omnium teneat, si principem exceperimus [g]. Nam sine fidelitate nemo subditus tenet [h], & antiquitùs qui fidem domino fefellit feudum statim amisit [i].

§. 14. Fidelitas autem est duplex: vna generalis quæ principi per quemlibet subditum iureiurando confirmatur, altera specialis quæ domino feudi [k]. Illa in turnis vicecomitum, & in visibus franciplegii siue letis exigitur ab omnibus infra procinctum comitatus vel letæ, qui annum duodecimum suæ ætatis compleuerunt, aliàs enim non habent warrantum in terra eius remanere [l]: licèt apud maiores nostros antiquiores hoc iuramentum ante decimum quartum [m] vel decimum quintum [n] annum adolescentibus non imponeretur. Eius formã his verbis exponit Bractonus: Iurabunt quòd vtlagatos, murdritores, robbatores, & burglatores non receptabunt,

f *Britton. c. 66.*
g *Smith. de Repub. Angl. l. 3. c. 8.*
h *Littleton. l. 2. c. 5. Aliqui hic excipiunt tenentes in libero maritagio vsque ad quartum gradum vnde Sus. Bohol. l. 2 sect. 303.*
i *Bract. l. 5. tract. 3. c. 6. nu. 3. Le grand, coustumier de Normand. De hac vi. Flet. l. 3. c. 16. § Ille autem. Fitz. nat. br. fo. 161. A. Fleta. l. 1. c. 5. § hominum*
m *Brit. c. 12*
n *Bract. l. 3. tract. 2. c. 1. nu. 1.*

nec

nec eis consentient, nec eorum receptatoribus: Et si quos tales nouerint, illos attachiari facient. Et si hutesium vel clameum de talibus audiuerint, statim audito clamore, sequantur cum familia & hominibus de terra sua o. Brittonus multò succinctiùs hoc describit p. Dicit enim eos iurare, quòd Regi fidem portabunt, quodq; neq; felones erunt, neq; eis consentient.

o *Bract. d. l. 3. tract. 2. c. 1. nu. 1. v. etiam Flet. d. l. 1. c. 27. § omnis enim.*

p *dicto c. 12.*

§. 15. Fidelitatis specialis forma duplex est; altera quæ à liberis, altera quæ à villanis præstatur. Cùm liber fidelitatem domino iuret, dextram libro apponit & sic loquitur: Hoc audis (Domine N.) quòd ego M. vobis fidem portabo, & fidelitatem meam vobis debebo de terris quas de vobis teneo, ad terminos assignatos: sicut me Deus adiuuet & omnes sancti q. Cùm villanus fidelitatem iuret, dexteram supra librum paulo eleuatam tenet, ita vt eum non tangat, & sic loquitur: Hoc audis (Domine N.) quòd ego M. vobis ab hoc die in futurum fidem portabo, & fidelitatem vobis debebo pro terris quas de vobis teneo in villenagio, & per vos iustificabor in corpore & in bonis meis: sicut me Deus adiuuet & omnes sancti r.

q *Litleton. l. 2. c. 2.*

r *an. 34. Ed. pri. stat. 2. v. Specul. iustic. l. 3. c. de sacramentis.*

§. 16. Custodia siue guardia est seruitus realis feudi militaris propria s, quâ dominus feudi tam curam feudi, idq; in suam rem sine rationibus reddendis, durante minori ætate feudatarii, quàm etiam tutelam & educationem ipsius hæredis habet. Minor autem est quisq; apud nos,

s *v. supra. l. 1. tit. 17. § pri.*

donec

donec annum vicesimum primum compleuerit, si masculus sit. Nam præsumit ius nostrum, militare seruitium vsque in illam ætatem recte ab aliquo præstari non posse[t]. Sed de hac seruitute satis alibi scripsisse videmur[u], hoc tantùm hic addimus, patronum si voluerit ius huius custodiæ posse quemadmodum aliud quicquam quod suum est alienare. Vnde contingit, vt Gardianus duplex sit: alter nimirùm iure, vt dominus feudi: alter facto, vt ille ad quem dominus, hæredis & terrarum, aut solius hæredis custodiã alienavit[x].

t *Dominus de Fortiscute. c. 44.*
u *l. pri. tit. 17.*
x *Institut. iur. com. c. 24.*
y *Cocus. l. 3. casu Penanies fo. 66. a.*
z *Bratt. l. 2. c. 4. Litletonus l. 2. c. 4. Britt. c. 66. fo. 165. a. 2. Fleta. l. 3. c. 17.*

§. 17. Relevium est seruitus realis seu patrimonialis (vtcunque aliqui illud seruitij fructum aut commodum eleganter appellant[y]) tam ad feudum militare[z] quàm soccagiũ[a] spectans, quâ feudatarius tenens per seruitiũ militare, siue mas siue fœmina, qui die mortis antecessoris sui iustã ætatem complevit (ille sc. vicesimũ primum, hæc decimum quartum annum) certam pecuniæ summam solvere tenetur. Qui per socam, id est, per aratrũ tenet, qui quid annui reditus domino pendit, tantundem Relevij nomine præbet: idq; quacunque ætate hæres sit, cùm antecessor moriatur, atq; sine mora[c], ita vt primo anno, reditũ duplicatum solvat, alterũ relevij nomine, alterũ reditus[f]. Nam dominus eum statim distringere potest, id est, pignoris loco capere quicquid in feudo reperiat, donec ei de relevio satisfactum fuerit[g]. Item si quis tenet per fidelitatem & libratam piperis, hæres libratam piperis duplica-

y *v. Lilleton. l. 2. c. 5. stat. an. 19. H. 7. f. 15. Brocus Tenures 76. Fleta. l. 3. c. 17. §. De socca-gio.*
a *Dosl. & Stu. l. 1. c. 7. Fleta*
b *reditum vnius anni duplicatũ hoc casu deberi ducit, & consuetudine diuersorum locorum esse diversum. l. 1. c. 9. §. nec enim.*
c *Fleta l. 3. c. 17. §. de socagio.*
d *Lilleton. l. 2. c. 5.*

tam

tam primo anno soluet. Idem ius est, vbi feudatarius pro reditu quotannis soluit certum numerum caponum, gallinarum aut par cheirothecarum, aut tot modios frumenti vel aliud simile. Si tamē per rerum naturā releuium exhiberi statim non possit, tum dominus expectare ad iustū tempus cogitur. Vtpote si quis rosam, aut modium rosarum ad festum diui Iohannis Baptistæ soluendum teneatur, is si in hyeme moriatur, hæres per dominum distringi non debet, donec rosæ per tempus comparari possunt[n]. Feudistæ id definiunt esse honorarium, quod novus vasallus patrono introitus causâ largitur, quasi morte vasalli alterius, vel alio quo casu feudum ceciderit, quod iam à nouo sublevatur[o].

n *Litletonus d. l. 2. c. 5.*

o *Hotoman verbis feudalibus verbo Releuium.*

§. 18. Et notandum est hęredes Comitum, Baronum, aut aliorum qui de Rege in capite (id est, iure coronæ suæ) per seruitium militare tenent, si ad plenam ætatem ante mortem parentum peruenerint, consuetum relevium Regi persoluere: Comitem nimirum centum libras, Baronem centum marcas, militis hæredem pro vnico feudo militari centum solidos. Sin quis sit qui duplex feudum militare tenet, bis centum solidos: atq; ita plus vel minus pro rata[p]. Quod quoque de aliis feudorum dominis verum est[q].

p *magna chart. c. 2. & an. pri. Ed. 2. c. 1. Instit. iur. com. c. 24. Fleta l. 3. c. 17.*

q *Bract. l. 2. c. 36. Brit. c. 69.*

§. 19. Releuij nomen hinc fluxisse veteres dixerunt, quia hæreditas, quæ iacens fuit per antecessoris decessum, releuatur in manus hæredis, & propter factam releuationem, facienda erit

erit ab hærede quædam præstatio, quæ dicitur Relevium[n]. n *Bract. l. 2. c. 36. Brit. c. 69.*

§. 20. Maritagium est servitus realis ad feudum militare spectans, quâ dominus feudi potestatem feudatarij sui in matrimonio pro arbitrio suo collocandi habet, si infra ætatem atque cœlebs fuerit die quo antecessor moriatur, aut saltem valorem vendicandi. Hac de re satis supra locuti sumus[o]. Maritagij tamen verbum æquivocum est, cùm præterea significet feudum ipsum quod intuitu matrimonij datur[p], Atque hæc de servitio nobili sufficiant. o *l. 1. tit. 10. de nuptys.* p *Bract. l. 2. c. 34. & 39.*

§. 21. Servitium rusticum siue ignobile socagium à nostris dicitur, à gallica dictione (Soc) quod vomerem significat[q]: vel etiam soccagium atque sockagium[r]. Causa huius appellationis hæc fuit, quòd huiusmodi feudatarij apud maiores nostros tenerentur ad servitium socæ vel aratri. Veniebant enim quotannis, cùm tempus postularet, cum iumentis suis, & tum arabant tum seminabant aliquam partem terræ dominicæ. Tempore autem factum est, vt istiusmodi operæ plerunque in reditum certum convertantur, licèt priscum nomen huius servitutis adhuc permaneat[s]. Ita vt hoc feudum, quod in prima feudorum institutione indignius habitum est, nunc longè potius & liberius habeatur. Nam pristini labores in modicam pecuniæ summam permutantur, solus valor annui reditus pro relevio exigitur, custodia atque maritagium hic q *Lilleton. l. 2. c. 5. Bract. l. 2. 35. nu. 1.* r *Littleton. l. 2. c. 5. Institut. iur. com. c. 31.*

locum non habent[f].

f v. Dyer. fo. 363. nu. 18.

§. 22. Socagium igitur quod in initio simpliciter villanum aut rusticum seruitium dicebatur, nunc dividitur in liberum & villanum. Liberum est, quod loco villanæ seruitutis certam denariorum summam quotannis domino reddit[t]. Villanum etiam duplex est. Illud verum sc. de quo fit certum seruitium ratione sui tenementi. Nam & hoc adhuc in vsu est[u]. Alterum purum villenagium dicitur, in quo præstatur seruitium incertum & indeterminatum, vbi sciri non poterit vespere, quale seruitium fieri debeat manè. viz: vbi quis ratione feudi vel etiam personæ suæ facere tenetur quicquid sibi præceptum fuerit[x]. Recentiores tamen eos qui in villenagio tenent, cuilibet incerto seruitio non tam apertè subiiciunt, sed villenagium illud definunt, vbi vel villanus tenens secundùm consuetudinem manerij, vel ad voluntatem domini, vel etiam liber homo ratione tenementi sui, seruiles operas domino feudi præstat: vtpote est finium è civitate vel manerio domini ad terras eius dominicas exportare, aut aliquid simile[y].

t Bract. l. 2. c. 35. nu. 1.

u Littleton. l. 2. c. 5. & Instit. iur. com. c. 31.

x Bract. l. 2. c. 8. nu. 3. & v. vet. nat. br. fo. 49. v. Bract. l. 1. c. 11. nu. 1. & 2. & Brit. c. 66. fo. 165. b.

y Litleton. l. 2. c. 11. & Institut. iur. com. c. 34. Brit. c. 66. nu. 9.

§. 23. Feudum ergo quod tenetur per liberum socagium, optimis omnium conditionibus hodie possidetur: quippe quod à custodiæ & maritagij molestiis immune est[z], quæ per seruitium militare tenentibus grauius sæpe incumbunt. Hoc autem hodie si in lata eius significa-

z Smithus de repub. Angl. l. 3. c. 5.

tione

tione accipiatur, omnes feudotum species includere intelligitur, quæ à custodiæ & maritagii seruitute liberatæ per certum tenditum tenentur[d]. Cuiusmodi sunt illa quæ tenentur per liberam eleemosynam[e], vel de antiquo dominico Regio[f], per feudi firmam[g], in franco bancho[h], aut burgagio[i].

d *Brit. c. 66.*
e *Idem ibidem.*
f *Idem ibidem, & v. Litleton, c. de tenure in prin.*
g *Idem ibidem.*
h *Britt. ibidem, v. Trocum ii, Tenures nu. 5. & 77.*
i *Litletonus l. 2. c. 6. Brit. c. 66. qui dicit aliquid eleemosynam esse, non puram sed cum alys conditionibus seruatis.*

§. 34. Seruitium liberæ & puræ eleemosynæ, si seruitium esse credamus, quod nec fidelitatem, nec terrenum aliquod officium donatori impendit[k], est, vbi feudum Abbati aut Priori, aut eorum conuentui, Decano & Capitulo, Magistro hospitalis, aut cuicunque corpori vel homini ecclesiastico ejusdem capaci datur, vt pro donatoris & suorum tam viuorum quam mortuorum animis apud deum orationibus & diuinis officiis intercedant. Hoc autem hodie à solo Rege fieri potest. Nam[l] statutum quoddam omnibus interdixit concedere feudum simplex cuiquam de seipso tenendum. Itaque quicunque ab illis temporibus, si Regem excipiamus, feudum in liberam & puram eleemosynam dederunt, fuisse[m] hæc verba chartis suis inseruerunt (in liberam & purã eleemosynam) quia nihil per hæc efficerent, quo minus donatarij feudum à superiori donatoris domino per eadem seruitia tenerentur, per quæ ipse donator idem tenuit. Cuique enim factum sibi non alij præiudicare debent. Dominus tamen capitalis videtur posse remittere hæc seruitia sibi debita, atque ita liberam & puram eleemosynam efficere[n].

k *Litletonus l. 2. c. 6. Brit. c. 66. quid dicit aliquid eleemosynam esse, non puram sed cum alys conditionibus seruatis.*
l *27. H. 3. quod statutum appellatur Westmonasterij 3. alias Quia emptores terrarum.*
m *Britton sit Tenures nu. 71.*
n *Britton sit Tenures nu. 77.*

§. 25. Seruitium antiqui dominici est illud quod præstant feudatarij de antiquo Regis dominico tenentes. Antiquum autem Regis dominicum est omne feudum quod à sancto Edovardo Rege vel etiam à Gulielmo Conqueftore immediatè tenebatur[o]. Hic enim vniuersum regnum curiosè describi fecit, sic vt cognosci posset, à quo domino quælibet virgula terræ teneretur: & hanc descriptionem in librum congeri, qui adhuc in scaccario principis permanet, & rotulum Wintoniæ vel Domus Dei appellatur[p]. Maneria autem omnia quæ illic Regi ascribuntur, antiquum dominicum nuncupamus. Quia nimirum ab antiquo Regis dominicum fuerunt. Seruitium itaque per quod hi Regis feudatarii tenebant, socagium dicitur[q]. Sed dupliciter isti tenebant, alii sc. per chartas, & liberi Regis tenentes, alii per diplomata quæ cópias rotulorum curiæ appellamus, vel etiam per virgam, & hi liberi Regis soemanni dicebantur[r]. Eorum neutri tenent ad voluntatem domini, sed per seruitia prius debita secundum consuetudinem maneriis[s]. Libertates horum feudatariorum quibus gaudebant, vt regiis negotiis vacare possent, nonnulli scriptores memoriæ prodiderunt[t].

§. 26. Seruitus etiam quæ præstatur ab iis, qui in feudi firma tenent, socagium dicitur. Quia feudi firma non potest esse, vbi custodia & maritagium domino per chartas reservantur[u]. Quod idem de iis qui francum bancum habent, dicendum

o *v. terminos iur. verbo Avoncient demayne.*

p *v. Cambdenum in sua Britan. de Normanis c. 94. Cocum in præfatione ad 3. librum.*

q *Fitzh. nat. br. fo. 13. D. & fo. 14. B. C.*

r *Bract. l. 2. c. 8. nu. 4. Brit. c. 66. Fitzh. nat. br. fo. 14 D. v. Flet. l. 2. c. 8. per totu.*

s *Kitchinus fo. 99. sed v. Brit. c. 66*

t *Brit. c. 66. Fitzh. nat. br. fo. 14. D. Littletonus l. 2. Institut. tit. com. c. 35. Fleta d. l. 2. c. 8. In breuiar. codi & seqq.*

u *Brit. c. 66.*

dum est[x].

x *Brit. ibidem Kitchinus fo.* 102. *Braff. l. 4. tract. 6. c. 13. nu. 2.*

§. 27. Burgagium est certus reditus ab iis qui antiqua burga regni, vel (quæ ex iis ortæ sunt) civitates incolunt. Regi vel alii domino, cui Rex hunc concessit, solutus, & socagium quoque dicitur[y].

y *Litletonus l. 2. c. 10.*

§. 28. His sic percursis intelligendum est plures adhuc esse servitutes feudales[z], quæ partim iis qui tenent feuda militaria, partim iis qui rustica, incumbunt, partim etiam quæ vtrisque sunt communia: vtpote secta ad curiam, secta ad molendinum, heriottum, auxilium ad filium faciendum militem & filiam maritandum, reditus servitudinarius & alię, quas quia à diversis diversorum locorum consuetudinibus, & diuersis patronorum arbitriis dependunt, enumerare singulas difficile est[d].

z *v. Braff. l. 2. c. 16. n. 6. 7. 8. & c. 35. & Brit. c. 59.*

d *v. Brocum tit. Tenures, nu. 50. & 53. & 58.*

§. 29. Secta ad curiam est servitium quo feudatarius ad frequentandam curiam domini sui tenetur[e]. Sed non solùm feudatarii ad hoc tenentur. Nam nostri sectam quadruplicem faciunt: vnam ex conventione aut stipulatione: quando scilicet quis non mei feudi dominus convenit mecum vel antecessoribus meis, licèt non feudatariis suis ad sectam faciendam suæ curiæ: aliam sectam consuetudinariam, cùm quis & antecessores sui vltra memoriã hominũ ad curiã alterius & antecessorum suorũ licèt non patronorũ feudi sui, venire consueverunt: tertiã, quam appellare possumus sectã servitudinariã, quam servitii nomine feudatarius domino suo præstat:

e *Fitzh. nat. br. fo. 158.*

quartâ regalem, quâ omnes ad turnũ vicecomitis vel letas bis quotannis adire tenentur, vt non ignorent quæ ad pacem Reipub. illic geruntur. Regalem enim appellatam nostri volunt, (licet aliqui realem eam malè dicant) quia fit ligeantiæ erga principem præstandæ causâ. Nam illic omnes qui annum duodecimum prætervecti sunt, ligeantiæ sacramentum subeunt [f] vt supra dictum est.

[f] *Nouæ term. iur. verbo Subiecti.*

§ 30. Secta ad molendinum est seruitium quo feudatarii grana sua ad domini molendinum ibi molendâ perferre ex consuetudine astringuntur [g].

[g] *§ fidelitas 14. hoc tit.*

[h] *Fitzh. nat. br. fo. 121.*

§ 31. Heriotum alias Hariottum compositum videtur à saxonicis dictionibus (Here & geat) (Here) enim exercitus est, & (geat) profectionem aut iter significat. Tributum autem domino datũ fuit profecturo ad bellũ [i]. Bractonus dicit Heriotum apud nos esse quasi Relevium [k]. Brittonus [l] ait esse munus feudatarij cũm moritur, domino suo datum, quo relinquit illi animal omnium quæ habet optimum, aut aliud quodque iuxta assignationem suam. Dicitq; tale munus non tangere dominum, aut hæredem, aut hæreditatem, neque cum relevio comparandum: sed potiùs ab amore & benevolentia feudatarii, quàm à iure aut officij necessitate profluere: & tam à villanis quàm liberis tenentibus. Heriotum hodie est seruitium, quo feudatarius optimum animal, vel deficientibus animalibus,

[i] *Lamberti αρχαιονομια verbo Heriotum.*

[k] *l. 2. c. 36.*

[l] *c. 69. quicum consentit Fleta l. 3. c. 18.*

malibus, aliud quodcunque mobile quod tempore mortis habet, domino suo relinquere tenetur. Est autem duplex. Servitudinarium nimirum quod tenens in feudo simplici solvit, aut consuetudinarium, quod tenens pro vita iuxta consuetudinem luit[m].

m Bract. lib. Hovet. tit. 9.

De Vsufructu.

Tit. 4.

EX superioribus patet servitutes esse vel reales vel personales[n], de realibus dictum est. Personales sunt quæ personæ debentur[o]. Hæc autem species duplex est: vna quam persona personæ debet, de qua quoque supra[p]; altera quam res personæ debet: cuiusmodi sunt vsusfructus, vsus, habitatio. Vsusfructus itaque respectu personæ cui debetur, ius est, respectu rei quę debetur, est servitus[q].

n Bract. l. 4. tract. 3. c. 39.
o Bract. ibidem
p l. 2. tit. de iure personarum.
q Bract. l. 4. tract. 3. c. 37. nu. 1.

§. 1. Cùm nullus in Anglia præter Regem, plenum in rebus immobilibus dominiũ habeat: non est facile discernere, qui sunt vsufructuarii, qui non. Vtrùm nimirùm omnes subditi, qui terras quocunque titulo tenent, an aliqui tantùm, qui vel hoc vel illo iure eas possident. Nam qui feudum habent, vtile tantùm dominiũ habent[r], & eo excidunt iuxta feudistas, si fidelitatem domino præstitam violaverint, nostro vero iure, si quid felonice perpetraverint[s]. Qui autẽ vsufructum solum habet, dominium quoque aliquà ratiõ-

r Vesenbec. de feud. c. 1. nu. 4.
s Stamf. placita cor. l. 3. c. 30.

ratione habet[t]. Præterea qui feudi firmam habet, ille nimirum quem Ius ciuile Romanorum emphyteuticum appellat[u], licet habeat perpetuitatem, in dominii tamen recognitionem, pensionem annuam alij solvit[x]. Denique qui liberum habet tenementum, idem que malè vtendo fruendo perdit, actioni de vasto subiicitur[y]. Quod ita non esset, si dominus soli esset, & liberam eius dispositionem haberet. Sed Bractonus apertè declarat quos titulos nostri Iurisperiti nomine vsufructus comprehendunt. Nam distinguendo inter liberum tenementum & vsumfructū[z], inter tam feudum quàm feudi firmam & vsumfructum multo magis distinxerit, quia in illis perpetuitatem, in hoc solùm vitæ suæ terminum possessor habet[a]. Vnde sequitur vsufructuarium in rebus soli apud nostros esse eum, qui terras aut tenementa vel ad terminum annorum, vel ad voluntatem alterius tenet, vel etiam eum qui vi pignoris terras possidet, quem nostri in mortuo vadio tenentem appellant, vel ex causa executionis, quem (iuxta causæ varietatem) tenentem per elegit, per statutum stapuli vel de mercatoribus: vel denique qui custodiæ iure terras hæredis occupat, donec ad ætatis maturitatem perveneric.

t *l. qui vsumfructum 58. ff. de verb. oblig.* u *Bract. l. 4. tract. 1. c. 36. nu. 2.*
x *Si vectigalis ager.*
y *Bract. c. 66.*
z *Fitzh. nat. br. fo. 55. & seqq. Doct. & Stu. dial. 1. c. 23. v. Flet, lib. 2. c. 12. l. 4. tract. 1. c. 36. in prin. v. Plowden casu Partridge fo. 83. a.*
a *infra de verb corp. & incorp.*

§. 2. Vsusfructus autem apud nos & legan & pactionibus constitui potest[b]. Imo quidem apud maiores nostros feudorum vsusfructus à proprietate in perpetuum separari potuisse videtur,

b *Institut. Iust. com. §. 3. et sibos nudo domino. habere Fleta existimat l. 5. c. 12. §. sed refert.*

detur, donec hoc regni constitutione mutatum esset[f]. Tenemēta tamen illa, quæ per copiam rotulorū curiæ aut per virgam ad voluntatem domini tenentur, vltra annum sine domini licentia locari non possunt[g], neque legari omnino, nec ad alium pactione aliquâ transmitti, nisi tradita prius in manus domini fuerint & deinceps ab eo accepta per illum, ad quem prior tenens eadem alienare cupit[h].

§. 3. Receptum quoque est apud nos vsumfructum earum rerum constitui posse quæ vsu & assiduâ permutatione extinguuntur. Ita vt serui, pecuniæ, iumentorum, vaccarum, gregis, granorum, aut similium vsumfructum & legari vel etiam conuentione inter vitos constitui nemo dubitet[i].

§. 4. Finitur vsusfructus aut morte vsufructuarij[k], vtpote eorum tenementorum quæ per copiam rotulorum Curiæ tenemus: aut maximâ capitis diminutione[l], nempe in illo casu, quo quis ob crimen aliquod omnibus bonis suis excidit, vitâq; priuatur[m]. Item tempore, cùm nimirum anni, ad quos constitutus est, elapsi fuerint; & cōsolidatione[n]: cùm vsufructuarius proprietatem rei acquisiuerit: culpâ denique vsufructuarij: vt cum vastum fecerit, aut tenementum contra iura ad alium transmiserit[o].

f an. 27. H. 8. c. 10. v. Cocum. l. pri. casu Chudley per totum.
g Institut. iur. com.
h Institut. iur. com. c. 52.
i Brocus tit. of Tenures 233. Plowden casu Paramour fo. 542. b.
k Institut. iur. com. c. 5.
l v. infra. l. 4. tit. finali. § Iesse maiestatis & § pœna felonie.
m Fitzh. nat. br. fo. 201.
n v. Cocum l. 2. casu Lane fo. 17. a. b. & Plowd. casu Bracebridge fo. 419. b. & 420. a.
o v. Flet. l. 2. c. 12. & totum v. mag. chart. cap. vastum. 14. 42. statut. Glocestr. c. 5. vastum. 26. 35. v. Dyer. fo. 42. n. 20. fo. 30. nu. 207. fo. 178. n. 36. v. Fitzh. nat. br. fo. 58. & seqq.

De vsu & habitatione.

Tit. 5.

VSus apud nos æque late extenditur, atque vsusfructus apud authores iuris ciuilis p. Sed non video cur idem ius tam de vsu, vt illi eum intelligunt, quàm de habitatione apud nos non teneat, quod olim inter Romanos tenebat. Nam nihil quod legi, impedit quo minus & legentur, & pactionibus acquirantur. Nihil tamen de iis inuenio specialiter pronunciatum apud nostros, vnde hoc confidenter affirmare possim.

p an. 27 H. 8. c. 10. Pacif. & fin. dict. q. 2. n.

De vsucapionibus & longi temporis præscriptionibus. Tit. 6.

DIctum est suprà qualiter rerum corporalium dominia ex titulo & iusta causa acquirendi transferuntur per traditionem. Nunc autē dicendum qualiter transferuntur sine titulo & traditione per vsucapionem, sc. per longam continuam & pacificam possessionem ex diuturno tempore & sine traditione q. Nam præscriptio nonnunquam traditionis vim habet r.

q Bract. l. 2. c. 22 Imprim. Flet. l. 3. c. 15. §. De minori. r Brit. c. 4. §. Bract. l. 4. tract. 2. c. 38. nu. 13. s vi Pratum in lexico suo verbo præscriptio. t Valtelin. in comment. supra Inst. lib. 2. tit. n. 5. & 10.

§. 1. Hanc vsucapionis & præscriptionis differentiam Iustinianus fere dat, vt illam rerum mobilium, hanc immobilium faciat t confundunt tamen sæpissime t.

§. 2. Res mobiles non eodem semper modo vsucapiuntur. Nam emptæ in publico foro vel

vel merketo, licèt furtiuæ, perfectâ venditione, id est, post telonium, si quod debeatur, solutũ, & insinuatum contractum, statim emptoris fiunt, ita vt nulla domino detur euictio [u]. Sed equus furto subductus sic tandem vsucapitur, si integram horam per forum obequitetur, aut aliàs continuè & apertè ductus ostendatur [x]: & deinceps eius venditor ad eum qui ad telonium sedet accedens, tam equum cum vero eius precio quàm prænomen, cognomen suum, victus quærendi rationem, & locum habitationis illi declaret, ac denique hæc omnia per vnum testem telonitæ bene perspectum & cognitum comprobans in librum insinuari faciat [y].

u *v. infra titulo de empt. & vend. l. 3. tit. 24. v. Dyer. fo. 99. nu. 66.*

x *an. 2. & 3. Ph. & Mar. c. 7.*

y *an. 31. Eliz. c. 12.*

§. 3. Iumentum vel pecus oberrans in feudo cuiusquam repertum, post denunciationes in vicinis emporijs debitè factas, per patronum feudi vsucapitur, nisi intra annum & diem à domino vendicetur [z]. Idem etiam de derelictis quæ Waiuia dicimus [a], & è naufragio in terram propulsis, nisi in Wreckî causam incidant, pronunciandum est [b]. Aliæ verò sine datæ, sine inuentæ, sine ex causa onerosa prouenientes, vsucapionem non ceduntur, multo minus quæ furtiuæ sunt [c]. Londinenses tamen hoc gaudere priuilegio dicuntur, vt quicquid quis professionis suæ consortium, & officinæ suæ allatum bonâ fide emit, illud statim sine vllo euictionis metu suum faciat [d].

z *Brit. c. 29. Doct. & stu. dial. 2. c. 3. & 51.*

a *sup. de rerum diuis. § 44. & 45.*

b *Idem ibidem.*

c *vnesim. 1. c. 4. an. 3. Ed. vi.*

d *Anonus liber instrationum veterum Troner. Britt. l. 2. c. 5. nu. 2. v. tamen Brit. d. c. 17.*

§. 4. Præscriptio est legitima definitio temporis

potis ideò constituta, vt in omnibus negotijs opportunitas cum trãquilitate teneatur. Omnes enim præscriptiones eò pertinent, ne quid in Re-publica tradius vel immaturius fiat, quàm æquum & bonum videtur. Porro in rebus tractandis, aliàs ad diligentiam exercendam, aliàs ad præcipitationem euitandam præfixis temporis metis vrgendi sumus[h].

h *Pratæus in suo lexico verbo: præscriptio.*

§. 5. Præscriptio autem à consuetudine differt, quòd alla possessione quæritur, vt quærenti ius nouum adiungat, detrahat alteri. Consuetudo verò nihil habet huiusmodi, cùm eos tantùm suis legibus impleat à quibus ipsis instituitur, quorum moribus & consensu perficitur[i].

i *Connan. l. 1. comment. iur. ciuil. c. 10. nu. 8.*

§. 6. Præscriptio licèt generaliter accepta, sit temporis, quæ hominũ memoriam superat[k], tamen sit apud nos non sine magna diuersitate. Sed ordinis causâ eam diuidendam censemus sic, vt alia damni securam euitationem, alia domini certam acquisitionem operetur.

k *Dofl. & Stu. l. 1. c. 8. Kitchinus fo. 104.*

§. 7. In pœnis itaque declinandis hoc primò perpetuum est, vbi aliqua pecuniæ summa ob delictum quodcunque soli principi per statutum addicitur, illic delinquentes post duos annos præscribere sibi immunitatem: vbi autem principi & alii vt quadruplatori, post biennium contra instantiam principis, post annum contra communis personæ promotionem aut delationem[l]. Nisi tamen statutum illud quod pœnam infligit, aliud tempus specialiter præfiniat. Statutorum

l *an. 31. Eliz. c. 5.*

tutorum autem hîc magna est discrepantia: aliqua siquidem annum[m], aliqua annum & diem[a], aliqua duos annos [o], aliqua tres[p], aliqua quatuor [q], aliqua mensem vnum [r], aliqua duos [s], aliqua sex [t], aliqua dies sex [u], aliqua dies quindecim [x], præscriptioni indulgeant. Præterea iuxta ius commune si quis malitiosi homicidii, quod murdrum dicimus, indictatus absoluatur, contra appellationem omnem ab vxore vel consanguineo hominis interfecti post annum & diem elapsum præscribit [y].

§. 8. Res item immobiles siue corporales siue incorporales sint, variè præscribuntur. Vsitatissima autem omnium est illa quæ longissima dicitur, & vltra hominum memoriam extenditur. Si enim capellani sustentationem ad diuina in ecclesiâ aliquâ celebranda[z], si reparationem ecclesiæ[d], si interesse in electione magistri cuiusquam hospitalis [e], si annuitatem[f], si cognitionem placiti cuiusquam in sua curia [g], si seruitutem in suo feudo [h], præscribere contra aliquem quis velit, immemorialem hanc probare debet, aut nihil agit. Neque enim cùm generaliter præscriptionem dicimus, aliquam præter istam intelligimus [i].

§. 9. Sunt tamen breuiorum temporũ præscriptiones [k], sicuti quadraginta annorum in modo

m *an. 3. H. 7. c. 1. an. 2. & 3. Ph. & Ma. c. 3. an. 4. & 5. Ph. & Ma. c. 2. an. 1. Eliza. c. 7. an. 14. eiusdem c. 11. an. 31. eiusd. c. 4.*

n *an. 23. Eliz. c. 1.*

o *an. 8. R. 2. c. 4. an. 5. Ed. 6. c. 14. an. 39. Eliza. c. 2.*

p *an. 8. H. 6. c. 9. an. 1. H. 8. c. 4. an. 39. Eliz. c. 2.*

q *an. 7. H. 8. c. 3.*

r *an. 23. Eliz. c. 2.*

s *an. 23. H. 6. c. 15. an. 1. Ed. 6. c. 1.*

t *an. 5. Eliz. c. 5. & 15.*

u *an. 31. H. 7. c. 7. an. 7. H. 8. c. 3.*

x *an. 7. H. 8. c. 7.*

y *Fitzh. nat. br. fo. 25. G. Brit. c. 28. fo. 66. b.*

z *novus liber intrationum*

tit. Action in Chapelayn. d *eodem tit. in Reparations.* e *eodē libro, tit. Quare impedit in Hospital.* f *eodem lib. tit. Annuitie in Corps politique.* g *eodem l. tit. remouer de bref.* h *eodem l. tit. Replevin in amercement. & Fitzh. nat. br. fo. 122. Doct. & stud. l. 1. c. 51.* i *Doct. & stud. l. 1. c. 8.*

decimandi,

decimandi k quinque annorum in terris & tenementis post finem de eis debite recogniti; trium annorum ad possessionem terrarum vel tenementorum violenter retinendam, quarum in pacifica possessione tam diu fuimus m: vnius anni & diei, villano ad asserendam libertatem contra dominum, si tam diu in antiquo dominico, vel aliqua Regis civitate aut villa minime interpellatus permanserit n: & cuicunque ad instrumenti ab aliquo incarcerato facti confirmationem, nisi qui illud confecerit, interim idem reclamauerit o: & ad impediendum ejus introitum, qui post continuum clameū omnium, terras aut tenementa de quibus iniuste deiectus est, postquam ad deiectoris hæredem successionis iure perueneriut per se recuperare nititur p.

§. 10. Regi nulla temporis præscriptio præjudicat q, neque domino cuiquam, quo minus villani sui perquisitum vendicet r.

§. 11. Neque quidem omnium rerum est præscriptio: vtpote quarum nullum est commercium, vel corona propriæ dominæ est s; vel vsurationi aut bonis moribus repugnat t, vel alienatio sine instrumento fieri non potest u: quarum etiam ne præscriptio fiat, inter aliquos conuenientum est x. Hoc quoque apud nostros receptum est, vt præscriptio nullum ius in terris constituat y.

§. 12. Nec potest præscriptio esse earum pertinentiarum, quarum principale perpetuam

&

k *Ibid. c. 2. & 3. Ed. 6. c. 13.*
l *Dofl. & stu. l. 1. c. 35. & l. 2. c. 14. Litle. l. 3. c. 7. Institut. jur. com. c. 27. n.*
m *Plowed. casu Stowel fo. 357. a. & seqq. v. Dier fo. 72. nu. 3.*
n *4n. 8. H. 6. c. 9. Fleta l. 2. c. 51. 5 & ii tales. Brit. nat. br. f. 76. B.*
o *Britt. c. 31.*
p *Litle. l. 3. c. 7. Bract. l. 4. tract. 2. c. 2. nu. 7. v. Brit. c. 42. v. Plowed. casu Stowel fo. 357. & fo. 372. a. nov. term. jur. verbo Continuel clayme.*
q *Brit. c. 34. Herijum Gravent: 29.*
r *Idem. c. 38. Bract. l. 2. c. 5. n. 7.*
s *Bract. l. 2. c. 5. n. 7.*
t *Litle. l. 2. c. 11. ubi idem videt. & v. Brall. tract. 2. c. 38. nu. 13.*
u *Bract. l. 2. c. 29. nu. 4.*
x *Dofl. & stu. l. 1. c. 8.*

& constantem durationem non habet [a]: aut earum quas se & antecessores suos singulosue quorum statum ipse habet possedisse quis non dixerit [d]: Præscriptio denique contra statutum postea editum non valet [e].

a Dier. fo. 98. nu. 90.
d Dier. fo. 371. nu. 42.
e Dyer. fo. 373. nu. 13.

§. 13. Magna varietas apud antiquos fuit quanto tempore post, terrarum, tenementorum, vel iuris cuiuspiam dominium vel quasi consecutum, per breue petitorium quod de recto dicimus, aut post possessionem vel quasi, amissam, per possessorium, quod assisam vel de ingressu vocamus, agere quis possit [f]. Sed hanc omnem controuersiam posteritatis prudentia salubri regni constitutione composuit, quæ casuum differentiis accommodata singulis optimè prospexit [g].

f Thaleus de legum breu. l. 10. n. 24.
g 21. Ed. H. 8. 21. Locum l. 4. cas. Bract. fo. 210.

De Donationibus. Tit. 7.

ACquiritur etiam iure ciuili multis modis: viz: ex causa donationis, successionis ex causa testamentaria, & aliis pluribus modis, vt infra dicetur [h]. Quoniam autem inter alias causas acquisitionis magna, celebris, & famosa est causa donationis, ideo donatio primum locum meritò vendicat. Nam per eam magis acquiritur & sæpius quàm per aliam [i].

h Bract. l. 2. c. 8. in prin. Flet. l. 5. c. 2. §. penult.
i Bract. eodem. c. 5. nu. 2. Brit. c. 34.

§. 1. Donatio autem est quædam institutio, quæ ex mera liberalitate & voluntate, nullo iure cogente, procedit, vt rem transferat ad alium, Et (dare) est rem accipientis facere cum effectu:

aliocuin

i Bract. eodem nu. 2. Brit. c. 34. Flet. l. 3. c. 3. in pri. & § 1.

alioquin inutilis erit donatio, quæ itritari potuit & reuocari i.

§. 2. Donationem noſtri feoffamentum ſæpe appellant. Verùm donationis nomen multo eſt latius: ſiquidem non ſolùm immobilium ſed & mobilium quorumcunque gratuitam alienationem comprehendat k. Sed circa terras ſic quoque diſtinguuntur iſtæ appellationes, vt feoffamentum feudi ſimplicis ad donatarium ſeu feoffatum, donatio feudi talliati tranſlationem ſignificet l.

k Bract. l. 2. c. 26. in princ.

l Litle. l. 3. c. 6. m Bract. l. 2. c. 5. Flet. l. 2. c. 57. n Bract. l. 2. c. 5. nu. 3. quem quisque vide l. 2. c. 10. Flet. l. 3. c. 3. § 2. 3. 4. c. 8. o v. Dict. fo. 33. b. nu. 34. p Glanuil. l. 7. c. 1. & c. 18. Bract. l. 2. c. 7 Fleta. l. 3. c. 9. per totum. q Bract. vbi ſupra. Brit. c. 34. Fitzh. nat. br. fo. 205. H. v. Flet. l. 3. c. 11. per totum. r Brit. c. 35. Litle. c. 5. fo. 76. a. s Plowd. caſu vvroth fo. 455. b.

§. 3. Donatio iuxta latiſſimam ſignificationem ſic diuiditur, vt alia inter viuos, alia mortis causâ dicatur, de qua inferius dicetur m. Item donationem alia ſimplex & pura: quæ ſc. nullo iure ciuili vel naturali cogente, nullo precio, metu, vel vi intercedente, ex mera & gratuita liberalitate donantis procedit, & vbi nullo caſu velit donator ad ſe reuerti quod dedit n. Alia ſit ob cauſam futurâ vbi ſc. cauſa interponitur, vt aliquid fiat vel non fiat o. In quam ſpeciem cadit donatio causâ matrimonij & dotis p, vel mortis, & huiuſmodi: Vt ſi quis eâ mente dederit, vt tunc fiat accipientis, cùm aliquid fuerit ſubſecutum: id eſt, ſi aliquid factum fuerit vel non factum. Et hoc genus donationis improprie dicitur donatio, cùm fiat ſub conditione q. Sed & fit donatio aliquando propter cauſam præteritam r. Quædam tam propter præteritam quàm futuram s. Item donatio quædam libera & pura, quæ-

dam

dam sub condicione vel modo suspensa[t]. Item quædam absoluta & larga, quædam stricta & coarctata, sicut certis hæredibus, quibusdam à successione exclusis[u]. Item donatio quædam cum charta fit, quædam sine charta[x].

t Bract. l. 2. c. 3. nu. 3. Brit. c. 35. Fitzh. nat. br. fo. 205. A. Bract. l. 4. tract. 1. c. 7. nu. 2. Plowd. ad casu Reniger. fo. 30. a & 32. a. b.

§. 4. Videndum est quis donare possit & quis non. Et sciendum quòd donare potest omnis qui à lege vel iure non prohibetur[y]. Prohibentur donationem facere omnes, qui generalem & liberam rerum suarum non habent administrationem: sicut illi minores qui sunt sub tutela vel cura, & seipsos regere non norunt. Accipere autem poterunt, & conditionem suam meliorem facere. Dare autem non possunt, quia donationi consentire non possunt, nec cum authoritate tutoris nec sine. Item nec surdus qui omnino non audit. Secus si tarde audit. De muto autem qui omnino loqui non potest, idem erit dicendum. Possunt tamen consentire (secundum quosdam) per signa & nutum. Generaliter tamen tenendum est, quòd mutus donationem facere non potest, quia donationi consentire non potest: sicut nec furiosus nec mente captus, nisi lucidis gaudeat intervallis[z]. Vice autem minoris supplet ecclesia Dei[a].

u Bract. l. 2. c. 7. Brit. c. 35. Doct. & stud. l. 1. c. 24. & l. 2. c. 6. per totum. Lytle. l. 1. c. 23. Flet. l. 3. c. 3. donationes. & seqq.

x Doct. & stud. l. 1. c. 18. fo. 86. b. Bract. l. 2. c. 26. Brit. c. 39. Lytleton. l. 3. c. 9. per totum.

y Bract. eodem nu. 4. qui quidem est in sequentibus in b. 6 habet illudem. v. Flet. l. 3. c. 3. § quidam autem & seqq. quem etiam lege ea de re 3. Inst. de Inutil. stipul. per totum.

z Idem eodem. Brit. c. 34.

§. 5. Item nec ille donare potest, qui ab hostibus captus est, quamdiu fuerit in custodia eorum & sub potestate. Quia nec possidere potest qui ab aliis possidetur. Nec aliquid dare potest cum effectu quia nihil possi-

a Bract. eodem. Brit. c. 34. Flet. l. 3. c. 3. § Dare autem.

det[c]. Idem de servo dici potest ratione prædictâ: nihil enim possidet, dum ab aliis possidetur[f]. Hic tamen vtiliter donare videtur rem suam quamcunq; , cuius seisinam dominus eius adhuc non est assecutus[*].

§. 6. Donare olim non potuit leprosus extra communionem gentium positus[g]. Neque bastardus hæredes habet, quibus hoc nomine cum effectu donet, nisi de corpore suo legitimè procreatos[*].

§. 7. Feudum neque donare potest accusatus super crimine læsæ maiestatis vel alio crimine capitali convictus post feloniam perpetratam: dum tamen postea iudicialiter & per sententiam condemnatus & convictus fuerit[h]. Catalla quãdocunque ante convictionem rectè donare videtur[i].

§. 8. Nec quis præter Regem[k] dare potest, qui omnino rei datæ seisinam non habuerit. Quod etiam iuxta veteres verum est, licet dominium habeat & servitium recipiat[l].

§. 9. Nec valent donationes factæ inter virum & vxorem. Non enim poterit vir dare vxori, nec è converso, constante matrimonio. Quæ huiusmodi donationes prohibitæ sunt inter tales personas. Si autem ante sponsalia vel matrimonium, vel post divortium fiant, bene valent: dum tamen non fiant occasione matrimonii subsequentis, si fiant ante, iuxta quorundam opinionem.

c Bract. l. 2. c. 8. nu. 4. Doct. & stu. l. 2. c. 43.
f Bra. l. 2. c. 26. nu. 5. v. tamẽ excepionem tit. proximè sequenti.
* Lisle. c. villenage.
g Bract. d. l. 2. c. 5. & Brit. d. c. 34.
* Bract. & Brit. ibidem. Perkin. tit. Graunts 48.
h Bract. l. 2. c. 13 Brit. d. c. 34. Stamf. pla. cor. l. 3. c. 32. Flet. l. 3. c. 3. §. præterea dare. & l. 3. c. 10. § quandoque. v. Fulb. paral. tit. Seignories f. 26. a. b. Perkins Grawnts 29.
i v. infra quibus non est permissum § 3.
k Dyer f. 108. nu. 28. 29. 30.
l Bract. d. c. 5. Spec. Instit. l. 2. c. des. contractes v. casum notandum in Flet. l. 5. c. 15. in fin.

onem[m]. Vir tamen terras in feudū ſimplex vxori teſtamento ſuo legare poteſt: & ratio diuerſitatis eſt quia teſtamentum ante mortem teſtatoris vires non capit[n], & tūm vnā atque eadem perſona vir & vxor eſſe deſinunt[o].

§. 10. Nec donat quis rem alienam cum effectu[p]. Nec in extremis agens terras dare poteſt ſecundūm quoſdam [q], licet alii aliter ſentiant [r], & melius. Femina ſine viro, nec vir terras fœminæ ſine ipſius conſenſu, dare poteſt [s].

§. 11. Modum præterea illum donationibus hominum ſtatuta regni adhibuerunt, vt neminem vltra facultates ſuas in fraudem creditorum ſuorum dare patiantur [t].

§. 12. Sunt & alli qui ſine conſenſu aliorum dare non poſſunt, vt Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates vel Priores eccleſiarum, non dant terras ſuas ſine conſenſu capituli, neque cum capitulo ſine conſenſu Regis vel alterius patroni. Quia omnium illorum conſenſus, quos res tangit, erit neceſſarius & requirendus [u]. Vnde etiam ſit vt qui de Rege tenent ſine eius conſenſu terras ſuas donare nequeant [x]. Item nec rectores eccleſiarum, quia nihil poſſident niſi nomine eccleſiæ ſuæ: vnde nihil dare poſſunt, alienare, vel permutare, ſine conſenſu Epiſcopi & patroni, niſi inde conditio eccleſiæ melioretur. Sunt etiam qui dicunt eos eccleſiæ conditionem melliorare

m Bract. ibidē. Brit. c. 34. Fleta l. 3. c. 3. § Dare etiam & § ſi autem & § ſimplicis & § ſancimus & l. 3. c. 13. § fin.
n Lhile. l. 2. c. 10. Laſſi. pla. 80.
o Brocu. Deciſe 34.
p Bract. l. 2. t. 14. v. tamen eū lib. 2. t. 5. nu. 7. Plowd. caſu Hare fo. 528. a.
q Glanvil. l. 7. c. 1.
r Bract. d. c. 5. nu. 8.
s Brit. d. c. 34. Fitzh. nat. br. fo. 263. A. B. C. D.
t 20 H. 3. c. 6. Weſtm. 2. c. 3. & 20. 13. Eliz. cap. 4. vid. Cocum l. 3. caſu Tvvyne per totum v. Dyer fo. 295. nu. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
u Bract. d. c. 5. nu. 7. Brit. d. c. 34. Fitz. nat. br. fo. 194. L. & 195.

B. x Fleta l. 3. c. 3. §. Dare autē v. infra. tit. ſeq. §. 2.

non posse sine consensu prædictorum y.

§. 13. Omnes ex donatione alterius capere possunt, nisi qui expresso iure prohibentur, neque quidem singuli tantùm sed & plures simul z. Hi autem sunt fœmina ex dono viri sui aut è contrà, durante inter eos matrimonio a; viri religiosi b, & ecclesiastici omnes ecclesiæ suæ nomine c, corpora etiam politica d. Immobilia enim quæ corporibus politicis sine venia legitima donantur, aliquando regi, aliquando domino proximo superiori forisfiunt e. Neque Iudæi f, neque ii qui non sunt ad fidem Regis Angliæ g: sed quicquid datum acciptunt, non sibi sed Regi acquirunt, vt supra quoq; diximus h: neque denique personæ quæ adhuc incertæ sunt; vtpote hæredes eius qui superstes est i: aut ille qui erit primogenitus alicuius, qui tempore donationis liberos non habet k. Possessio tamen Titio ad vitam, remanentia hæredi eius licèt adhuc incerto rectè donatur l. Is quoque qui penitus inidoneus est ad exercendum officium in curia domini Regis, eiusdem officii capax non est m.

§. 14. Res etiam quæcunque donari possunt præter eas quæ possideri non possunt vel quasi. Tales autem sunt sacræ & religiosæ, vel quasi sacræ. Quasi sacræ sunt liber homo, & res fiscalis quæ facit ipsam Coronam, & communem vtili-

y Glanvill. l. 7. c. 1. vi. fine Bract. l. 2. c. 5. nu. 5. coniunge §. quartum titul. proximè subsequentis.
z Bract. l. 2. c. 15. v. Fleta m. l. 3. c. 14.
a Bract. l. 2. c. 5. nu. 6. Brit. c. 34. & Bract. l. 2. c. 12. per totam magna charta c. 36. Flet. l. 3. c. 5. in prin.
b Statutum de mortm. sun de religios. an. 7. Ed. 1. stat. 2. an. 34. Ed. stat. 4. an. 28. Ed. 3. stat. 3. c. 3. an. 15. Rich. 2. c. 5. Fitzh. nat. brev. fo. 221. Bro. stat. an. 15. R. 2. c. 5.
c Bract. l. 2. c. 5. nu. 6.
d Bract. l. 2. c. 5. nu. 6. Brit. c. 34. Flet. l. 1. c. 48. § cum autem plures v. Dyer. fo. 224. nu. 29. l. tit. 2. h. lib. § 47.
e Perkinus tit. Grauntz § Plowd. casu Brei. fo. 345.
f Perkinus ibidem. nu. 54. Dyer fo. 274. nu. 43.
g Calv. l. 1. casu Archer fo. 66. b.
h Dyer fo. 151. nu. 1.

tatem

tatem respicit [p]. Quibus aliqui etiam muros & portas civitatum addunt [q]. Hodie tamen vix videtur esse aliqua libertas ad coronam, vel regis prærogatiuam spectans, quæ regis chartâ subdito alicui non concedi potest [r].

§. 15. Ius quod habeo ad rem quam alius possidet tertio donare non possum: possidenti tamen remittere scripto meo, & (vt nostri loquuntur) relaxare possum [s]. Actionem denique quam ad rem aliquam habemus vt suprà diximus, nemo præter Regem [t] aut regi [u] rectè dat: eitamen qui nobis obstringitur, eandem acceptam ferre possumus [x]. Reuersionem officii, nomine reuersionis nemo rectè concedit: imo nec ipsius officii nomine quisquam præter regem [y].

§. 16. Vt donatio facta valeat, quædam alia requiruntur. Debet enim esse libera & non coacta, non per vim & metum extorta [z]. Certa etiam res in donatione deduci debet, nam incertæ nulla est donatio, nisi saltem aliquo modo ad certitudinem reduci possit [a]. Item oportet vt certa verba interueniant donationi congrua [b], sicut stipulationi [c]: & vt tam accipientis quam dantis conturrat consensus [d]. Prætera vt error in re data non sit [e], neque fraus [f], neque præiudicium tertii [g]. Falsa tamen causa donationi adiecta eam non vitiat [h].

§. 17. Hæc etiam donationum vna differentia est, quòd quædam verbo, quædam non sine

p *Bract. l. 2. c. 5. nu. 8. 13. 14. Brit. d. c. 34.*
q *Flet. l. 2. c. 6. § Res quidem.*
r *Fleta l. 2. c. 6. & vi. Kitchin. fo. 30 b.*
s *Perkins ibi. 85. 86.*
t *§ 8 supra eod.*
u *Dyer. fo. 30. nu. 208.*
x *Brocus eboſc in action. 4.*
y *Perkins vbi supra 85. 86.*
z *Dyer. fo. 259. nu. 28.*
a *Bract. lib. 2. c. 5. nu. 8. & 13. Brit. d. c. 34.*
b *Perkins Grauntes nu. 81 86. Fulb. paral. c. deuises fo. 38. Plowd. Com. fo. Remiger. fo. 11. b. 13. a. b. & fo. b. & 7.*
c *Bract. eodem nu. 12.*
d *Idem ibidem Dyer. fo. 91. nu. 10. & 11.*
e *Bract. vbi supra nu. 12. & Doct. & stud. l. 1. c. 13. Elizab*

2. c. 33. g *Bract. l. 2. c. 5. nu. 12. Fleta l. 3. c. 7. Idem ibidem c. 5. h. Flet. l. 3. c. 8. § fuerit etiã.*

scriptis vel facto (vt nostri loquuntur) præstari possint[l]. Catalla autem ferè omnia siue personalia, siue realia verbo rectè donantur[m]. Nisi tamen à corpore politico dentur, cuius sigillum in omni alienatione est necessarium[n]. Si quis ergo in feudo militari, & personæ & terrarum custos sit, terrarum custodiam & vsumfructum solo verbo ad alium transferre potest: quod etiam in persona vel corpore hæredis aliqui verum esse putant[o], licèt alii contrà sentiant, quia in possessionis traditione corporis translatio propriè non consistit[p]. Nemo terras quas vnus possidet, ad alterum vel pro vita, vel in perpetuum sine scripto transfert, ad annos tamen hoc rectè fit[q]. Fruges adhuc crescentes nudo verbo concedunnt, idque per tenentem in tallio, licèt ante eas per donatarium à terra separatas moriatur[r]. Quod tamen secus est in arbore terræ infixa[s]. & ratio differentiæ hæc forsan est, quia fruges non sine industria hominis excitantur, arbores naturâ crescunt. Tenens tamen in feudo simplici tales arbores solo verbo donat[t], quia nimirum latiorem habet potestatem, quàm qui in tallio tenet. Terræ denique & tenementa solo verbo data inter viuos[u], licèt non mortis causâ sine testamento in scriptis[x].

§. 18. Sine facto, (vt nostri loquuntur) vtdantur iura incorporea, cuiusmodi sunt redditus annuus[y], communia pasturæ, aduocatio, villanagium in grosso, atque reuersio terrarum post mortem præsenter occupantis[z]. Cuius quoque natura de-

l Bract. l. 2. c. 5. nu. 3.
m Perkinus tit. Grauvent 57.
n Idem eodem 64.
o Idem eod. 60.
p Idem ibidem
q Idem eod. 61.
r Idem eod. 57.
s Idem eod. 59.
t Idem eod. 58.
u Idem eod. 62.
x Infra de testament. ordinand. in princ.
y Dyer, fo. 139. nu. 57. Doct. & stud. l. 2. c. 18. fo. 80. b.
z Perkinus Gravents 61. Plowd. casu Throckmorton fo. 150

decimas esse, aliqui sentiunt [d]. Rectoria tamen cum decimis sine charta recte conceditur [e]. His quoque addi potest ius tam custodiæ quàm matragij [e].

§. 19. Vt donatio suis numeris absoluta sit, traditione vel quasi confirmari debet [f]. Traditio autem vel seisina quot modis fiat, alibi dictum est [g].

§. 20. Donationum mortis causâ sunt tres species: vna cùm quis nullo præsentis mortis periculi metu conterritus, sed solâ cogitatione mortalitatis donat. Alia, cùm quis imminenti periculo mortis commotus ita donat vt statim fiat accipientis. Tertia, vt si quis commotus periculo non dat vt statim fiat accipientis, sed tunc demum cùm mors fuerit insecuta [h].

[d] *Idem ibidem 62. Plowd. casu Smithe fo. 233. b.*
[e] *Broke leasse, fo. 15. 20. Dyer fo. 370. nu. 57.*
[f] *Bracton. l. 2. c. 5. nu. 12. & c. 17. & 18. Instit. liur. com. c. 21. Litle. l. 1. c. 7. Fleta l. 3. c. 2. & c. 9. v. Dicr. fo. 49. nu. 10. 11. 12. 13. 14. & fo. 91. nu. 10. 11.*
[g] *supra de rerū diuisione § 42. De possessione vel quasi. v. Flet. l. 3. c. 15. in prin. Incorporea traduntur visu corporis ad quod spectant Flet. l. 4. c. 18. § Iura quidem.*
[h] *Bracton. l. 2. c. 26. in prin. Fleta l. 2. c. 57. in prin.*

Quibus alienare licet vel non licet. Tit. 8.

ARcta est cõiunctio huius tituli cum proxime superiori: ita vt non pauca hic necessario repetenda sint, de quibus illic locuti sumus. Sed generalius est alienandi quam donandi verbum: ideoque quæ hic denuo inculcamus, vniuersaliorem hic quam illic habent vsum.

Accidit autem aliquando vt qui dominus rei sit, eam alienare non possit. Antiqua enim maneria Coronæ annexa, Regi non licet alienare; sed omnis Rex coronæ suæ alienata reuocare tenetur. Nec obstabit obligatio Warantiæ, nisi

per eſt ambitum vel aliter ad voluntatem in domi-
nico vel feruitio : vel ſaltem ad commodum & honorem regiæ dignitatis, ſicuti baroniæ Epiſcoporum & huiuſmodi, fuerint conceſſa [i]. Sed hoc ius munificentia Regum noſtrorum, ſeu ſaltem nimia reipub. neglectio periculoſâ obliuione fere tandem contriuit. Ideoque tam pernicioſo malo remedium ſalubre Iacobus noſter piè meditatur.

i Vlpia. l. 1. c. 8. in prin. & eam quoque, quem v. eodem t. 17. §. Item quod.

k Glanvil. l. 6. c. 3. Brit. f. 34. Fitzh. nat. br. fo. 193. A. Fitzh. nat. br. fo. 175. A. v. Brocum tit. Alienation. & Tenures 69 & an. 32. H. 8. c. 1. in Brocus Testaments 34.

§. 1. Maritus quoque neque hæreditatẽ, neque dotale prædium vxoris eâ inuitâ, ſic alienare poteſt, vt ab ea aut eius hæredibus illo mortuo, non reuocetur [k].

§. 2. Illi etiam qui de Rege in capite ſiue per ſeruitium militare ſiue per focagium tenent, ſine Regis licentia terras ſuas impune alienare non poſſunt [l]. Aliqui tamen tenent talem alienationem emptori vel feoffato ſatis eſſe vtilem contra venditorem ſeu feoffatorem & eius hæredes, licet Regi præiudicium inde procreari non poſſit [m].

l Fitzh. nat. br. fo. 192. G. v. Perkins Grauants 15. & 19.

§. 3. Neque minor [n], neque furioſus [o], neque monachus [p], neque fœmina nupta [q] alienare poſſunt. Neque villanus res per ſe acquiſitas & per dominum poſſeſſas [r], vel etiam non poſſeſſas, ſi Regis villanus ſit [s].

m Fitzh. nat. br. fo. 202. C. n Littleton. l. 2. c. 11. o Perkins Grauants 3. p Idem ibidem 6. 11. v. Brocum executors 175. q Idem ibidem 6. 11. v. Brocum executors 175. r Fitzh. nat. br. fo. 202. C. s Littleton. l. 2. c. 11.

§. 4. Nuperâ etiam inclyti Iacobi noſtri conſtitutione ius vetus quod ad eccleſiæ pernitiem ſubuerſionem neglectum iacuit, renouatur.

qui

Quibus alienare licet vel non licet. Tit. 8.

quâ Archiepiscopi & Episcopi feuda ecclesiarum suarum alienare prohibentur[z].

z c.1.lat.sess.15.3.

§. 5. Denique qui aliàs alienare possunt, in certis casibus tamen non possunt. Vtpote terras aut tenementa corpori politico, siue ecclesiastico illud sit siue sæculare[u], nisi prius impetratâ Regis veniâ in manum mortuam dimittendi. Et è contra religiosa collegia, quæ per Reges huius terræ fundata sunt terras suas sine eius licentia alienare prohibentur[x].

u ex 9. Ed. 1. & 18. Ed. 3. c. 3. Cr. 18. 25. Eliz. 2. c. 5. Finch. Rat. br. fo. 222. &c.

x vide sup. tit. 4.

§. 6. Contra quoque accidit aliquando, vt qui dominus non est alienare possit. Creditor enim pignus ex pactione, quamvis eius ea res non sit, alienare potest: vtpote si initio conventū sit vt liceret creditori pignus vendere, nisi pecunia solvatur. Item vxor, apprenticius, seu alius famulus, quem mercator in suis officina vel taberna ad merces distrahendas constituit[y], vel quicunque alius qui à domino hoc mandatum habet[z].

y v. Finch. rat. br fo. 220. H. 8. Brocum tit. contract. 37. & 40.

z Novæ liber intratus. Vide sup. tit. 4. §. 1. circa finem.

§. 7. Etiam aliquando contingit, vt qui alienandi plenam potestatem habeat, non nisi sub certo modo alienare possit. Rex enim terras neque perquirit, nec alienat nisi per specialem illam insinuationem quam recordum appellamus[a].

10.

a Nov. ubi supra. Walsingham fo. 553. 2.

Per quas personas nobis acquiratur. Tit. 9.

NVnc per quas personas nobis acquiratur, videndum est. Et sciendum, quòd per nosmetipsos,

metipsos, & per vxores, per servos siue masculos siue fœminas, & per filios filiasq; quos in potestate nostra habemus, per liberos homines servientes nostros, dum tamen factum eorum necessarium fuerit & approbatum[f]. Et per servos quidem tam illos, qui non sunt in potestate nostra quàm qui sunt, dummodò non sint in aliena; ita tamen vt nihil inde capiamus, antequam corpora eorum dirationentur. Item per servum communem, & tam per alienum quàm per proprium, quem bonâ fide possidemus: & per eum in quo vsumfructum habemus.

f Hæc confirmantur variis in locis per Bract. fc. lib. 2. cap. 9. nu. 3. l. 2. c. 11. nu. 12. & c. 18. nu. 6. & l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 12. Brit. c. 35. & c. 38. Litle. l. 2. c. 11. Dofl. & Stu. l. 1. c. 8. l. 2. c. 18. bis. g Flet. l. 3. c. 13. § si autem seruo & c. 15. § de minor. & l. 4. c. 11. § si autem & c. 12. in princ.

§. 1. Item per procuratores acquirimus, per tutores, curatores & custodes, qui nomine nostro stipulati sunt, vel in possessione sunt[h]: & hoc verum est etiam in iis qui naturaliter surdi & muti sunt[i].

h Bract. l. 2. c. 28. nu. 8. Flet. l. 3. c. 4. § final. & c. 15. § de minori.

§. 2. Filij quoque siue filiæ villani sub potestate domini sui sine manumissione in villenagio manentes, si perquisitum fecerint extra villenagium, nullum habent hæredem, nisi dominum suum: dum tamen vel in vita villani in manum suam ceperit illud tenementum, vel post mortem[k].

i idem ibidem.

k Bract. l. 4. tract. 3. c. 13. nu. 1. in fine.

De Testamentis ordinandis.

Titulus 10.

TErtia species donationis quæ mortis causâ fit, testamentum est[d]. Testamentum autem est voluntatis nostræ sententia de eo quod quis post mortem suam fieri voluit[e]. Est quoque duplex:

d Bract. l. 2. c. 26. Flet. l. 2. c. 57. in prin.

e le. 1. ff de testam.

plexi aut sic propriè aut impropriè dictum. Testamentum propriè dictum est illud supremum hominis iudicium, in quo eiusdem executor nominatur f. Hic enim ejus loco est, qui hæres apud Romanos dictus, & quasi basis testamenti est, testatoris statum repræsentans h. Testamentum impropriè dictum est quælibet alia vltima voluntas, sive sit codicillus, sive mortis causâ donatio, sive epistola i. Vtrumque autem hoc est duplex: scriptum vel nuncupativum k. Sed per nuncupativum terræ dari non possunt l.

f Brocm. Testamenti 20. g Swinb. part. 2. §. 3. nu. 28. h Dod. & find. l. 2. c. 19. i Vulcius in comm. super Instit. tit. de testam. ordinand. in princ. nu. 9. 10. 11. k Perkins tit. Testaments 476. l Lin. 32. H. 8. c. 1. v. Cocum l. 3. casu Baker fo. 31. b. v. Dyer. f. 53. nu. 13. & fo. 72. nu. 2. fo. 147. nu. 54 & 55.

§. 1. Rigor ille solennitatis, quo Romani in condendis testamentis vsi sunt, à iure Canonico pridèm delinitus est, quod duos testes coram presbytero parochiali ad testamentum sustinendum vult sufficere m. Neque huic quidem Decretali Anglorum consuetudo se astringit: quibus satis est coram duobus liberis hominibus, sive clericis sive laicis condi testamentum n. Prudentes tamen nostri, homines in testamentis suis condendis non nimis securos aut supinos esse & meritò suadent o.

m cap. cum esset 10. extra de testamentis. n Bract. l. 2. c. 26. nu. 2. Glanvil. l. 7. c. 6. vid Dyer. fo. 52. nu 13. o v. Cocum l. 3. casu Butler & Ba. fo. 36. a. b.

§. 2. Imo verò vsque adeo fastidiosa illa antiquorum curiositas nobis visa est, vt omnem testamenti probationem idoneam existimemus, quæ primæ illi iuris gentium simplicitati satisfacit p. Neque enim duo testes hodie requiruntur, nisi aliæ sint circumstantiæ, quæ probationem supplent q.

p v. Swinb. part. 4. §. 25. q Hoc non dispeditur probatur ex Brit. fo. 7. 4. Mat. Par. an. 1265.

§. 3. In testibus admittendis vel reiicien-

dis

dis non multùm à iure civili recedimus. Vt enim hæres illic, sic executor apud nos testis esse nequit. Fœmina tamen admittitur[r]. Neque adeo necesse est vt interrogentur testes ad perhibendum testimonium, nisi tales sint qui aliis exceptionibus remoueri possint[s].

r Svvinb. parte. 4. §. 21.
s Idem parte 1. §. 10.
t Perkins. De vses 555. & seqq. Plovvd. casu Nevvis fo. 412. b. 413. a.
u Perkins tit. stamen. 482. 484. & 486. Brocus execut. 49. 19. & 139.
x Brocus Testaments in ipso fine.
y Glan. l. 7. c. 7. Bra. l. 2. c. 26. nu. 2. v. Plovvd. casu Greisbroke fo. 280. b. Flet. l. 2. c. 57. executors.

§. 4. Testamenta licèt vires à voluntate testatoris præcipuè capiant[t], executor tamen actionem contra testatoris debitores non habet, priusquàm testamentum insinuaverit, & eiusdem exequendi authoritatem à Iudice ecclesiastico adeptus sit[u]. Atque hoc licèt non ita pridem inductum nonnulli velint[x]: contrarium tamen apertissimè liquet[y].

§. 5. Cùm autem executor Iudicem ad testamentum publicandum accesserit, iuratus hæc afferit: credere se nimirùm quòd testamentum per se exhibitum est verum atque vltimum testamentum defuncti: deinceps quòd in tempus per Iudicem assignandum (nisi iam paratum habeat) iustum & fidele inventarium, omnium & singulorum bonorum, quæ defunctus die vitæ & mortis suæ habuit, conficiet & exhibebit: tertiò quòd debita & legata solvet: & rationes iustas suæ executionis reddet, quandocunque ad hoc per Iudicem requisitus fuerit[z]. Atque his sic peractis eadem persona cum testatore fit[a], neque solùm omnia quæ testatoris fuerunt rectè vendicat, sed eius etiam debitis, quoad facultates acceptas obnoxius redditur[b].

t Lynd. provincial. de testamentis c. statutum bonæ memoriæ
d 12. 9. Ed. 3. c. 3.
e 21. 13. Ed. pri. c. 35. v. Dyer fo. 287. nu. 6.

§. 6. Si

§. 6. Si plures nominentur executores, omnes, si onus subire velint, hoc faciunt: sin velit vnus tantum, hoc vnus [f] faciat.

[f] Perkins de Testaments 486.

§. 7. Sin verò vel cum vltima voluntate quis, executore minimè nominato, vel etiam omninò intestatus, decesserit, proprior cura Iudici ecclesiastico incumbit. Quippe qui omnibus defuncti debitis vsq; ad bonorum suorum valorem est obnoxius [g]: & etiam administrationem bonorum, viduæ aut proximo consanguineo, saltem eandem suscipere volenti, & tum de fideli administratione, tum de indemnitate ordinarii fideiussores idoneos offerenti, committere tenetur [h]. Hic autem, quisquis sit, iurat (quantum scit aut credit) defunctum cum testamento exhibito (in quo nimirum executor non nominatur, aut nominatus executionem in se suscipere recusat) aut (si is casus sit) prorsus intestatum decessisse: præterea se iustum & fidele inuentarium confecturum & exhibiturum: debita defuncti iuxta valorem bonorum suorum se persoluturum, & portiones etiam, si quid superfuerit, per Iudicem assignandas liberis defuncti (si quos reliquerit) aut aliis etiam consanguineis, erogaturum: rationes denique iustas sui muneris Iudici requirenti se redditurum. His sic peractis, se cum idoneis fideiussoribus pro iusta bonorum administratione obligat, & ita demum fit administrator [i], cum tandem literas administratorias sigillo Ordinarii authentico sigillatas acceperit.

[g] dict. 13. Ed. 1. stat. 2. c. 19. an. 21. 28. c. 5. v. Bract. l. 2. c. 26. nu. 2. Glanvil. l. 7. c. 6. Diet. fo. 232. nu. 5. & f. 171. nu. 28. Fitzherb. Nat. Br. f. 120. D.

[h] an. 31. Ed. 3. c. 11.

[i] v. Perk. §. 294. 338. 339. 340.

§. 8.

De testamentis ordinandis. Tit. 10.

§. 8. Quæstio est, si neque executor neque administrator, propter suspectam hæreditatem, quis esse velit, quid faciendum sit. Et hoc casu Iudex bona defuncti sequestrare debet, singulisque creditoribus per edictum conuocatis, iuxta iuris præscriptum, satisfacere [k].

§. 9. Sed quis hoc casu competens Iudex? Regulariter quidem Episcopus eius diœcesis in qua moritur defunctus. Sunt tamen aliqui tam seculares quàm clerici, qui hoc priuilegium seu libertatem (vt nostri loquuntur) præscribunt, aut etiam chartis antiquis cõcessum habent [l]. (Regulariter) diximus quia hoc verum est, si defunctus bona notabilia non habeat in diuersis diœcesibus [m]. Num si habeat, tum testamenti sui probatio & publicatio ad reuerendissimum Archiepiscopum Cantuariensem, vel Eboracensem in prouincia Ebora., iure prærogatiuæ suæ spectat [n].

§. 10. Cùm etiam Episcopum diœcesis competentem hic Iudicem dixerimus, hoc de eius quoque officialibus intelligi volumus, siue sit vicarius generalis, siue commissarius foraneus [o], siue etiam Archidiaconus qui talem potestatem vel præscriptione vel compositione vendicare potest [p].

De militari testamento.

Tit. 11.

Nullum militari testamento priuilegium ius nostrum

k *Argum. Perkin. Testaments 483. & Brocus cod. n. 20. & tit. executors. 90. & 117. v. non licet. Iust. verbo Administrator. v. Flet. l. 2. c. 62. §. & si debitor. v. Dyer. fo. 232. nu. 5. & fo. 258. nu. 8. & fo. 360. nu. 42. v. Plowden. casu Greisbroke fo. 273. a. & seqq.*

l *Perkins Testaments 486. Doct. & stud. l. 2. c. 28. Swinb. de testam. parte 6. §. 11.*

m *Quæ hæc sint v. Swinb. parte 6. §. 11.*

n *Lynd. provinc. c. statut. De testament. Perkins Testaments 489. Statutum an. 23. H. 8. c. 9.*

o *Brocus Testaments 12.*

p *Idem ibidem 25. & Perkins Testam. 492. & 493.*

nostrum relinquere potest, quòd paganorum vltimis voluntatibus nullum fere negat[d]. Subtilitates enim Romanorum omnes in antiquam Iuris gentium fidem dissoluit.

d *Struvius parte 1. § 19. & parte 4. § 17. & 18.*

Quibus non est permissum facere testamentum. Tit. 12.

IVre nostro aliqui prohibentur testamentum facere simpliciter, aliqui de certis rebus.

§. 1. Infans prohibetur simpliciter. Sed infantem dupliciter hoc casu accipimus: vno modo masculũ qui annum decimũ quartũ, aut fœminã quæ duodecimum non compleuit, alio qui vel quæ non vicesimum primum. Illi testari prorsus non possunt[e]; hi de catallis possunt, non tamen de terris quas perpetuo iure tenent[f]; nisi consuedo loci hoc ferat[g].

e *Struvius parte 2. § 2. v. tamen Perkinum De visis 503.*
f *an. 34. H. 8. c. 5. Dolt. & Stud. l. 1. c. 21.*
g *Perkinus De visis 504.*

§. 2. Idiota[h], id est, talis qui de re aliqua facili & vulgari interrogatus aptè respondere non potest[i], Item servus eâdem causâ, quâ donare inter viuos prohibetur[k], nihil eorum testamento disponere potest, quorum possessionẽ dominus acquisiuit[l], vel solo verbo vẽdicauit[m], nisi tamen executor alterius fuerit: quo casu alium, domino suo inuito, executorem sũum constituere potest. Nam bona vi muneris huiusmodi sibi contingentia, non ad vsum suum habet sed alienum[n]. Item captiuus: quia is nihil possidet, sed ipse ab alio possidetur[o]. Item deportatus

h *an. 34. H. 8. c. 5. Struvius parte 2. § 4.*
k *v. supra de donationib. § 5.*
l *Perkinus Gratianus 29. Dolt. & stud. l. 2. c. 43.*
m *Brocus tit. loin. 30.*
n *Idem ibidem 68. & 73.*
o *Bract. l. 2. c. 16. n. 5.*

portatus, quem nos exlegem siue vlagatum dicimus[p].

p *Bra. l. 3. tract. 2. c. 13. Dod. & Stu. l. 1. 6. 8. & l. 2. c. 3.*

§. 3. Præterea reus læsæ maiestatis testamenti factionē non habet: quia si eius criminis postea conuincatur omnia quæ tempore criminis cōmissi possedit vel quæ, Regi & fisco forisfacit[q]. Neque feloniæ reus: Quod tamen sine distinctione non procedit. Nam talis si moriatur ante conuictionem, tam terras quàm catalla testamento dare potest. aut etiam si cum pro tribunali sistatur, iuxta formam regni præscriptam se Deo atque patriæ examini committere recusauerit, aut mutus fuerit: Hoc casu terras vel hæredibus suis proximis ab intestato: vel testatori quibus videbitur, suas reseruat, & solus catallis suis excidit, porro si condemnetur, terras à crimine perpetrato, catalla à cōuictione perdit, ita vt ante conuictionem illa donare, aut alter alienare pro suo arbitrio possit[r].

q *an. 5. Ed. 6. c. 11. Swinh. parte 2. §. 12. v. an. 1. R. 3. c. 3.*

r *Swinh. parte 2. §. 13. Brocus Forfeiture. 5. 28. 65. 89. 103. 113. 117. v. supra de donatis. §. 7.*

§. 4. Ille qui sibi ipsi mortem sponte consciscit, felo de se à nostris vocatur, & successionem non habet in catalis suis præter fiscum[s]. Venia verùm hodie terras animæ per aliquos dubitatur[t]. Catalla tamen fisco cedere nemo dubitat[u].

s *Bract. l. 3. tract. 2. c. 32.*

t *Stamf. pla. cor. l. 1. c. 3.*

u *vide infra de publ. iudicijs §. fel. est & murdrum.*

§. 5. Hæreticus iure veteri nostro testari non potuit[x]. Sed Constitutio quā hoc decretum est, abrogatur[y]. Ita vt hic nihil fixum habeamus quod à iure Canonico non accepimus.

x *an. 2. H. 5. c. 7.*

y *an. 1. Ed. 6. c. 12.*

§. 6. Manifestus vsurarius, si vltra decimam

pro

pro anno acceperit, omnibus pœnis à iure Canonico inflictis obnoxius relinquitur [z]. Itaque neque testari posse videtur [d].

z *an.*13. *Elizab. c.*8.
d *Swinb. parte* 2.§.16.

§. 7. Simpliciter prohibetur vxor terras hæreditarias vltimâ voluntate suâ disponere [e]. Bona etiam & catalla sine licentia viri sui [f]. Nisi tamen executrix prioris mariti aut cuiusquam alterius fuerat, priusquam huic viro nuberet: vel actionem prius acquisitam habeat ad aliquam pecuniæ summam quæ adhuc soluta non est. His enim casibus bona quæ ex causâ eius muneris sibi contigerunt, aut etiam prædictę actionis iure debentur, legare potest, & vel virum suum vel quemlibet alium executorem suum constituere [g]. Si tamen Bractono credimus receptum est, quòd vxor quandocunque testamentum facere possit de rationabili parte, quam habitura esset, si virum superuixisset: & maxime de rebus datis sibi & concessis ad ornamentum, quæ sua propria dici poterunt: sicut de robis & iocalibus [h]. Verùm hoc ius aut consuetudinarium alicuius loci videtur, aut iam pridem euanuisse.

e *an.*34. *H.*8. *c.* 5.
f *Swinb. parte* 2.§.9. *Bract. l.*2. *c.*26. *nu.*1. *in fin. Cocus l.*4. *c.*5. *fu. Ognel. fo.*51. *b.*
g *Brocus Testaments* 9.11.13. *& execut.* 133. 175.178. *Glanv. l.*7. *c.*5. *Perkin. Deuises* 502.
h *l.*2. *c.*26. *nu.*1. *in fine. v. Fitzh. nat. br. in breue de rationabili parte bonorum fo.*122. *Flet. l.* 2. *c.*57. §. *si autem.*

§. 8. Denique religionem ingressi testamentum facere nequeunt: Nam in bona de quibus ante ingressum nihil statuerunt, proximi consanguinei statim succedunt, ac si ab intestato decessissent [i]. Ecclesiasticorum secularium alia causa est: quorum bona consuetudine Angliæ laica reputantur, siue ab ecclesia siue aliunde perquisita

i *Brocus Testament.*119.

sita fuerint[k]. Etiam fruges in gleba satæ & non dum perceptæ[l].

§. 9. Rex, vtcunque aliàs testabilis, non potest regnum aut bona regni, id est, coronam & antiqua eius iocalia testamento suo cuiquam relinquere[m].

§. 10. Episcopus aut Abbas, quia eorum baroniæ sunt de eleemosyna Regis & antecessorum eius, non possunt de dominicis suis aliquam partem dare ad remanentiam sine assensu & cõfirmatione domini Regis[n].

§. 11. Item Episcopus, Decanus, & magister fraternitatis alicuius testamentum facere de illis bonis prohibentur, quæ sibi cum capitulo vel societate communia sunt[o].

k *Decl. & stud. lib. 2. c. 39.*
l *an. 28. H. 8. c. 11.*
m *Fitzh. Abridgment tit. Devise, 5. & executors. 108. post quem Swinb. parte 2. §. 28.*
n *Glanvil. l. 7. c. 1. in fine.*
o *Decl. & Stud. l. 2. c. 39. vid. Bract. l. 2. c. 14. Perkin. Demises 469. 497. 499.*

De Exhæredatione liberorum.
Tit. 13.

EXpressam illam liberorum exhæredationem, cui leges Romanæ cives illius civitatis astrinxerunt, ius nostrum paterno amori remittit, quem præsumit naturam tam firmiter omnium animis insculpsisse, vt nisi turpissimis liberorum moribus eradicari non possit. Omnes itaq; non solùm mobilium, sed etiam immobilium suorum liberam habent dispositionem, idque tam perquisitorum quàm ab antecessoribus descendentium vsque ad certum modum, nisi feudum talliatum fuerit. De hoc enim non nisi talli

tallii dissolutione per finem, aut recuperatione prius impetratâ nostri disponunt[p].

§. 1. Veteres tamen iuris nostri scriptores, patribus hæreditatem ab antecessoribus suis accepram, cuiquam præter proximum hæredem testamento relinquere, vix permissum asserunt. Quo etiam nomine æris alieni a patre contracti onus in hæredem conici volunt[q]. Sed posteriora tempora modum satis idoneum huic necessitati adhibuisse videntur[r]. Ideoque hæres ad antecessoris sui æs alienum dissolvendum hodie non tenetur, nisi in contractus instrumento specialiter recenseatur, & hæreditatem satis ad hoc locupletem inveniat.

§. 2. Catalla sic distribuenda censet Bractonus[s], vt debitis defuncti, si quæ sint, solutis, quæ superstant in tres partes dividantur: quarum vna pueris, secunda vxori, tertia libertati testatoris relinquatur. Si pueri non sint, tum vna medietas defuncto, altera vxori reservatur. Si non vxor, tum vna pueris, altera defuncto. Sed hoc consilium potius videtur quàm præceptum. Nam non ita multo post in eodem loco dicit, neque vxorem neque liberos amplius capere debere de bonis defuncti patris vel viri mobilibus, quàm fuerit eis specialiter relictũ, nisi hoc sit de speciali gratia; vtpote si benemeriti in eius vita fuerint. Rationem adhibet: quia nimirum vix inveniretur civis aliquis qui magnum quæstum faceret, si in morte sua pueris indoctis & luxurio-

p *an.* 4. *H.* 7. *c.* 24 & *an.* 32. *H.* 8. *c.* 6. *v. Plowd. casu Stoel & Zouch. & Cocum vol.* 3. *in casu finium.*

q *Glanvil. l.* 6. *c.* 17 & 18. & *l.* 7. *c.* 1. *v. etiam Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 1. & *Brit. c.* 34.

r *an.* 32. *H.* 8. *c.* 1.

s *l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. *vel iam Glan. l.* 7. *c.* 8. *v. Plowd. casu Bracton. fo.* 418. *b*

sis vel vxori malè meritæ relinquere cogeretur. Et ideo necessarium est valde, vt illis in hac parte libera facultas tribuatur. Per hoc enim tollent maleficium, animabunt ad virtutem, & tam vxoribus quàm liberis benefaciendi dabunt occasionem. Quod quidem non fieret, si se scirent indubitanter certam partem obtenturos, etiam sine testatoris voluntate.

De Hæredibus instituendis.
Titulus 14.

HÆredem iuris ciuilis & nostri antistites diuersis modis accipiunt. Illi enim hæredem eum dicunt, quem testator in suo testamento nominauerit[d]: hi eum qui defuncto proximus est consanguineus, ad quem feudum de iure post antecessoris decessum spectat[e]. Ita vt non hominem sed deum hæredes facere asserant[f], & hæredem dici ab hæreditate, in quam iure sanguinis succedit[g]. Hæreditatem autem nostri non vniuersum ius defuncti, sed feudum tantùm appellant, seu saltem eas terras, tenementa, & alia siue corporalia siue incorporalia quæ perpetuo iure defunctus tenuit[h]. Hæredem itaque necessitas quodam modo constituit, qui vt in rebus prædictis antecessori suo vel inuito succedere solet: sic etiam æs alienum ab eo contractum, si catalla ad hoc non sufficerent, liberare tenebatur[i]: quemadmodum & supra aliqua ex parte ostendimus[k].

§. 1. Hæres itaque non in vniuersum ius defuncti

d Iustitut. de testament. ordinand.
e Glauuil. l. 7. c. 1. Bract. l. 2. c. 33. nu. 3. Brit. c. 118. & 119.
f Glauuil. vbi supra & Britt. quoque.
g Brit. vbi sup.
h idem vbi supra.
i Glauuil. l. 7. c. 7. Bract. l. 2. c. 26. nu. 1.
k titulo 12 huius l. § 1.

functi apud nos, sed in feudum tantùm aliàs non vtiliter legatum succedit. Ad catallorum suorum dispositionem homines pro arbitrio suo executores nominant[l], qui pro illa parte patrimonij hæredis locum occupant, & personam defuncti subeunt, si saltem onus delatum in se suscipiant[m]. Ita vt bona omnia aliter non legata sibi acquirant[n], atque vidùæ testatoris vestes auferre possint, si delicatioribus aut sumptuosioribus vtatur, quàm viri conditio ferebat[o].

§. 2. Executor autem potest constitui vel simpliciter vel sub conditione[p]: & vel à certo tempore vel post certum tempus[q]: & vel vniuersaliter vel particulariter[r]: & in primo gradu vel sequenti per substitutionem[s]: & vel vnus vel plures[t].

§. 3. Executores autem constitui possunt illi quos testator elegerit, siue sint extranei siue parentes, propinqui vel remoti[u]: imo non solùm qui liberi sunt sed etiam servi, siue nostri siue alieni[x]: neque laici solùm, sed etiam clerici & religiosi[y]. Quod tamen procedere videtur, si veniam à superiori impetraverint[z]. Porro fœminæ[d] & infantes[e]. Denique omnes qui iure expressè non prohibentur[f].

§. 4. Nemo tamen invitus cogitur ad hoc munus, quin qui velit, recusare possit. Et qui semel recusavit, postea nihilominus idem in se suscipere poterit[g]: si tamen vivo suo coexe-

l Glassil. l. 7. c. 6. Brast. vbi supra. Dost. & stu. l. 2. c. 10. Term. iur. verbo executor.
m Brocus executors 5. 21. 22. 57. 84. 97. 122.
n Plowd. caſu Paramour fo. 943. b.
o Brocus executors 19.
p Brocus executors 9. & 155. Administrators 1. & 45.
q Brocus executors 155.
r Brocus ibidem 2. & 155. v. Dier. fo. 3. 4. 7. & 8.
s Idem ibidem.
t Idem ibidem. 13. 24. 38. 117 177.
u Bract. l. 2. c. 26. nu. 2.
x Litleton. l. 2. c. 11. Brocus villains 68.
y Brocus eodem 68. 77.
z Fitzh. abridgment tit. executors 47.
d Brocus tit. executors passim
e Idem ibid. 15. f Glassil. l. 7. c. 6. g Broc. executors. 38. 117. Park. dowser 485.

cutore hoc fecerit iuxta aliquorum iudicium non posteà[h]. Munere autem semel susceptò semper tenetur: quod factum videtur, quàm primùm bona aliqua testatoris hoc nomine assecutus fuerit[i].

h *Dyer. fo.* 160 *nu.* 42.

i *Dyer. fo.* 166. *nu.* 10. 11.

§. 5. Si quis executorem constituat, qui ante probatum testamentum diem obit, bonorum administratio viduæ vel proximis testatoris consanguineis ab ordinario tanquam in causa intestati committenda est, qui bona defuncti iuxta testamenti tabulas disponat: nisi tamen residuum bonorum, post distractum æs alienum & legata soluta, illi legatum fuerat: quo casu executores eius administrationem cum testamento annexo recte vendicant[k].

k *Dyer. fo.* 372. *nu.* 8.

De Vulgari Substitutione. Tit. 15.

SVbstitutio apud nostros non leuem habet vsum, in qua tamen fere iuris ciuilis scitu amplectimur. Feuda tantùm militaria quæ possidemus non tam libere testamentis nostris disponere possumus, quin trientem hæredi nostro relinquere teneamur[d]. At quæ per socagium, saltem non talliata[e], aut particulari alicui consuetudini astricta[f], cuicunque siue propinquo siue extraneo legare possumus[g], dummodo nullas alias terras in capite per seruitii militare teneamus, atque vtroque casu siue vulgariter siue pupillariter substituere. Substitutio autem hic nihil

d *Stat.* 32. *H.* 8. *c.* 1. *v. Glanvill. l.* 7. *c.* 3.

e *Bract. l.* 2. *c.* 30.

f *Glanvi. l.* 7. *c.* 3.

g *d. Statut.* 32. *H.* 8. *c.* 1.

nihil aliud est, quàm conditionis eius adiectio, quam vulgo (tallium) dicimus: limitatio nimirum hæredum, quibus terras legatas à legatario nostro descendere, vel remanere, vel saltem ad nos & hæredes nostros reuerti volumus.

§. 1, Hæc tamen substitutio non eadem est cum illa Romanorum, quia illa hanc conditionem annexam habet: Titium hæredem instituo: & si ille hæres non erit, tum Sempronius hæres esto [h]. Hęc autem nostræ non astringitur, sed legatario contraria tacitè potius imponitur: talis nimirum: Titio do lego tale feudum, & si ille idem acceptauerit, tum volo vt talis aut talis ei hæres sit, vel succedat [i].

h *Instit. tod. in prin.*

i *v. vvc sim. 2. 1. 40. 13. Ed. pr. v. Decl. & fin. l. 1. 24.*

§. 2. Simili modo si legatum quodcunque cuiquam sub conditione relinquamus, ei ob defectum conditionis adiectæ substituere possumus. Exempli causâ: Titio centum do lego quando vxorem duxerit, aut si filium è filia mea legitime procreauerit: si vxorem non duxerit, aut si filium è filia mea non legitime procreauerit, tum Sempronio dicta centum do lego [k].

k *v. infra de legatis §. 29.*

De Substitutione pupillari. Tit. 16.

PAtriâ potestatem in hac substitutione nos nõ tam respicimus, quàm testatoris libertatem. Ita vt siue liberis siue etiam extraneis legatarijs qui infra ætatem sunt, pupillariter substitui possit. Sic viz: Titio filio siue meo siue alieno cen-

tum do lego, cùm ad pubertatem pervenerit: & si prius moriatur, tum Sempronio dicta centum do lego. Sed quia testamentariæ causæ in foro ecclesiastico, & ex iuris civilis pontificiiq; præscripto apud nos maxima pro parte iudicãtur[d]; ideo totam hanc materiam & alias huiusmodi Ius nostrum quasi ficco pede præterit, & iuri civili pontificioq; disceptandas relinquit.

d Brast. l. 2. c. 26. nu. 2

Quibus modis testamenta infirmantur. Titulus 17.

TEstamenta ab initio iuste non fiunt ab iis, quibus non est permissum facere testamentum: ii qui sunt, supra diximus[e]. Posteriori testamento quoque rumpuntur[f]: vel etiam maximâ capitis deminutione infirmantur: vtpote si quis post testamentum conditum læsæ maiestatis aut feloniæ condemnetur[g], aut si testator testamentum reuocet, aut executore quem nominauit, destituatur[h].

e tit. 12. huius libri.

f Perkinus Testam. 476. 479. & 480. Fulb. paral. Decisis fo. 43. a. b

g Stauuns. pla. coro. l. 3. c. 20. quem etiam v. c. 32.

h Bracas executoris passim.

§. 1. Sed ponamus Titium duo fecisse testamenta, vnum anno sexto, alterum octavo Reginæ Elizabethæ: tandem eum acri morbo correptum esse, ita vt eloqui non possit: accedere autem ad eum Sempronium familiarem suum, qui illi vtrumque testamentum in manu dat, iubetq; vt illud retradat, quod pro supremo iudicio suo haberi vult: Titium autem retradere testamentum anno sexto conditum. Hoc casu testamentum retraditum posterius erit[i].

i Perkinus Testamentis. 479.

§. 2.

§. 2. Fit etiam quandoque, vt voluntas hominis, quæ iure ciuili ambulatoria est vsque ad mortem[k], propter præiudicium alterius contractus vnde testamentum descendet, apud nos mutari non possit. Exempli causâ: Titius possidet quasdam terras in feudo (vt nostri loquuntur) quas Sempronio sub hac conditione alienat, vt illius sint ad terminum vitæ suæ, sed ad vsum dicti Titii, deinceps vt Seio & eius hæredibus perpetuo remaneant: & super hoc vltimam voluntatem suam post datam Sempronio possessionē declarat. Hæc voluntas (saltem quatenus ad hanc alienationem attinet[l]) posteriori aliquâ rū-pi non potest. Ratio est, quia vsus dictarum terrarum statim ad Seium spectat, cui remanentia earum modo supradicto transfertur, ita vt statim si velit, eandem vendere possit[m].

k *l. Ius ipsius Ca. sam ercisc. & l. omnium 19. C. de Testamentis.*

l *Dyer. fo. 49. nu. 12.*

m *Perkinus Testamēts. nu. 480. v. Dyer. fo. 325. nu. 37.*

De inofficioso testamento. Tit. 18.

INofficiosi testamēti querela apud nostros non auditur: nam de feudis militaribus, nisi pater vltra omnes inter vivos vel mortis causâ donationes statuto comprehensas trientem legitimo hæredi relinquat, testamentum in hac parte irritum est[d]: ita vt hæres nihilominus possessionem inde capere possit, aut etiam legatarium, si prius eam adeptus sit, continuo per se eiicere[e], vel postea per Iudicem remouere[f].

d *arr. 32. H. 8. f.*

e *Bras. l. 2. c. 30. nu. 2.*

f *Bras. ibidem v. infra tit. de legat. §. 5.*

§. 1. In catallorū dispositione variæ diversorum

rum locorum videntur esse consuetudines, quarum apud veteres iuris nostri scriptores haud obscura vestigia permanent[g]. Sed de iure communi voluntas horum distribuendorum testatori semper libera fuit[h]. Quare breue illud de rationabili parte bonorum, quod tam vxori quàm liberis ad partem aliquam bonorum paternorum recuperandum contra executores iacet[i], non generale est, sed certis comitatibus peculiare, quorum consuetudo postulat, vt ære alieno deducto, quod reliquum est in partes diuidatur, vna vxori, altera liberis, tertia testatoris arbitrio relinquenda[k].

g *Glanuil. l. 7. c. 5. & 7. Bracton. l. 2. c. 26. nu. 2.*

h *idem ibidem.*

i *Registrum originale fo. 142. b. Fitzh. nat. br. fo. 122. L.*

k *v. supra de exheredatione liberorum §. 2.*

De Heredum qualitate & differentia. Tit. 19.

HÆredes, vt à nostris quoque accipiuntur[l], fuerunt olim necessarij quoad hæreditatem à maioribus per proximum antecessorem diductam & deriuatam[c]. (Sicut etiam & hodie sunt quoad partem[f]) idque non solùm vt in feudis succederent, sed etiam antecessoris sui æs alienum distraherent[g]: etiam warantijs, ità est, de euincendo cautionibus, quas ille vel alii maiores in terris aliquibus vendendis alicui spoponderunt, obnoxij perpetuò & obligati essent.

d *supra tit. 14. in princ.*

e *Glanuil. l. 7. c. 1.*

f *a. 1. 32. H. 8. c. 1.*

g *Bracton. l. 2. c. 26. nu. 1.*

§. 1. Quia autem constat quòd liberi naturales & legitimi vocãtur præ alijs ad successionem, non est inutile videre statum & differentiam liberorum: quæ quidem multiplex est. Li-

berorum

berorũ enim quidam ſunt naturales & legitimi: legitimorum & naturalium ſunt aliqui filii & hæredes, aliqui filii & non hæredes: aliqui etiam patrum ſuorum hæredes, aliqui matrum: aliqui & patrum & matrum. Aliqui etiam non ſunt hæredes licèt & legitimi & naturales ſint. Aliqui inſuper incipiunt eſſe hæredes, aliqui eſſe hæredes per caſum ceſſant. Naturalium autem & legitimorũ aliqui propinqui, & aliqui propinquiores: aliqui etiam remoti, aliqui remotiores [h]. Sed de his infra [i].

h *Brall. l. 2. c. 29. 30. & c. Brit. c. 118. c. Cocum l. 3. caſu Ratcrſe fo. 40. 41. 42. Plowd. caſu Kemiger fo. 28. a Flet. l. 6. c. 1. §. Liberorum &*

i *tit. de gradibus cognationum.*

De Legatis. Tit. 20.

DOnatio mortis causâ eſt, cùm teſtator rem legatam ſeipſum magis habere voluerit, quàm eum cui legata fuerit, & eum cui legata eſt magis quàm hæredem ſuum [d].

d *Brall. l. 2. c. 21. vii. 1.*

§. 1. Ius commune cauſas teſtamentarias licèt maximâ pro parte foro eccleſiaſtico ſecundum regulas iuris ciuilis & canonici iudicandas reliquerit: peculiaria tamen quædam de terris, catallis realibus & rebus ſoli ſtatuit, quæ ad ſuum quaſi tribunal dirimenda aduocauit. Ea nos quantâ poſſumus breuitate perſtringemus.

§. 2. Primò legare omnes poſſunt, quibus e *tit. 12. huius libri.* fas eſt teſtamentũ facere. Illi qui ſunt, ſupra docuimus [e]. Terras tamen aut tenementa nemo recte legat, qui tẽpore conditi teſtamenti in earũ poſſeſſione non eſt [f]. Quod ita verum videtur, ſi

f *Fulb. paral. c. deviſes. fo. 37. 2. & ſtat. an. 32. & 34. H. 8.*

neq;

neq; alius eius iure seu nomine possideat. Reuersionem enim quis rectè legat g.

g *Infra tit.* 20. *nu. libri.* §. 31.

§. 3. Legatorum capaces etiam sunt omnes, quos ius specialiter non excipit. Hi sunt religionem ingressi h, quique adhuc existentiam nullam habent, licèt postea futuri: quemadmodum si quis legauerit tali collegio vel Cantuariæ, quale nullum est tempore mortis testatoris, sed postea extruitur i. Posthumus verò in fauorem testamentorum, licèt in vtero matris, existere intelligitur k.

h *Perkinus tit. de uises.* 566. & 577.

i *Perkinus de uises* 505. *Fulb. paral. Deuises. fo.* 35. *b.*

k *nou. term. iur. verbo. Deuis.*

§. 4. Vir autem licèt vxori inter viuos donare non possit, quia eadem persona, durante matrimonio, vterque iudicatur: ei tamen terras testamento suo rectè dat legat, quia legata ante mortem testatoris, quâ hæc coniunctio dissoluitur, effectum non capiunt l.

l *Fulb. paral. Deuises fo.* 36. *a.*

§. 5. Incertæ personæ etiam rectè legatur, quæ postea certa reddi potest. Annuus reditus Titio ad vitam suam, & post eius mortem ei qui primus Diui Pauli templum mane ingreditur, & hæredibus suis legatur. Sempronius mane templum ante omnes ingreditur: hoc legatum tam Titio, quàm Sempronco & hæredibus suis vtile erit m.

m *Fulb. eadem fo.* 36. *a.*

§. 6. Corpus politicum, nisi per chartam Regiã perquirendi licentiam concessam habeat, feudũ legatum ad vsum suũ acquirere non potest n.

n *Perkinus tit. Deuises.* 505.

§. 7. Veteri iure nostro feuda legari testa-

mento

mento prorsus non potuerunt [o], sed ad proximos hæredes necessariò descendebant [p], nisi contra ius commune particularis consuetudo ciuitatis aut municipij alicuius hoc ferret [q], aut saltem hæres tali legato consensum suum præberet. Quisquis itaque terras testamento suo ad alium deriuari voluit, primò aliquem in eis feoffauit, ad vsum tamen suum & hæredum suorum [r]: atq; ita vsum dictarum terrarum, licèt non ipsas terras alicui tertio legare potuit [s]. Sed huic incommodo vel ieiuno potius frigidoque commento posteritas medicinam adhibuit, effecitque vt non vsus tantùm, sed & ipsæ terræ, cum quadam tamen moderatione testamento transferri possint [t]. Nam feudi militaris trientem hæredi adhuc relinquere tenemur: & testamento nuncupatiuo, quia hic multum præiudicij versatur, terras legare non permittimur [u].

o *Perkinus Deuises §37. cuius iuris ratio est apud Brit. f. 34. v. an. 27. H. 8. c. 10. Dosl. & stud. l. 1. c. 7. & c. 20. Dyer. fo. 74. nu. 14.*

p *Glanuil. l. 7. c. 1. Bract. l. 2. c. 26. Dyer. fo. 127. nu. 54.*

q *Litle. l. 2. c. 10. Fitzh. nat. br. fo. 198. L.*

r *v. Perkinum Deuises §28.*

s *Idem ibidem 497.*

t *an. 32. H. 8. c. 1. Brocus Testaments 19. Swinb. parte 3. § 4. v. Cocum l. 3. casu Butler fo. 30. a.*

§. 8. Si vir & vxor coniunctim terras perquirant sibi & hæredibus viri: & vir eas extraneo post obitum sui & vxoris legauerit, vtiliter quidem legat. Nam vir hoc casu feudum simplex habet [x].

u *v. supra tit. 10. huius, lib. in prine. v. Dyer. fo. 155. nu. 21.*

x *Perkinus Deuises §39.*

§. 9. Si duorum tenentium coniunctorum in feudo simplici, vbi terræ & tenementa per consuetudinem loci testamento dari possunt, alter ius suum tertio cuiquam legauerit, hoc legatum prorsus inutile est. nam cùm testamentum ante mortem testatoris vires non capiat, coniuncti tenentis ius eodem momento quo spiritum

ſpiritum vltimum exhalat, ad ſocium ſuum iure non decreſcendi transfertur[y]. Quod tamen in participibus aliter ſe habet: quia nimirũ participes iure ſanguinis & hæreditatis terras aſſequũtur, non beneficio donatoris, vt tenentes coniuncti[z].

[y] *Inſtit. 3 tit. com c. 15.*

[z] *Videdem. v. differentiam participum & tenentium conſtit. infra l. 3. de ſodalit.*

§. 10. Poteſt quoque quis teſtamento conſtituere, vt executores ſui terras eius quas in feudo tenet & legare poteſt, vendant, & commodum inde prouenies in pias cauſas aut animæ ſuæ ſalutem diſtribuant[d]. Sed ſi illi intra biennium teſtatoris mandatum non impleverint, hæres in eaſdem ingredi, eoſque eiicere poteſt[e].

[d] *Perkinus Deciſ. 422. 541. 543. & ſeqq. v. etiam ſtatut. an. 23. H. 8. c. 4.*

[e] *Fulb. paral. c. deciſ. ſ. 40. b. Plowd. caſu vxikeden fo. 323. b.*

§. 11. Titius terras quas in feudo ſimplici tenet per ſocagium, vxori ſuæ dat quàmdiu vixerit, & earum remanentiam Sempronio fratris ſui filio eiuſque hæredibus maſculis de corpore ſuo procreandis. Et ſi contingat dictum Sempronium ſine hęredibus de corpore ſuo procreatis decedere (maſculos neque expreſſe nec implicite innuendo) tum dictam remanentiam Mævio alii adgnato ſuo ſuiſque hæredibus maſculis in feudo ſimplici dat legat: & ob defectum hæredum maſculorum à dicto Mævio ſuſcitandorum, proximis hæredibus maſculis ab illa ſtirpe legitime procreandis dictas terras relinquit. Sempronius vnicâ filiâ Arethusâ relictâ, moritur. Dubium ſuboritur an Arethuſa in dictis terris vi verborum prædictorum (& ſi contingat &c.) ſucceſſura ſit, an hęres aliquis maſculus gra-

du

du remotior. Diiudicatur autem verba illa non generale tallium hæredibus Sempronii inducere, aut efficere quo minus terræ legatæ hæredibus masculis specialiter annexæ permaneant[f].

f *Dian. fo.* 171. *nu.* 7.

§. 12. Catalla cuiuscunque generis, sive personalia nimirum siue realia legari possunt[g]. Itaque commodum quod è custodia vel hæredis vel etiam terrarum provenit[h], conductio (quam lessam ad terminum annorum dicimus) equi, boves, oves, aurum, argentum tã factum vel signatũ quàm non, annuli lecti, vasa quæcunq; sine discrimine legantur[i]: nisi tamen testator coniunctim & pro indiviso cum alio mortis suæ tempore possideat[k], aut nisi feudo liberove tenemento sic affixa sint, vt sine eius damno avelli nequeant, sed pars eius reputentur[l].

g *v. Perkinum Deuises* 511. *& seqq.*
h *Flet. l.* 2. *c.* 12.
i *Perkinus eodem* 525.
k *Doct. & stud. l.* 1. *c.* 8. *Litl. l.* 3. *c.* 3.
l *Brocus executors.* 65.

§. 13. Denarii quoque qui sub conditione debentur, vtiliter legantur, nam postea executoribus soluti legatario cedunt[m].

m *Perkinus vbi supra &* 527.

§. 14. Etiam catalla, quæ iure vxoris nostræ possidemus, vt conductiones siue lessas ad terminum annorum, aut similia, legare possumus[n].

n *Perkinus deuises.* 560.

§. 15. Res quoque incerta rectè legari videtur, dummodo per legatarium certa reddi possit[o].

o *Fulb. paræ.*

§. 16. In frugibus per terrarum possessores *fo.* 38. *b.* satis, nec dum à solo separatis nostri Iurisperiti variè iuxta specierum diuersitatem statuerunt. Exempli causâ, mulier in dotem tenens semen-

tem

tem facit, & ante messem moritur: fruges nondum maturas legare potest[p]. Quod etiam verum est in terris quas dotis nomine cum alio coniunctim & pro indiuiso tenet[q].

p *Perkinus Deuises 522.& statut. Merton. c.2. an.20.H.3. Flet. l.2.c.57.§ mulier & § prouisum est.*

q *Perkinus eadem 523. Fulb. paral Deuises fo.38.a.*

5. 17. Si tamen præter modum per custodem hæredis dotata sit, & sic moriatur vt fruges crescentes reliquerit, per hæredem interim maturitatem ætatis assecutum eius executores eiici possunt & impediri quo minus eas capiant[r]. Item si hæres ad ætatem perueniens contra matrem vel nouercam vel aliam quamcunq; antecessoris sui viduam per breue de admensuratione dotis terras recuperauerit: recuperatas pariter cum frugibus obtinet, & eas legare potest[s].

r *Perkinus Deuises.524.*

s *Idem ibidem.*

5. 18. Si quis etiam per consuetudinem Angliæ terras tenens eas alii locauerit & moriatur: conductor fruges licèt adhuc non maturas percipiet, & interim fato cedens easdem legare potest[t]. Quod ius rectori ecclesiæ quoque in frugibus glebæ suæ competit[u].

t *Perk. ibidem 514.*

u *an.28.H.8.c. 11.*

5. 19. Præterea terras iure vxoris possidens, vxore post sparsas fruges decedente, eas lucratur & vtiliter legat[x]. Quod etiam in conductore tenet, si hoc modo tenens terras alii locauerit[y].

x *Perk. Deuises 518.v. Litle. l.1. c.8.in prin.*

y *Perk. ibidem. 513. Fulb. paral. fo.37.b.*

5. 20. Obligatio, quam scriptum de statuto mercatorio dicimus, executioni super manerio quodam debitoris mandatur a creditor terras

scrit:

serit: & ante messem tenens aliquis dicti manerij diem obit, cuius hæres infra ætatem est, ita vt eius custodia integro debito sufficiat. Hoc non obstabit, quo minus fruges immaturas legare quoque possit[z]. z eodem 516.

§. 21. Sed terras in vadium mortuum quis obligat, & soluta ad diem pecunia eas liberat: creditor fruges interim satas & non perceptas (licèt aliqui contra sentiant) legare posse videtur[d]. d Perk. eodem 516.

§. 22. Tenens in tallio terras talliatas alii locat, quas conductor serit: hæres per breve de forma donationis in descensu recuperat, & ante fruges perceptas mortem obit: eas aliquorum iudicio, quamvis aliis contradicentibus, testamento suo rectè legat[e]. e Perkinus Deuises 520. Fulb. paral. c. Deuises fo. 37. b.

§. 23. Quidam feudum possidens moritur, filiam vnicam & vxorem gravidam relinquens: filia feudi possessionem aggreditur, & agris semina mandat: ante fruges maturas nascitur matri filius, ad cuius vsum propinquus aliquis amicus feudi possessionem acquirit: filia hoc casu fruges legare potest[f]. Sed ponamus matrem ante natum filium dotem contra filiam obtinuisse, & eam partem vicecomitis assignatione cepisse, quam filia seminaverat: certè segetem legare potest. Sed hoc tamen sine cõtrouersia non procedit[g]. f Perkinus eod. 521 Fulb. eodem fo. 38. a. g Perk. eod. 523

§. 24. Qui terras possidet ad terminum annorum, vasum committit: vnde locator eas per

breve de vasto recuperat: fruges hoc casu ex-
h Idem eodem 515. centes conductor legare non potest[h]. Vt neque
i Idem ibidem. si quis dictas terras vi antiquioris tituli contra locatorem evincat[i].

§. 25. Quidam domum conductam habet ad quadraginta annos, eam domum Sempronio dat legat, titulum quem habet vel donat, non re-censendo. Quæritur quid legatum est? & iudicatur ipsum ius legatum esse, quod testator habe-
k Dyer. fo. 307. nu. 69. bat, id est, terminum quadraginta annorum[k].

§. 26. Qui terras ad terminum annorum conduxit, ius suum in eis dat legat Titio: & Titius ante terminum finitum decesserit, ut annos reliquos Sempronio dat. Titius legatum adipiscitur, nec multo post, iure suo in eisdem lienato nec termino adhuc transacto, diem obit. Quæsitum est aliquando quis modus Sempronio reliqui termini assequendi competit? & iudicatum est eum esse sine remedio[l]. Sed si testator
l Dyer. fo. 75. nu. 18. & fo. 140. nu. 41. tot annos dictæ conductionis Titio legasset quot vixisset, & in reliquis Sempronium substituisset, Titius sic terminum alienare non potuisset, quin anni superstites Sempronio cessissent.

m Dyer. fo. 358. nu. 50. 51. & fo. 359. nu. 52. §. 27. Spoliatus contra Spoliatorem recuperat: fruges satas spoliatus legare potest. Si men à solo priùs separatæ fuerint, spoliator
n Perkins fo. 519. o Statutum Gloc. cap. 6. 8d. 1. c. primo. asportat & legare potest[n], in damnis tamen spoliato tenetur[o].

§. 28. Testator neque actiones suas

conuictas & recognitas, neque actionum instrumenta legare potest[p]. Quod tamen ex actione aliqua debetur rectè legat. Est enim legatum huiusmodi conditionale: sc. si debitum solutum aut per executores recuperatum fuerit[q].

p *Brast. l. 2. c. 26. nu. 2. & l. 5. nu. 9. s. c. 10. nu. 3. Fulb. paral. fo. 30. b. & 32. a.*

q *Perkins. de vises. 527.*

§. 29. Ius nostrum, sicut & Ius ciuile & ipsa ratio statuit, voluntatem (modo iuri non contrariam) testatoris præcipue spectar[r]: ideoque si filio & filia superstitibus, terras soboli seruiuiæ quis legauerit: licèt filius sexu dignior sit, filia tamen terras obtinebit[s]. Si conditionem legato adiecerit, quæ nec naturâ nec iure impossibilis est illa legatum suspendit, donec impleatur[t]. Hoc autem ita verum est, vt verba nonnunquam ob voluntatem testatoris coniectu-ritam, vltra naturalem intellectum extendantur[u] & etiam ex causis restringantur[x].

r *Cocus l. 3. casu Butler fo. 27. b. Fulb. paral. c. deuises. fo. 46. b. Plowd. casu Bret. fo. 343. a. & seqq.*

s *Non. term iur. verbo deuise. Fulb. paral. eod. fo. 45. a.*

t *Brit. c. 36. Perk. deuises 570. & seqq.*

u *Brast. l. 2. c. 6. nu. 1. 2. 3. v. Sviuib. parte, 4. 5. 13.*

x *exempla huius theoriæ sequuntur in §§. reliquis h. tit.*

§. 30. Titius enim terras Sempronio dat legat sub conditione solvendi certam pecuniæ summam. licèt verborum vi Sempronius terras sic legatas tantùm ad terminũ vitæ suæ habeat: iuris tamen ob conditionem appositam feudum simplex ei legari definit[y]. Aliàs enim si legatarius brevi moreretur, legatum ei nocere potius quam prodesse posset.

y *v. Fulb. paral. c. Deuises fo. 41. b. v. Plowd. casu Parsons 540. a. b.*

§. 31. Mævio terras suas omnes & omnia tenementa Seius dat legat: non solùm terræ & tenementa quæ testator actu possidet, huic legato cedunt, sed etiam quæsepe, aut (vt nostri loquuntur)

z *Bracton. Testamente 18. Perk. Deuises 555.*

z nou. term. iur. verbo Deuises.

quuntur) reuersione habet[z].

§. 32. Si terræ cuiquam legentur tenendæ & habendæ per eum in perpetuum: aut habendæ & tenendæ illi & assignatis suis, feudum simplex vtroque casu legatur, licèt hæredum mentio non fiat[d]. Quod tamen alii hæsitanter affirmant[e].

d nou. term. iur. eodem.

e Perkius de uises 557.

§. 33. Si quis terras alicui his verbis leget: Do Titio terras meas dandas aut vendendas, aut aliter pro arbitrio suo disponendas: feudum simplex est[f].

f Term. iur. vbi supra.

§. 34. Terras Titio & hæredibus suis masculis à corpore suo procreandis testator legat: Titius autem filiam tantùm procreat, & ex ea nepotem habet: hoc casu nepos potius avo succedit ex vi legati in his terris, quàm legatum ei inutile erit: cùm tamen in aliis donationibus contrarium obineatur[g].

g Term. iur. ibidem Brocus de uises 5.

§. 35. Item si quis terras post mortem vxoris suæ filio leget: licèt eas expressè vxori non legaret, illam tamen benevolâ interpretatione nostrum iuvat[h].

h Term. iur. ibidem. & Plowd. casu Nevvis fo. 414. a. Brocus tit. executors fo. 275. v. an. 13. H. 7. fo. 27.

§. 36. Testator terras quas in feudo possidet, Titio ad terminum centum annorum legat sub hac conditione: Si Sempronio decem quotannis solverit: & remanentiam dictarum terrarum Mævio & hæredibus suis: licèt Titius conditionem violaverit, remanentia tamen Mævio

Mævij per hoc non lædituꝛ: licèt in contractibus inter vivos contrarium ius eſſet[i].

i *Perkinus Deciſes 564. quem quoque vide 565. 566. 567. 568. 569.*

§. 37. Terras ſuas omnes quis legat Sempronio ſub hac conditione, ſi decem dederit: & deficiente conditione eas familiæ ſuæ relinquit: hoc legatum ad eum qui conſanguinitate teſtatori eſt proximus, ſpectare ius noſtrum pronunciat[k].

k *Fulb. parisi. Deciſ. fo. 46. b.*

§. 38. Si grana quæ habet in tali horreo Titius cuiquam det leget, & poſt factum teſtamentum plura in idem congerat: verborum generalitas ad illa grana reſtringenda eſt, quæ tempore conditi teſtamenti ibidem recondebantur; quia ius præſumit de eis tantùm ſenſiſſe teſtatorem[l].

l *Idem eodem fo. 41. b. vid. Plaved. conſu Brct. fo. 345. a. b.*

§. 39. Scius poſt multa legata tandem teſtamento ſuo reſiduum bonorum ſuorum vxori Franciſcæ relinquit his verbis. Reſiduum omnium bonorum meorum Franciſcæ coniugi meæ chariſſimæ do lego (quam quoque huius mei teſtamenti plenam ſolamque executricem conſtituo) vt pro ſalute animæ meæ & debitorum meorum ſolutione eadem diſponat. Franciſca onus executionis in ſe ſuſcipit, omniaque tum legata præſtat tũ debita diſſolvit. Poſtea Mævio obit qui dictorum bonorum poſſeſſionẽ adeptus (modito teſtamento executoribuſq; conſtitutis) Franciſcæ præmoritur. Suboritur controuerſia vtrum bona quæ Franciſca ſecũdo marito adduxit,

duxit, ad eam iam denuo reuertantur, an per executores Mæuii possint vendicari? Post iustam autem disceptationem habitam, in hanc itum est sententiã, vt dicta bona ad Franciscam, non ad executores pertinerent: idque quia residuum bonorum non libero eius arbitrio disponendi, sed certis vsibus destinata relinquebantur [m].

m *Dyer. fo. 331. nu. 21.*

§. 40. Stichus qui centum valet & viginti debet dimidiam partem bonorum suorum æqualiter inter Bertam vxorem, & executores suos diuidendo, testamento dat. Dubitatur an Berta quinquaginta, an quadraginta vendicare possit? Et responsum est quinquaginta ei deberi. Si tamen Executores species aliquas prius alienauerint, Bertam à specierum alienatarum vendicatione hoc ipso excluisse, quòd alienatæ sint [n].

n *Dyer fo. 165. nu. 57.*

§. 41. Petuntur legata in foro ecclesiastico [o], quam assertionem catallis realibus & personalibus aliqui tamen restringunt [p]. Nam de feudo aut libero tenemento legato ordinarius cognoscere non potest [q]. Si tamen Iudex curiæ Christianæ aliquem in causa talis legati citauerit, quia iure communi inutile est, prohibitio iacet [r].

o *Glanuill. l. 7. c. 7.*
p *Perkinus de vises 570.*
q *Perkinus eodem 576. 577 578. 579.*
r *Doct. & stud. l. 2. c. 55.*

De Ademptione legatorum vel translatione.
Tit. 21.

VBi Ius ciuile ob defectum hæredis testamentum prorsus inutile facit [s], nostrum executore vel non nominato vel onus recusante

s *l. 10. v de iure codicillorum.*

non

non statim legata perire patitur, sed administrationem bonorum ordinarij judicio committendam definit[t], qui administrationem solutioni legatorum, saltem quoad ferunt facultates, astringit[u].

[t] *v. supra de testam. ordinand.*
[u] *Brocus executors in diuersis locis.*

§. 1. Etiamterræ, tenementa, aut alia hæreditamenta quæcunque legata per testatorem, si postea per eum alienentur, & denuò redimantur, ei debentur legatario, ac si omnino alienata non fuissent[x].

[x] *Brocus Dexis. 8.*

De lege Falcidia.
Tit. 22.

PRimum executoris officium, post executionis munus in se susceptum, est vt ea alienum testatoris dissoluat, qua de re perpendendum censeo, quid statuerit antiquitas. Si pluribus debeatur (inquit Bractonus[d]) præferrur alius alij. Nam Rex omnibus est potior: & bene licebit vicecomiti vel aliis Baliuis domini Regis, si ostenderint literas domini Regis de summonitionibus Scaccarii patentes imbreuiare & attachiare bona catalla defuncti inuenta in laico feudo suo, ad valentiam ipsius debiti quod debetur domino Regi, per visum legalium hominum, & ita vt nihil inde amoueatur, donec debitum quod clarum fuerit persoluatur, & residuum catallorum executoribus relinquatur. Ad quæ etiam debita vel alia acquietanda vxor defuncti si superstes fuerit, nihil conferet de dote sua:

[d] *l. 2. c. 26. quæcunq; conspirat Glanuil. l. 7. c. 5. Fleta. l. 2. c. 57*
[e] *Item si liber homo & seq.*

sua e: cùm dos vxoris debeat esse libera. Quod sic verum est, nisi dotis ius acquisitum mariti Regi deberet. Secundo loco deduci debent debita aliorum, quæ clara sunt & recognita: inter quæ connumerari potuerint servitia servientium, & stipendia famulorum, dum tamen certa sint. Si autem incerta sint, qui sine certo precio steterint in servitio alicuius, licèt ex voluntate dependeant, tamen, cùm ex arbitrio testatorum, & amicorum taxata fuerint, ex bonis defuncti deducantur. Item deduci debent expensæ factæ circa funus. Item necessaria habeat vxor vsque ad quarentenam, nisi fuerit sua dos citius assignata.

e Fitzh. nat. br. fo. 151. d.

§. 1. Vt autem facultates defuncti tantò melius cognoscantur: executores vel administratores cum scientia & consilio duorum ad minus creditorum aut legatariorum, vel illis interesse recusantibus, proximorum (modo integrorum) defuncti consanguineorum, vel etiam illis nolentibus aliorum quorumcunque proborum hominum, verum & fidele inventarium omnium bonorum & catallorum tam mobilium quam immobilium, quæ defunctus tempore vitæ & mortis habuit, conficere tenentur: & insuper ea omnia & singula iuste æstimata in duas chartas siue tabulas similes (lachiatas seu indentatas (vt nostri loquuntur) describere, earum alteram sibi reseruari, alteram ordinario tradere. Si tamen testator terrarum aliquarum aut tenementorum auctionem fieri iusserit, pecuniæ inde con-

flatæ

fiunt in inventarium minime redigantur.

f 21. H. 2. c. 5. Swinb. parte 6. §. 9.

§. 2. Hæredes autem tenentur debita suorum antecessorum, ad quæ catalla non sufficiunt, acquietare[g]. Quod si neque sic testatoris facultates debitis sufficiant, excepto domini Regis privilegio, olim fiebat vbique defalcatio[h].

g Glanvil & Bract. vbi supra

h Bract. ibidem

§. 3. Hodie quoque ius est, vt non nisi ære alieno dissoluto, legata solvi debeant. Sic enim executor de bonis suis satisfacere creditoribus tenebitur[i]. Non tamen omnibus debitum vendicantibus aurem præbere cogitur, sed iis tantum, contra quorum actiones ipse testator, si viveret, legem suam vadiare non posset[k].

i Doct. & stud. c. 22. Brooke executors 116. Perkins Testaments 488.

k Brooke executors 79. 87. 127. 163. 172. Doct. & stud. c. 22.

§. 4. Quod ad privilegia creditorum attinet, antiquum ius aliquantulum videtur immutatum. Hodie verò ante omnia executor moderatas funeris expensas deducere posse videtur: & deinceps creditoribus ex iuris præscripto satisfacere. Eorum autem primum locum sibi præripuit Rex occupat[l]. Secundum illi, quibus ratione statuum de mercatoribus, aut in recognitione, testator obligatus fuit. Tertium ii, qui testatorem super debito iudicialiter condemnatum habent[m]. Quartum chirographarii qui obligationes pœnales habent[n]: & horum illi quorum dies præteriit ipsis est[o], & inter ipsos, si plures sint, ii qui primo agunt. Sin simul agere incipiant, aut dies solutionis adhuc non sit præteritus, gratificandi copiam executor habet.

v. Plowd. Com. 184. Norwood. fo. 281. a. & seqq. Dyer fo. 23. nu. 144. 145. & fo. 80. nu. 53. 54. 55.

l magna chart. c. 18.

m v. Swinb. c. parte 6. §. 16.

n v. Brooke executors nu. 88. & 172.

o Dyer fo. 80. nu. 54.

Obli-

Obligationes pœnales sequuntur illæ quas simplices bullas dicimus [p]. Vltimum locum tenent qui sine scripto contraxerunt, nec legis vadiatione per testatorem decimari possent: vtpote Seruientes pro salariis suis, & qui reditum ob terras aut ædes ad terminum annorum aut vitæ testatoris conductas non solutum vendicant: & si qui sint alii similes [q]. Cæteris qui nudo verbo contraxerunt executores satisfacere non tenentur [r]. Aliquorum tamen opinione & hi actione super casu propter promissum testatoris adiuuare possunt [s].

[p] *Supra eod. supra.*

[q] *Brocm. vbi supra, nu. 33. & 127. 163.*

[r] *Brocm. ibidē*

[s] *Num. iur. verb. executor.*

§. 5. Si is executor constituatur, cui testator pecunias debebat, potest ad sui satisfactionem primo summam debitam è defuncti facultatibus deducere: deinde quod supererit reliquis creditoribus soluere tenetur [t].

[t] *Plowod. casu verb. verd. fo. 185. b.*

§. 6. Post debita soluta si reliquæ facultates legatis sufficiant, quilibet legatarius integrum suum legatum iure poscit, aliter non nisi pro portione facultatum ad vniuersorum legatorum quantitatem. Ita tamen vt executor sumptus bonâ fide expensos & nomina desperata deducere prius possit. Sed Falcidiæ nomine nihil vel retinere vel Iudicis officio petere. Bona tamen aliàs non legata ille lucratur [u].

[u] *Petrinus. Decis. 539.*

§. 7. Executores etiam executorum debitis primi testatoris tenentur, nisi bona eius per testatorem suū plenè administrata probauerint [x].

[x] *Dyer. fo. 274. nu. 32. & 33. an. 25. Ed. 3. stat. 5. c. 5.*

De

De fideicommissariis, &c. Tit. 23.

De fideicommissariis hæredatibus, & ad senatusconsultum Trebellianum. Tit. 23.

HÆreditates fideicommissariæ nullo in vsu sunt apud nos. Aliquid tamen illis simile repræsentant eæ fiduciæ, quas in dando terras nostras extraneis, ad vsum tamen nostrum & hæredum nostrorum, vel etiam hominibus priuatis ad commodum corporis politici, collocare solemus. Sed istiorum vsuum inuentionem vt principi dominisque feudorum iniuriosam y cõstitutiones regni sustulerunt, aut saltem magna ex parte mutauerunt z.

y *v. Cocum l. 1. casu Sbudicy fo. 123. a.*

z *v. an. 1. R. 3. c. 1. & an. 4. H. 7. c. 7 & an. 27. H. 8. c. 10*

De singulis rebus per fideicommissum relictis. Tit. 24.

SIngularum rerum fideicommissa, si illa quæ proximo titulo proposita sunt exceperimus, nostri silentio prætereunt, & iuris ciuilis definitionibus relinquunt.

De Codicillis. Tit. 25.

COdicillorum nomen apud nostros non sæpe legitur: quamobrem in iis ea sequimur, quæ à iure ciuili & canonico mutuati sumus: nisi tamen feudum aut liberum tenementum contineant: quo casu probari tantùm coram iudice ecclesiastico debent, à regni legibus suum interpretationem accipere.

Finis libri secundi.

INSTITVTIONVM IVRIS ANGLICANI LIBER TERTIVS.

De Hæreditatibus quæ ab intestato deferuntur. Tit. 1.

EStetiam alia causa acquirendi dominii, quæ dicitur causa successionis, & quæ competit singulis hæredibus, de omnibus de quibus antecessores eorum obierunt seisiti vt de feudo, vel etiam seisiti fuerunt aliquo tempore vt de feudo & iure hæreditario, nec idem alienauerunt: quod quidem descendere debet hæredibus propinquioribus, masculis vel fœminis rectâ lineâ vel transuersali venientibus. Descendit itaque ius quasi ponderosum quiddam, cadens deorsum rectâ lineâ vel transuersali: & nunquam reascendit eâ viâ quâ descendit per mortem antecessorum. A latere tamen ascendit alicui propter defectum hæredum inferiùs prouenientium[d].

d Glanuil. l. 7. c. 1. Bract. l. 2. c. 29. nu. 1. Doct. & stud. l. 2. c. 7. Fleta l. 6. c. 3. § successio & c. 2. in prin.

§. 1. Descendit ius vero hæredi, vbicunque natus fuerit vel in vtero matris, citra mare vel vltra, idque siue infra siue extra Regis nostri dominia, dum tamen parentes ad fidem regis nostri habeat, & mater cum venia mariti sui transfretauerit

transfretauerit : nec poteſt aliquis ſibi facere hæredem : quia ſolus deus hæredem facit : & quia hæres dicitur ab hæreditate, non hæreditas ab hærede [e].

e *Glanuil. & Bract. vbi ſup. v. Statuta an. 25. Ed. 3. ſtatuto 2. & an. 42. eiuſdem c. 10. Fleta. l. 6. c. 2. § Succeſſio.*

§. 2. Hæreditas autem eſt ſucceſſio in vniuerſum ius feudale quod defunctus anteceſſor habuit, ex quacunque cauſa acquiſitionis vel ſucceſſionis, cum ſeiſina vel ſine : vt ſi cum ſeiſina quocunque tempore ſeiſitus fuerit, in vita ſua vel in morte : ſc. die quo obiit. Et ſi ius ad plures hæredes deſcendat, ſucceſſiue & ſine ſeiſina : tamen eadem ſeiſina competit hæredi quam anteceſſor habuit vel in vita vel in morte. Et cùm ius proprietatis concurſum habuerit cum ſeiſina : ſtatim & ſine mora acquiritur hæredi liberum tenementum [f].

f *Bract. eodem nu. 2. Brit. c. 65. Fleta l. 6. c. 2. § hæc quidem.*

§. 3. Hæredem noſtri non eodem modo diuidunt : alii enim in proximum & remotiorem [g], alii in propinquum & propinquiorem & remotum & remotiorem diſtinguunt [h].

g *Glanuil. l. 7. c. 3.*

h *Bract. l. 2. c. 30 nu. 1. Brit. c. 118. Fleta l. 6. c. 1. & 2.*

§. 4. Si quis plures filios habeat, omnes ii ſunt hæredes propinqui, poſt natus ſicut & ante natus [i] : & filiis deficientibus filiæ [k].

i *Bract. ibidem*

k *Glanuil l. 7. c. 3.*

§. 5. Propinquior eſt ante natus [l], niſi tamen loci conſuetudo aliud inducat [m], aut niſi ante natus alienigena, poſt natus ciuis ſit [n].

l *Bract. ibidem*

m *Glanuil. vbi ſupra.*

n *Doct. & ſtud. l. 1. c. 7. & c. 20.*

§. 6. Eſt autem hæres remotus, vt ſi quis haberet plures filios & filias : maſculi erunt hæredes propinqui, filiæ erunt hæredes remotæ. Nam hoc

hoc verum perpetuò est, vt masculi fœminis eiusdem gradus præferantur[o].

[o] *Brasl. l. 2. c. 30. nu. 3.*

[p] *Brasl. ibidem* [q] *Glanuil. l. 7. c. 3.*

§. 7. Si autem plures filios & nullam filiam, sed nepotes ex filiis; filii erunt hæredes propinqui, & nepotes erunt hæredes remoti[p]. Si plures filias, & nullum filium, omnes sunt hæredes propinquiores[q].

[r] *Brasl. l. 2. c. 30.*

[s] *Doct. & stud. l. 2. c. 7. v. tamen Glanuillam de nepote filij ante patrem mortui l. 7. c. 3. Fleta l. 6. c. 2. §. si Titius* [t] *v. Cocum l. 3. fo. 40. a. in casu Ratcliffe. Doct. & stud. l. 2. c. 7. Brasl. l. 2. c. 29. in prin. Litle. l. 2. c. 2. v. tamen Brit. c. 119. paulo ante finem.*

§. 8. Item dici poterunt remotiores respectu hæredum remotorum: sicut pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, & sic vlterius descendendo: vel si desint descendentes transvertendo in infinitum[r].

[u] *Brasl. l. 2. c. 31. nu. 1. Fleta l. 6. c. 2. in prin.* [x] *Doct. & stud. l. 2. c. 7. & c. 20. Stat. Merton c. 4. & 20. H. 3. v. Perkins tit. Grevnts 49. & 50.* [y] *Glanuil. l. 7. c. 3. Perkins Grevnts 48. in fin.*

§. 9. Antiqua regni nostri consuetudo est vt primogenitus filius patri solus in feudo succedat: si autem filii non sint, sed filiæ: tum omnes filiæ cohæredes erunt[s]. Quod idem verum est in neptibus & proneptibus, si nepotes aut pronepotes desint.

§. 10. Etiam hoc semper apud nos receptum fuit vt feudum nunquam ascendere, vel (si velis) descendere à filio ad patrem vel matrem nec aliquem alium in recta linea antecessorem possit[t]. Neque vllus in linea transversali vocatur ad successionem, quàm diu aliquis superstes erit in linea rectè descendenti[u].

§. 11. Proles ante matrimonium solemnizatum genita, iure regni notbus siue bastardus est, neque in hæreditatem succedit[x]. Neque bastardus hæredem habet nisi de corpore suo[y].

§. 12. Ca-

§. 12. Catalla neque personalia neque realia ad hæredem descendunt, sed ex cõsuetudine regni ad executores, aut ab intestato ad Ordinarium & per eum constitutos administratores deferuntur [z]. vel etiam si uemo administrare velit per ordinarium suo periculo sequestrari debent [a].

§. 13. Dominus capitalis loco hæredis habetur, quoties per defectũ vel felonią extinguitur sanguis sui tenentis [b]. Hoc tamen sine distinctione hodie non procedit, vt suo loco ostendetur [c].

De legitimis adgnatorum successione. Tit. 2.

IN linea transuersali hoc perpetuum est, vt hæredes sint ii, qui integrum sanguinem defuncti participant: Exempli gratiâ: Titius habens filium Sempronium & filiam Arethusam ex vna vxore & filium Mæuium ex alia, moritur: Sempronius ei succedit & sine liberis decedit: Arethusa soror & non Mæuius frater ad eius hæreditatem vocatur [f].

§. 1. Item Titius habens fratrem Sempronium & duos filios Seium nimirum ex vna & Mæuium ex altera vxore: Titio mortuo succedit Scius, & Scio sine liberis defuncto Sempronius patruus, quia integri est sanguinis non Mæuius frater [g]. Sed si Sempronius sine liberis quoque decedat, Mæuium successorem habet, quia vtroque latere illi coniungitur, tam ut nimium quam auiz

z *Doct. & stud. l. 2. c. 7. v. 22. 13. Ed. 1. c. 39. & 22. 32. Ed. 32. c. 11. & 22. 32. H. 8. c. 5. v. Et statum l. 2. f. 57. § Item si liber Dyer fo. 279. nu. 57.*

a *Dyer fo. 333. nu. 5. & fo. 356. nu. 8. & fo. 360. nu. 42. & fo. 271. nu. 26.*

b *Fleta l. 6. c. 2. § Damium. l. 4. titulo 18. de pub. iudi. §§ 8. & 12.*

c *Lile. l. 2. c. 8 Brit c. 119. nu. 7. Fleta l. 6. c. 2. § omnes autem & § Ius etiam & § quandoque.*

g *Littleton. sect. 1. idem v. Coke l. 3. cas. Rat. ville fo. 40. b. & 41. a. b. & fo. 42. a.*

h *Litle. ibidem paulo post.*

aviæ[h]. Atque ideo nisi Sempronius tam ex parte matris quàm patris Titio frater sit, contrarium videtur esse statuendum.

§. 2. Linea transuersalis duplex est: alteret descendens per fratrem ad eius liberos, altera ascendens per patrum & sic deinceps. Ex ascendenti autem nemo succedit nisi deficientibus iis, qui è descendenti sunt [i].

i *Bract. l. 2. c. 30. nu. 1. Brit. f. 119.*

§. 3. E linea transuersali descendenti succedit is qui proprior gradu est: & si hæc linea defecerit, is qui in ascendenti transuersali defuncto proximus est [k].

k *Bract. vbi supra Fleta. l. 6. c.*

§ *Illis autem*

§. 4. Si duo in eodem gradu sunt, & ambo masculi, præfertur natu maior: si alter masculus altera fœmina masculus fœminæ præfertur vt in linea recta [l].

l *Brit. d. f. 119. nu. 1. & 2. & 7.*

§. 5. Vbi hæreditas è parte matris prouenit, ibi filio sine liberis decedenti proximus consanguineus à parte matris hæres sit, non ex solo patre frater [m]. Sed si filius feudum pecuniis suis perquisierit & sine liberis moriatur, adgnatum proximum è parte patris successorem habet, non cognatum è parte materna, nisi ob defectum adgnationis paternæ [n]. Cognatus tamen è parte materna succedet potius quàm terræ domino feudi ob defectū hæredū contingent aut excident [o].

m *Brit. d. f. 119. nu. 7.*

n *Litle. l. 2. c. 1. Cocus l. 3. casu Ratcliff. fo. 39. b.*

o *Plowden. casu Cleere & Broke fo. 444. b & seqq.*

§. 6. Titius habet duos filios Sempronium & Mæuium: Sempronius viuo patre scloniam perpetrat, & morte punitur, deinceps Titius

Titius moritur. Quæritur an feudum de quo ſciſtus Titius obiit, domino feudi excidat, aut eſchaetæ nomine cedat, an potiùs ad Mæuium ſecundum eius filium deſcendat. Prudentes noſtri hic diſtinguendum cenſent, vtrùm Sempronius ſine liberis deceſſerit: ſic enim feudum Titij ad Mæuium deſcendit: aliter verò ad dominum feudi ſpectat q. Sed Sempronius in vita patris condemnatus, illi ſuperſtes eſt: hoc caſu licèt ſine liberis decedat, feudum domino feudi excidit, non ad Mæuium deſcendit r.

q *Dyer. fo. 48. nu. 15.*

r *Kitchin tit. eſcheate fo. 210. b.*

De Senatuſconſulto Tertulliano.

Tit. 3.

NOſtri in feudo rigorem duodecim tabularum imitantur, quod à filiis ad parentes aſcendere nullo modo patiuntur s. Ideoque ſi hoc durius videatur cuiquam, illi exoptandum eſt vt Tertullianus aliquis vel Claudius nobis excitetur, qui contrarium Senatui noſtro ſuadeat.

s *Bract. l. 2. c. 29. nu. 1.*

De Senatuſconſulto Orphitiano.

Tit. 4.

LIberi apud nos in hæreditatem maternam accedunt æquè atque paternam: eamq; eiſdem gradibus & regulis quibus paternam aſſequuntur t. Hic itaque Orphitio nobis opus non eſt.

t *Fleta l. 6. c. 5. §. plana.*

De successione Cognatorum.
Tit. 5.

ul. vlt §. 2. de gradibus affinitatis.

COgnatos Romani eos appellant specialiter, qui per fœminas nobis coniunguntur[u]. De horum successionibus nihil restat ijs dicendum, qui duos proximos titulos rectè obseruarunt[x]. Illic enim docuimus in successionibus locum non esse cognatis, nisi adgnatorum linea defecerit. Quod sic intelligendum est, vt adgnati remotissimi in linea rectè descendenti, non item in transuersali, proximis eiusdem cognatis præferantur. Nam filiæ meæ trinepos ante fratris filium, & etiam sororis trinepos ante patruelem meum mihi succedit[y].

x primum sc. & secundum huius libri.

y Bra. l. 2. c. 30. & 31. sparsim.

§. 1. Hoc breuiter hic etiam notandum censeo: deficientibus nimirùm in linea rectè descendenti & vtrâque transuersali successoribus, feudum ad escaetæ causam reduci, atque ad eius patronum reuerti[z].

z Glanuil. l. 7. c. 17. Bract. l. 2. c. 29. nu. 1. Litt. l. 1. c. 1. Fitzh. nat. br. Brief. d. eschet. f. 143. vide supra § fin. de hæredit. ab intestato.

De gradibus Cognatorum.
Tit. 6.

FActâ mentione de gradibus, bonum est videre de personis succedentium, & qui in successione aliis præferuntur, à primo gradu cuiusq; lineæ vsque ad vltimum[d].

d Bract. l. 2. c. 31. nu. 2.

§. 1. In linea rectè ascendenti sunt avus, proavus,

proavus, abavus, atavus, tritavus, & maiores nostri in infinitum[c].

c Brasl. ibidem Flet. l. 6. c. 2.

§. 2. In linea rectè descendenti primum gradum occupant pater & mater, qui faciunt stipitem communem: secundum filius & filia, tertium nepos & neptis, & sic deinceps in infinitum[f].

f Brachon. Fleta ibidem.

§. 3. In linea transversali ascendente secundum gradum faciunt frater vel soror patris aut matris: id est, patruus & matertera & eorum hæredes in infinitum[g].

g Bract. l. 2. c. 31. nu. 1. Flet. ubi supra.

§. 4. In linea transversali descendente sunt frater & soror & eorum hæredes in infinitum[h].

h Bract. & Flet. ibidem.

De servili Cognatione.

Titulus 7.

HIc apud veteres iuris civilis scriptores titulus superioris pars habetur[i]. Neque quidē ius nostrum de servorum manumissorum cognatione quicquam statuit quod ab ingenuorum propagine est diversum. Nam inter eos æquè atque ingenuos iustæ sunt nuptiæ[k].

i versimbe. habetur.

k Canico extra de coniug. servorum.

De successione libertorum.

Titulus 8.

AD libertorum sine liberis decedentium successionem patroni apud nos non admittuntur. Itaque si quis post manumissionem feudum

acquisiverit: & sine hæredibus decesserit: hoc quidem feudi eiusdem dominus iure escaetæ vendicabit, & non qui defunctum libertate donavit[l]. De catallis qnoque eorum intestato decedentium idem ius est istis cum ingenuis[m].

l Fitzh. nat. br. fo. 143. T. &c.

m quod quale sit v. supra de testam. ordinan. &c.

De assignatione libertorum.
Tit. 9.

LIberti apud nos nihil differunt ab ingenuis, nisi quòd servi aliquando fuerunt. Eorum itaque assignatio nullum in hoc regno vsum habet.

De bonorum possessionibus.
Tit. 10.

FEudi possessionem apud nos dat Rex eorum hæredibus qui ab eo feudum in capite quocunque servitio tenuerunt. Ille enim iure prærogativæ suæ terrarum huiusmodi primam sesinam habet[n]: & eas, nisi ab illius manibus, hæredes accipere non possunt. Qui ab aliis dominis per servitium militare tenent (nedum per socagium) ætatis maturitatem assecuti, suo iure possessionem suæ hæreditatis ingrediuntur, & impediti actionem habent contra dominos, modo valorem maritagii prius satisfecerint[o].

n Stat. ant. prærog. c. 3. & 13. Fitzh. nat. br. fo. 255. e. & 256. f. & seqq.

o Cocus vol. 4. casu Corbet.

§. 1. Bonorum verò quæ nos catalla dicimus, possessionem secundum tabulas dat, aut saltem antea captam confirmat, Iudex ecclesiasticus apud nos, qui loci est Ordinarius, executoribus nimirum defuncti: sin nullæ tabulæ extiterint,

De adquisitione per adrogationem. Tit. 11.

rint, administrationem viduæ defuncti vel proximis consanguineis concedit[p], suo tamen arbitrio vel inter ipsos, vel in pias causas distribuendorum[q].

p *tit. 31. Ed. 3. c. 11.*

q *Lynw. provin. c. Ita quorundam tit. de testamentis & ibi gloss.*

De adquisitione per adrogationem. Titulus 11.

NIhil impedit quo minus Angli & adrogare & adrogari possint. Sed hîc solus adrogantis & adrogati consensus inspicitur. Ius enim municipale de hac acquisitionis specie nihil statuit, nisi quatenus illud quod inter partes agitur, in alicuius contractus naturam incidit.

De eo cui libertatis causa bona addicuntur. Tit. 12.

SErvorum qui libertatem à dominis in testamento accipiunt, hoc interest tantùm, vt de testamento constare possit; vtrùm executor onus in se susceperit, eorum nihil interest. Nam priscam illam testamentorum solennitatem, quæ apud Romanos in vsu fuit, nobis semper displicuisse supra ostensum est[r].

r *tit. de testam. ordinand.*

De successionibus sublatis quæ fiebant per bonorum venditiones ex senatusconsulto Claudiano. Tit. 13.

HOc adquirendi genus nos non habemus, simile tamē aliquid. Decoctorū enim qui post

fortunas se abdunt, quo minus à creditoribus conuenirí possint, tam feuda quàm alia bona vbicunque reperiri possunt, ad creditorum suorum satisfactionem distrahi possunt per viros honorificos, quos constitutiones ad hoc editæ nominant [s]. Reliquarum autem omnium illa recentissima augusti Iacobi nostri sanctio eorum technis solertissimè prospexit [t].

[s] *an. 34. H. 8. c. 4 & an. 13. Eliz. ab. c. 7.*
[t] *an. pri. Iacob. ses. 1. c. 15.*

De Obligationibus.
Tit. 14.

DIctum est supra de personis & rebus: deinceps dicendum est de Actionibus [u]. Actio autem ex obligationibus præcedentibus, tanquam à matre filia, oritur [x]. Obligatio vero est juris vinculum, quo necessitate astringimur ad aliquid dandum vel faciendum [y].

[u] *Bract. l. 3. tract. 1. c. 1.*
[x] *Bract. ibidem nu. 2.*
[y] *Bract. ibidem c. 2. nu. 1. Brit. c. 28. Fleta l. 2. c. 56. in pri. x. v. est symbolaiogr. l. 1. sect 156. & multis seqq.*

§. 1. Omnium obligationum ciuilium summa diuisio in duo genera deduci potest. Namque iure communi constituitur, aut statuto. Exemplum illius fuerit vulgaris illa, quam pœnalem obligationem dicimus, & cæteræ huiusmodi [z]: huius vero scriptum de statuto mercatorio, & quæcunque è statuto regni aliquo profluit [a].

[a] *v. statutum de Alton Burnet an. 1. Ed. 1. statut. 1. & an. 28. Ed. 3. c. 4. & nouum librum intratio. Action sur le statut. per totum. Flet. l. 2. c. 64. per totum.*

§. 2. Obligatio ex aliqua causa præcedenti originem ducit siue ex contractu vel quasi, siue ex maleficio vel quasi [c]: Obligatio ex contractu quatuor habet species. Nam contrahitur, re, verbis, scripto, consensu.

[c] *Bract. l. 3. tract. 1. c. 1. nu. 2. Brit. c. 28. Flet. l. 2. c. 36. §. 1.*

Quibus

Quibus modis re contrahitur obligatio. Tit 15.

RE contrahitur obligatio, veluti mutui datione: quæ consistit in rebus quæ pondere, numero, mensurâ sunt. Pondere, sicut in rebus quæ ponderantur, vt ære, argento, auro: numero, sicut pecunia numerata: mensurâ, sicut in vino, oleo, frumento: Quæ res autem in appendendo, numerando, metiendo in hoc dantur, vt statim fiant accipientium, eæ mutui contractum constituunt: quia mutuum propriè dicitur id, quod ex meo fit tuum, & quando non eædem res, sed aliæ eiusdem naturæ redduntur creditori[d].

d Glossil. l. 10. c. 3. Bract. l. 3. tract. 2. c. 2. v. nouum lib. iustratio. Dett in Apprompt. 2. 2. 3. Fleta. l. 2. c. 36. § Re autem. e Institut. hoc tit. § 2.

§. 1. Si quis pecunias alicui per errorem soluerit cui non debentur, eas actione in factum, quam nostri (super casu) dicunt, apud nos condicet vel recuperabit. Qui autem non debitum cepit, re obligatur[e].

§. 2. Is autem cui res aliqua vtenda datur, re obligatur quæ commodata est: Sed magna differentia est inter mutuum & commodatum: quia is qui rem commodatam accepit, ad ipsam restituendam tenetur vel eius precium, si forte incendio, ruinâ, naufragio, aut latronum vel hostium incursu consumpta fuerit vel deperdita, subtracta vel ablata. Et qui rem vtendam accepit, non sufficit ad eius custodiam vt talem

diligentiam adhibeat, qualem suis rebus propriis adhibere solet, si alius eam diligentius custodire potuisset. Ad vim autem maiorem vel casus fortuitos, non tenetur quis, nisi culpa sua interuenerit: vt si rem domi sibi commodatam secum detulerit peregre profectus, & illam incursu hostium vel prædonum, vel naufragio amiserit: non est dubium quin ad rei restitutionem teneatur [f].

§. 3. Commodata autem res ad commodum data est, & propriè dicitur commodata, cùm nullâ mercede acceptâ, res vtenda datur. Gratuitum enim debet esse commodatum: & si merces interuenerit, potius dici debet locatio quàm commodatum [g].

§. 4. Is quoque apud quem res deponitur, re obligatur, & ad illam restituendam tenetur: & etiam ad id, si quid in re depositâ dolo commiserit. Culpæ autem nomine non tenetur, desidiæ sc: vel negligentiæ: quia qui negligenti amico rem custodiendam tradit, sibi ipsi & propriæ fatuitati, hoc imputare debet [h]. Quod tamen ius hodie immutatum videtur, nisi depositarius expressè polliceatur eam tantùm curam quâ res suas custodire solet [i].

§. 5. Creditor qui pignus accepit, re quoq; obligatur, & ad illam restituendam tenetur. Et cùm huiusmodi res in pignus data sit vtriusque gratiâ, sc. debitoris, quo magis ei pecunia tradatur,

f Bract. l. 3. tract 1. c. 2. nu. 1. Brit. c. 28. Glanuil l. 10. c. 3. Fitzh. nat. br. fo. 121. B. Doct. & stud. l. 2. c. 38. Fleta. l. 2. c. 56. § Re autem

g Bract. vbi supra Glanuil. l. 10. c. 13. Fleta l. 2. c. 56. § Commodata.

h Bract. vbi supra. v. nouos term. iur. verb. Garnishment, Doct. & stud. l. 2. c. 24. & c. 38. v. nouel. intratio. Action sur le cas. in Garder & hostiler, & Gager deliuerance v. veterem nat. br. de catallis reddend. fo. 63. & chartis redded f. 86. v. Fulb. paral. c. Bayle ment fo. 55. a. b. & 57. a. Fleta. l. 2. c. 56. § Is apud quem.

i Cocus l. 4. casu Southcot.

tur, & creditoris, quo magis ei in tuto sit creditum: sufficit ad illius rei custodiam diligentiam exactam adhibere: quam si præstiterit, & rem ante pecuniam ei per debitorē oblatam casu amiserit, securus esse poterit, nec impeditur creditū petere [k]. Diligentiam autem exactam nostri intelligunt eam, quam quis rerum suarum custodiæ adhibet [l].

k *Bract. ubi supra v. Glanvil. l.10.c.3.& 6. 7.8.9.10. 11.12. 13.& Fitzh. mat.br.fo.86.c. & nou.lib.in tratio. Action sur le caſe de Gage.1.& nou. term.iur.verbo mortgage. Flet.l.2.c.56.§ Creditor.*

l *Iocus l.4. ca. ſu Southcot. fo.84.b.*

De verborum obligationibus.
Tit. 16.

VErbis contrahitur obligatio per stipulationem. Est enim stipulatio quædam verborum conceptio, quæ consistit ex interrogatione & responsione: vt si dicatur: Promittis? Promitto: Dabis? Dabo: facies? faciam: fideiubes? fideiubeo [d].

d *Bract. ubi supra nu.2. Brit. c.28. Flet.l.2.c. 56.§.verbis.*

§. 1. Omnis stipulatio aut fit purè, aut in diem, aut sub conditione, purè, vt si dicatur: Tantam pecuniam dare spondes? sine aliqua adiectione diei vel conditionis: quo casu pecunia illa statim peti poterit. Sed si dies adijciatur, quo solui debeat, statim debetur, sed peti non potest ante diem, nec etiam eo die, quia totus dies relinquitur arbitrio soluentis [e], nec verò certum erit eo die solutum non esse, priusquam dies præterierit. Nec eodem modo rectè petet quis, si quis hoc anno vel mense dare spopondit, nisi omnibus partibus præteritis anni vel mēsis [f].

e *Bract.d.l.3. tract.1. c.2. nu. 2. Brit.d.c.28. Flet.l.2.c.56.§ verbis.vt.Ioannes l.2. casu Cromwel fo.79.a.b.*

f *Bract.l.3. tract.1. c.2. nu. 2. & Brit.c.28.*

§. 2. Fit aliquando, sub conditione stipulatio: vt si dicatur: si Titius cōsul factus fuerit, tantam pecuniam

pecuniam dare spondes? Et notandum quod in conditionali stipulatione tantùm spes concipitur: & conditiones quæ ad præteritum vel præsens tempus referuntur, aut statim infirmãt obligationem aut omnino non differunt, vt si dicatur: Si talis aliquando vixit, aut hoc tempore viuit, dare spondes? Nam si neque vixit, neque nunc viuit, stipulatio nihil valet. Quia ea quæ per rerum naturam statim certa sunt, non vitiant obligationem, quamuis apud nos incerta sint[h].

§. 3. Facta autem in stipulationem deducuntur: vt si facta fuerit stipulatio aliquid fieri vel non fieri: quo casu, optimum erit pœnam adijcere, ne quantitas stipulationis sit in incerto: vel necesse sit actori probare quid eius interfuit. Et tali modo adijciatur pœna: Si hoc factum non fuit vel non erit, tunc nomine pœnæ tantum dare spondes[i]?

§. 4. Notandum autem est hanc verborum obligationem à nostris, qui rerum definitiones non tam accuratè persequuntur, quàm illud quod factum est[k] perpendunt, simplicem contractum appellari[l], neque spondentem teneri, nisi συνάλλαγμα aliquod, aut (vt illi loquuntur) consideratio, vel quid pro quo, intercesserit[m], vtpote si sponsio in causa sit, cur stipulator omnia aliquod in se susceperit, quod aliter susceputus non erat[n].

§. 5. Stipulationis perpetua est causa iure ciuili[o]: sed iure nostro contractus vel scripti conceptus

h *Bract. ibidem nu. 3. v. Brit. c. 28. Doct. & stud. l. 2. c. 35. Fleta. l. 2. c. 16. § sit aliquando.*
i *Bract. d. l. 3. tract. 2. c. 2. nu. 4. Flet. vbi supra § Fact. 1.*
k *Doct. & stud. l. 2. c. 24.*
l *Fitz. nat. br. f. 119. G. v. vocesii Symbol. l. 1. c. contracts sect. 30. Dyer fo. 90. nu. 8. & fo. 336. nu. 34.*
m *Fitzh. eodē fo. 116. K. & 122. H. & v. Brocum contract. 5. & Dyer fo. 272. nu. 31. 32. & fo. 296 nu. 22.*
n *Doct. & stu. l. 2. c. 20. & 24. v. Fall. parl. 1. contracts fo. 6. 2. sed vid. Plowd. casu Sherington fo. 308. a. & seqq.*
o *Institutio. de inutilibus stipul. §. 24.*

conceptus non tenet hæredes, executores, aut successores [p], nisi specialiter nominentur, aut Rex sit creditor [q], neque illis circa immobilia prodest [r]. Ex contractu itaque verbali multò minus hæredibus executoribusue, vel etiam in illos actio competere videtur.

[p] *v. Dyer fo. 23. nu. 142.*
[q] *v. Fitzh. nat. br. fo. Flet. l. 2. c. 8. §* & *sicundum Brocas Garanty 89. Fulb. paral. de uises fo. 44. a. v. Cocum l. 2. casu Cromwel. fo. 79. a. b. v. tamen Plowden casu Wroth fo. 457 a. & Dyer, fo. 14. nu. 69. & 42. nu. 32.*
[r] *Plowd. ibid. Brocus Lay gager per totum.*

§. 6. Solâ stipulatione non sæpe contrahitur apud Anglos, præsertim in rebus magni momenti: quia hic contractus legis vadiatione plerumque irritus fit [s].

[s] *Fitzh. nat. br. fo. 120. d. 3. Glanvil. l. 10. c. 3.*

De duobus reis stipulandi & promittendi. Tit. 17.

DVo rei stipulandi nostro quoque iure esse possunt [t]: & hoc casu alter eorum debitum relaxat, & qui superuiuit integrum non prius solutum rectè vendicat [u]. Sed frequentiores sunt duo vel plures rei promittendi: quia vix hodie reperitur, qui cuiquam soli maiorem pecuniæ summam credere vellit.

[t] *Brocus Lay gager per totum.*
[u] *Fitzh. nat. br. fo. 120. d. 3. Glanvil. l. 10. c. 3.*

De stipulatione seruorum. Tit. 18.

SErui apud nos quoque ex persona dominorum stipulari possunt, quibus tam secundum quàm alia acquirunt [d].

[d] *Inst. & sed. l. 3. t. 8.*

De diuisione stipulationum. Tit. 19.

Stipulatio aut iudicialis esse potest aut conuentionalis.

uentionalis. Iudicialis est, quæ iussu Iudicis fit: conuentionalis quæ ex conuentione vtriusque partis concipitur, nec iussu Iudicis [c].

c Bras. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 6. Fitzh. nat. br. fo. 123. C. & 135. D.

De inutilibus stipulationibus.

Tit. 20.

SI quis rem dari stipulatus sit quæ in rerum natura non est nec esse potest, inutiliter stipulatur [f].

f Bras. l. 3. tract. 1. c. 2. n. 5. De his quæ hoc fit. cõtinentur. v. Fletam l. 2. c. 60. § oportet igitur & seqq.

§. 1. Idem iuris est, si rem stipuletur quis, quæ in alicuius bonis non est, veluti rem sacram vel publicam [g].

g Bras. ibidem

§. 2. Qui etiam alium daturum aut facturum promiserit, quàm eum qui in potestate sua extiterit non obligabitur [h].

h Bras. ibidem Dost. & stu. l. 2. c. 20. & 21. v. Perkinum Conditions. 759.

§. 3. Si quis alij quàm ei cuius iuri subiectus est, stipuletur, nihil agit [i].

i Bras. ibidem Brit. c. 28. Flet. l. 2. c. 56. § Item si quis.

§. 4. Qui ad ea quæ interrogatus fuit, non respondet nec secundum quod interrogatus est, (vt si quis decem aureos dari stipuletur, & alius quinque promittat: vel si vnus purè, & alius sub conditione) stipulatio non valebit [k].

k Bras. ibidem nu. 4. Flet. l. 2. c. 56. § Item si de vna re. & § Item si quis.

§. 5. Ab ijs quoque inutiliter stipulamur, qui potestati nostræ subiecti sunt, eisque inutiliter promittimus [l].

l Bras. ibidem.

§. 6. Mutus nec stipulari potest nec promitte-

mittere, cùm loqui non poſſit, nec verba ſtipulationi congruentia proferre. Quod quidem in ſurdo receptum eſt: quia is qui ſtipulatur, verba promittentis, & is qui promittit verba ſtipulantis audire debet. Niſi ſit qui dicat, quòd facere hoc poſſint per nutus vel per ſcripturam. Nec dicitur hoc de eo qui tardius audit, ſed de eo qui non omnino exaudit[m].

§. 7. Furioſus ſtipulari non poteſt, nec aliquod negotium gerere: quia non intelligit quid agit[n].

§. 8. Qui etiam à Monacho[o], vel fœmina quæ marito cooperta eſt, vel ſervo[q] ex perſona ſua aliquid ſtipulatur, nihil agere videtur, vt & ab eo qui felloniæ condemnatur quatenus in Regis vel domini feudi præiudicium hoc fiat[r].

§. 9. Pacta etiam quæ vi metuve quis cuiquam excuſſerit, exceptione enervantur. Vtpote ſi quis duritie carceris preſſus aliquid dicto vel ſcripto promiſerit aut conceſſerit[t]. Quod tamen ſic intelligendum eſt, ſi pactum rem ipſam, cuius causâ paciſcens in carcerem eſt coniectus attingat[t]. Si etiam mortem, carcerem vel plagas quis mihi minitetur, niſi quid illi donavero vendidero ve, niſi metus minor ſit, quàm qui in conſtantem virum cadere ſolet, donum infirmum reddit[u].

m *Bract. l.3. tract. 1.c.2. nu. 5 Brit.c.28. Flet.l.2.c.56.§ mutus.*
n *Bract.Libidem Brit.d. c.28. v. Perkinus Gravvents 3.4. 5.v.tamen Cocus l.4.caſu Bevverley fo.123.b.*
o *Bract.& Brit. vbi ſupra Fulb. paral. fo. 1.b.& fo.2.a. Perkinus Gravvents 3.4 5.*
p *Bract. & Brit. vbi ſupra Fulb. paral. fo. 4.b. Perkinus Gravvents 6.& ſeqq.& Conditions 722. 738.*
q *Brocus contracts 40.*
r *Perkinus Gravvents 26. 27.28. 29. v.ſupra de donatiõ. §.7*
ſ *Brit.c.28. Perkinus Gravvents 26.*

17. *Fulb. paral.c. Bargaines fo.15.* t *Perkinus eodem 18.* u *Flete. l.3. c.7. in prin. Plovv. caſu Remiger fo.19.a. Fulb.paral.c. Bargaines f.15.*

§. 10. Eo-

§. 10. Eodem modo nec infans, vel qui infanti proximus est, & qui multum à furioso non differt: nisi hoc fiat ad commodum suum, & cum tutoris authoritate[x]. Fit tamen aliquando vt minor teneatur[y].

[x] Bract. l. 3. tract. 2. c. 2. nu. 5. Brit. c. 28.
[y] v. Plowd. casu Stowel fo. 364. b.

§. 11. Item non valebit stipulatio si impossibilis adiecta fuerit eôdtio, cui natura in impedimento fuerit quòd exiſtat. veluti si dicat stipulator: Si cœlũ digito tetigero, dare spondes[z]? Si autem sic: Si cœlum digito nó tetigero: tunc valet: quia purè facta est, & statim peti poterit[a].

[z] Bract. & Brit. ibidem Fleta, l. 2. c. 56. § Loca. v. Dyer. fo. 369. b. nu. 1.
[a] Bract. ibi & Fleta, l. 2. c. 56. § Item non valebit.

§. 12. Inutilis etiam videtur stipulatio, si quis ita stipulatus fuerit: Si navis cras venerit ex Asia, hodie dare spondes? quia præpostèrè concepta est. Tamen licèt præpostera fuerit, non erit reiicienda[c].

[c] Bract. ibidem Fleta, l. 2. c. 56. § Item erit inutilis.

§. 13. Quòd autem per scripturam fieri possit stipulatio & obligatio videtur: quia si scriptum fuerit in instrumento aliquem promisisse: perinde habetur, ac si interrogatione præcedente responsum sit[d].

[d] Bract. ibidem nu. 8. Fleta, l. 2. c. 56. § Inuenta

§. 14. Si cum res plures in stipulationem deducantur, promissor simpliciter respondeat: Sic dare spondeo: propter omnes tenetur. Et si vnam rem tantùm ex pluribus sectaturum promiserit vel quasdam: obligatio in iis contrahitur pro quibus respondet[e].

[e] Bract. ibidem nu. 5. Fleta, l. 2. c. 56. § si cum plures.

§. 15. Inventæ autem sunt huiusmodi stipulationes & obligationes ad hoc, vt vnusquisq; habeat

habeat & ſibi acquirat quod ſuâ intereſt, ſi contra ea agatur, quæ in ſtipulationem deducuntur. Et ſi res in ſtipulationē deducta alii detur, nihilominùs intererit ſtipulatoris. Quia ille qui promiſit, tenebitur ad intereſſe: vel ad pœnam, ſi pœna fuerit in ſtipulationem deducta [h].

h *Bract. ibidem nu. 9. Doct. & ſtud. l. 2. c. 20. & 21.*

§. 16. Si quis alii ſtipuletur, cùm ipſius interſit, placuit ſtipulationem valere, vt ſi tutor pupillo [i].

i *Bract.*

§. 17. Nemo rem ſuam futuram in eum caſum quo ſua ſit, vtilitèr ſtipulatur. Nam quod ſemel eſt meum ex vna cauſa & ab vno, durante poſſeſſione meâ, non poterit illud iterum eſſe meum ex eadem cauſa & ab alio [k].

k *Bract.*

§. 18. Item ſi de vna re ſenſerit ſtipulator, & de alia promiſſor: non magis valet, quàm ſi ad interrogatum reſponſum non fuiſſet [l].

l *Bract. ibidem nu. 4. Flet. l. 2. c. 56. § Item ſi de vna re.*

§. 19. Neque valet, ſi quis ſtipuletur te homicidium perpetraturum, vel furtum, vel huiuſmodi. Non enim ex hac obligaris [m].

m *Bract. ibidē nu. 4. Brit. c. 28. Perkium Conditions 723. & c. Flet. l. 2. c. 56. § Item non valet.*

§. 20. Promiſſio item inutilis eſt carceris cuſtodi facta, incarceratum aliquem, qui in executione iacet, non aufugiturum, aut carcerem non effracturum. Nam noſtri hanc iuri publico aduerſam putant, quod homines ob æs alienum carceri mandatos durius cuſtodiri vult, vt tanto libentiùs & maturiùs creditoribus ſatisfacere nitantur [n]. Quod etiam verum videtur in omnibus caſibus, vbi quis ob cauſam non balliabilem car-

n *Bract. Condition. 45. 85. v. Cromptoni Iuriſd. fo. 102. a. court del marſhalſea v. Dyer. fo. 218. nu. 1. & fo. 34. nu. 33.*

ceri

ceri committitur [o].

§. 21. Cùm quis ſub aliqua conditione ſtipulatus fuerit, & ante conditionem impletam deceſſerit: poſteà exiſtente conditione, neque hæredi, nec in hæredem actio noſtro iure dari videtur [p].

§. 22. Si dies ſtipulationi adijciatur, qui nunquam futurus eſt, vt craſtinus iudicij generalis, præſenti die debetur [q]. Si quis hominem vel fundum ſtipulatus fuerit, vtilis eſt ſtipulatio. Sed res ſic in ſtipulationem deducta rectè non petitur, antequàm tantum ſpatiũ præterierit, quanto commodè tradi poſſit.

§. 23. Non videtur quis rectè ſtipulari à corpore politico: quia illi ad nihil niſi ſub ſigillo ſuo communi ſe obligant [r]. Si quis tamen aliquid emerit quod in talis corporis vſum conuertitur, ipſum corpus teneri conſtat [s].

o *v. Plowed. caſu Dyne ſparſim per totum, præſertim fo. 63. 1. & ſeqq. ſc. 64. b. 67. 1. b.*

p *v. Locum li. 2. caſu, Cromwel fo. 78. in fine. & fo. 79. a. b. v. ſupra eodem lit. 16. §. 5.*

q *Brocus obligations 58.*

r *Brall. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 2. & Brit. c. 28. Cocus. l. 3. caſu Butler. fo. 28. b. & 33. b. & 34. a. Perkinus Conditions. 804. Fulb. paral. c. Bargaines fo. 14. A. § Brocus. Corporation 53.*

De fideiuſſoribus.

Tit. 21.

QVem ius ciuile fideiuſſorem, eum ius noſtrum plegium vocat. Cùm ergò quis creditur alicui, ſolet id plerumque credi ſub plegiorum datione. Quo caſu ſi principalis debitor ita inde defecerit, vt non habeat vnde ſoluere poſſit: tunc demum recurrendum erit ad plegios [t], & non anteà [u].

s *Glanvil. l. 10. c. 3.*

t *Brit. c. 28. Flet. l. 2. c. 62. § Rex vicecomiti ſalutem. Fitzh. nat. br. 137. F.*

u

§. 1.

§. 1. Tenentur autem plegij, si plures fuerint, singuli in totum nisi aliter convenerit, quando se plegios inde fecerint, & ad id satisfaciendum simul sunt distringendi. Ita vt si plures dati fuerint plegij, & aliqui vel aliquis eorum non habeant vnde reddere possint: ipsum onus acquietantiæ ad cæteros vel in totum spectat, vel in quantum illi defecerint[x].

[x] *Glanvil l.10. c.5. Fitzh. nat. br. fo. 122. K.*

§. 2. Verùm si debitore aliquo plegiando plegij pro certis partibus dati fuerint, quicquid de quibusdam eorum plegiorum contigerit, reliqui non nisi pro partibus suis inde respondere cogentur[y].

[y] *Glanvil, vbi supra.*

§. 3. Plegij autem si ob defectum principalis conveniantur, & pecuniam promissam solvere cogantur, actionem suam contra eum habent[z].

[z] *Novus liber intrationum Pledges. 2. Fitz. nat. br. fo. 137. C. & 146. B. Flet. l. 2. c. 63. § & si forte.*

De literarum obligationibus. Titulus 22.

PEr scripturam quoque obligatur quis: vt si quis scripserit alicui se debere, siue pecunia numerata sit siue non, ex scriptura obligatur: nec exceptionem non numeratæ pecuniæ contra scripturam habebit: quia scripsit se debere[d].

[d] *Glanvil. l.10. c.12. Bract. l. 3. tract. 2. c. 2. nu. 9. Britt. cap. 28. Fle. l. 2. c. 56. §. Inuenta.*

§. 1. Literarum obligationes celsioris apud nos videntur esse naturæ, & magis ligare quàm stipulationes. Nam si scriptura intercesserit, consideracionem vel συνάλλαγμα exprimi non est necesse[e]. Si verbalis contractus de re aliqua fiat, &

[e] *Plowd. ca. su Sherington fo. 308.*

deinceps obligatio in ſcriptis inde contexatur: contractus ille prior penitus extinguitur, nec actionem aliquam dat: ſed ſolum cheirographum vires habet[f]. Quod tamen in debito inſinuato vel recordato, aut etiam aliâ obligatione priori in ſcriptis conceptâ, aliter ſe habet[g]. Literarum etiam obligatio verbali aliquo pacto de non petendo minimè tollitur[h].

[f] *Fitzh. nat. br. fo. 121. m. Brocus obligations 21.*

[g] *Brocus ibidē nu. 23. v. Fulb. paral. Browning. fo. 52. a. Dyer. fo. 21. nu. 131.*

[h] *Dyer. fo. 51. nu. 12.*

§. 2. Harum quoque duæ ſunt ſpecies, ſicut & ſtipulationum, vna nimirum ſimplex dicitur, quâ debitor ſolum debitum agnoſcit & ſe perſoluturum ſpondet: altera conditionalis, qua maiorem ſummam (vtpote duplum) præ ſe ferens conditionemq; habet annexam, quæ à pœna liberat, modo principale debitum die aſſignato perſolvatur.

§. 3. Etiam hæc in conventionalem & iudicialem rectè dividitur. Conventionalis eſt illa quæ ex conſenſu partium coram privatis hominibus ſcribitur, conſignatur & traditur. Iudicialis quæ coram Iudice aliquo, ſeu ſaltem Iudicis vices ſupplente initur. Cuiuſmodi ſunt Recognitiones, Scripta de ſtatuto mercatorio, & de ſtatuto Stapuli[i].

[i] *v. nouum librum intrationū: Action ſur le ſtatut.*

§. 4. Recognitio definitur eſſe literarum obligatio inſinuata ſiue de recordo, teſtimonium perhibens debitorem ſiue recognitorem, creditori ſiue recognizato debere talē pecuniæ ſummam, & agnoſcitur in curia aliqua de Recordo, aut coram aliquo Iudice vel publica perſona ad

cam

eum accipiendam habente potestatem. Hi autem sunt magistri Cancellariæ, Iusticiarii alterutrius banci, Barones scaccarij, Iusticiarij pacis, &c. Recognitiones quoque illæ propriè dicuntur, quæ non sigillo Recognitoris communiuntur, sed in Archivis Curiæ describuntur & irrotulantur. Harum vis talis est, vt ob debitum non solutum executioni mandatæ, creditorem in omnium debitoris catallorum, (exceptis iumentis & aliis instrumentis ad agriculturam necessariis) & in mediæ terrarum partis, possessionem immittant, donec sibi de debito satisfiat[k].

[k] *Westlak, Symbolaiogr. parte 1. lib. sect. 149. 150. an. 23. H. 8. c. 6. & an. 27. c. 10. sect. c. 9. v. Cæcum l. 3. suam relat. Cisu Harberi fo. 11. & 12. & seqq.*

§. 5. Scriptum de statuto mercatorio est literarum obligatio sigillata & insinuata siue de Recordo (vt loquimur) testans debitorem debere creditori certam pecuniæ summam. Hæc agnoscitur coram talibus personis quales à statutis hanc authoritatem sibi delegatam habent: vt sunt clerici, qui à munere suo clerici statutorum mercatorum appellantur, & Maior, vel principalis Gardianus ciuitatis Londinensis, aut ducis eiusdem mercatores ad hoc specialiter assignati aut saltem Maior, principalis Gardianus, vel alij viri idonei aliarum siue ciuitatum, siue burgorum hanc potestatem habentium. Sigillantur autem tam sigillo debitoris, quàm Regis. Rex enim sigillum ad hoc negotium habet speciale in duas partes inæquales diuisum, quarum altera quæ minor est, clerici statutorum, altera Prætoris vel principalis Gardiani fidei & custodiæ com-

committitur. Huius obligationis executioni subiicitur corpus debitoris, si laicus sit & apprehendi possit: sin minus, aut captus non possit intra tempus trimestre creditori satisfacere, tam bona quàm terræ eius eidem submittuntur[l]. Debitori tamen incarcerato creditor panem & aquam suppeditat[m].

l *vvest. ibidem sect.151. Statut. an.13. Ed.1. stat. 3. & an.5. H.4. c.12.*

m *Fitzh. nat. br. fo. 116.o & 133.c. & dicto an.13. Ed.1. stat.3. Brocus statut.15.*

§. 6. Scriptum de statuto Stapuli duplex est: alterum sic propriè dictum, alterum impropriè. Quod propriè sic dicitur, definitur esse obligatio insinuata siue de Recordo, quæ coram Maiore stapuli in præsentia alterius duorum Cunstabulariorum recognita & per eum sigillata. Vi autem huius obligationis, si debitor in solutione defecerit, creditor, authoritate prætoris, corpus, terras, & bona eius sibi vsque ad satisfactionem arripit & detinet, modo infra limites Stapuli ipse reperiatur, vel bona eius prehendi possint. Sin verò neque corpus neque bona sufficientia illic reperiantur, Cancellarius Angliæ huius rei sub prætoris sigillo certior factus, vltri decernit, tam corpus quàm bona eius vbicunque capi & terras extendi, donec creditori satisfactum fuerit[n].

n *vvestus eodem sect.153. Statut. an.27. Ed.3. stat.2. c.9.*

§. 7. Scriptum de statuto Stapuli impropriè dictum, est obligatio coram altero capitalium Iusticiariorum, aut in eorum absentia, coram Maiore stapuli Westmonasterienſis, & civitatis Londinensis Recordatore agnita. Easdem in executione cum illo alio vires habet. Hoc autem ideo

ideo videtur improprie dictum, quia non tantum inter mercatores, ſicut prius illud, locum habet, ſed eorum exemplo ad omnes Regis ſubditos vſu ſuo extenditur[o].

o *vſuſtus eodè ſcil* 155. *ſlat. an.* 23. *li* 8. *c.* 6.

§. 8. Inter prudentes noſtros aliquando dubitatum fuiſſe videtur, num teſſera illa lignea, quam Tallium dicimus, literis obligatoriis inſcripta & ſigillo debitoris inſignita, obligatio ſcripta dicenda eſſet: ſed quia literæ ligno inſcriptæ facile ablui & mutari poſſint, tam apertum ad fraudem aditum patefaciendum non duxerunt[p].

p *Brocus obligationis* 80. *Fitz. nat. br. fo.* 122. *l.*

§. 9. Obligationes illæ conuentionales in prima perſona concipiendæ ſunt. Nam in tertia perſona conceptæ nullius ſunt roboris. Quamvis aliqui hoc ſcitum cheirographis apud exteras nationes confectis aſtringi velint[q].

q *an.* 38. *Ed.* 3. *c.* 4. *ſ. d v. Brocum Obligationis* 51. 65.

§. 10. In iſtis obligationibus literatoriis, ſicut & in aliis ſcriptis (quæ noſtri facta dicunt) quædam ſunt de earum eſſentia, ideoque tam neceſſaria reputantur, vt ſine principalis obligationis interitu abeſſe nequeant: quædam verò, quæ minus requiruntur, quia ad earum firmitatem minus faciunt. Prioris generis ſunt, ſcriptio in charta vel pergameno, ſigillatio, & traditio. Alterius verò indictio ſeu datus eſt, cuius omiſſio vires obligationis non enervat[r].

r *v. Cocum l.* 2. *caſu Godard. fo.* 5. *a v. Dyer. fo.* 192. *nu.* 26.

De obligationibus ex Consensu. Tit. 23.

CONtrahitur obligatio non solùm scripto & verbis, sed & consensu, sicut in contractibus bonæ fidei: emptionibus nimirum venditionibus, locationibus conductionibus, societatibus & mandatis. Et ideo dicuntur huiusmodi obligationes contractæ ex consensu, quia nec scriptura nec præsentia semper est necessaria [f].

[f] *Glaubl. l.19. c.14. Bract. l.3. tract. 1. c.3. nu. 9.*

§. 1. Non est hic prætermittendum, veteres nostros Iurisconsultos, obligationes istas, quæ re, verbis, scriptis vel consensu contrahuntur, non tam contractus quàm contractuum apparatus seu vestimenta dicere: quibus etiam addunt traditionem & iunctu[r]am [g]; id est pactorum cumulationem, aut pacti ad pactum adiectionem [h]. Contractus enim sine consensu esse non potest. Quapropter reliquas formas huius potiùs ornatus fortè dixerint, quia consensus omnibus eis ineſt, qui contractui esse dat, & aliquid vltrà quo consensus declaratur & probatur.

[g] *Bract. l.3. tract. 1. c. 2. nu. 1. Brit. c.28.*
[h] *Fleta. l.2. c. 63.*

§. 2. De traditione satis supra videtur esse dictum [x]. Iunctura de qua loquuntur, est, qui plura pacta de eadem re in stipulationem deducuntur. Plura enim pacta æquè atque plures res in stipulationem deduci possunt [y].

[x] *Vt. de rerum diuisione.*
[y] *Bract. l.3. tract. 1. c. 2. nu. 1. Brit. d. c.28.*

De

De Emptione & Venditione. Tit. 24.

EMptio & venditio contrahitur, cùm de precio conuenerit inter contrahentes: dum tamen à venditore arrarum nomine aliquid receptum fuerit. Quia quod arrarum nomine datum est, argumentum est emptionis & venditionis contractæ, nisi tamen dies detur solutioni, quo casu arræ non requiruntur [z]. Sed si scriptura interuenire debeat non erit perfecta emptio & venditio, nisi cùm fuerit partibus tradita & absoluta. Et cùm arræ non interuenerint vel scriptura, nec tradito fuerit subsecuta, locus erit pœnitentiæ, & impune possunt partes contrahentes à contractu recedere [d]. Si tamen arrarum nomine aliquid datum fuerit ante traditionem, & emptorem emptionis pœnituerit, vt à contractu resilire voluerit, perdat quod dedit. Si autem venditorem, quod arrarum nomine recepit emptori restituat duplicatum [e]. Sed si precium solutum fuerit, vel eius pars & traditio subsecuta: perfecta erit emptio & venditio, nec poterit postea aliquis contrahentium à contractu resilire prætextu precii non soluti vel in parte vel in toto: Sed agere poterit venditor ad recuperandum id quod de precio defuerit per actionem competentem, sed non ad ipsam rehabendam [f].

z *Brocus Contract. 19. & Action sur le cas. 60.*

d *Glanuil. l. 10. c. 14. Bract. l. 3. c. 27. nu. 1. Flet. l. 2. c. 58. § emptio & seqq.*

e *Glanuil. ibid. & Bract. ibidē nu. 2.*

f *Idem ibidem.*

§. 1. Sed oportet vt certa sit res quæ venditur,

tur, aut saltem ad certitudinem reduci possit, & certum constituatur precium. Nulla enim emptio esse potest, sine certo precio, nec etiam aliqua res incerta peti poterit. Si autem inter contrahentes ita convenerit vt res empta sit tanti quanti talis æstimaverit: nisi ille talis precium definiverit, vel si ille definire noluerit vel non possit, nulla erit emptio vel venditio, quasi nullo precio constituto[g].

[g] *Bracl. ibidem nu. 1. Fleta, l. 2. c. 58. in prin. Dycr. fo. 91. nu. 11.*

§. 2. Precium rei emptæ in numerata pecunia etiam nostro iure consistere debere videtur, vt emptio & venditio fiat: aliter enim permutationis, siue (vt nos loquimur) excambij naturam contractus induit[h]. Quamvis si res tales commutentur, quæ aptè sine scriptura transferri non possunt: excambij verbum scripturæ necessariò inserendum aliqui dicunt, vt fiat permutatio[i]. Et hoc ideo forte fit, quia ipsum excambij verbum warrantiam implicitè continet, id est, compensationis sponsionem, si rem permutatam evinci contigerit[k].

[h] *v. Fulb. patral. c. exchange fo. 32. a. & Perk. eodem 244. cum seqq. v. Maranta spe. gularia verbo permutatio.*

[i] *Fulb. ibidem.*

[k] *Brocas exchange. 2. 12. 3.*

§. 3. Cùm emptio & venditio contracta sit, ante traditionem & post, periculum rei emptæ & venditæ illum generaliter respicit qui tenet, nisi aliter ab initio convenerit. Quia is rem emptori non dum tradidit, adhuc ipse dominus erit. Nam traditionibus & vsucapionibus dominia transferuntur[l]. Exempli causâ; si bos mortuus fuerit ante traditionem, vel ædes incendio consumptæ, vel fundus vi fluminis in

[l] *Glanvil l. 10. c. 14. Bracl. l. 2. c. 27. nu. 2.*

parte

parte vel in toto consumptus vel ablatus, videtur quod totum periculum pertinet ad venditorem. E contrario quoque videtur, quod si post emptionem ante traditionem, fundo venditio aliquid per alluuionem vel alio modo accreuerit, commodum ad venditorem pertinebit. Ipsum enim sequi debent commoda, quem sequuntur incommoda, & commodum eius esse debet cuius est periculum [m]. Verùm traditione opus non est, vbi terræ per factum irrotulatum venduntur [n], seu per excambium alienantur.

m *Brasl. ibidē Glanuil. l. 10. c. 14.*

n *Nou. term. iur. verbo Bargain v. Doct. & stud. l. 1. c. 7. Littleton. l. 1. c. 3.*

5. 4. Poterit quoque Emptio & venditio contrahi inter aliquos tam sub conditione quàm purè. Nempe si talis res empta infra certum diem emptori placuerit, sit ei empta aureis tot: & si displicuerit emptori restituatur [o].

o *Brasl. l. 2. c. 27. nu. 2. Flet. l. 2. c. 58. § Item poterit.*

5. 5. Si quis autem rem sacram, quæ vendi non potest, à venditore emerit, cùm contractus stare non poterit, emptor à venditore cōsequatur quatenus suâ interfuit non fuisse deceptum. Quamuis emptor scire teneatur, quæ & qualis sit res quam emerit, sacra vel non sacra, obligata vel non obligata [p].

p *Brasl. ibidē Flet. l. 3. c. 38. § Si quis autē.*

5. 6. Cùm autem venditor rem ipsam vendiderit tanquam sanam & sine mahemio, & postea, mahemiata inuēta fuerit vel minus sana: & probari poterit ab emptore, quod tempore contractus talis fuerit: tenebitur venditor rem suam

suam habere. Sed si tempore contractus sana & sine mahemio fuerit, quicquid de eo postea contigerit non tenebitur[q].

q *Glanuil. d.l. 10.c.14. Bract.l. 2.c.27.nu.2. Fitzh.nat.br. fo.94.C.vid. Dofl.& stud.l. 2.c.42. Fleta.l. 2.c.58.§ Cùm autem vendi-tor & § Cùm autè emptio.v. Dyer fo.75.nu. 23.*

§. 7. Cum rem immobilem vendas quis, vt terram: & in venditione promiserit eam esse liberam, cùm sit serva, vel non oneratam, cùm sit onerata, vel non obligatam, cùm sit obligata: per hoc non rescinditur contractus, sed agere potest emptor contra venditorem ad hoc, vt ei teneat quod promisit[r]. Quod quoque verum est si vel quantitatem vel qualitatem rei venditæ præstare assumat, & postea contrarium reperiatur[s].

r *Bract. ibidem Fleta. l.2. c.58.*

§ *Item cùm rē.*

§. 8. Emptori & hæredibus suis tenetur venditor & hæredes sui rem emptam præstare, & (iuxta phrasin nostram) warantizare. Sive mobilis sive immobilis[t]. Aliqui tamen in hac opinione esse videntur, vt ad rem warantizandam venditor non teneatur ipso iure nisi in casibus à iure expressis[u].

s *Fulb. paral.c. Bargains fo.15. a.b.*

t *Glanuil. l.10. c.15. Bract. l.2. c.27.& l.5. tract.4.per totū v.Dyer fo.75. nu.23. Brit.c. 35.36. & seqq. Fleta. l.1. c.38. § & quod. & l.2.c.58.§ si quis autem. & l.3.c.23.§.vo-care autem.*

§. 9. Res incorporales sine scripto apud nos emi vel vendi non possunt[x].

u *Fulb.paral.c. Bargaines fo. 15.b.& 16.a.v.Coeum.l.3. casu Fermor fo.78. v.Locū l.4.casu Noke fo.80.81.& casu Bastard.fo.121.a.x Dofl.& stud.l.1.c.8.y v.an.13. H.4.c.1. & an.11. Ed. 4.c.7. & an.2. R.3.c.1. cum aliis statutis numero fere infinitis.*

§. 10. Esculenta putrida vel aliàs vitiosa, & merces aliæ fallaces diversorum generum venũ apud nos exponi prohibentur[y]. Sed hæc ad ius publicum quoque pertinent.

§. 11. Contractibus in nundinis vel publi-

co

co foro factis rerum proprietates alienantur, nisi Regis sint, aut per collusionem fiant: ita vt omnis evictionis metu emptor hoc casu liberetur[z]; dum tamen aliqua observentur, quæ in eorum venditione leges exigunt[a].

z Dott. & stud. l.2.c.25.& l.2. c.47.& 49. Fulb.paral. Contracts fo.9. a.v.lumen. Perkinum Gravunts 93. Fléta l.1. c.38.

§. 12. Vt denique non donari, sic nec vendi actiones possunt[c], nisi regi vel per regem[f].

§ 5 quis autem

De locatione & Conductione. Tit. 25.

LOcatio & conductio proxima est emptioni & venditioni; quia sicut emptio & venditio contrahitur, postquam de precio convenerit: ita locatio & conductio constitutâ mercede[s]. Nam cùm quis locat rem suam, alii vsque ad certum terminum, certâ interveniente mercede, tenetur locator rem locatam ad vsum dare, conductor quoque solvere mercedem[b].

d Bract. l.2.c. 28.v. Item vompt. Iurisd.fo.221.b. v. Dyer. fo. 99. nu.66.

e v. Plowd.c.93 & Partridge fo.79.b.

f Brocus chose in action. 4.

§. 1. Merces præcipuè consistit in pecuniis numeratis: sed apud nos æquè in tritico & aliis huiusmodi[i], & etiam aliquando in sola fidelitate[k]. Sed cùm terras pro terris locemus hæc permutatio est[l].

g Glanuil. l. 10 c.18. Bract. l.2. c.28

h Bract.l.2.c. 28.Fleta.l.3.c. 59.

i 21.14. Elizab. c.11.

k Litle. l.2.c.9.

l Litle.l.2.c.7.

§. 2. Emphiteusin, quam Romani dubitabant, emptionem & venditionem, an locationē & conductionem appellarent, nos feudifirmam dicimus, de qua alibi dictum videtur quod satis est[m].

m supra de reb. corp. & incorpar.al.

§. 3. Locamus autem & conducimus res mobiles,

mobiles, vt equos, boues, oues [n], & immobiles vt terras[o]: adeoque incorporales, vt pascendi ius [p], decimas [q], res tamen incorporales non sine chartis [r]: (nisi res aliqua corporalis, vt ecclesia, cæmiterium, gleba, vel ædes Rectoriæ principaliter dimittantur: nam sic nomine pertinentium decimæ & oblationes rectè veniunt [s]) præterea operas [t]: sed quantitatem non tutò, quia labes hoc modo facilè contrahitur [u].

§. 4. Qui pro vsu vestimentorum, auri vel argenti, vel alterius ornamenti, vel iumenti mercedem dederit vel promiserit, talis ab eo desideratur custodia, qualem diligentissimus paterfamilias suis rebus adhibet: quam si præstiterit, & rem casu aliquo amiserit, ad eam restituendam non tenebitur, nisi aliter conuenerit. Nec sufficit aliquem hoc casu talem diligentiam adhibere, qualem suis rebus propriis adhiberet [x].

§. 5. Terrarum & rerum immobilium locationes maximas omnium turbas apud nos hodie videntur excitare. Ideoque res postulat, vt illud quod de terrarum & tenementorum locationibus leges nostræ loquuntur, paulo fusiùs hoc in loco tractemus. Terras itaque locare possunt omnes qui in eis feudum habent siue simplex siue talliatum, idque siue suo, siue ecclesiarum aut vxorum iure [y]. Quod quoque verum est in his qui terras cum alio pro indiuiso tenent [z]. Ille etiam ad cuius vsum alius in terris

n *Fitzh. nat. br. fo. 86. D. Brocus Leases 23.*
o *Fitzh. nat. br. fo. 146. K. Litle. l. 2. c. 8. in fin.*
p *Fitzh. nat. br. fo. 86. B. Jib. intratio. Agistment.*
q *Nou. term. iur. verbo Lease.*
r *Brocus Lease 1. 5. 12. v. tamen 17. & 21. an. 23. H. 6. c. 10.*
s *Brocus Lease 15. 20.*
t *Lib. intrat. Seruant. Doct. & stud. l. 2. c. 38.*
u *v. an. 13. Eliz. c. 8. & an. 37. H. 8. c. 9.*
x *Bract. l. 2. c. 28. nu. 2. Doct. & stud. l. 1. c. 23. l. 2. c. 4. Flet. l. 2. c. 59. § Qui autem.*
y *an. 32. H. 8. c. 28.*
z *Litleton, l. 3. c. 3.*

terris feoffatus fuerit, terras quarum vſum ſibi reſeruatum habet, poteſt dimittere [d]. Corpus quoque politicum poteſt locare, licèt non niſi per chartam [e]. Item qui vel liberum tenementum habet [f], vel etiam terras conductas, dum tamen tempus ad quod ipſi tenent, non excedant. Etiam tutores vel curatores vſq; ad pupillorum iuſtam ætatem.

d *Litleton. l. 3 c. 5.*
e *Brocus Leaſe 32. & 42.*
f *Brocus Leaſe 4.*

§. 6. Qui iure ſuo feudum ſimplex habet, ad quotcunque velit annos terras locare poteſt, dummodo tamen non corpori politico, ne modum excedendo ad manum mortuam dimiſiſſe videatur [g]. Qui feudū talliatum, ſuo, vel ſimplex, alieno iure, eccleſiarum videlicet aut vxorum, tenent, paulò arctius cohibentur. Nam terras, iam antea ad longiorem quàm vnius anni terminum locatas, denuo locare non poſſunt: neque vllas quæ intra viginti annos proximè elapſos communiter locari non ſolent: neque illas pro minori mercede quàm priùs locabantur: aut ad longiorem terminum quàm viginti vnius annorum aut trium vitarum, idque ſine permiſſione vaſti. His etiam adiungendum eſt, vt qui vxoris iure feudum teneat, coniunctim cum vxore idem dimittat, nec poteſtatem habeat mercedem quoquo modo auertendi, quominus ad legitimum hæredem poſt vxoris obitum perueniat [h].

g *Brocus Leaſe 49.*

h *arr. 32. H. 8. c. 28. quod vide latius.*

§. 7. Archiepiſcopi aut Epiſcopi terras ſuarum eccleſiarum vltra terminum viginti vnius annorum

annorum aut trium vitarum ab initio eiusdem locationis computandum, locare non possunt; neq; quidem pro minori reditu quàm prius locari solebant [i].

[i] an. 1. Eliz. nov. impress. v. Dyer. fo. 145. nu. 65.

§. 8. Magistri & socii Collegiorum, Decani & Capitulum, Gardiani hospitalium, & omnes ecclesiastici terras suorum Collegiorum ecclesiarumue collegiatarum vltra terminum viginti vnius annorum aut trium vitarum à tempore locationis computandum (idque si priuatæ eorum statuta hoc permittant, & non aliter) aut pro minori quàm solitâ mercede, locare prohibentur [k]. Neque sic quidem nisi locatio prius facta, si quæ talis sit, infra triennium proximè sequuturum, finem habitura sit [l]. Collegia etiam tam vtriusque Academiæ, quàm etiam Ætonæ & Vintoniæ tertiam mercedis partem in granis, iuxta Constitutionis præscriptum, accipere tenentur [m]. Domus tamen quas in aliqua ciuitate, burgo, villa incorporata, aut publico emporio sitas habent & fundos ad eas spectantes qui quantitatem decem acrarum non attingunt, non prohibentur quo minus iuxta communem Angliæ legem modo priuatis Collegiorum aut ecclesiarum statutis non contrariam, liberè dimittant [n].

[k] an. 13. Eliz. c. 10.

[l] an. 18. Eliz. c. 11.

[m] an. 14. Eliz. c. 11.

[n] an. 14. Eliz. 11.

§. 9. Quidam cathedralis ecclesiæ prębendarius partem suæ prębendæ locat, dictamque locationem suam Decani & Capituli consensu confirmari procurat. Quæritum est aliquando

num

num hoc fine Episcopi consensu sufficeret, nec leuiter dubitatum: idque quia Episcopus cuiusque prębendæ & patronus est & ordinarius. Vsus tamen quotidianus eius consensum non necessarium probat [o].

o *Dyer. fo. 81. nu. 30.*

§. 10. Qui beneficia curata habent, ea ad aliquod tempus, diutius quàm ipse super eis residebunt (absentiâ tamen 80. dierum quotannis permissâ) locare nequeunt, nisi duo per leges possidere possint: quo casu, quia super vtroque continuo residere non datur, alterum curioni suo dimittere permittuntur [p].

p *Stat. 13. Eliz. c. 20.*

§. 11. Locationes terrarum & tenementorum sæpe fiunt ad vitam conducentis [q], aut etiam alterius [r], aut ad plures vitas [s], aut ad terminum annorum [t], aut denique ad vitam, & post eam extinctam ad terminum annorum [u]: idque per chartam vel sine charta [x], neque solùm per chartam indentatam, sed etiam planam illam quam nostri (pol deede) vocant [y].

q *Litle. l. 2. c. 8.*
r *Idem ibidem.*
s *Idem ibidem.*
t *Idem ibidem.*
u *Brocas tenes. 51.*
x *Litle. vbi supra.*
y *Fitzh. nat. br. fo. 145.*

§. 12. Si quis autem terras per chartam, vel sine charta locauerit mentionem termini non faciens & possessionem conductori tradens, ad vitam conductoris eas locasse præsumitur [z].

z *Litle. l. 2. c. 3. rationem huius doctrinæ habes apud Plowd. in casu Throckmorton fo. 252. b.*

§. 13. Terrarum ad terminum annorum locatarum possessionem conductori tradi non est opus: ipse enim virtute conductionis, eas ingredi potest (nisi tamen præter locationem concessio alteri etiam ad remanentiã ad vitam aut in feudo

feudo eâdem chartâ fiat[d].) Nam si quis alicui ad terminum annorum terras locauerit, licèt antè conductoris ingressum fato cedat: conductor tamen possessionem terrarum huiusmodi rectè capit[e].

[d] *Litle. l. 1. c. 7.*

[e] *Idem ibidem.*

§. 14. Locator terras locatas conductori præstare tenetur. Conductor enim ante terminum finitum eiectus actionem ex conuentione contra locatorem habet[f], idq; siue per ipsum locatorem siue per alium ex antiquiori titulo spoliatus: neque ipse solùm sed etiam assignatus suus[g].

[f] *Fitzh. nat. br. fo. 145. M. Dyer fo. 328. nu. 8.*

[g] *Idem ibidem L. & fo. 146. D.*

§. 15. Si tamen tertius eum contra ius eiiciat, damna recuperat contra eiicientem[h]: nisi tamen per chartam locator conuenerit, quòd eiectus contra se actionem ex conuentione capere poterit[i].

[h] *Idem ibidem.*

[i] *Idem ibidem.*

§. 16. Conductor ad vitam suam per chartam tenens, quia liberum habet tenementum, si per locatorem ante terminum completum eiiciatur, non agit ex conuentione, sed assisam adducit[k].

[k] *Idem ibidem.*

§. 17. Si locatio fiat ad annum, & sic ab anno in annum: anno finito & altero cæpto, non potest aut locator cõductorem eiicere, aut conductor inuito locatore prædium deserere. Nam quisquis eorum à pacto recedere velit, alterum de intentione sua prɛmonere debet[l].

[l] *Brocus Leafe 13. 22.*

§. 18. Locator conductorem qui ad voluntatem

tatem tenet, sic amouere non potest, vt semen-tem per eum factam non metat, aut vt idoneum tempus ad asportandam supellectilem non habeat [m]. Quod tamen in conductore ad annos aliter se habet: quia illi tempus suum perspectũ satis est & cognitum [n].

[m] *Litle. l. 1. c. 8. Iustit. iur. com. c. 2. v. Dy. fol. 173. nu. 15.*
[n] *Litle. ibidem.*

§. 19. Terras conducere omnes possunt regulariter, ecclesiastici tamen nisi ad necessariam familiæ suæ sustentationem hoc faciant, prohibentur [o].

[o] *an. 21. H. 8. c. 13.*

§. 20. Conductor ad mercedem præstandam locatori tenetur: in qua si defecerit, locator eum destringere durante termino potest, idquè videtur verum siue hoc conuentum fuerit siue non. Nam inuecta per conductorem in tenementum pignori pro mercede sunt annexa [p]. Sed post terminum non potest [q]. Mercedis solutio compensationem non admittit. Conductor enim soluendo ante diem non liberatur [r].

[p] *Dost. & stud. l. 2. c. 9. Litle. vt hi supra. Bract. l. 2. c. 28. nu. 1.*
[q] *Litle. l. 1. c. 4. Flet. l. 2. c. 59. in fin.*
[r] *Cokus l. 4. c. 5. Bezil. fo. 10. t. 2. nu. 6. Ed. 1. c. 4. vvestm. 2. c. 21. Fitzh. nat. br. fo. 209. G.*

§. 21. Si Conductor ad feudifirmam terrã conducta non vtatur per biennium, quo minus distringi possit, locatori actio est, quâ eam in manus suas recipiat [s].

[s] *Cokus l. 4. c. 5. Bezil. fo. 10. t. 2. nu. 6. Ed. 1. c. 4. vvestm. 2. c. 21. Fitzh. nat. br. fo. 209. G.*

§. 22. Sed in locatione ad annos vel vitam plerunq; conuenitur, vt si reditus ad certum diẽ quotannis, aut quolibet tẽpore semestri non soluatur, liceat locatori terras locatas ingredi, & sibi earum possessionem resumere: vel vt locatio prorsus irrita fiat & terminetur. In priori ha-

rum ſpecierum, ſi merces die aſſignato non ſoluta per locatorem legitimè ſuper terra requiratur, non ſolùm ipſe dum vivat, ſed eo mortuo, (niſi ſaltem in vita ſua pro reditu diſtrinxerit, aut quidem acceptum tulerit[t],) hæres eius in dictas terras reintrare poterit: aliter verò non item[u]. Reditus enim peti debet[x], nec hoc caſu dies pro homine interpellat. Si tamen conventum fuerit reditum aliquo loco extrinſeco ſolvendum, nulla interpellatione aliquibus videtur eſſe opus[y]: licet alij recentiores contrà ſentiant[z].

t v. *Cocum vol. 3. caſu Penant.*
u *Doct. & ſtud. l. 1. c. 20. v. Dyer fo. 51. nu. 17.*
x *Perkinus Conditions 836.*
y *Dyer. fo. 68. nu. 23. 24.*
z *Cocus vol. 4. caſu Bowroughes. fo. 73. a.*

§. 23. Quòd ſi vir & vxor terras nimis charâ mercede conduxerint, illo ante terminum exactum mortuo, hæc dictam conductionem abdicare poteſt. Et ſi vir vxori ſupervixerit, eo poſtea defuncto, executores ſui idem facere poſſunt, ſi teſtatoris bona reliquis creditoribus (illâ mercede ad terminū annorum computatâ) non ſufficiant[d].

d *Doct. & ſtud. l. 2. c. 33. v. Dyer fo. 146. nu. 70.*

§. 24. Si quis terras ad annum locaverit, ſub hac conditione, vt merces ad feſtum Sancti Michaelis ſolvatur, & interim conductorem acceptilatione Aquilianâ, vel generali (vt nos loquimur) relaxatione de omnibus actionibus & demandis acquietaverit: merces ob hoc non remittitur[e]: quod tamen huius iuris relatori videtur aliquo modo admiraudum.

e *Litle. l. 3. c. 8.*

§. 25. Verùm non ad mercedem ſolùm[f] ſed ad bonam & legitimam rei conductæ tractationem conductor tenetur[g]. Adeo vt ſi vel ipſe vel tertius

f v. *Dyer. fo. 4. b. nu. 1.*
g v. *Dyer. fo. 34. a. n. 34.*

tertius aliquis super terris vastum fecerit, locatori obnoxius in pœna statuti reddatur[h], & remedio suo contra tertium relinquatur[i]: nisi tamen infans sit[k]. Meremium autem, id est, tigna ad necessariam reparationem capiens vastum non committit[l].

h *Statutum Gloceſt. c. 5. in. 6. Ed. 1. v. Dyer, fo 90. nu. 9. 10. fo. 108. nu. 31. & fo. 198 nu. 43.*
i *Doct. & stud. l. 1. c. 31, l. 2. c. 4.*
k *Idem l. 1. c. 17*
l *Idem ibidem,*

§. 26. In locationibus & conductionibus quoad mutuam personarum obligationem, idē est ius quod in stipulatione[m]. Idcoque si conductor se facturum aliquid vel non facturum receperit, executores vel assignatos suos minimè nominando, ipse solus tenetur, ij sunt omni vinculo liberi[n]. Hæc enim species aliquando discepтanda accidit: Conductori sic cum locatore convenit, vt si ipse, executores vel assignati sui terras conductas cuiquam alienarent, tum locatori vel hæredibus suis licitum esset in easdem reintrare, dictumq; conductorem, executores vel assignatos suos funditùs eiicere. Non ita multo post morbo lethali correptus, testamento condito vxorem executricem constituit & moritur. Illa secundo viro nubit, qui ius vel terminum suum in dictis terris alienat. Multumq; dubitatur, an hoc casu locator reintrare possit: quia nimirum hic secundus vir prioris neque executor, neque assignatus fuit. Sed tandem pro locatore decisum est: quia vir secundus hoc casu licèt non facto, lege tamen assignatus iudicatur[o].

m *vſupra de verb. oblig. §. 5.*
n *Dyer fo. 65. nu. 8.*
o *Dyer fo. 6. nu. 5.*

§. 27. Si conductor ad ædes sartas tectas in fine termini relinquendum se obligaverit, loca-

tor vsque ad terminum finitum ex conventione agere non potest, licèt conductor ædes diruat. Vasti tamen actionem habet[p].

p Fitzh.nat.br. fo.145.K.

§. 28. Conductor ad vim maiorem non tenetur, vtpote ingentes tempestates aut hostium incursum, nisi ad hoc se expressè obligaverit[q].

q Dott.& stu. l.2.c.4.Dycr f.33.nu.30. 11.f.36.nu.35.fo.56. nu.14.an.12.H. 8.fo.1.b.

§. 29. Tenens ad voluntatem ad reparationes, vt tenens ad annos, non tenetur[r]. Si tamen vastum fecerit, actioni transgressionis subiicitur[s].

r Litle.l.1.c.8.

s Idem ibi.2. Dycr.fo.90.nu. 9.10.

De societate.
Tit. 26.

IN eorum sociorum, qui terras aliasque res pro indiviso tenent, iure disceptando, prudentes nostri plurimùm versantur. Eos autem vel participes, vel tenentes coniunctos, vel tenentes in communi appellant[d].

d Litle.l.3.c.2. 3.4.

§. 1. Participes vel lege vel consuetudine fiunt[e]. Primi generis sunt duæ aut plures fœminæ eiusdem gradus, quæ ob hæredum masculorum defectum in antecessorum suorum hæreditatem æquali iure succedunt: vel etiam duarum fœminarum filii ad quos terræ non priùs diviſæ à matribus descendunt[f]. Secundi sunt hæredes, qui ex consuetudine diversarum provinciarum, quam (Gavelkind) maiores nostri nuncuparunt, pro æquis portionibus ad antecessorum suorum successionem vocantur, siue fratres sint, siue iis

e Novæ term. iur. verbo parceners & Litle. vbi supra.

f Litle.l.3.c.1. & 2.

des-

deficientibus, sorores, neptes, amitæ[g]. [g] *Litle. ibidem.*

§. 2. Tenentes coniuncti propriè vel impropriè[h] dicuntur. Propriè qui vel feudum, vel liberum tenementum, vel catallum aliquod reale pro indiviso, vi eiusdem tituli tenent: impropriè, qui catallum aliquod personale sic possident. Hos autem vel sua sola voluntas coniunxit, vtpote eos qui aliquid præmissorum suis peculiis vnâ perquisiverunt & pro indiviso possident: aut alterius beneficentia, sicut sunt duo vel plures quibus quis aliquid coniunctim donavit[i]. Nisi tamen donatarij corpus politicum sint, & nomine corporis capiant, aut alter eorum ad minus: quo casu tenentes in communi sunt[k]. [h] *Hæc distinctio non est expressa Litle, tamen verbis non difficile colligitur. Et etiam Institut. lib. com. c. 25. quod lege. v. Dyer. fo. 67. nu. 18. & fo. 160. nu. 43.* [i] *Idem d. l. 3. c. 4.* [k] *Litle. ibi' tem.*

§. 3. Dupliciter itaque differunt participes & coniuncti tenentes, quia nimirum illi solo hæreditatis respectu participes dicuntur, & necessitate coniunguntur: tenentes coniuncti perquisiti vel donationis intuitu nomen suum sortiuntur, & etiam voluntate suâ, nullâ necessitate, commiscentur[l]. [l] *Hæc ex differentiis auctorum præceptis colligantur.*

§. 4. Sunt autem aliqui tenentes coniuncti, tantùm ad terminum vitarum suarum, qui tamen habent separatas hæreditates. Quemadmodum vbi terræ duobus masculis aut duabus fœminis donantur, & hæredibus qui ex eorum corporibus generati fuerint. Hoc casu illi quamdiu erunt superstites, coniuncti tenentes appellantur. Nam altero eorum post sobolem procreatam

decedente, socius, durante vitâ suâ, integras terras possidebit: Qui quoque si tandem, relictâ prole, moriatur, eus hæres cum hærede prius defuncti dictas terras tenebit in communi [m]. Et si alter donatoriorum huiusmodi sine hærede moriatur, pars eius post mortem socij sui ob defectum hæredis ad donatorem reuertitur [n].

[m] *Institut. iur. com. c. 15.*

[n] *Litle. l. 3. c. 3.*

§. 5. Tenentes in communi sunt qui rem eandem, vtpote terras aut tenementa, vel etiam catalla siue personalia siue realia coniunctim, sed ex diuersis titulis tenent [o]. Nam si participum tenentium coniunctorum vnus ius suum extraneo vendiderit seu donauerit: hic & reliqui, quotquot sunt, tenentes in communi appellantur, reliqui tamen inter se pristinam appellationem retinent.

[o] *Litle, l. 3. c. 4.*

§. 6. Tenentes itaque in communi à participibus in hoc differunt, quòd non hæreditario iure rem communem, sicut illi possident, neque necessitate aliquâ copulantur: à tenentibus verò coniunctis, quòd diuersis titulis rem communem, adipiscuntur [p]: aut saltem ipsi tenentes tam disparis naturâ sunt, vt nullam coniunctionem admittant, cuiusmodi sunt duo corpora politica inter se, aut corpus politicum cum persona singulari [q].

[p] *Hæc quoque ex dictorum autorum præceptis colliguntur.*

[q] *Litle. l. 3. c. 4.*

§. 7. Primo de participibus: Hi licèt ante hæreditatis partitionem fato cedant, partem suam ad suos liberos, si quos habeant, transmittunt;

tunt: aliter verò reliquis socijs iure non decrescendi relinquunt [r].

[r] *Litle. l.3. c.2. Institut. iur. com. c.14. fo. Dyer. fo. 179. nu.43.*

§. 8. Terras inter se vel ex mutuo consensu [s], vel (si aliqui nolint) officio Iudicis partiuntur. Nam qui partem suam secerni cupit, breue de partitione obtinet, quo reliquos ad diuisionem cogit [t]. Fœminarum autem participum si altera nupserit & post liberes marito suo enixos diem obeat: maritus per legem Angliæ tenens, ad partitionem, nisi prius facta fuerit, recte compellit [u].

[s] *Fitzh. nat. br. 61. K. quem etiam v. fo. 259. C. 260. B. 261. B. C.*

[u] *Litle. l.3. c.2.*

§. 9. Modum partitionis tam voluntariæ quàm necessariæ luculenter Litletonus describit [x]: sed hoc facti plus quàm iuris continet. Tantùm istud videtur obseruandum, si voluntaria partitio fiat, vno vel pluribus participum infra ætatem viginti vnius annorum adhuc existentibus, eam postea per illas iustam maturitatem assecutos posse corrigi: dum tamen post ætatem completam vel commodorũ perceptione, vel aliquo alio modo eam ratam non habeant [y], Imo si feudum talliatum sit, licèt omnes tempore partitionis maturi fuerint, eorum hæredes partitionem reuocare possunt [z]. Item si partitio inæqualis fiat per maritos fœminarum cohæredum, earum alterutra post solutum matrimonium rectè ab eadem recedit [d].

[x] *d.c.2.*

[y] *Idem ibidem.*

[z] *Idem ibidem.*

[d] *Idem ibidem Fitzh. nat. br. fo. 63. E.*

§. 10. Si pars alicuius participum post partitionem aliquo iure evicta sit, ille vel illa ad novam partitionem reliquos compellere potest, &

legitimam in illis terris adipisci quas reliqui tenent[e].

e Litle. d. §. 2.

§. 11. Si ius patronatus in hæreditate fuerit, & participes in præsentando clerico consentire nequeant, paciſci possunt, vt maximus natu primâ vice præsentet, & sic reliqui iuxta ætatem: & ad hoc si consentire nolint, vrgeri possunt. Quilibet autem vice suâ præsentare per alios impeditus, legitimum remedium habet[f].

f Fitzh. nat. br. f. 34. l. & fo. 36. l.

§. 12. Si duo sint coniunctim tenentes in feudo simplici intra burgum vbi terræ & tenementa testamento disponi possunt, & alter eorum ius suum cuique det leget, & moriatur: hoc legatum est inutile. Ratio datur, quia pars quæ ipsâ vltimi spiritus exhalatione, per legem ad socium deuoluitur, adcrescendi sc: non descensus iure, integrum vendicantem, vi testamenti quod ante mortem testatoris vires non capit, ad alium transferri nullo modo potest[g].

g Li. l. 3. c. 3. ansit. ver. com. titulo teynt tenants.

§. 13. Duo terras ad terminum annorum coniunctim conduxerunt, hoc inter locatorē & eos conuento, vt si dicti conductores ante terminum finitum obirent diem, locatio statim cessaret. Conductores terras diuidunt: alter eorum partem suam alienat & moritur. Locator demortui partem resumere non potest: sed is cui alienata fuit, eam ad vitam conductoris superstitis retinebit. Neque occupatio in hoc casu locum habet. Si tamen duo ad vitas suas conduxerint & partitionem faciant, eorum altero decedente

cedente, eius pars ad locatorem statim reuertitur [h].

h *Dyer. fo. 69. nu. 18.*

§. 14. Duo terras coniunctim ad eorum vitas tenent, quorum alter partem suam syngrapho vel indenturâ (vt nos loquimur) ad terminum annorum: tertio locat, reditum sibi hæredibusque suis inde reseruans, & moritur. Quæstio suboritur vtrum morte eius titulus vtrique euanuerit, an socius superstes integras terras pro vita sua tenere debeat: & si debeat, vtrum locatione socii sui liberatas, an reditum tantùm super locatione pro demortui medietate reseruatum habiturus sit? Inficiariorum autem consessui visum est, socio superstiti integras terras ad vitam suam competere, idque socii locatione immunes & solutas [i].

i *Dyer. fo. 187. nu. 5.*

§. 15. Hoc quoque distat inter donatarios coniunctos feudum simplex habentes & participes, quòd neuter donatariorum terras pro indiuiso possessas, reditu aliquo diutius quàm pro vita sua, onerare possit, particeps vero possit. Et ratio differentiæ hæc est, quia donatarius socio suo aut eius hæredi, qui ius suum non ab illo sed à donatore deriuat, præiudicium creare non potest: sed participes, quia alii aliis ob aliorum hæredum defectum succedentes ius suum inuicem deducunt possunt [k].

k *Litle. ibidem sect. 303.*

§. 16. Quod tamen in locatione planè diuersum

sum est. Nam alter donatariorum qui pro indiuiso sibi & heredibus tenent, si ius suum tertio ad terminū quadraginta annorum locauerit, & ante terminum completum moriatur: conductor, eo mortuo, ius locatum durante termino retinet: imo terras ingredi potest, licèt non in vita locatoris illi traditas, aut per se aliquo modo possessas [l]. Rationem diuersitatis, inter reditum onerosum & locationem, satis subtilem dat Litletonus [m], quam studiosis discutiendam relinquo.

[l] *Litle. ibidem.*

[m] *ibidem & Institut. iur. com. titulo Ieynt tenente.*

§. 17. Si duo coniunctim syluam cæduam teneant, & alter eorum, lignis venditis, integram pecuniam sibi retineat, socius contra eum actionem non habet [n]. Neque tenentium coniunctorum vel in communi alter alterum iure veteri ad partitionem vrgere potuit [o], nisi consuetudo loci aliud ferret [p]: sed hoc hodie aliter se habet [q]. Et tamen tenens tam coniunctus quàm in communi per socium eiectus actionem de violento introitu contra socium suum instituere potest.

[n] *Dott. & stud. l. 1. c. 14.*

[o] *Litle. vbi supra*

[p] *Fitzh. nat. br. fo. 62. C.*

[q] *an. 31. H. 8. c. 1. & 32. H. 8. c. 32.*

§. 18. Tenentes in communi, quia possident ex diuersis titulis, si per extraneum de possessione eijciantur, habebūt singuli suas singulas actiones contra eiicientem: quod in tenentibus coniunctis secus est [r]. Actiones tamen personales, vel ad rem non aptè diuisibilem, tenentes in communi coniunctim persequuntur [s].

[r] *Litle. ibidem.*

[s] *Broc. Tenants in com. 2. 5. & 25.*

§. 19.

§. 19. Hoc differentiæ est inter eos qui catalla realia & qui catalla personalia in communi tenent, quòd illi per socium electi actionem vel de electione firmæ, vel de electione custodiæ terrarum, iuxta casum suum habent: hi verò non item: sed opportunitatem denuò arripiendi rem ablatam obseruare debent, si quæ offeratur [t].

t *Littleton. Vbi.*

20. Tenentes catallorum siue realium siue personalium in communi, si fato cedant, partem suam ad executores suos transmittunt, non sociis relinquunt [u].

u *Idem ibidem.*

§. 21. Duo bona possident in communi, quorum vnus ea tradit tertio: hic solus actionem super computo habet contra detinentem, & non socius [x].

x *Fitzh. nat. br. fo. 118. H.*

§. 22. Hoc videtur in participibus, tenentibus coniunctis, & tenentibus in communi æquiparatum esse, vt onus rei communis æqualiter ferant. Nam si vnus vel plures eorum contribuere ad hoc recusent, reliqui contra recusantes actionem habent [y].

y *Fitzh. nat. br. fo. 162. Breue de contributione faciendo & fo. 127. de reparatione faciend.*

§. 23. Est deniq; alia tenentiũ in cõmuni species apud nos quæ ratione conuentionis [z] vel tenemẽtorum suorũ inter homines eiusdẽ feudi [d], vel etiam diuersorum aliquando [e], coalescit. Nam in multis maneriis campos spatiosos dominus habet, in quibus singuli tenentes pro rata tenementi sui, ius pascendi, vel etiam cespites fodiendi vendicant. Sed huiusmodi campi quia non

z *Hæc vocatur communia in gros.*

d *hy habent communam appendentem vel appertenantem Litt.*

e *communia per tolsam vicinag. v. Dyer. fo. 47. nu. 12. 13.*

fine

sine incommodo Reipublicæ partitionem ferre videntur: singuli qui in eis ius tale habent, si avaritiâ infecti nimiâ animalium multitudine eos premant ad iustos terminos revocantur[f].

f *Fitz. nat. br. fo. 125. Breue de admensura pasturæ.*
g *Fitzh. nat. br. fo. 122.*

De Mandato.
Tit. 27.

SEx modis contrahi potest mandatum apud nos æque atque iure civili: solâ nimirum causâ mandantis[a], vel causâ tam mandantis quàm mandatarii, vel solâ causâ tertii cuiusquam, vel causâ mandantis & tertii, vel mandatarii & tertii, vel denique causâ mandantis, mandatarii, & tertii. Exempla facilè suppeditari possunt: sed operæ hominum non sæpe gratis præstantur: ideoque mandatum, vt propriè intelligitur, non multo in vsu est: ita vt è locatione cæterisq; contractibus hæc supplenda sint[d].

d *v. Glanvil. l. 12. c. 3. Brit. c. 28. nouum librum intra. Accompt. Attorn. Commandement. nou. term. iur. verbo Accompt. Doct. & Stud. l. 2. c. 24. v. Flet. l. 2. c. 71. & 72. vbi officia duorum mandatariorũ vulgarium tract. seneschalli sc. & ballini in manerio.*

§. 1. Mandatarius actionem mandati contra mandantem non habet illegitimum aliquod vel iniustum præcipientem[e]. At tertius, cui mandatum præiudicium aliquod tulit, sæpe habet vel etiam contra ratum habentem[f]. Factum enim mandatarii mandantis factum Ius facit[g].

e *Brit. c. 28. Fleta, l. 6. c. 23. § prohibetur.*
f *Bract. l. 4. tract. 1. c. 10. 26. & 27.*
g *Plowd. casu Charman fo. 289. b. 290. a.*

§. 2. Mandatum in diẽ differri, & sub conditione fieri posse apud nos nihil prohibet: & morte tam mandantis quàm mandatarii extinguitur[h].

h *Flet. l. 3. c. 15. § de minori. v. tamẽ eum eodẽ in capite § si amicus. vbi dicit procuratorem constitutum ad tradendum possessionem posse rectè tradere post mortem mandantis si eam nescierit nisi hæres prohibeat.*

§. 3. Man-

§. 3. Mandati fines diligenter sunt custodiendi[i].

i *Perkinus. Feofments 188. & seqq. Fulb. paral. c. Contracts fo. 3. b. Plowd. casu Remiger. fo. 14. a.*

De Obligationibus quæ ex quasi contractu nascuntur. Tit. 28.

OBligationes ex quasi contractu variè iure nostro nascuntur: vtpote negotiorum gestione, tutelâ, communi diuidundo, familiæ erciscundæ, actione ex testamento, condictione indebiti, & eiusmodi[d] Quod tamen ad negotiorum gestionem attinet, operæ absentium causâ sine mandato præstitæ, si verum mihi dixerint nonnulli iurisperiti, conscientiæ eius, cuius negotium geritur & integritati potius relinquuntur, quàm actione aliquâ sustinentur. Imo quod magis videtur mirandum, sit aliquando vt quis ob benefactum suum transgressionis reatum incurrat, vt si quis vicini pecus ex alterius segete exigat, aut decimas pecorum voracitati exposita in horreum rectoris invexerit[e].

d *Dall. & stud. l. 2. c. 51. Brisc. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 10. Flet. l. 2. c. 60. in prin.*

e *Dyer fo. 36. nu. 38. 39.*

§. 1. Tutores contra debitores pupillorum suorum rectè agunt: item finitâ tutelâ, vt rationibus reddendis obnoxii sunt, sic expensas muneris sui occasiõne factas contra pupillum vendicant[f].

f *Fitzh. nat. br. fo. 118. B & nou. term. iur. verbo Gardein in Soccage. Flet. l. 3. c. 15. § de minori.*

§. 2. Donatarius quoque qui contra donatarium de communi diuidundo, id est, ad partitionem rei coniunctim vtrique datæ, & particeps familiæ erciscundæ contra socios agit[h], non ineptè

g *vide supra tit. de societate §. si duo 17.*

h *ibidem. Fleta l. 2. c. 60. in prin.*

ineptè huc referuntur.

§. 3. Executores præterea testatorum debitores convenire possunt[i], & tam ab eorum creditoribus quàm legatariis conveniri[k]. Quod etiam verum est in administratoribus eorum qui ab intestato decesserunt[l]. Item in successoribus iis, quorum præcessores Abbatiæ suæ nomine pecunias vel debuerunt, vel sibi debitas reliquerunt[m]. Ex in marito defuncto cuius uxor ante nuptias æs alienum contraxerat, & è contra alios sibi obligatos habuit[n].

§. 4. Custos carceris, qui debitorem liberum dimisit, pro pecuniis debitis creditori se reddit obligatum[o].

§. 5. Hæres quoque tenetur ex obligatione antecessoris sui si in eo nominetur, & ab eo habeat unde eandem dissolvat[p]. Quod tamen verum esse puto, si vel mobilia ad æs alienum dissolvendum non sufficiant, vel si executores in cheirographo non nominentur. Hæres quoque in warrantia nominatus ad terras per antecessorem cum warantia chartæ alienatas emptori præstandas obligatur[q].

§. 6. Si quis terras locaverit pro certo reditu, deinde reversionem earum alij testamento suo dederit, legatarius reditum à conductore rectè petit[r].

§. 7. Theolonites habens Regis pecunias in manibus suis, debitor est ei, cui Rex per chartam suam

i *Fitz. nat. br. f.* 120. *F. l. & 121. E. l. o.*

k *Idem eodem fo.* 119. *m.* 121. *o*

l *Idem eodem fo.* 145. *D. H.*

m *Idem eodem fo.* 120. *D.*

n *Idem fo.* 121 *K. & 122. E.*

o *Idem eodem fo.* 121. *A. P. & 130. B. V. Dyer. fo.* 275. *n.* 46. *& 47. & fo.* 278. *n.* 5.

p *Fitzh. ubi supra fo.* 120. *C.*

q *Idem eodem fo.* 34. *D. Breue de viuarat. ebar.*

r *Idem eodem fo.* 121. *N.*

suam annuitatem à tali Theolonite quotannis percipiendam concessit[s].

[s] *Idem cod. in fo. 121. F.*

§. 8. Denique ex contractu vxorum, liberorum, seruientiumq; nostrorum qui merces nostro nomine capiunt in nostros vsus postea conuersas, quasi ex nostro tenemur[t].

[t] *v. Dosl. & stu. l. 2. c. 42. Fulb. paral. c. Contract. fo. 3. & 4. v. in fi. l. 4. tit. 7. & Plowd. caso Remiger. fo. 11. b. & Dyer. fo. 234. nu. 17.*

Per quas personas nobis obligatio acquiritur. Tit. 29.

ACquiritur nobis obligatio per procuratores, & per liberos quos sub potestate habemus, & per nosmetipsos & filios nostros, & per hbeos homines seruientes nostros, idque ex duabus causis: operibus sc, suis & re nostrâ. Item per seruos proprios vel communes, vel in quibus vsumfructum habemus, vel alios quos bonâ fide possidemus, dum tamen nomine nostro stipulati sint[u].

[u] *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. n. 12 Flet. l. 2. c. 60. § Primum pactu.*

Quibus modis tollitur obligatio. Tit. 30.

TOllitur obligatio solutione: quia soluto eo quod debetur, omnis tollitur obligatio, siue ipse soluat qui debet, siue alius pro eo: idque siue debitore sciente siue ignorante, siue etiam inuito[d]. Quod tamen ita verum esse nonnulli volunt, vt cheirographum si quod sit, cancelletur, aut apocha per debitorem ostendi possit[e]. Ad cuius assertionis interpretationem alii differentiam constituunt inter simplicem & conditionalem

[d] *Bract. l. 3. tract. 2. c. 2. nu. 11. Flet. l. 2. c. 60. § tollitur.*

[e] *Dosl. & stud. l. 2. c. 12.*

lem obligationem: dicuntque solutionem conditionalis probari per testes posse, licèt cheirographum integrum permaneat, nec apocha ostendatur: idque quia certo tempori sub pœna adstrictus, cheirographi aut apochæ traditionem non sine periculo expectat, cùm arctius obligetur, quàm qui simplici tantùm obligatione nectitur. Item si reus soluerit, fideiussor liberatur, & è contra [f].

f *Bract. vbi supra.*

§. 1. Item per acceptilationem, quæ dicitur imaginaria solutio: vt si dicatur: omne quod tibi debui ex quacunque causa, habesne acceptum? & respondeatur, vel (si debitum in scriptis sit) scribatur: habeo, acceptumque feroꝰ. Et in partem debiti potest acceptilatio fieri sicut in totum. Et possunt omnes res quæ aliquâ ratione in stipulationem deducuntur, tolli per acceptilationem: & eodem modo quo tolluntur per acceptilationem obligationes: ita poterunt renouari & deduci in aliam obligationem plures & vnam: vt si pro pluribus debitis, cautis, & obligationibus certa pecuniæ summa promittatur [h]. Est etiam acceptilatio iuris: vt si quis debitorem suum faciat executorem sui testamenti. Hoc enim casu debitum ei ignoscit [i]. Quod adeò verum est, etiamsi onus executionis in se nunquam suscipiat [k].

g *v. Perkinum Conditions* 749. 750. *vid. Dyer. fo.* 222. *nu.* 22.

h *Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 2. *nu.* 13. *v. Litle. l.* 3. *c.* 8. *Releases per totum, & nouum lib. intratio. Dett, in. Releas. l.* 2. 3.

i *Brocus Testaments* 118.

k *Plowd. casus vnood vard fo.* 184. *c. b.*

§. 2. Si quoque terræ aliquæ reditu annuo o[nerentur] cuiquam soluendo, & debitor post solutionem dicti reditus aliquot annos neglectam

tan-

undem vnius reditum soluerit & apocham à creditore obtinuerit, actio pro reliquis non solutis penitus extinguitur[k]. k *Dyer. fo. 271. nu. 36.*

§. 3. Item per novationem: vt si transfusa sit obligatio de vna persona in aliam: & si ab vna persona transfusa sit in aliam, quæ obligari non possit, amittitur. Vt si in persona minoris à persona maioris. Item in novatione poterit intervenire fideiussor & pœna. Item conditio: vt si secundus bene solverit: alioquin duret prima[l]. l *Bract. d. l. 3. tra. 2. c. 2. nu. 13.*

§. 4. In summa notandum est iisdem modis dissolvi obligationem, quæ nascitur ex contractu vel quasi, quibus contrahitur. Re nimirum: vt si res petenti restituatur: verbis: vt si fiat in contrarium & contrariis verbis[m]. Scripto: vt si conscripserim me debere, scribat debitor se accepisse. Consensu: vt si communiter ex vtraque parte consentiant recedere à contractu. Traditione: vt si res retradatur. Iunctura: vt si fiat in contrarium[n]. m *v. Dyer. fo. 75. nu. 15. 26. &c.* n *Bract. vbi supra.*

§. 5. Bractonus per varias exceptiones quoque tolli obligationem docet, idque multipliciter: quem qui vult consulere potest[o]. o *d. l. 3. tract. 2. c. 2. nu. 13. quo cum conferatur Flet. l. 3. c. 2. §. tollitur & seqq.*

§. 6. Est deniq; alius modus tollendi obligationem apud nos, quam legis vadiationem dicimus. Nam si super simplici contractu quis pecunias à me vendicet: ego vadiare legem possum contra eum[p]: id est, possum spondere me ad diem mihi iudicialiter assignatum in curiam ven- p *Bract. l. 5. tract. 5. c. 13. nu. 3.*

turum

turum & legem facturum. Legem autem facere est illud in hoc casu agere quod lex postulat: iurare nimirum summam petitam & vnamquanq; eius partem esse indebitam: & alios mecum adducere, qui me verè iuratum esse sacramento de credulitate sua suscepto affirmabunt[r]. Hæc autem nihil aliud est quàm quædam iudicialis trãsactio quam leges nostræ nobis permittunt.

r Brit.c.28. Fit.b. nat. br. fo.122.l.

Finis libri tertij.

INSTITVTIONVM IVRIS ANGLICANI LIBER QVARTVS.

De obligationibus quæ ex delicto nascuntur. Tit. 1.

ORiuntur etiã obligationes ex delicto vel quasi. Delicta vero & maleficia ex dictis & factis præcedentibus, quæ quidem distingui debent quo animo fiant, & quâ voluntate. Voluntas enim & propositum distinguunt maleficia. Ex maleficiis autem procedunt crimina maiora, sicut laesæ maiestatis, homicidia, furta, rapinæ, & alia plura[d], (de quibus inferius dicetur[e]) vel minora, vt iniuriæ & transgressiones. Nam sub his nostri omnes obligationes ex privatis delictis ortas comprehendunt.

[d] *Bract. l. 3. tract. 2. c. 2. nu. 1.*

[e] *Infra de pub. Iudicijs.*

§. 1. Leges civiles furtum manifestum iudicant per redditionem quadrupli, & furtum non manifestum per dupli compensationem expiari. Sed leges Angliæ neutrum facinorum illorum altius quàm committentis morte puniti permittunt, dummodo res ablata duodecim denario-

rum valorem adæquet[f].

§. 2. Furtum autem dividitur à noſtris in latrocinium & robariam. Latrocinium definiunt eſſe ablatio catalli perſonalis in abſentia poſſidentis. Atque reſpectu rei ablatæ dicitur magnum vel parvum. Magnum eſt quod res mobilem ad vel ſupra æſtimationem duodecim denariorum furto ſubducit: parvum quod rem talem minoris valoris[g]. Robaria eſt quæ res de perſona, vel ſaltem in præſentia poſſidentis ſubducit[h].

§. 3. Omne autem furtum apud nos publicum eſt delictum. Nam & parvum latrocinium licèt non morte ſed carcere aut flagris caſtigetur, felonia eſt ſecundum quoſdam[i], licèt aliter ſentiant[k]. Quapropter hoc potius ad publicorum iudiciorum ordinem referemus[l].

§. 4. Breviter tamen hîc obſervandum cenſemus, eius arbitrio relinqui, qui rem ſuam furto amittit, vtrùm eam civiliter an criminaliter ſequi velit. Nam furtum diſſimulans furem reperiſſe, ſibiq; detinere fingit, atque caſu invenit, vel ipſam vel precium eius recuperat[m]. De criminali perſecutione poſtea dicendum erit[n].

f *Dominus de Tortiſeto. c. 46. Broc. Crouunc. 2.*

g *vueſtus ſymbol. l. 2. tit. Indictments ſect. 58. v. ſpeculum Iuſticiar. l. 1. c. de larcins.*

h *vueſtus eodē ſect. 60.*

i *Brocus Corō. 2.*

k *Stouunf. pl. cor. l. 1. c. 15.*

l *vlt. tit. huius libri.*

m *v. Trouer in nouo lib. intratio. & Bract. l. 3. tract. 3. c. 31. nu. 2. Flet. l. 1. c. 38. in prin. Dyer fo. 50. nu. 5.*

n *tit de pub. Iudic.*

De vi bonorum raptorum.
Titulus 2.

TRanſgreſſionis latum eſt nomen. Omnem enim legis violationem comprehendit. Sic

noſtri prudentes priuata delicta omnino tranſgreſſiones appellant: & has quoque inter ſe diſtinguunt. Eas enim quæ vim aliquam adiunctam habent, tranſgreſſiones magis propriè[o], alias verò tranſgreſſiones ex ſpecie facti illegitimi, licèt non violenti, vel (vt ipſorum verbis vtar) ſuper caſu ortas, dicunt[p]. Vnde forma actionis ſuper illa tranſgreſſione edita, hæc verba (vi & armis) ſuper hac verò (contra pacem) ſemper continet[q]. Licet tamen actori diſſimulare vim illatam aliquando, ſi voluerit: vt nimirum in Comitatu coram vicecomite actionem ſuam inſtituat[r], qui de vi & armis cognitionem non habet. Atque ita tranſgreſſionem minorem ſinit, quæ re verâ maior fuit: damnum tamen ipſe ſibi datum recuperat. Hocque in cauſa videtur eſſe, quòd ſcriptores noſtri delicta hæc, quæ ſuâ naturâ diuerſa ſunt, tam frequenter inter ſe confundant[s]. Nos tranſgreſſionem violentam ad titulum de vi bonorum raptorum ſatis aptè referri putamus, & illam alteram duobus ſubſequentibus accommodaturi ſumus. Nam cùm ius Romanum hanc tranſgreſſionum materiam in duo tantùm capita iure Anglicano diſtributam, triplicem faciat: nemo miretur, quod ego nonnullos caſus, qui præter vim contumeliam etiam patienti inferunt, ad tertium locum retulerim.

o *Fitzh. nat. br. fo. 85. G. Breue de treſpas. De vi. lege Fletam perite differentiæ l. 4. c. 4.*

p *Idem fo. 92. E Breue de treſpas ſur le caſ. & nou. term. iur. verb. Action ſur le caſ.*

q *Fitzh. vbi ſupra.*

r *Idem eodem fo. 86. G.*

s *v. nou. l. intratio. vbi multas tranſgreſſiones & ad tit. Treſpas & ad Action ſur le caſ. relatas habes, & in Fitzh. nat. br. in breui de Treſp. f. 85. & breui de Treſpas ſur le caſ. fo. 92.*

§. 1. Actio autem de vi bonorum raptorum, aut de tranſgreſſione vi & armis, datur dominо, de rebus tam inanimatis vi abductis, vt

carris, plaustris, nauiculis: quàm animatis, vt iumentis, ouibus: idque non cicuribus solùm, sed etiam feræ naturæ in custodia nostra existentibus: vt cuniculis nostræ garennæ [x], aut columbis nostro columbario inclusis [y]. Insuper de seruis nostris [z], de liberis etiam vt apprenticijs [a], de vxoribus cum mariti sui bonjs aliquot abductis [b], de filio denique filiaue hærede abreptis & matrimonio cum aliquo vel aliqua præter consensum nostrum copulatis [c], de quantitate vt pecuniæ, de bonis felonum è libertate nostra sublatis [d], de Waivijs & extrahuris è feudo nostro asportatis aut fugatis [e].

§. 2. Datur autem hæc actio ad damni datione mendationem, idque non solùm contra rapientem, sed etiam eos qui rapere præceperunt, sicut & ex omni transgressione super casu [k]: sed non in executorem transgressoris [l], nec hæredes [m], quia personalis & pœnalis est.

x *Fitzh. ibi fo. 89. K.*
y *ibi fo. 86. A.*
z *ibi. fo 88. D. I.*
a *ibi. fo. 91. I*
b *ibi. fo. 89. O.*
c *ibi. fo. 90. H.*
d *ibi. fo. 87. m.*
e *ibi. fo. 91. F.*
f *ibi fo. 91. B. Hæc addere licet nouum librum intrationum tit. Trespas per totum & Brocum eodem & Fulb. paral. f. com. vtrongs sparsim.*
k *Doct. & stud. l. 1. c. 9.*
l *Idem l. 2. c. 10.*
m *Bract. l. 3. tract. 1. c. 4. nu.*

De lege Aquilia.

Tit. 3.

TRansgressio quæ super casu dicitur, aut damnum tantummodo patienti infert, aut cum damno contumeliam. Illam iuris ciuilis authores sub titulo legis Aquiliæ comprehendunt, quia Caius Aquilius cùm tribunus plebis esset, plebisciti eius author fuit, quo delicta huius generis illi correxerunt; hanc verò ad titulum de

Iniurijs

Iniurijs referunt.

§. 1. Transgressionem itaque super casu committit qui alterius statum vel conditionem suo delicto deteriorem facit. Exempli causa: Vicecomes, qui debitorem ratione breuis regii ad eum directi cepit, & eum postea dimittit [d]: vel qui in returno breuis regii Curiam falsò informat reum non habere terras aut aliud quicquam in baliua sua vnde distringi possit: & ita in causa est, vt corpore capietur [e]. Item qui palis in aqua defixis nauem alterius tritico aut aliis meribus onustam euertit [f]. Præterea Atturnatus vel Consiliarius qui imperitiâ vel dolo causam clienduli sui perdidit [g]: tonsor, qui barbam alicuius malè vel cultro coinquinato rasit [h]: medicus quoq; vel cheirurgus qui ægrotum vel aliàs malè sanum imperitè aut malitiosè tractauit [i]. Custos carceris qui incarceratum durius æquo tractauit [k]. Qui aliquem distringit per aueria carucæ, aliam alia rationabilis districtio per eum fieri posset [l]: vel qui pecus alienum iusse captum vel districtum non ad parcum apertum, sed ad locum incognitum, rectoriam ecclesiæ cuiusquam, forteletum, aut alium comitatum abigat, ita vt per dominum iuxta leges redimi seu replegiari nequeant [m]. Qui fluxum riui quo molendinum alterius agi solet, interuertit [n]. Vsufructuarius vel liberè tenens qui vastum in solo vel ædibus committit [o]. Sed huius causa specialis est, qui ex constitutione regni rem vastatam amittit [p]. Verùm quòd species quæ huc referri possent, insti-

d *Fitzh. nat. br. fo. 93. A. & C.*
e *ibidem* B.
f *Idem ibidem 92. F.*
g *non. lib. intra. Action sur le cas. in Attorney.*
h *ibi in Barber.*
i *ibi in Physitian. v. spec. Iust. l. 3. c. de Iudgment de homicid.*
k *Fitzh. nat. br. fo. 93. H. v. Secundum Iust. l. 1. c. de homicid.*
l *Dyer. fo. 312. nu. 86.*
m *v. Fitzh. nat. br. in breui de replegiandis auerijs fo. 68. & in breui de vetito namio fo. 73.*
n *Dyer fo. 248. nu. 80 fo. 320. nu. 38.*
o *Dyer f. 36 nu. 38 fo. 256. nu. 10.*
p *Stat. Glocest. an. 6. Ed. 1. c. 5.*

nitæ sunt ad eos potius censeo vos remittendos, qui fusius & ex professo ista tractant, quàm exemplorum colluvie obruendos[c].

§. 2. Hac etiam actione tenetur qui per infortunium & non dolo vel culpâ alium læsit[d].

De Iniurijs. Tit. 4.

GEnerali iniuriæ appellatione omnem iuris transgressionem nos quoque contineri dicimus. Sed de illâ speciali hîc loquimur quæ contumeliam patienti invrit: vt cùm quis pulsatus, verberatus, vulneratus[e], vel enormi illâ læsione affectus quam nos mahemium dicimus[f], Vel etiam sine vi verbis convitiosis existimationem-que suam minuentibus conspersus[g], libello vel famoso conspurcatus, incarceratione iniustâ vexatus[h], vel alio simili modo malè tractatus fuerit[i].

§. 1. Hanc quoque iniuriam committere videntur illi qui dolo contexto in caput fortunasve alicuius insidiosè machinantur, quos nostri conspiratores appellant[k].

§. 2. Neque quidem iniuriam per nosmetipsos tantùm, sed etiam per eos qui in nostra potestate sunt patimur: vtpote per vxores[l], per liberos[m], per seruientes[n] & per seruos[o].

c Brit. c. 26. 27. 61. 62. 63. Nou. l. intr. ti. 10. Action sur le cas. & Trespas. Brocus Trespas. Fitzh. nat. br. in breui de Trespas fo. 85. & Trespas sur le cas. fo. 92. Fulb. paral. fo. 69. a. & c. v. Plowd. caso Basset in fine. 2. partis. fo. 12. b. & 13. a. v. Dyer. fo. 36. n. 38. fo. 280. n. 14. fo. 285. ... 40.

d Brac. l. 3. tract. 1. c. 36. in prin. Flet. l. 4. c. 27. § vertitur etiam quandoque.

e Brac. l. 3. c. 19. nu. 1. l. 3. tract. 2. c. 36. nu. 1. & l. 5. tract. 3. c. 9. Flet. l. 2. c. 1.

f Brac. lib. 3. tract. 2. c. 24. nu. 3. Flet. l. 4. c. 40. 41. l. 2. c. 1. Dyer. fo. 105. nu. 15. g Dyer. fo. 72. nu. 6. fo. 75. nu. 21. fo. 118. nu. 79. fo. 236. nu. 26. h Dyer. fo. 244. nu. 6. Flet. l. 1. c. 41. i Brac. l. 3. c. 19. k Dyer. fo. 85. nu. 87. fo. 244. nu. 61. Fitzh. nat. br. 114. G 115. d. L. 116. M. N. l Brocus Trespas. 43. Fulb. paral. c. Common vvrongs fo. 79. m Fulb. paral. c. Common vvrongs. fo. 90. b. n Nouus lib. intra'io. Trespas in Seruant. Fulb. paral. c. Com. vvrongs. fo. 80. a. Flet. l. 2. c. 1. § Patitur. o Brocus villenage 24. Trespas 53.

§. 3. Iniuria quoque ex circumſtantiis leuior aut grauior fit. Circumſtantias autem numeramus ferè ſeptem: nempe cauſam quæ facientem impellit: perſonam, tam eius qui infligit quàm eius qui patitur: locum, tempus, qualitatem, quantitatem, & euentum. Hæ enim pœnas vel exacerbare vel diminuere ſolent[p].

p *Bracl. l. 3. tract. 1. c. 6. Fleta, l. 1. c. 16. § Generali, l. 2. c. 1. per totum.*

§. 4. Nos contumeliam aut verba iniurioſa alicui de maiori nobilitate illata proprio nomine Scandalum magnatum appellamus, quod cæteris quibuſcunque, propter perſonæ læſæ ſplendorem & dignitatem, grauiorem pœnam meretur[q], niſi tamen iuſtè excuſari poſſit[r]. Sed verba contumelioſa contra principem prolata an huc quoque referri poſſint, aliquando dubitatum lego[s].

q *an. 3. Ed. 1. c. 33. an. 2. Ri. 2. c. 5. an. 12. ciuſd. c. 11.*
r *v. Dyer. fo. 285. nu. 37.*
s *Dyer. fo. 155. nu. 19.*

§. 5. Datur hæc actio, vtpote & omnis alia quæ ex tranſgreſſione eſt, contra eum qui culpâ & voluntate ſuâ iniuriam intulit[t]: & datur ad damni reſtitutionem quod læſus tulit per ſe quidem æſtimandi, ſed per Iuratores, qui hac in re iudices ſunt, taxandi[u].

t *Bracl. l. 3. tract. 1. c. 6.*
u *Bracl. ibidem*
x *Cocus. l. 4. caſu Stanhop inter actiones de ſcandalis fo. 15. a. nu. 4.*

§. 6. Neque verba nimis generalia[x], neque dubiam interpretationem habentia[y], neque falſæ criminationes apud Iudicem competentem editæ[z], pariunt iniuriæ actionem. Veritate etiam criminis probatâ, iniuria apud nos defenditur[d]. Diſſimulatione denique patientis aboletur[e].

y *Idem ibidem caſu Hext. nu. 5.*
z *Idem ibidem caſu Buckley. nu. 3.*
d *Flet. l. 4. c. 27. in. prin.*
e *Bracl. l. 4. tract. 1. c. 28.*

De obligationibus quæ ex quasi delicto nascuntur. Tit. 5.

IVdex apud Anglos malè iudicando litem suam secundùm aliquos [f], facit. Sed hodie pars quæ iudicio se lædi sentit, causam prætextu erroris commissi, si curia de recordo sit, aliàs per breue de falso iudicio, ad aliud tribunal potius remouet & sententiæ prioris emendationem petit [g].

§. 1. Obligationes tamẽ aliquæ ex quasi delicto hic quoq; vsu veniunt. Vtpote si subuicecomes Curiam Regis falsò informauerit, aut aliter in mandato Iusticiariorum exequendo deliquerit, non ille sed vicecomes mulctam subit [h]. Si quoque is qui Regi à cyathis est, aliquos sibi in officio suo surrogauerit, ipse eorum delictis tenetur [i]. Quod idem obtinet non solùm in scaccarii Regii [k], sed etiam aliarum Curiarum officialibus [l], si clerici quos sibi substituunt, muneri suo minus satisfecerint: vt etiam in eschaetoribus qui substituerint sibi aliquẽ, cuius facta præstare detrectant [m].

§. 2. Etiam ex quasi delicto videntur teneri centuriæ (quas Hundreda dicimus) pro compensatione latrociniorum quæ in iis perpetrata sunt, nisi latronem apprehenderint [n]: & villæ propinquæ loco alicui in quo fossa vel sepes illicitò per homines ignotos defecitur [o].

§. 3.

f *Bract. l. 5. tract. 5. c. 15.*

g *an. 27. Eliz. c. 8.*

h *Dott. & stud. l. 2. c. 24.*

i *an. 25. Ed. 3. stat. 5. c. 21.*

k *an. 14. Ed. 3. stat. 1. c. 9. Dyer. fo. 161. nu. 45. fo. 238. nu. 38.*

l *v. Crompton's Iurisd. Court of Eschequer fo. 111. a. b.*

m *an. 32. Ed 4. c. 9. Cocus. l. 4. casu Milton fo. 33. b.*

n *an. 13. Ed. 1. stat. 2. c. 3.*

o *an. 13. Ed. 1. stat. 1. c. 45. Rastal. tit. Approuement nu. 2.*

5. 3. Denique si famulus negligentiâ suâ domum heri sui & ei vicinam combusserit, herus tenetur. Similiter & dominus communis hospitii si seruiens [p], vel quis alius infra hospitium eius hospiti cuiquam pecunias intra hospitium subduxerit: & custos carceris, si domesticus eius incarceratum aliquem dimiserit [r]: Sed & his alias species satis multas prudentum nostrorum libros perlustrando inuenietis [s].

p *Plowd. casu Kemiger fo. 9. b*
q *Dyer. fo. 158. nu. 32. fo. 266. nu. 9.*
r *Doct. & stud. l. 2. c. 24.*
s *Vt. Fulb. paral. Contracts fo. 3. a. b. & 4. a.*

De Actionibus.
Tit. 6.

t *Author Regiani & Fitzh. nat. br. v. Bract. l. 5. tract. 5. c. 27. vbi tres species ponit.*

ACtio & breue communi Anglorum sermone sæpissime confunduntur; breue enim quo reus in ius vocatur, summariam & succinctam facti repetitionem continet, quod actionem peperit. Verùm hoc illâ multo latius extendi, iuris nostri interpretes luculenter ostendunt, qui breuium explicationem professi sunt [t]. Multa enim mandata principis extraiudicialia continent in negotiis quæ vel ipsum principem [u], vel statum Reipub. [x]: vel etiam rem priuatorum attingunt [y]. Sed eorum maxima pars circa iudicia versatur, quorum aliqua Iudices constituunt [z]: aliqua iam antea constitutos institiam petentibus impertire [a] monent: aliqua nonnullos ob causam specialem à iudiciis ad tempus eximunt [c]: aliqua tergiuersantes ad iudicium

u *Vt Fulb. paral. c. Contracts fo. 3. a. b. & 4. a.*
x *Hæc spectant breuia de inquirendo, inquirendo. Fitzh. nat. br. fo. 232. Dicm clausit extremum, fo. 251. melius inquirend. Quæ plura Deuenerunt. mandamus. vat. nat. br. 147.*
y *Huc spectant breuia de licentia eligendi Episcopum, Idē fo. 170. de restitutione spiritualium. 169. De coronatore eligendo 164. & similia.*
z *vt sunt breuia de securitate pacis, fo. 79. de non ponendo in assisis 164. & huiusmodi.*
a *Breuia sc. ad audiend. & terminand. Fitzh. nat. br. 110. & similia.*
c *de procedendo ad iudicium 153. 240.*
e *protectione 28.*

fustinendum satisdato compellunt [f]: aliqua litigantes sibi alios ad lites substituere permittunt [g]: aliqua iudices iurisdictione suam nimis dilatantes cohibent [h]: alia causas ab vno foro ad aliud auocant [i], aliqua denique processum informant & instituunt [k]: aliqua processum institutum prosequuntur & ad effectum ducunt [l]. Breuia autem quæ iudicium inchoant, originalia, quæ inchoatum promouent & ad exitum pellunt, iudicialia nostri appellant [m].

§. 1. Actiones omnes vel à iure communi (quod nostri communem legem frequentius dicunt) vel à statutis, profluunt [n]. Siue autem à iure communi siue statuto originem trahant, omnes vel in personam, vel in rem, vel in vtramque sunt [o].

§. 2. Personales actiones sunt, quæ competunt contra aliquem ex contractu vel quasi, ex maleficio vel quasi. Breuia vero quæ formantur super contractu vel quasi sunt fere hæc: de conuentione [q], de computo [r], de debito [s], de detentione [t], de transgressione super casu [u], in qua constitutum, quod nostri assumptionem dicunt, comprehenditur [x].

§. 3. Quæ ex delicto vel quasi competunt, sunt illæ de transgressione [y], de deceptione [z], de parco fracto [d], de refcussu [e], de attincta [f], de conspiratione [g], de cambipartita [h].

§. 4. Reales sunt actiones, quæ contra aliquem licèt nullo iure nobis obligatum competunt,

f *de securitate inueniendâ &c. 85.*
g *de attornato faciendo &c. 156.*
h *prohibitio 39.*
i *Recordare 70 Ponc 69. &c*
k *omnia breuia originalia per Regist. originalia.*
l *omnia breuia iudicialia per Registrum iudiciale.*
m *Regist. breuium*
n *Brocus Actiõ popular & Action sur le statut.*
o *Bract. l. 2. c. 3. nu. 2. 3. 4. v. speculum Iustitiæ. l. 2. c. des attachments in fine.*
q *Fitzh. nat br. fo. 145.*
r *fo. 116.*
s *fo. 119.*
t *fo. 138.*
u *fo. 92.*
x *Brocus Actiõ sur le cas. 24.*
y *fo. 85.*
z *fo. 95.*
d *fo. 100.*
e *fo. 101*
f *fo. 105.*
g *fo. 114.*
h *fo. 131.*

tunt, quia rem noſtram corporalem immobilem vel etiam incorporalem poſſidet vel quaſi, quam reſtituere, vel dominum cuius nomine poſſidet nominare poteſt. Vt ſi quis petat ab alio rem certam, nempe fundum, vel terram, vel ius aduocationis, cuius ſe contendit eſſe dominum: & perſequatur rem ipſam non eius precium, nec tantundem quod ſit eius generis. Et per hoc quòd petens rem petitam intendit eſſe ſuam, actionemque inſtituat aduerſus tenentem & te- i *Bra. l. 3. tract.*
nens negauerit: in rem erit actio ſiue placitũ [i]. *1. c. 3. nu. 3.*

§. 5. Si ſit res mobilis quæ petitur, ſicut bos, aſinus, veſtimentum, vel aliquid pondere aut menſurâ exiſtens, licèt primâ facie videatur actio ſiue placitum tam in rem quàm in perſonam, eò quòd certa res petatur, & quòd poſſidens eam reſtituere teneatur: reuera tamen eſt in perſonam actio: quia ille à quo res petitur, non tenetur præciſe ad rem reſtituendam, ſed ſub diſiunctione, vel rem vel eius precium, & precium tantùm ſoluendo liberatur, ſiue res appareat ſiue non. Et ideo ſi quis rem mobilem ex quacunque cauſa ablatam vel commodatam vendicauerit, debet in actione ſua definire precium. Nam precio non appoſito, rei mobilis vendicatio non valebit [k]. k *Bra. l. 3. tract. 1. c. 4. nu. 4. & Flet. l. 2. c. 60. § Cùm autẽ res & ſeqq.*

§. 6. Actionum autem ciuilium & in rem, ſicut rei vendicatio, alia confeſſoria eſt alia negatoria. Confeſſoria, cùm dicat quis aliquam rem corporalem vel incorporalem eſſe ſuam: ſicut

cut hunc fundum. Item quâ dicis tibi ius eundi per fundum vicini tui, aquamve ducendi eo invito & huiusmodi, competere. Et hæc actio ideo in rem dicitur, quia rem tuam incorporalem petis: sc. ius eundi per fundum: & ideo confessoria dicitur quia constituta est verbis affirmativis. Actio verò negatoria est, quam dominus fundi intendit adversus te solitò euntem per fundum suum, dicens, tibi non esse ius per fundum suum eundi. Et hæc actio dicitur in rem, quia dominus fundi in hoc suam vendicat libertatem: & huiusmodi actiones non competunt de dominio rei, sed de iure prædiorum[1].

1 *Bract. l. 3. tract. 1. c. 14. nu. 7. Huic inseruit breue de consuetudinibus & seruitys & huiusmodi alia Flet. l. 5. c. 37. 38. 39. 40.*

§. 7. Rescissoriæ etiam actionis nos similem habemus. Nam si quis, dum incarceratur, terrarum possessione spoliatus fuerit, & terræ illæ ad hæredem spoliatoris descenderint: spoliatus libertatem suam assecutus, possessionem suo facto recuperare, seu (vt nostri loquuntur) in easdem terras reintrare potest. Et si iudicium contra eum datum fuerit, illud postea per breve de errore irritum reddet: quia in custodia fuit, nec contumaciter absens: ideoq; rationi dissentaneum videtur vt recordum tale præiudicii quippiam illi afferat. Idem quoque iuris videtur, si quis in seruitio Regis, aut alter Reipub. causâ extra regnum sit, & interim possessione aliquâ spolietur, nec continuum clameum suum facere possit[m]. Imo verò aliqui in hac etiam opinione sunt, vt existimant eum qui extra regnum in negotiis suis existens possessione suâ per aliquem spo-

m *Littleton l. 3. c. continual. claym.*

spoliatur, posse cum redierit, suâ authoritate in hæredem spoliatoris superintrare, nec assisâ opus habere[n].

n *Idem ibidem*

§. 8. Est etiam apud nos, quæ actioni Paulianæ aliquo modo respondet, à statuto Regni suppeditata[o], quod omnem siue terrarum siue bonorum alienationem irritam reddit, quę à debitore in fraudem creditorum facta est, & præterea pœnam omnibus infligit, qui eiusdem conscij sunt, & vt legitimam defendunt.

o *an.13. Eliza. c.5.*

§. 9. Neque deest actionis Servianæ quasi parallela. Nam bona in prædium invecta locator iure proprio distringit, atque detinet, donec merces ei persolvatur. Quia hæc & nos taciti pignoris loco ducimus[p]. Quamvis tamen hoc non sine distinctione procedat[q]. Huic addere etiam licet non solùm pignoratitiam sed etiam hypothecariam vel quasi Servianam. Si enim quis nummos ab aliquo sub pignore mutuos acceperit, & eosdem postea offerens creditori pignus recipere non possit, quia creditor illud tradere recusat: debitor hoc casu actionem habet[r]. Quasi Serviana autem is rectè videtur agere, qui cum terras iure vadij siue vivi siue mortui possideat, eisdem eiicitur vel disseisitur.

p *vt supra de locat. & cond. tit.25.l.3. §.19.*

q *Brocus Dirisse 13.57.99*

r *Fitzh. nat.br. fo.86.C.*

§. 10. Brevia verò quæ actionibus realibus accommodantur, vel ad ipsam proprietatem acquirendam dantur & petitoria dicuntur, vel possessionem, & possessoria[t]. Ad proprietatem spectant brevia de recto diversarum specierum[t], & quæ

s *Flet.l.6.c.1.§a prin.*

t *Fitzh. na. br. fo.1.6.11.91. 193. Flet.a. l. 6. 6.1. & seqq.*

quæ eorum naturam imitantur [x].

§. 11. Possessionem vel quasi quærimus vel vi amissam, vel sponte alii traditam, qui tamen contra ius eandem retinet. Ad illam adipiscendam dantur breuia quæ assisas dicimus [y], & quæ ad eas affinitate aliquâ accedunt [z].

§. 12. Ad possessionem quæ sponte tradita iniuste nobis detinetur, recuperandam, suppeditantur breuia de ingressu diuersarum specierum, & quæ eorum naturam induerunt [a].

§. 13. Inter reales actiones præiudiciales quoque numerantur. Præiudiciales autem dicuntur, quæ oriuntur ex incidentibus quæstionibus vel emergentibus: in quibus quæritur, vtrùm aliquis ingenuus aut libertinus, & si libertinus, liber an seruus? filius an non: & si filius, vtrùm legitimus an bastardus & huiusmodi [c]. Et dicuntur præiudiciales, quia priùs iudicantur quàm actio principalis [f].

§. 14. Mistæ actiones tam in rem quàm in personam sic dicuntur, quia mixtam habent causam ad vtramque: sicut est diuisio hereditatis inter cohæredes, finium regundorum inter vicinos. Nam si personas spectemus, vtraque & actor & reus est: licèt magis propriè is dicatur actor, qui priùs ad iudicium prouocauit [g]. Bre-

x *Vet est breue de consuetud. & seruitys Fitzh. nat. br. f. 157. De hoc v. Plowd. casu Stowel. fo. 357. b. & 358. a. Breue de recto aduocationis &c. Inghã § Bref. d' aduowson.*

y *Fitzh. nat. br. fo. 177. 179. 181. 183. 184. 188. 190. 191.*

z *v. 20. 13. Ed. 1. c. 25. Bract. l. 4. per totum.*

a *Fitz. nat. br. fo. 201. 205. 206. Bract. l. 4. tract. 7. per totã v. Ingham § bref de entry. Fl. dicit hæc breuia de ingressu mixtã habere naturã & partim possessionẽ, partim proprietatẽ sapere l. 5. c. 24. in prin. quem lege latè scribentem de hac re.*

c *Bract. l. 3. tract. 1. c. 4. nu. 9. Brit. c. 108.*

f *idem ibidem.*

g *Bract. ibid. nu. 5. & l. 4. tract. 1. c. 16. nu. 8. v. Litle. l. 3. c. Releas sect. Also as to releasee. And also if a man sue, &c. v. Flet. l. 5. c. 9. per totum.*

nià quæ his inſerviunt ſunt illa de partitione [h], de rationabilibus diuiſis [i], de perambulatione facienda [k], de curia claudenda [l], de reparatione facienda [m].

h *Fitzh. nat. br. fo. 61.*
i *fo. 128*
k *fo. 133.*
l *fo. 127.*
m *fo. 127.*

5. 15. Actiones præterea vel ſolâ gratiâ rei perſequendæ, vel ſolâ gratiâ pœnæ perſequendæ vel gratiâ vtriuſque conceptæ ſunt [n]: quas alij ciuiles, criminales vel miſtas appellant [o].

n *Bract. l. 3. tract. 2. c. 4. nu. 5.*
o *Glanuil. l. 1. c. 1. Bract. l. 3.*

5. 16. Rem ſolam perſequuntur omnes quæ ex contractu vel quaſi oriuntur, & nihil vltra ob iniuſtam detentionem vel ad delicti vindicationem pœnæ nomine expoſcunt [p]: pœnam ſolam perſequuntur illæ actiones quæ ad delicti coertionem collineant: cuiuſmodi ferè ſunt illæ populares quas delatores ad fiſci & ſuum compendium contra ſtatutorum violatores ſuſcipiunt [q]. Et rem & pœnam perſequuntur, quæ in rem ſunt ratione cauſæ principalis & in perſonam gratiâ perſonalium præſtationum [r]. Huiuſmodi eſt aſſiſa, quæ rem petit quoad reſtitutionem, & ſpoliatorem ad pœnam ob iniuriam datam [s]. Et breve de waſto, quod & rem waſtatam, & triplum damni dati quærit [t].

p *tract. 5. c. 31. in prin. Liſle. 5. Releaſes.*
vt breue de recto. Fitzh. fo. 1. & c.
q *Decies tantũ Fitzh. nat. br. f. 171. v. Action ſur le ſtat. in nouo libro intrationum.*
r *Bract. l. 3. tract. 1. c. 4. nu. 5.*
s *Bract. l. 4. tract. 1. c. 6. n. 3. v. ſtat. de Merton c. 4. nu. 20. H. 3.*
t *an. 6. E. 1. c. 5.*

5. 17. Eſt etiam actionum tertia diuiſio, quòd aliquæ in ſimplum, aliquæ in duplum, aliquæ in triplum, aliquæ in decuplum dentur [u]. In ſimplum concipiuntur omnes tranſgreſſiones, quæ ad damnum tantùm acceptum actorem reſtituunt [x]. In duplum concipiuntur actiones contra eos qui inſultum in aliquem faciunt ad

u *Bract. l. 3. tract. 1. c. 4. nu. 6.*
x *vnouum l. intrat. tit. Treſpas ſparſim.*

celsam Parlamenti curiam vocatum[y]: & in eum qui in curia Admiralij actionem persequitur ad iurisdictionem eius non pertinentē[*], eos denique qui victualibus suis nimis charum precium imponunt[z]. In triplum contra eos agitur, qui pecunias pro probandis testamentis iniuste extorquent[d], vel qui illicitas hominum turbas costant[e]. In decuplum contra Iuratorem qui munus pro ferendo veredicto suo cepit[f].

y an. 11. H. 6. c. 11.
* an. 2. H. 4. c. 11.
z an. 23. Ed. 3. c. 6.
d an. 3. & 4. Ed. 6. c. 5.
e ibidē & an. 2. Mar. Parlam. 2. c. 2.
f Fitzh. Nat. br. fo. 171.

§. 18. Actiones præterea aliquas bonæ fidei, aliquas stricti iuris esse non inique dixerimus. Licèt enim talem distinctionem apud iuris nostri scriptores verbis expressam non habemus: vsu tamen satis frequentem eam invenimus. Damnum siquidem quod ex violatione contractus aut transgressione sentimus, iuratorum æquitati perpendendum relinquitur quæ quantumve sit, & iuxta eorum æstimationem postea iudicatur. Vbi contrà in actionibus in rem principalibus, actor, nisi rem petitam deberi aut suam esse probaverit, causâ cadit. Quia neque Iuratores neque Iudex aliam in iis potestatem habent, quam reum in rem petitam condemnandi vel eum prorsus absolvendi[g]. Vnde contingit, vt vna atque eadem causa duplicem sæpe pariat actionem: principalem nimirum in rem, quæ stricti iuris est, & quasi accessoriam ad damni dati recuperationem, quæ bonæ fidei[h].

g v. supra. §. 16. hoc tit.
h Brast.

§. 19. In actionum arbitrariarum ab actionibus bonæ fidei distinctione, Iuris civilis au-

thores

dores non satis consentiunt[i], neque nos aliquê harum vsum in iure Anglicano deprehendimus, præter eum quem in illis notavimus[k]. Tantùm dicere possumus Cancellarium Angliæ aut Custodem magni sigilli, quorum eadem prorsus est authoritas[l], ad cuius æquitatem ab aliis tribunalibus ante latum iudicium omnibus ordinario iuris remedio destitutis provocare licet[m], nullis legibus astrictum, quo minus causam quamlibet hoc nomine ad eum delatam iuxta boni viri arbitrium dirimat & componat: eumq; qui decreto suo refragatur, in carcerem coniiciat, & illic detineat, donec scito suo se submiserit[n].

i *Duar. de interpret. iurando, nu. 14. & Corrasius l. 2. misc. c. 8.*
k *sup. § provis. lan. 50. Eliza. c. 18.*
l *Plowd. in fine casus Croft & Howel fo. 532. b.*
m *an. 4. H. 4. c. 23.*
n *Doct. & stud. l. 2. c. 42. v. titulum proximè sequentem.*

§. 20. Actionem de peculio nostri non agnoscunt. Nam ex eorum contractibus qui in potestate nostra sunt, non tenemur, nisi quatenus iussu nostro contrahunt[o].

o *vet. nat. brev. fo. 62. & Fitzh. nat. brev. fo. 120. G.*

Quod cum eo qui in aliena potestate est, negotium gestum esse dicitur. Tit. 7.

ILli servientium nostrorum contractus, quos nostro iussu ineunt, nos obligant[d]. Si enim famulum fundo meo præficiam, & potestatem ei concedam recipiendi iumenta vel pecora ad pastum pro certo precio: malè contra eum ago de transgressione vel conculcatione herbarum mearum, qui ex tali pacto iumenta vel pecora sua in illum fundum adegerit[e].

d *Liber intratio tit. Trespas in Agistament.*

§. 1. Sed si famulus meus meo nomine pecuniam mutuam acceperit, ego inde non teneor, nisi pecunia meis vsibus, idque meo consensu applicata fuerit [f]. Quod etiam in quocunque contractu verum est[g].

[f] *vetus nat. br. fo. 62.*

[g] *Dost. & stud. l. 2. c. 42.*

§. 2. Sin famulum ad emporium aliquo missurus, iussero res certas pro me vt emat, nec designem aliquem à quo illas emptas esse velim, ego quidem illi teneor, à quo eas meo nomine emit. Sed si suo nomine, nullâ mei mentione factâ, emerit, secus se res habet: nisi res emptæ ad meos vsus peruenerint [h].

[h] *Idem ibidem.*

§. 3. Si quoque famulum ad emporium misero, vt rem meam quam noui esse vitiosam Titio vendat: ego ex tali venditione teneor. Sin vt vendat simpliciter cui poterit, hinc actio in me non competit [i].

[i] *Idem ibidem.*

§. 4. Si vxor in foro publico quid emat ab eo, qui de precio eius fidem sequatur, marito inde non tenetur, nisi quod emptum est ad illius vsus conuertatur [k].

[k] *vet. nat. br. fo. 62.*

§. 5. Sed ius quandoque præsumit domini consensum, licèt specialiter non expressum, seruientis contractui interuenisse, vtpote in iis quo mercatores officinis vel tabernis suis quasi institores præficiunt. Nam quotidiana domini præsentia, scientia atque patientia eius consensum satis arguunt, siue vxores, siue liberi, siue etiam alii domestici sunt, qui merces suas distrahunt.

D

De noxalibus actionibus.

Tit. 8.

NOxalis actio in dominos ex maleficio ſeruorum Anglis incognita eſt. nam ipſi ex propriis delictis conueniri poſſunt, ſiquidem villani noſtri non prorſus ſervi, ſed tãtùm aſcriptiii ſint [d]. Niſi tamen quis ſeruo ſuo facinus aliquod præceperit: quia hoc caſu tenetur non minus, quàm ſi quenquam alium hoc iuſſiſſet poteſtati ſuæ minimè ſubditum [e].

[d] *ſupra de iure perſonarum.*

[e] *Doct. & ſtud. l.1.c.9.*

§. 1. De brutis tamen animalibus & rebus etiam inanimatis, quarum violentâ motione homo quiſquam occiditur, quiddam noxalis actionis ſimile habemus. Si enim vel equus calcitroſus, vel taurus ferocior, vel denique plauſtrum à iumentis tractum hominem occiderit: hoc quicquid eſt (niſi ad regem ſpectet) quaſi ſacrum fit: & neſcio an conſuetudine veteri comburi ſoleat: ſed hodie Regi cedit. Sic tamen, vt re diſtractâ, precium eius per regis Elecmoſynarium in pios vſus erogetur. Quâ de causâ Deodandum appellatur [f].

[f] *Doct. & ſtud. l.2.c.3. Statute pl.co.l.1.c.2. Nom termin. iur. verbo deodand.*

Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. Tit. 9.

QVasi regula iuris est apud nos, vt quilibet ad damnum illud resarciendum teneatur, quod, vel se inscio, quadrupes suum vicino, fruges, herbas, arbores, fruticesue eius depascendo vel proterendo intulerit [d].

[d] *Dott. & stu. l. 1. c. 9. v. Fulb. paral. c. com. vvroogs fo. 81. b.*

5. 1. Imo vero qui tale damnum à quadrupede alterius sensit, illud in parcum publicum compactum detinere potest, donec dominus quadrupedis damnũ datum compensauerit [e]. Ita vt si quadrupes interim inediâ pereat, domini periculo intereat, non compingentis [f]. Si tamen quod satis est ad damni emendationem dominus offerat, & oblatum alter recusset, dominus potest quadrupedes vicecomitis officio & auxilio redimere, datâ cautione vel illud denuo exhibendi, vel tantum pecuniæ presoluendi, quantum litis euentus damno par esse comprobauerit [g]. Et si re coram vicecomite disceptatâ, damnum datum non appareat, dominus quadrupedis damnum detentionis huiusmodi assequetur [h].

[e] *Idem l. 2. c. 28.*

[f] *Idem ibidé & noui term. iuris verbo damage feisant.*

[g] *Fitzh. nat. br. in breui de replegian.*

[h] *Fitzh. nat. br. fo. 89. G.*

5. 2. Si Canis cuiusquam oues alterius fugauerit vel momorderit, vnde vel moriantur, vel abortum faciant, aut aliter damnum capiant, dominus canis ad damnum compensandum obligatur [i]. Quod tamen alij secus esse putant, nisi dominus canem prius mordacem esse nouerit [k], aut

[i] *Nouus l. intratio. tit. Trespas in chien.*

[k] *Dyer. fo. 25. nu. 162.*

ut eum incitauerit [l].

§. 3. Si tamen per viam publicam quadrupedum ſiue armentum ſiue gregem quis egerit, quæ in agros vel campos propinquos ſubitò irrumpunt: ille ea ſubſequens & abigens ne damnum dent, tranſgreſſionis non tenetur [m]. Damnum tamen ſi quod datum ſit, reſarcire tenetur [n].

l *Dyer. f.* 29. *nu.* 195.
m *Doct. & ſtu. l.* 2. *d.* 26.
n *Fulb. paral. c. com. vtrong fo.* 81. *b.*

De iis per quos agere poſſumus.

Tit. 10.

MInores ſummoneri debent per tutores, cuſtodes ſiue procuratores [o], in loquelis, niſi in cauſis in quibus minores, non obſtanti minore ætate, reſpondere tenentur: quæ autem illæ ſunt, alios conſulite [p].

o *procuratoris nomen hic late ſumitur pro omni qui pro minore poteſt intervenire v. Fitzh. nat. br.* 27. *H. & Broc. Attorny.* 22. 46.
p *Bract. l.* 5. *tract.* 2. *c.* 1. *nu.* 2
q *Fitzh. nat. br. fo.* 25. *C.*
r *Statut. de Merton an.* 10. *H.* 3. *c.* 10 *&.*

§. 1. Videtur olim in arbitrio Iudicis fuiſſe poſitum, vtrum aliquem per procuratorem vel attornatum ſuum litigare pateretur: quia verba breuis citatorij perſonalem comparitionem citati exigebant [q]. Sed hoc ius per ſtatuta regni ſenſim mutatum eſt [r]. Ita vt hodie nihil ſit vſitatius, quàm vnumquemque in qualibet cauſa priuata ſiue reali ſiue perſonali, per procuratorem ſuum, litem vel inferre vel ſuſcipere. Caſus tamen non paucos adhuc reperire licet, in quorum aliquibus procuratorem conſtituere prorſus prohibemur, in aliis ſine venia iuſticiariorum non permittimur [s].

an. 9. *Ed.* 1. *c.* 8. *& an.* 13. *Ed.* 1. *c.* 10. *&. an.* 27. *Ed.* 1. *ſtat.* 2. *c. vnico, & an.* 12. *Ed.* 2. *ſtat.* 2. *c.* 1. *& an.* 15. *Ed.* 2. *c. vlt. & an.* 7. *Rich.* 2. *c.* 14. *& an.* 4. *H.* 4. *c.* 18. *&.* 19. *& an.* 7. *H.* 4. *c.* 13. *& an.* 5. *H.* 5. *c. vn. & an.* 2. *H.* 6. *c.* 3. *& an.* 9.
s *H.* 6. *c.* 10. *& an.* 34. *H.* 6. *c.* 7. *Fitzh. nat. br. fo.* 26. *D. Brocus Attorny.* 63. 81.

§. 2. Procurator etiam vel atturnatus, juxta veteres, in animam domini sui jurare potest [1].

[1] Bract. l. 5. tract. 2. c. 2. fin.

3. *De satisdationibus.*

Tit. 11.

EX conceptis plerorumq; brevium originalium formis apparet actori de lite prosequenda cavendum esse, priusquam reus destringi, capi, aut ad se sistendi cautionem cogi possit [d]. Verùm hunc usum pridem evanuisse, & verba illa brevibus citatoriis inserta hodie formæ tantùm inservire practici quidem peritissimi mihi tradiderunt. Vicecomes enim in returno brevis fideiussores pro instantiæ prosecutione captos, ad nullitatem processus seu errorem evitandum nominat, cùm revera nulli obligati sunt.

[d] v. Spec. Iustic. l. 1. c. des. artic. &c.

§. 1. Quomodo reus de se sistendo priscis temporibus cavit vel satisfecit, fuse prodiderunt aliqui [e]: verùm illud ius magna pro parte mutatum est. Nos autem ad pleniorem huius rei explicationem, singularum Curiarum varietates percurrere necessum habemus.

[e] v. Bract. l. 5. c. 31. & 32. Spec. Iustic. l. 2. c. des trespas. venials &c.

§. 2. Bancus Regius in primis iuris nostri incunabulis causas criminales maxima pro parte tractabat: de privatis contractibus (si vera sint quæ legimus,) nisi ex gratia, cognitionem non accepit: sed Iusticiariis de banco communi, vicecomitibus in suis comitatibus, & Baronibus

bus in ſuis feudis diſceptandos reliquit[f]. Hodie verò civiles actiones omnes, dummodo ad tranſgreſſionem vi & armis aut contra pacem domini regis torqueri poſſint, panſis vnis excipiſ. Et Reus ſi in eodem comitatu quo Curia eſt (id eſt in Midleſexia) inveniri poſſit: ad reſpondendum cuicunque actioni privatæ ſine diſcrimine capitur[h]. Sin minus prætextu doli aut contemptus per eum commiſſi, in comitatu in quo verſatur, latitare fingitur, & hoc colore capi iubetur, captuſque Mariſcallo Curiæ cuſtodiendus tradi. In cuius cuſtodiam cùm ſemel devenerit: quia nunc tandem in eodem quo Curia comitatu eſt, ad cuicunque fere[i] actioni reſpondendum cogi poteſt: & niſi in carcere Mariſcalli detineri velit, de lite ſuſciplenda fideiuſſoriam cautionem interponendum[k]. Et per breve de errore omnis actio ſimul cum recordis Curiæ eam concernentibus eo hodie revocatur, licet originem ibi ſumere non potuerit[l].

f *v. Glanvil. l. 1. c. 2. 3. 4. & l. 8. c. 10. & l. 10. c. 8. & 18.*

g *Cröpt. Iuriſd. fo. 47.*

h *Hoc breve billa Midleſexiæ vulgariter appellatur.*

i *v. Dyer. fo. 217. nu. 1.*

k *v. librum meum de verborum ſignificatione verbo latitat.*

l *Fitzherbat. br. breve de errore Crompt. Iuriſd. fo. 47. 48.*

§. 3. In actionibus perſonalibus & civilibus quas in communi banco (quem etiam communium placitorum Curiam appellamus) proſequi inſtituimus; emanat primò citatio quam ſummonitionem noſtri dicunt[m], ſed è Cancellaria deprompta, ſicut & omnia brevia originalia. Et ſi Reus non inveniatur, vel inventus non compareat; capi iubetur primò, ſecundò, tertiò: ſic tamen vt quindecem dies ſingulis brevi-

m *Bract. l. 5. tract. 5. c. 31. nu. 2.*

breuibus seu mandatis intercedant: Et si capiatur, carceri custodiæ causâ vsque diem comparitionis mandatur, nisi vicecomitem, qui hoc casu mandatarius est, de se sistendo idoneis fideiussoribus securum fecerit. Hoc autem si fecerit, nisi ob certas causas, in pistrino detineri non debet [n]. Sed si post captionem tertiò decretam prehendi nequeat: mandatur vicecomiti vt eum in aperto & publico Comitatu per quinque dies iuridicos ad comparitionem exigat: Et si neque sic se stiterit, protectione Regiâ priuatur, & subditi beneficium amittit. Proclamatur enim ex lex, omniaque bona & catalla [o], reditus terrarum, & quæcunque inde naturaliter efflorescunt, fisco forisfacit, idque licèt actio sit personalis [p].

n *v. vet. nat. br. fo. 41. de homine replegiando, & Fit. nat. br. fo. 66. E.*

o *v. nouos. term. iuris verbo exigent & vt leuvryc.*

p *Brocus forfeiture fo. 30.*

5. 4. In causis realibus, si res petatur corporalis, primò summonetur Reus, & eo non comparente, res petita in manus Regis capitur donec se sistat [q]. Quod etiam pari modo se habet, si post primam comparitionem causæ suæ defensionem detrectet [r]. Si res in iure consistat, vt commodè capi non possit: summonetur Reus & non comparens bonorum prehensione seu districtione coarctatur [s]. Sed hanc regulam non ausim tam perpetuam dicere vt aliquando non fallat [t]. Verùm accuratâ definitione hîc tanto minus opus est, quia singula breuia formam siue cauendi siue satisdandi, ad quam Reus iure cogendus est, sibi insertam habent [u].

q *v. veterem nat. br. fo. 126. 1. & Cape magnum fo. 161.*

r *v. Cape paruũ ibidem*

s *vetus nat. br.*

t *Quo iure fo. 72. Quare impedit fo. 27.*

u *v. assisam vlt. præsentat. eod. fo. 36.*

De hoc consule Registrum originale.

5. 5.

§. 5. Contra nobiles tamen parlamentarios vel corpus politicum captione corporum non proceditur: ſed ſummonitione primùm, & propter contemptum, bonorum diſtrictione, donec appareant: Nam ius illos præſumit ſatis eſſe locupletes [x]: & hoc ſenſibilem aliquam exiſtentiam non habet vt prehendi poſſit [y]. Nobiles etiam aut prelati magnatum titulum vendicantes quique in Parlamento locum habeant, hoc ſemper priuilegio vſi ſunt, vt in municipiis vel burgis, per quæ in itinere prætereunt, ob debitum aliquod ſuper contractu vel tranſgreſſione equis ſuis diſtringi non debeant, dummodo alia aueria ibidem habeant, per quæ diſtringi poſſint [z].

[x] Fetus nat. br. in breui de debito fo. 61.
[y] Plowd. fo. 538. b. 539. a.
[z] Fitzh. nat. br. fo. 93. I.
[d] Fitzh. nat. br. Treſpas fo. 85. & Treſpas ſur le caſ fo. 92. vet. nat. br. Treſpas fo 48.
[e] Hæ ſunt actiones de electione firmæ vel. nat. br. fo. 121. de conſpiratione. 57. Quod permittat ſuo. Rastallum. Lazard fo. 92. de hæredebus abdullo fo. 93. Bract. l. 5. tract. 5. c. 31. nu. 2. Fleta. nat. br. fo. 49. de tranſgreſſione.

§. 6. Sunt quædam cauſæ, in quibus Reus licèt priùs non ſubmonitus, corpore capitur, & de ſe ſiſtendo per fideiuſſores ſeu plegios datos cauere cogitur: & ſi perſonaliter intercipi non poſſit, bonorum captione diſtringitur: vtpote tranſgreſſio [d], & aliquot etiam aliæ quæ eius naturam imitantur [e]. Et ſi bona deficiant, quæritur Reus primò, ſecundò & tertiò: Et ſic non inuentus in aperto Comitatu publicâ præconis voce exigitur, & tandem ob contumaciam poſt quintam exactionem exlex pronunciatur [f].

§. 7. In Cancellaria domini Regis quotics ex æquitate illic proceditur citantur rei ſummonitione, quâ ad diem preſtitutum ſe ſiſtere iubentur ſub pœna pecuniaria, nempe centum librarum.

Quam

Quam si neglexerint, corpore capiuntur si inveniri possint, & vel carceri vel fideiussoriæ cautioni committuntur. Si non minus, banno seu proclamatione in diuersis locis comitatus publicè factâ, sub pœnâ ligeantiæ suæ vocitantur. Et si neque sic compareant, commissio ad viros aliquos insigniores dirigitur, quâ eum tanquam rebellem & legum contemptorem prehendere sibi concessum habent: & insuper mandatum impositum, vt eum coram Rege in Cancellaria sua ad diem in eadem commissione designatum habeant aut haberi faciant[g]. Sed & hîc nobiles parlamentarij suo priuilegio gaudent, vt domini Cancellarii literis privatis ad querelam per procuratorem aliquem extrahendam, & responsionem suam eidem adhibendam comiter exorentur[h]. Sed si hîc processus iuxta iuris communis solennitatem, vtpote super computo[i] aut super audita querela[k], instituatur, brevibus negotio idoneis rei ad hanc etiam Curiam compelluntur.

§. 8. In causis criminalibus, si capitales sint, vtpote in læsa maiestate vel felonia, capi iubentur Rei primò, secundò, & tertiò, & si hoc fieri non possit, in Comitatu quinquies exiguntur, & non comparentes exleges pronunciantur & proclamantur[l]. Si vero capiantur, carceri sine omni spe relaxationis vsque ad iudicium latum in quibusdam causis mandantur[m]. Sed si ob levem suspicionem feloniæ aut laricinium parvum quis capiatur, vicecomes cautionem fideiussoriam pro

g Vvestus Symbologr. parte 2. in. Proceedings in Chancery sect. 22, 23, 24.
h vestus ibidē sect. 21.
i Crompton. in iurisd. fo. 41. b. 42. a.
k Plowd. f. 72.
l Lamb. circa archion. Supplemento. Proces vpon Indictments.
m vestm. 1. c. 15. & in. 23. H. 6. c. 10. & an. 1. & 2. Ph. & M. 11. c. & Lamb. eirenar. l. 3. c. 2. p. 134. & seqq.

pro eius comparitione accipere poteſt, & nolens compellitur [n].

n *vet. nat. br. de homine replegiando fo. 42.*

§. 9. Si crimen non ſit capitale, vicecomes in mandatis habet vt Reum coram Iuſticiariis ad reſpondendum certis articulis in diem aſſignatum venire faciat, & ſi non venerit Reus, vicecomes Iuſticiarios certiores reddere debet, an in bonis ſatis ſit locuples, vel nihil habeat. Nam priori caſu bonorum captione diſtringitur donec veniat: in altero verò, corpore prehendi iubetur: & ſi ex tertio decreto corripi nequeat, publicè in Comitatu exigitur, & ſic non comparens vtlagatur [o].

o *Lamb. eirenarch. in ſupplemento Procel.*

§. 10. Sed & alii ſunt particulares in rebus criminalibus procedendi modi certis cauſis ſpecialiter deſtinati, quos è ſtatutis Regni, quæ eos iubent, delibare neceſſe eſt [p].

p *v. Lamb. eirenarch. l. 4. c. 8. p. 505.*

§. 11. Sunt etiam certæ cauſæ, in quibus actor Rei bona, ſuâ authoritate capit, vt eum ad extraiudicialem ſatisfactionem, vel ſaltem ad iudicium prouocet: ſicuti pro reditu, qui ſeruitij [q], ſiue oneris [r] nomine debetur.

q *Doct. & Stu. l. 1. c. 7. vet. nat. br. Replegiare de auerys fo. 42. & v. ſupra, Si quadrupes pauperem tit. 9. lib. 3. §. 2.*

r *Litle. l. 2. c. Releaſes.*

De perpetuis & temporalibus actionibus quæ ad heredes, & in heredes tranſeunt. Tit. 12.

ACtiones aliquæ ſunt perpetuæ, aliquæ tempore præfiniuntur. Licèt enim Bractonus ob defectum probationis omnes fere temporales

porales esse dicat[s]: hoc tamen non tam à natura actionum quàm probationis difficultate provenit.

s l.3. tract.1. c.3. nu.5.

§. 1. Perpetuas illas dico, quæ solâ vetustate tacitè expirant, quæque certum tempus durationi suæ expressè præstitutum non habent. Secundi generis sunt plures quæ tam è iure communi, quàm ex statutis oriuntur[t]. Hæ enim nisi intra dies fatales instituantur, in æuum sepultæ iacent. Exempli causâ: contra eum qui in vivario alterius venatur, dominus vivarij vsque ad annum & diem actionem suam habet: sed illo tempore decurso, Rex solus hanc transgressionem persequitur[u].

t v. supra. tit. de vsucap. & long. temp. præscrip.

u voet. ad pis. 30.

§. 2. Sunt autem aliquæ sic perpetuæ, vt nullâ diuturnitate extinguantur: vtpote illæ quæ de iure gentium pertinent ad Coronam propter privilegium Regis: sicut de rebus quæ in nullius bonis sunt, nec habent dominum: item de rebus, libertatibus, & dignitatibus quæ pertinent ad Coronam domini Regis, & in quibus casibus nullum tempus currit contra ipsum, si petat: cùm probare non habet necesse, & sine probatione obtinebit, si implacitatus warantum non habuerit, id est specialem libertatem à rege concessam. Quia se ex longo tempore non defendit[x].

x Bract. l.3. tract.2. c.3. nu.5.

§. 3. Aliquæ quoque sunt sic temporales, vt cum persona moriantur, nec hæredibus vel executoribus, aut in hæredem vel executorem dentur;

dentur: vt pœnales. Pœna enim non debet ad alios extendi quàm ad ſuos authores, nec vlterius progredi quàm ſe extendit delictum[y].

y *Brall.eod.t.2. nu.1.& 3.quæ quoque v.l.4. tract.1.c.20.nu. 13.Dec.& ſtu. l.2.n.10.*

§. 4. Imò verò neque ex conventione ſcriptis conceptâ hæredes executoreſve vel agunt vel impetuntur, niſi quatenus in conventionis inſtrumento eorum mentio facta fuerit[z]. Quæ autem actiones ſtatutis regni temporales fiunt, ſupra oſtendimus[d].

z *v. titulum de verborum obli. l.3.tit.16.& §.5.*

d *tit.de ſtatut. & long. temp. præſcipt.§.2.fol. 6.*

De Exceptionibus. Tit.13.

HActenus dictum eſt de actionibus: ſequitur vt de exceptionibus loquamur. Exceptiones enim loco actionum ſunt, & reſpectu actionum dicuntur exceptiones: quia vna alteram impugnat. Et ſicut actores actionibus armantur & cinguntur quaſi gladiis: ita Rei è contra muniuntur exceptionibus quaſi clypeis[e].

e *Brall.l.5. tract.5.c.17.in fine. Fieta,l.1.c. 32.*

§. 1. Exceptio autem eſt actionis eliſio per quam actio perimitur vel differtur[f].

f *Brall.eod.t. 1.in prin. Fict. l.6.c.36.*

§. 2. Actio & metus & doli exceptione tollitur: vt ſi quis dixerit obligationem per dolum vel metum eſſe extortam[g]. Item ratione non numeratæ pecuniæ: vt ſi quis pecuniam cuiquam promiſerit à quo eandem paulo poſt ſibi numerandam ſperat, contra eum eandem poſtea petentem excipit. Hæc tamen exceptio literarum obligationem tollere non videtur[h], niſi & apocham

g *Brall.l.3. tract.1.c.2.nu. 13.Brit.c.28.fo. 66.a.*

h *Brall. l.3. tract.1.c.2.nu.9*

cham in scriptis Reus demonstrare possit [i]. Item pacto, vt si quis prius conuenerit vt peteret, deinde vt non peteret [k]: vel si quis transgressionem alij factam re aliquâ compensauerit & ita actionem tollat [l]. Item exceptione iurisiurandi, iuxta veteres, cum sc. delatum fuerit iusiurandum vel relatum & postea iuratum [m]. Denique re iudicatâ: vt si antecessor petentis vel aliquis hæredum suorum rem petitam amiserit per iudicium in causa proprietatis: sicut per magnam Assisam, aut duellum, vel iuratam aliquam in quam se posuerat [n].

i *Nouæ term. iuris verbo Acquitance.*
k *Bract. vbi supra nu.* 13.
l *Nou. term. iur. verbo record.*
m *Bract. vbi supra.*
n *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 28. *nu.* 7.

§. 3. Exceptionum quædam sunt dilatoriæ, quædam peremptoriæ [o]. Item dilatoriarum quædam sunt peremptoriæ iurisdictionis, & dilatoriæ actionis & non peremptoriæ: & eodem modo aliæ peremptoriæ breuis & dilatoriæ actionis [p]. Item quædam exceptiones sunt generales ad omnia placita siue actiones, & quædam speciales, quæ competunt & dantur contra actiones singulares. Quælibet enim actio habet suas exceptiones appropriatas secundum formam actionum [q].

o *Brit. c.* 29. & & *nouæ term. iur. verbo* Barre. *Fleta. l.* 2. *c.* 54. & *l.* 6. *c.* 36. & *seqq.*
p *Nouæ term. iur. verbo Addition. Flet. l.* 4. *c.* 10. §. 1. & 2. & *l.* 6. *c.* 36.
q *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 1. *in princ. quem lege fusius ista declarantem.*

§. 4. Est autem exceptionis species, quam legis vadationē supra [r] appellauimus nobis Anglis (quantùm legi) peculiaris. Ad elidendam enim debiti actionem quam testibus & non instrumento actor probauerit, admittitur reus ad legem suam vadiandam faciendamque: id est, contra sectam ab actore productam, defensionem
r *Quibus modis tollitur obligatio* §. *fin.*

nem ſuam facere per iuratores pro quolibet teſte producto duos vſque ad duodecim admittitur. Ipſe autem primò iurat ſe ſummam petitam aut aliquam eius partem non debere: & iuratores deinceps de ſua credulitate, quòd reus verum ſacramentum præſtiterit[r]. Sed contra inſtrumentum ſiue ſpecialitatem (vt noſtri loquuntur) legis vadiatio locum non habet[s].

[r] *Fleta l. 2. c. 63. § Nullus liber homo.*
[s] *Dyer fo. 23. nu. 143.*

§. 5. Generales verò exceptiones ſunt, quæ ſe habent generaliter ad omnia placita: ſicut exceptio contra iuriſdictionem, exceptio contra perſonam agentis, contra breue: exceptio quæ prouenit ex tempore ſecundùm diuerſa genera placitorum: & exceptio quæ competit ratione loci per errorem impetrationis. Hæ autem ſunt dilatoriæ actionis & quaſi extra actionem: & ideo actionem non perimunt, quamuis illam ad tempus differant[u].

[u] *Bract. l. 5. tract 5. c. 2. Spec. Iuſticiar. l. 3. c. Exceptions dilatoryes &c. ſeqq. copioſè, tam in cauſis criminalibus quàm ciuilibus Fleta. l. 2. c. 61. n. 4. c. 10.*

§. 6. Pluribus autem poterit quis vti exceptionibus dilatorijs, & diuerſis, dum tamen ſuo loco: Sed ſi plures peremptoriæ actionum concurrant, vnam debet tenens proponere & probare, ſicut cotingit de actionibus. Vt ſi alicui plures competant actiones, vnâ debet experiri, quia ſi tenens, cùm duas peremptorias proponeret vel plures exceptiones, in probatione deficeret, poſſet recurſum habere ad alias, & probare, ſicut poſſet ſe pluribus baculis defendere: quod eſſe non debet, cùm ei ſufficere debeat tantùm probatio vnius[x].

[x] *Bract. l. 5. tract. 5. c. 1. n. 7.*

De Replicationibus.
Tit. 14.

COntra exceptionem verò, licèt initio competens videatur, subuenire poterit petenti per replicationem. Vt si quis petat, excipere potest Reus de pacto postea interueniente ne peteret: contra quam replicari poterit ab actore de pacto posterius interposito quòd petat [y].

y Bracl. l. 4. tract. 5. c. 3. nu. 4. Fleta, l. 6. c. 36. § Contra exceptiones.

§. 1. Ad replicationem verò sequitur duplicatio, ad duplicationem triplicatio, ad triplicationem quadruplicatio ex causâ, & sic vlterius in infinitum. Et ita poterit ab initio concedi quòd actio bona sit primâ facie, elisa tamen per exceptionem: & eodem modo quòd exceptio sit bona, elisa tamen per replicationem: & sic deinceps [z].

z Bracl. ibidem nu. 5. v. nouos term. iur. verbo Reioynder. d vvestus συμβολαιογρ. parte 2. tit. proceedings in chauncerie sect. 56. & 57.

§. 2. Duplicationem nostri tam in Cancellaria quàm aliis curijs reiuncturam, triplicationem surreiuncturam appellant [d].

De Interdictis.
Tit. 15.

INterdictorum vsus iure ciuili iam olim expirauit: ita vt hodie actiones & interdicta nihil apud eius alumnos differant [e]. Illis Prætores Romani, ad tumultuariam & repentinam violentiam præcipuè circa possessiones reprimendam, vt plurimùm vsi sunt: at in his causis maiores nostri iudices ad audiendum & terminandum, aut etiam

e vvestcheb. in paratit. tit. de Interdictis.

etiam ad assisas capiendas delegabant, eosque non statis temporibus ad controuersias vniuersas dirimendas vt nunc, sed ad quodlibet particulare dissidium, quàm primum pullularet, componendum sedandumque emiserunt *f*. Vti nunc res sunt, huiusmodi negotia vel per actiones, vel decreta quæ breuia iudicialia dicimus *g*, aut saltem vicecomitis & iusticiariorum ad pacem in quolibet comitatu præfectorum ope expediuntur *h*. Qui autem legere cupit quid nostri sapientes de possessione siue retinenda siue etiam recuperanda scripserunt, Bractonem legat *i*, Britonem *k*, Fletam *l* in suis locis.

f Bracton. l. 3. c. 9. nu. 2.

g quæ vide in Registro originali.

h m. 13. R. 2. stat. 1. c. 7. m. 15. inst. 2. an. 8. H. 6. c. 9. Lamb. eirenarch. l. 2. c. 4. an. 13. H. 4. c. 7. an. 19. H. 7. c. 13. an. 2. H. 5. c. 8. Lamb. codicem l. 3. c. 1.

i l. 2. c. 17. l. 4. c. 2. & seqq. vsque ad partem sextam eiusdem libri.

k c. 40.

l l. 3. c. 15. in princ. & l. 4. c. 1. & multis seqq. mnou. lib. intratio. tit. Attorney nu. 1. Fitzh. nat. br. fo. 114.

De pœna temerè litigantium. Tit. 16.

APud vetustiores iuris nostri scriptores multa vestigia apparent eius seueritatis, quâ maiores nostri animadverterunt in eos quos cuentus litis actionem temerè & sine iusta causa instituisse prodidit. Atque hæc licèt hodie maxima pro parte remissa videatur, neque tamen adhuc impunitas vitilitigatoribus istis proponitur. Si enim aliqui litibus alium malitiosè vexare deprehensi sint, curiæ opprobrium adferre iudicantur, & in delicti sui pœnam carceri aliquando committuntur *m*.

m Dico (fere) quia in breui de recto, de auo, & nuper obyt, damna non dantur. vet. nat. br. fo. 49. b. & 119. a.

§. 1. Sed hic fere *n* est vsus hodiernus, vt actor victus reo in expensis litis condemnetur *o*: reus verò actori rem petitam & damna, & præte-

n an. 23. H. 8. c. 15. & an. 24. H. 8. c. 8.

rea litis expensas luat. Etsi enim perpetuum sit vt pars victa in misericordia Regis pronuncietur: illa tamen verba quoad actorem ociosa sunt: quoad reum sic tandem, nisi nimiam pertinaciam in eausæ manifestè iniustæ propugnatione prodiderit. Sin malitia appareat, capi iubetur vt pro pervicacia sua finé Regi faciat: captus tamen satis levi mulctâ plerunq; coercetur[q].

p *Fitzh. nat. br. fo. 75. K.*

q *Hoc à practicis dicitur. v. Dyerum fo. 67. nu. 19.*

§. 2. Apud maiores nostros magna veterum licentia fuisse videtur, quòd solâ invidiâ & contendendi libidine homines per brevia apprehendi & ad satisdandum de se apud bancum regium, curiam Matriscalli, & alias nonnullas sistendo cogere possent, cumq; ad diem sisterent, impunè eis nihil obiicere. Verùm publicum regni consilium, huic malo iampridem prudenter occurrendo, omnes qui aliquem sic prehendi procurarent, & contra eos se sistentes actionem suam prosequi detrectarent, sumptuũ & damnorum restitutioni obnoxios fecit. Cumq; eo processerint impudentiæ nonnulli procaces, vt fingerent aliquando homines in rerum naturâ non existentes, quorum nomine alios sic corripi perficerent, tale aliquid in posterùm perpetrantes sex mensium incarcerationi sine redemptionis spe mancipandos sancivit[r].

r *An. 8. Eliz. c. 2. v. quoque. 17. R. 2. c. 6. de mensa Constiariorum.*

3. Ad reprimendam autem hominum litigiosorum potentiam, quos sola spes expensarum in fine litis recuperandarum vel de nuce quilibet contendere movet, publico Regni consilio nuper

nuper ſtabilitum eſt, vt qui actionem perſonalem titulum terrarum, liberum tenementum, hæreditatem, aut verberum iniuriam (quam batteriam dicimus) minimè tangentem, in Curia aliqua Weſtmonaſterienſi inſtituunt, in qua debitum & damnum Iudices Curiæ ad ſummam quadraginta ſolidis minorem æſtimabunt, litis expenſas cauſæ principalis valore maiores non ferant. Et cum vicecomes aut eius deputati ſubditos domini Regis antehàc ſine mandato aut brevi regio ad tribunalia prædicta ſummonere, vel etiam corporis aut bonorum captione vrgere ſoleant, hoc deinceps audere prohibentur: quique hoc deliquerit, vel alium delinquere procuraverit, carceri ſine omni relaxationis ſpe mandandus eſt, donec vltra damna & expenſas litis, decem libras parti læſæ, fiſco viginti perſolverit[s]. [s] *an. 43. Eliz. c. 6.*

§. 4. Nec ab omni lite temerè cœpta impunè reſilire licèt. In nonnullis enim cauſis, ſi quis poſt rei in iudicio comparitionem, inſtantiq; renunciare velit, in expenſis litis reo condemnandus eſt[t]. Promotores etiam cauſarum fiſcalium, ſi poſt delationem inſtitutam, cauſam vel deſerant, vel protelent, vel in eadem ſuccumbant, parti promotæ in damnis & expenſis litis per curiam taxandis condemnandi ſunt[u]. [t] *an. 23. H. 8. c. 15.* [u] *an. 28. Eliz. c. 5.*

§. 5. Etiam illi qui aliquem in iudicium capitis, famæ, vel fortunarum ſuarum delicti alicuius prætextu vocant, & in probatione deficiunt,

tanquam ex præsumpta malitia actioni subiiciuntur, quam de conspiratione dicimus[x], & ad iustam damnorum ex tali accusatione vel denunciatione sustentorum restitutionem tenentur[y], & aliquo in casu ad triplum[z].

x *an.33.Ed.1. stat.3.c.unico. an.18.H.6.c.12. an.3.H.7.c.1.*
y *Fitzh.nat. br.fo.115.I*
z *an.8.H.6.c. 10.*

§. 6. Audivi etiam à nonnullis practicis haud contemnendis affirmatum, quòd si quis paupertatem suam allegans, actionem contra aliquem sine expensis prosequendi licentiam, vel in banco Regis, vel communium placitorum, vel etiam in Cancellaria iuxta statutum[d] obtinuerit, & in fine litis petulantiam potius & rixandi libidinè, quàm iustam litigandi causam prodiderit, flagris cædendus non rarò iudicetur[e].

d *an.11.H.7.c. 12.*
e *an.23.H.8.c. 15.*

§. 7. Sed maiores nostri sacramenti religione homines à levioribus & temerariis litibus deterrere solent. Nam breve de transgressione violenta seu batteriâ coram Iusticiariis regiis prosequendum, nisi de vulnere aut mahemio suscepto quis conqueri vellet, omnibus interdixerunt, qui prius de veritate causæ suæ iurramentum non subirent. Et in transgressione super bonis raptis inrabit spoliatus quòd bona rapta ad valorem 40 solidorum se extendunt[f].

f *statut. Gloc. fivie an.6.Ed. 1.c.8.*
g *an.32.H.8.c. 30.an.18. Eliz. c.14.an.27.c. 1.fol.5.& 6. & v. Plowd. c.fu Partridge fo.83.b.& casu vvelden fo. 522.b.& 523.a.*

§. 8. Ad celeriorem litium diremptionem statuta nonnulla communis regni consensus non minori prudentiâ quàm æquitate promulgavit: quæ quòd maliosa subtilitatum calumniâ reticeâ, rei veritatem Iusticiariis præcipuè commendent,

dent, bonis omnibus optandum est, ne privato commodo postponantur[h]. His etiam non inepte forsan annumeratur illud, quo subvicecomitum eorumq; clericorum, & ballivorum vaframenta coërcentur[i].

h *v. term. iur. verbo leofail.*

i *an. 27. Eliz. c. 12.*

De officio Iudicis.

Tit. 17.

IVsiurandum à Rege nostro in sua inauguratione siue coronatione susceptum tale est: quòd nimirùm iura & libertates sanctæ Ecclesiæ, quas Christiani Angliæ reges eidem indulserint, sartas tectas conservabit: quòd terras & dignitates omnes & singulas ad Coronam spectantes sine deminutione custodiet: & si quæ quoquo modo lædantur aut amittantur, eas pristino statui restituere totis viribus nitetur; quòd pacem sanctæ Ecclesiæ, & tam cleri quàm populi integram fovebit: quòd in ferendis sententiis iustitiam cum prudentia & lenitate temperatam omnibus ministrabit: quod priscas regni leges & consuetudines vniuerso populi consensu receptas atque stabilitas & retinebit & observabit: omnesq; leges & consuetudines pravas & iniquas refiget & abrogabit: quod denique populo regni sui pacis securitatem pro viribus suis præstabit, & præstari ab aliis procurabit[k].

k *v. Bract. l. 3. tract. 1. c. 9. nu. 2. vet. compendium statutorum verbo sacramentum Regis. Fitzh. nat. br. fo. 233. A. vsitat. Iustic. l. 3. c. 1. Flet. l. 1. c. 7.*

§. 1. Sacramentum Iusticiariorum regiorum & Baronum de scaccario est huiusmodi: quòd sc. bene & fideliter Regi eiusque populo inser-

vient, neque conſenſum ſuum rei cuiquam præbebunt, quæ ad damnum aut exhæredationem ſuam verti poterit: quòd neque feudum neque liberaturam ab aliquo præter Regem merebuntur: quòd munus aliquod ab aliquo qui cauſam coram eis pendentem habet, præter eſculenta & poculenta mediocris valoris, non accipient, neque poſtea pro cauſa quicquam[l]. Quòd conſilium nemini, in re aliqua quæ Regem tangere poteſt, præbebunt, ſub pœna eſſendi ad Regis voluntatem tam quoad corpora quàm bona: quòd regiis literis non deterrebuntur, quo minùs quod iuſtum eſt cuique faciant[m].

l *v. Bract. l. 3. tract. 1. c. 8. nu. 2. & 3. & c. 10. & Damium de Fortiſcuto. c. 1.*

m *an. 18. Ed. 3. ſtat. 4. c. unico. an. 20. Ed. 3. c. 1. Dyer. fo. 138. nu. 27. & an. R. 2. c. 10.*

§. 2. Hunc ab vltimis noſtrarum rerum principiis ad hodierna tempora morem traductum habemus, vt quoties aliquis de terrarum aut tenementorum proprietate in feudo ſimplici[n] in ius vocatur, electionem habeat, per patriam an per duellum litem terminari velit. Si patriæ iudicium præferat, per grandem aſſiſam controverſia finem capit[o]. Sin duellum, dies prælio conſtituitur, quod iuxta leges pugnæ ſingularis per pugiles (quos campiones noſtri dicunt) commiſſum, ſuo eventu cauſam decidit[p].

n *Fitzh. nat. br. f. 1. d.*

o *Glanuil. l. 2. c. 6. & 7. Brit. c. 42. Spec. Iuſt. l. 2. c. de nouel diſſeiſ.*

p *v. Dyer. f. 301. nu. 40. 41. 42.*

§. 3. Vetus etiam regni conſuetudo poſtulat, vt omnes actionum privatarum exitus, præter paucos, quoad factum[q], per duodecim liberos & legales homines de vicinia diiudicari debeant, qui neutri partium affinitate aliquâ aſtringuntur[r], neque aliâ iuſtâ exceptione repelli poſſunt.

q *v. Plowd. Aſſiſe de freſh force in London fol. 92. & caſu Touuerſend. 114. b.*

r *Doct. & ſtud. l. 1. c. 7.*

possunt[s].

[s] *v. Dyer fo. 144. nu. 59. fo. 176. nu. 27. fo. 177. nu. 33. fo. 316. nu. 3. & Brokam tit. chalenge. Flet. l. 2. c. 32. Doct. & stud. l. 2. c. 52.*

§. 4. Quibus delictum aliquod capitale vel felonicum coram Iudice denunciabitur, aut qui (vt nos loquimur) coram Iudice indictabuntur, ad causam suam propugnandam, nisi quæstio iuris suboriatur, advocatum habere non possunt. Leges tamen postulant, vt ipse Iudex reum in omnibus instruat, quæ ad formam suæ defensionis spectant, ne insciti suâ innocens in vitæ periculum prolabatur[t]. Sin verò ad instantiam accusatoris aliquis de tali delicto appellętur, defensoribus vti potest: Et si ita pauper sit, vt propter inopiam homines in iure peritos conducere nequeat, Iudex illi saltèm petenti patronum assignare debet, qui pro eo postulet[u].

[t] *v. Dominum de Fortiscuta. c. 27. Doct. & stud. l. 2. c. 48. Stamf. pla. cor. l. 2. c. 63.*

[u] *Doct. & stud. ibidem.*

§. 5. Summam ad quam quis transgressionem vel iniuriam sibi factam æstimat, Iusticiarii ex veredicto iuratorum, vel etiam ex officio suo moderantur[x]. Nam expensas per iuratores taxatas posteà ex causa augent.

[x] *Bract. l. 3. tract. 2. c. 1. 12 prin.*

§. 6. Si Iuratores post sacramentum susceptum coëuntes, de responso (seu veredicto) suo consentire non possint, ita vt timor sit ne inediâ pereant (quia ius commune prohibet eos sine Iudicis licentia vel edere vel bibere, donec de veredicto suo invicem consenserint) cùm tale periculum appareat, iudex potest eis veniam edendi bibendiq; concedere, & eos denùò ad consultandum remittere: & si tandem nullo modo conspirare possint, eos inulctatos dimittere, alioſq;

y *Doct. & stud. l. 2. c. 52.*

alioſq; in eorum locum ſubrogare[y].

z *de noxal. action. tit. 8. huius lib.*

§. 7. Noxalem actionem noſtris ignotam eſſe ſupra diximus[z]. Cùm itaque de hoc iudicio Iudex non adeatur, omni obſervationis cura liberatur, quâ formâ vel abſolvat vel condemnet.

§. 8. Si in actione reali Iudex pro poſſeſſore vel tenente pronunciaverit: hoc tantùm reſtat vt petitorem (quem nos petentem vel demandantem dicimus) in expenſis litis condemnet: ſin verò pro petitore, tum in damnis & litis expenſis per duodecim æſtimandis poſſeſſorem condemnare debet, & vicecomiti imperare[d] (vel ſi cauſa beneficialis ſit, ordinario[e]) vt petentem in poſſeſſionem mittat, qui ſine tergiverſatione hoc præſtare tenetur. Atque hoc verum eſt, ſiue nomine hæredis, ſiue quo alio quis rem petat: ſiue etiam prædo, ſiue bonæ fidei poſſeſſor fuerit. Nam vt prædo aut violentus intruſor non fauore ſed pœna dignus eſt: ſic bonæ fidei poſſeſſor per iuratores damnis aut nullis aut leuibus oneratur[f].

d *v. ſcire facias. Fitzh. nat. br. in indice per totum, & Regiſtrum iudiciale.*

e *breue ad admittendum clericũ. Fitzh. nat. br. fo. 38.*

f *Bracton. l. 3. tract. 2. c. 3. & 5*

§. 9. Actio ad exhibendum rebus mobilibus potiſſimùm inſervit: nos autem res mobiles rei vendicatione nunquam petimus, vt ſuprà dictum eſt[g], ſed rei petitæ precium proponimus, atque ita & rem noſtram eſſe & tanti valere probando, rem vel precium aſſequimur[h]. Reum ad rem exhibendam cogi iure noſtro non inuenio. In petitione tamen terrarum vel

g *tit. de actionibus. §. 5*

h *Ibidem.*

iuris

juris incorporei vel petens vel tenens rei petitæ visum petere potest [i], si ex necessitate & non causæ prorrahendæ intentione hoc petatur [k]. Quo in casu Iudex vicecomiti mandet, vt ad diem assignatum terræ petitæ visum capi faciat per tales visores, qui Curiam de eius quantitate in alium diem certiorem reddant [l].

i *Ingham §. bref de entrusion. Flet. l. 2. c. 54. §. 2. & l. 4. c. 27. § Cum autē breve.*

k *Flet. l. 6. c. 21. § 1. & seqq.*

l *Nov. lib. in. tratio. tit. Assise in Barre 2. & tit. Devoir in view. 2. 2. vbi etiam v. tit. view. Dyer. fo. 61. nu. 33. 34. Fleta. l. 6. c. 22.*

§. 10. Quod Romani familiæ erciscundæ iudicium dixerunt nos hæreditatis partitionem dicimus. Sed vbi illi tam mobilia quàm immobilia inter hæredes erciscebant: nos tantùm immobilia partimus inter eos quos vel ius commune vel loci consuetudo ad hæreditatem æqualiter vocat [m]. Hæc autem partitio vel consensu hæredum fit, vel authoritate Iudicis. Quæ consensu fit, aut sic fieri potest, vt totâ hæreditate in partes quàm fieri possit æquales diuisâ, primus primò, & reliqui suo ordine capiant [n]: aut sortibus. Eius formam quæ fit authoritate Iudicis, latissimè à Bractono & Litletono descriptam habemus [o]: in qua hoc vltimum est, vt quod plus vni datur in vno loco, illud alteri in alio loco compensetur [p].

m *Litleton. l. 3. c. 1. & 2.*

n *Litle. l. 3. c. 1. & 2. & v. nous term. iuris verbo Partitie.*

o *Bract. l. 2. c. 33. 34. Litle. vbi supra.*

p *d. c. 33. nu. 8.*

§. 11. Qui simul tenent (siue coniuncti tenentes siue etiam tenentes in communi) ad partitionem iure communi cogi non possunt. Sed constitutio regni hoc mutauit [q]. Nunc itaque si inter eos partitio fiat, idem videtur obseruandum quod de cohæredibus dictum est [r].

q *an. 31. H. 8. c. 1. & an. 32. c. ieſd. c. 32.*

r *§. 9. huius tit. & vſupra tit. de ſocietate. §. 8.*

§. 12. Quando vterque eorum qui feuda

sua

sua confinia, vel villas contiguas habent, fines suos distingui cupiunt, Regis mandatum ad vicecomitem impetrant, vt auxilio duodecim hominum qui prudentiores è vicinis sunt ad hoc iuratorum, vtriusque limites æqualiter discernat & disterminet [r]: & de hac distinctione sub sigillo suo & sigillis quatuor militum qui eidem negotio interfuerint, se ad diem assignatum certiorem faciat. Quòd si alter ad fines regundos inuitus sit, quia ille fortè iniuriam facit: alter Regis mandatum ad vicecomitem impetrare poteſt, vt æquam limitibus eorum & apertam distinctionem adhibeat [s].

[r] *Fitzh. nat. br. perambulatione faciendâ fo.* 134.

[s] *Nouæ term. iur. verbo perambulatione faciendâ &c. Fitzh. nat. br. de rationabilib. diuiſis fo.* 128.

5. 13. Quod autem Rex aut eius Iusticiarii, per vicecomitem de eius officio peracto certiores facti, cuiquam adiudicauerint, illud statim eius sit cui adiudicatum est [u].

[u] *Litlē. l.* 3. *c.* 1.

De publicis iudiciis.

Tit. 18.

Pœnarum quibus malefactores puniuntur, aliquæ vitam adimunt, aliquæ membrum, aliquæ ciuitatem, burgum, vel prouinciam; aliquæ exilium perpetuum, vel ad tempus, aliquæ corporis coërtionem, vt impriſonamentum perpetuum vel ad tempus, fuſtigationem, verberationem, aliquæ pœnam pilloralem, tymboralem, & damnum cum infamia inducunt. Aliquæ quoque dignitatis & ordinis depoſitionem, vel

vel alicuius actus priuationem vel prohibitionem [d].

d *Bract. l. 3. tract. 2. c. 8. v. Specul. Iustician. l. 3. c. de pœnis & seqq. & Flet. l. 1. c. 16.*

§. 1. Publicorum iudiciorum primum locum, propter atrocitatem [e] suam, iure occupat crimen illud, quod vulgò proditionem dicimus. Proditionem [f] autem in magnam & paruam distribuimus. Magna est illa quam Romani læsam maiestatem appellãt. Hæc nostro iure varijs modis committitur: nempe internecionem Regis, Reginæ, aut filii & hæredis eorum apparentis perpetrando vel etiam machinando: Regis vxori aut filiæ natu maximæ adhuc cœlibi, aut vxori filii sui primo-geniti stuprum violenter inferendo [g]: arma contra Regem intra regnum cõcitando [h]: hostibus Regis adhærescendo aut suppetias ferendo [i]: sigillum Regis magnum aut paruum, aut numisma fingendo [k]: nummos adulterinos in regnum ad regii numismatis similitudinem accusos, scienter inuehendo, eosque exponendo: Cancellarium Regis, Thesaurarium, alterutri banci Iusticiarium, itinerantem, aut ad Assisas capiendas, aut ad audiendum & terminandum delegatum, pro tribunali sedentem, aut munus suum obeuntem occidendo [l]. His quoque non iniuriã asciscimus eum qui in partibus transmarinis existens exterum aliquem ad regnum hoc cum exercitu inuadendum exhortatur [m].

e *v. Coke. l. 4. casu Beverley, fo. 124. b.*

f *quid sit proditio originaliter. v. Speculum Iusticiar. l. 1. c. de diuision. de transfr. v. Flet. l. 1. c. 21.*

g *v. Specul. Iusticiar. l. 1. c. del peche de maiesté.*

h *v. Dyer fo. 98. nu. 56.*

i *v. Coke l. 4. casu Ephippiarium fo. 57. b.*

k *v. Specul. Iustic. l. 1. c. de fausoneric & c. delamoneye fasie en. 25. Ed. 3. c. 2.*

l *Dyer. fo. 298. nu. 29. & fo. 300. nu. 38.*

m

§. 2. Qui præterea Regis potestatem vi metuve sic cohibent aut coarctant, vt eo minus regium suum munus exercere, aut prærogatiuã suã frui

frui posſit, iusticiariorum aliorumque peritorum Iurisconsultorum iudicio læsæ maiestatis rei pronunciantur n.

n *v. quæstiones & responsiones additas parlamento tento an.* 21. *R.* 2.

§. 3. Huius quoque criminis rei sunt, qui Regis signum manuale, signaculum, vel sigillum priuatum, vel numisma forinsecum hoc in regno approbatum, falsant o, minuunt, aut deterius reddunt p. Qui scripto, typis, sermone vel facto quoquam, externi cuiusquam, principis, prælati, vel status, authoritatem vel iurisdictionem in spiritualibus infra hoc regnum, vel aliquam Regis ditionem tertiò affirmant asseruntue q: qui sacramentum de suprema Regis nostri in causis spiritualibus authoritate, vel in personas ecclesiasticas potestate, secundò oblatum recusant r.

o *an.* 1. *Mar. c.* 6. *v. Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 3. *nu.* 2 *v. Glanuil. l.* 14. *c.* 7.
p *an.* 5. *Eliz. c.* 11. *& an.* 14. *c. iusd. c.* 3. *& an.* 18. *c. pri. nu.* 3. *H.* 5. *c.* 5. *v. Flet. l.* 1. *c.* 22.
q *an.* 1. *Eliz. c.* 1.
r *an.* 5. *Eliz. c.* 1.

§. 4. Hoc quoque crimine antehac implicabantur, huius regni vel cuiusquam alterius castellum, turrim, propugnaculum, arcem aliquam, nauem, maiora tormenta, aut alia munimenta bellica regiæ maiestati per vim detinebant, eademque intra sex dies, postquam ad hoc publico edicto requisiti fuerint, non restradebant: qui nauem aliquam Regis sponte combure bant, destruebant, aut comburi destrui ue faciebant, vel portum aliquem sui dominii obstruebant, obstruive faciebant, vel in aliquo præmissorum delinquenti suppetias ferebant consiliumue præstabant: qui quenquam ob læsam maiestatem personam Regis attingẽtem carceri vel alij cuiquam custo-

s *an.* 24. *Eliz. c.* 1.

custodiæ commissum, postquàm eiusdem convictus fuerit, relaxare quoquo modo conabantur, & tale suum conamen verbo vel facto prolabant[t]. Sed hæc cum regina Elizabetha pariter expirarunt. t an.14.Eliz. c.2.

§. 5. His accedunt qui Regis nostri subditos, vel quòquam intra sui dominii limites, à naturali obsequio suo erga Regem, aut à religione hic stabilitâ virtute bullæ suæ quocunque prætextu absolvunt, & absolutos ad religionem Romanensem, aut sedis Romanensis vel alterius cuiusquam potestatis obedientiam pellicium vel exhortantur; aut etiam sedi prædictæ concilisti obedientiam eidem vel cuiquam alii potestati promittunt[u]: qui præterea, cùm huius imperii subditi sint, sacerdotes, diaconi, Iesuitæ, authoritate aliquâ à Romano Pontifice deriuatâ, in partibus transmarinis facti, aut in alium quemcunque ordinem ecclesiasticum cooptati, in aliquè Regis nostri ditionem reuertuntur: vel etiam laici in aliquo seminario Iesuitarum collegio transmarino ab anno quinto Elizabethæ educati, ante diem præfixum domum non redierunt, nominibusque suis, aut Diœcesano loci vbi appulerunt, aut duobus Iusticiarijs ad pacem datis, Regiæ maiestati se non submiserunt, & obedientiæ in spiritualibus sacramentum non susceperunt[x]. u an.23.Eliz. c.2.& an.23.Eliz.c.1. x an.27.Eliz.c. 2.

§. 6. Qui alicui in crimen læsæ maiestatis prolabenti vel præcipit, vel auxilium ferè, vel consilium

consilium præbet, læsæ etiam maiestatis reus est[y]. Nam in maiori proditione omnes sunt principales[z].

y *Staunf. pla. Cor. l.1. c.44.*
z *Idem ibidem v. tamen an.23. Eliz. c.1.*

5. 7. Qui tamen conscius est tantùm, proditoribus nullo modo assistens, is non læsæ maiestati sed misprisioni tantùm læsæ maiestatis est obnoxius, quia proditores celavit[d]. Qui nummos extraneos in hoc regnum non admissos privatim cudit, is misprisionem proditionis eiusque pœnam incurrit[e]. Quod & de eo nuper dicendum fuit, qui quenquam ob læsam maiestatem personam Regis attingentem, vel eius suspicionem, custodiæ commissum nec adhuc indictatum, aut relaxabat, aut relaxare liberumq; dimittere nitebatur[f]. Idem etiam dicendi est de eo qui sigillum magnum literis Regis patentibus affixum tollit aliisq; affigit[g].

d *an.1. & 2. Ph. & Mar. c.10. an.5. & 6. Ed. 6. c.11. & an.1. eiusd. c.12. & an.23. Eliz. c.1. & an.1. Eliz. c. 6.*
e *an.14. Eliz. c. 3. & nouæ term. iur. verbo misprision.*
f *an.14. Eliz. c. 2.*
g *v. eosdem ter. iur. verbo. misprision*

8. Læsæ maiestatis condemnatus omnia quæ habet, tam terras idque talliatas[h], quàm catalla & iura[i] fisco & principi applicanda maximâ pro parte perdit[k], & præterea cratibus vimineis stramine coopertis impositus, à carcere ad crucem supinus equo trahitur: quò cum pervenerit, collo suspenditur, sed vivus in terram dimittitur: & deinde per carnificem, abscisis prius virilibus, intestinis exectis, corde evulso, & in pyram projectis singulis conjectis, reliquum corpus capite privatur, & truncus in quatuor quartas secari dissecatur[l]. In aliquibus tamen casibus, tantùm trahuntur & laqueo suffocantur[m]. Atque e-

h *an.26. H.8. c. 13.*
i *v. Plowd. ca. su Newis fo. 381. & casu comitis Leceftriæ fo.391. b. v. stat. an.33. H.8. c. 20.*
k *v. an.18. Eliz. c.1. & an.5. eiusd. c.11. & an.5. eiusd. c.1.*
l *v. Flet. l.1. c. 26. §. Eucnim.*
m *Dyer. fo. 230. nu.55.*

ouss-

ouisq; proditoris memoriâ damnatur, vt non solùm caput reliquiq; trunci partes palis publicè positis affigantur, donec vel à volucribus devorentur, vel sublimè putrescant: sed etiam sobo-
les eius, si quam habeat, omni nobilitatis sanguinisq; paterni prærogativâ pleriſq; in casibus spo-
lietur[n]. Fœminæ autem læsæ maiestatis convictæ ad palum ligatæ cremantur[o].

§. 9. Misprisio læsæ maiestatis bonorum omnium catallorumq; confiscatione, vsufructus commodiq; terrarum suarum omnium, quamdiu vixerit, privatione, & corporis ad libitum Regis incarceratione punitur[p].

§. 10. Proditio seu traditio minor est, quando quis subditum aliquem, sed eum cuius est in potestate, malitiosè interficit: vtpote vxor maritum[q], religiosus prælatum, filius patrem vel matrem, iuxta aliquos, licèt non sine aliorum contradictione[r], serviens herum vel heram[s]. Istis antiquitas & alios addidit: nempe non solùm eos qui consanguineos aut affines suos occiderent, sed & qui capitali aliquâ fraude hæreditatẽ, membrum, aut honorem tangente circumvenirent: & servos etiam qui vel tale aliquid in dominos suos perpetrarent, vel etiam cum vxoribus eorum, filiabus, meretricibusve concumberent, aut sigilla eorum falsarent[t]. Pœna huius delicti est, vt quis è carcere ad crucem tractus illic malo laqueo suffocetur[u]. Fœmina tamen eodem supplicio hîc quo propter læsam maiestatem

n *Fulb. paræl. c. Seignoryse fo. 26. b. & 27. a. v. Plowd. casu Comitis Lecestriæ fo. 391. b.*
o *Fleta. l. 1. c. 22. §. simile & fabricatores.*
p *term. iur. verbo misprision.*
q *Dyer. fo. 253. nu. 103. & fo. 333. nu. 25.*
r *v. Lamb. fo. 248.*
s *v. eas. 12. H. 7. c. 7. Statuim. plac. cor. l. 1. c. 2. Lamb. eiren. l. 2. c. 7. fo. 240. Crompt. Iur. fo. 18. Plowd. casu dom. Hales. fo. 260. a. Dyer. fo. 128. nu. 57.*
t *Fleta. l. 1. c. 37. Spec. Iustic. l. 2. c. Appel de maieste. & Appel de treson, & c. Respons. de treson, & l. 3. c. des infamis in fine.*
u *Crompt. Iust. fo. 18. Fleta l. 1. c. 37.*

plectitur[x]. Bonis quoque ad fiscum, & terris ad dominum feudi transmittendis excidit: sic tamen vt Rex annum, diē, & vastum prius habeat[y].

x *vt supra. hoc tit. §. 8.*
y *Stravnf. pla. cor. l. 1. c. 2. & præroz. 16.*

§. 11. Reliqua delicta capitalia vnico feloniæ nomine comprehenduntur: licèt læsam maiestatem latiori suâ significatione felonia contineat[z], & strictiori ad murdrum aliquando non extendatur[d].

z *Lamb. eirenar. l. 2. c. 7. Plowd. casu Mines. fo. 333. b.*
d *Perkinus Douver. 349. an. 22. H. 8. c. 14.*

§. 12. Feloniæ autem aliquæ adversus vniversam Rempub. admittuntur, aliquæ adversus privatum aliquem principaliter, licèt ex consequentia & adversus Rempub[e]. Prioris generis sunt Cacodæmonum coniuratio, fascinatio, incantatio, quâ quis interficitur, vel etiam qualiscunque post primam convictionem, quâ corpus hominis languidum aut tabidum redditur, hactenus feloniæ nomine notata fuit, & morte puniebatur[f]. Sed hodie qui invocatione vel coniuratione cuiusquam cacodæmonis vtitur, qui cum spiritu aliquo malo consilium capit, aut quicquam pacisscitur, vel etiam spiritum aliquem malum commercio excipit, mandato onerat, pascit, præmiove remunerat ad finem quemcunque: qui cadaver humanum sepulchro suo vel dormitorio quocunque effodit, pellem, os, aut aliam aliquam partem hominis mortui veneficio, fascinio, præcantationi, incantationi applicandam eruit: denique qui genus aliquod veneficij, fascinij, præcantationis, incantationis exercet, vnde mors cuiusquam, destructio, languor

e *Lamb. eirenar. l. 2. c. 7.*
f *an. 5. Eliz. c. 16.*

guor corporalis, consumptio, tabes aut claudi-
tas subsequetur: ipse cum auxiliatoribus, incita-
toribus consiliariisve suis, sine omni clericatus
beneficio, feloniæ reatu perstringitur. Et præte-
rea ad perpetuam tam atrocis blasphemiæ ex-
tirpationem provisum est, vt quisquis in se susci-
pit per veneficium, incantationem, præcantati-
onem, aut fascinationem dicere vel declarare,
quo loco thesaurus aliquis auri vel argenti inve-
niri possit, aut reconditus iacet; aliquem ad a-
morem illicitum provocare; bona cuiusquam
destruere vel diminuere; denique corpus cuius-
quam perdere vel lædere: licet intentionem ad
effectum non perduxerit: vnius anni carcerati-
onem sine omni favore sustineat: atque interim
tempore quolibet trimestri semel in pyloriam
per sex horas in publico foro subactus delictum
suum aperte confiteatur. Semel autem convi-
ctus, si iterum hoc tentarit, omni spe veniæ sub-
latâ, morti addicatur[8].

§. 13. Huc aptè adijcitur peccatum cum brutis
Sodomiticum[h]; Iesuitarū aut sacerdotū in trans-
marinis seminariis educatorum receptio[i]. Re-
cusatio abiurationis in papistis, & post abiurati-
onē factam eorum in regnū reditus [k]. Rebelles
conuentus[l]: praxis multiplicandi auri & argen-
ti [m]: procuratio vt latomi vel ἀθροιγοὶ se in con-
uenticula congregent [n]: militum, nautarum,
tormentariorum à suis capitaneis recessus [o]: e-
quotum in Scotiam exportatio [p]: secunda ouium

g *an.* 1. *Iacobi f.* 1. *c.* 12.
h *an.* 25. *H.* 8. *c.* 16.
i *an.* 27. *Eliz. c.* 2.
k *an.* 35. *Eliz. c.* 1. & 2.
l *an.* 1. *Mar. parl.* 1. *c.* 12. *quod statutum expirauit.*
m *an.* 5. *Hen.* 4. *c.* 4.
n *an.* 3. *H.* 8. *c.* 1.
o *an.* 18. *H.* 6. *c.* 19. & *an.* 2. & 3. *Ed.* 6. *c.* 2. 4. 5.
p *an.* 23. *Hi.* 8. *c.* 16. *an.* 1. *Eliz. c.* 7.

in transmarinas partes traiectio [q]: vagabundorum in exilium missorum reditus in regnum [r]: nepotum oberrantium, qui se Aegyptios nominant, grassatio [s]: militum & nautarum pigra vagatio [t]: Literarum testimonialium vel fictio vel etiam vsus frandulentus [u]: equitatio in armis ad feloniam aliquam perpetrandam [x]: riparum in Marishlandia effractio [y].

§. 14. His etiam similes videntur illæ feloniæ, quę è carcerũ effractionibus oriuntur: vtpote eius qui pro felonia vel feloniæ suspitione incarceratur, eruptio, aut spontanea eius per commentarienſem dimissio, quam voluntarium escapium dicimus, aut denique auxilium in tertio, quod rescussium [z]. Numulorum fabricatio, aut in hoc regnum inuectio quos (Gallihalfpens, sus-kins, dotkins & blanks) maiores nostri appellarunt, saltem vt eos venditioni exponant [d]. Recordi subductio [e]: subditorum per prouisores regios alioſue violenta oppressio [f]: etiam incarceratorum dura & tyrannica per commentarienses custodia, quâ captiuos suos probatores esse compellunt [h]. Atque hæc de feloniis prioris generis.

§. 15. Feloniæ quæ primò ac principalitèr priuatos attingunt vel corpus tantùm, vel tam corpus quàm bona, vel bona tantùm, lædunt & commi-nuunt [i]. Quæ corpus lædunt, aut vitam adimunt,

q *an.* 8. *Eliz. c.* 3.
r *an.* 39. *Eliz. c.* 4.
s *an.* 1. & 2. *Ph. & Ma. c.* 4. *an.* 5. *Eliz. y.* 20. *an.* 39. *Eliz. c.* 4. & 17.
t *ibidem.*
u *ibidem an.* 39. *Eliz. c.* 4. & 17.
x *an.* 25. *Ed.* 3. *c.* 2. *Rastals abridg. tit. Treason.*
y *an.* 2. & 3. *Ph. & Ma. cap.* 19.
z *Lamb. iren. l.* 2. *c.* 7. *p.* 224.
226. *vsque.*
Iustic. l. 3. *c. des amerciaments*
Dyer. fo. 99. *nu.* 60. & *fo.* 165. *nu.* 60.
d *an.* 2. *H.* 6. *c.* 9.
e *an.* 8. *H.* 6. *c.* 12.
f *an.* 4. *Ed.* 3. *c.* 3. *an.* 5. *eiusd. c.* 2. *an.* 25. *eiusd. c.* 15. *an.* 36. *eiusd. c.* 5. *an.* 36. *eiusd. c.* 2. & 4. & 6. *an.* 5. *Ric.* 2. *c.* 8. h *an.* 14. *Ed.* 3. *c.* 10. i *Lamb. ireuan. l.* 2. *c.* 7. *pa.* 228.

aut

aut aliâ aliquâ iniuriâ enormi, licèt non læthali afficiunt. Quæ vitâ adimunt, generali homicidii nomine cõprehendentur: sed ex diuersa interficientis intentione hoc diuersas & appellationes & causas habet. Quod enim ex præcedenti malitia vel ferro, vel veneno, vel modo quocunque perpetratur, illud murdrum dicitur [l], & cruce punitur. Accepimus hunc apud maiores nostros fuisse vsum, vt qui murdrum committeret, vivus ad palum per truncum corporis sublimè suspenderetur, nullo modo soluendus donec inediâ expiraret. Sed de hoc nihil lego: & si talis fuerit, iampridem mutatus videtur. Hodie enim vt reliqui felones laqueo suffocantur: & in hoc vno ab aliis differunt, quòd eorum corpora, iuxta viam aliquam prætoriam loco facinoris admissi propinquam, in altum à prætereuntibus conspicienda subleuantur, nec removentur donec consumpta fuerint. Murdrum verò quot modis committitur, alii luculenter docent [m].

k v. *Spec. Iustic. l. 2. c. de homicid. & l. 3. c. de Iudgement de homicid. Flet. l. 1. c. 23.*

l *v. Flowden fo. 474. v. Glanvil. l. 11. c. 3. & Bract. l. 3. tract. 2. c. 4. nu. 2. v. Dyer. fo. 69. nu. 28. & 29. fo. 128. nu. 60. fo. 186. nu. 3.*

m *Stat. vnf. pla. cor. l. 1. c. 10. Lamb. eiren. l. 2. c. 7. p. 230. & seqq. Cokus l. 4. inter casus appellorum fo. 40. b. in fine. n Bract. l. 3. tract. 1. c. 31. Flowd. c. sa domine Hales fo. 253. a. Flet. l. 1. c. 36. quem lege. o Fleta d. c. 36. in fine.*

§. 16. Sed est & murdrum, cùm aliquis sibi ipsi mortem consciscit. Talis enim felo de se dicitur: quo in casu christianæ sepulturæ interdicitur, ac omnia bona & catalla regi per eleemosynarium suum in pios vsus distribuenda forisfacit [n]. Aliqui tamen distinguendum putant, metu iudicii, tædio vitæ, an vi morbi quis manus sibi inferat. Nam primo casu & feudum & catalla sicut alii felones: in secundo catalla tantùm: in tertio nihil prorsus amittit [o].

§. 17. Quod ex subito animi feruore & repentina iracundia committitur, simplex homicidium dici potest: & hoc quoque morte vindicatur; Illa tamen est apud nos, siue humanæ imbecillitatis commiseratio, siue pia instigatio ad eruditionem, vt qui primò huius criminis conuincitur, perfectè distinctèque legendo, vt clerici solent, morte liberetur, & terris bonisque forisfactis, tantùm stigmate in monte dexteri pollicis notetur, quo, si secundâ vice deliquerit, cognosci possit, & ita sine vlteriori fauore supremam pœnam persolvere[q]. Sed sanguinolentia horum temporum eò prorupit nequitiæ, vt hoc ius aliquantulum exacerbarit. Nunc enim sereniſſimi Iacobi nostri constitutione sancitū est, vt qui vulnus cuiquã, telum tũ exertũ non habenti, aut saltèm priore percussione non provocanti, intra sex menses lethiferum inflixerit: sine omni spe fauoris clericalis in crucem tollatur, licèt precedens malitia non appareat nisi tamen se defendendo, casu aliquo, vel necessariâ pacis publicæ conservatione vulnus huiusmodi impositum sit[r]. Hic autem legendi fauor non isti tantùm sed omnibus aliis feloniis indulgetur, nisi quibus speciali aliquâ regni constitutione denegatur[s]. Reliquæ homicidij species feloniæ labe non notantur[t].

§. 18. Omne enim quod malitiâ vacat, est vel necessarium vel casuale[u]: necessarium est quoque duplex: vnum quod sine præiudicio publicæ iustitiæ declinari non potest, alterum quod

p *Gl. in l. 14. §. 3.*

q *ex. 18. Eliz. c. 7.*

r *ex. pri. Iacob. sess. pri. c. 8.*

s *v. ex. 23. H. 8. c. 1. & ex. 25. Iacob. sess. d. c. 3. & ex. 26. eiusd. c. 12.*

t *Lamb. eiren. l. 2. c. 7. pag. 248.*

u *vvest. Symbol. parte 2. tit. Indictments sect. 49.*

quod non ſine morte innocentis. Prioris exemplum dari poteſt in occiſione latronis vel furis qui aliter prehendi non poteſt: poſterioris in ea cæde ad quam quis ſe defendendo cogitur. Illud omni ſupplicio liberum eſt[x]: hoc non vtiq; ſimpliciter. Refert enim is qui interficitur, interfectorem in ædibus ſuis aut prope viam ordinariam animo occidendi ſpoliandive malitioſo adortus fuerit, an repentino feruore concitatus eum renitentem pugnæ cauſa eouſq; proſequatur, donec vlterius fugere non poſſit. Altero enim caſu impunè eum occidit[y]: altero bonorum amiſſione caſtigatur[z], & præterea non niſi expreſsâ regis indulgentiâ (quæ tamen perfunctorie conceditur) talionis pœnam evadit.

x v. *Staunf. pla. cor. l. 1. c. 5.*

y v. *an. 21 Ed. 1. & an. 1. Mar. c. 11. & Staunf. pla. cor. l. 1. c. 6. & 7.*

z v. *ſtatutum Gloceſt. an. 8. Ed. 1. c. 9.*

§. 19. Caſuale item homicidium duplex eſt: vnum quod à mero infortunio provenit, alterum quod culpam occidentis admiſtam habet. Illud nonnunquam ab actione aliqua licitè ſe in negotio aliquo licito gerentis, aliquando à bruto re-ve inanimatâ proficiſcitur. Prioris generis eſt internecio caſu rami de arbore, aut tegulæ de tecto, per putatorem vel tegularium poſt proclamationem inflicta[d]. Cui etiam ſorte addi poteſt quæ in lucta vel torneamento contingit, quia qui illis contendunt, vires ſuas amicè periclitari iudicandi ſunt: ideoque Henricus ſecundus iis ignoſcendum conſtituit, quòd eo modo ſciri poſſet quantum regis cauſâ, ſi offerretur occaſio, præſtituri eſſent[e]. Secundi generis interitum ſubeunt

d v. *weſtl. ſymbol. parte 2. tit. Indictments ſect. 50.*

e *Speculum iuſtic. l. 2. c. del office del coroner.*

eunt ij qui ſubitò ſubmerguntur cadentes è navi, cymbâ, vel ponte, vel corporibus proteruntur plauſtro, molendino, vel aliâ re ſimili obruti. Quo caſu quid leges noſtræ ſtatuant ſupra eſt oſtenſum[f].

f *Flet. l. 1. c. 25. § de ſubmerſis.* g *v. Statutum. placor. l. 1. c. 8.*

§. 20. Homicidium quod culpam occidentis admiſtam habet, fit, cùm putator ramum de arbore, vel tegularius tegulam de tecto, nulla monitione præmiſsâ deiiciens, prætereuntem interimit[g]. Cuius generis exempla alii plura dederunt[h].

h *Fleta. l. 1. c. 31. § homicidii. an. 26. H. 8. c. 16. an. 5. Eliz. c. 17.*

§. 21. Felonias quæ corpus lædunt, ſed vitam non adimunt, perpetrant ii qui malitioſè hominibus vel brutis linguas exſcindũt, aut ſubdito alicui oculos eruut[i], qui illud horrendum Sodomiæ crimen cum homine perpetrant[k]; (Pecorantes autem & Sodomitæ in terra viui confodi ſolent[l]) qui mulierem ſiue viduam, ſiue vxorem, ſiue virginem, terras, tenementa, bona vel catalla habentem, vel anteceſſoris ſui hæredem apparentem, contra voluntatem ſuam abductam matrimonio ſibi copulat, vel ſtupro polluit vel etiam qui tale aliquid delinquenti ſuppetias fert[m]. Qui præterea fœminam, decimum ætatis ſuæ annum adhuc non prætervectam, ſiue inuitam ſiue volentem comprimit[n], qui denique fœminæ cuiuſcunque pudicitiam violenter expugnat[o]. His etiam nunc addere licet eos, qui priori vxore adhuc ſuperſtite, ſecundam ducunt[p]. Miſtam naturam felonia illa videtur habere,

i *an. 25. H. 8. c. 6. an. 5. Eliz. c. 17.* k *Flet. l. 1. c. 37.* l *an. 3. H. 7. c. 2. Lamb. Eiren. l. 1. c. 7. p. 251.* m *an. 18. Eliz. c. 7. Lamb ubi ſupra.* n *an. 18. Eliz. c. 7. Lamb ubi ſupra.* o *an. 12. H. 4. c. 13. Statut. placor. l. 1. c. 14. v. Glanuil. l. 14. c. 6. v. ſpecul. Iuſtic. l. 1. c. Homſoken & & Rape & l. 3. c. de Rape.* p *an. prim. Iacobi, ſeſſ. 2. c. 11.*

bere, quam is committit, qui vulgere pestilentioso infectus, ædibusque suis exire legitimè prohibitus, proteruè erumpit, & aliorum commercio se immiscere præsumit[q].

q *an.1.Iacob.sess. 1.c.21.*

§. 22. Feloniæ tam contra corpus quàm bona admissæ, sunt piratica, burglaria, ædium aut edstrorum expilatio, ædificiorum combustio, robaria. Piratica autem, vt eam hìc intelligimus, non solùm est deprædatio marina, sed omnis felonia super mare, aut infra magni Admiralii iurisdictionem perpetrata[r]. Burglaria est violenta in domum vel priuatam vel sacram, vt ecclesiam, vel etiam in tentorium nocturna irruptio cum intentione interficiendi, furandi, vel aliam aliquam feloniam ibidem perpetrandi[s]. Hæc quàm latè extendatur, alios consulite[t].

r *v.an.27. H.8. c.4. & an. 28.c. 15.*

s *Crompt. iurisd.c.35. Bracton. lib.3. tract.2.c.24. Fleta lib.1.c.37.*

t *Staundf. pla. cor.l.1.c.24. Lamb. eirenar. l.2. c. 7.p.254. v. Fulbec. paral. c.Theft.fo.104 v. specul. Iustic. l.3.c.Homesoke v.Celum. l.4. casibus de Appealc.fo. 40.& 41 § proximo. x an.5.Ed. 6.c. 9.an.39 Eliz.c. 15. Lamb. eirenarch.ubi supra p.260. v. spec. Iustic. l.1. c.de bonsokes & Flet.l.1.c. 37.*

§. 23. Crimen quod suprà ædium expilationem[u] diximus, latino verbo adhuc à iurisperitis nostris donatũ non invenio: Anglicè (housebrobbing) appellant, id est, diurnam irruptionem in domum, vel tentorium alterius, & bonorum subductionem, dummodo aliquis in domo vel tentorio tum præsens fuerit[x].

u *Lamb.lib.2. cap.7.pag. 269. 270.v. Fulb.paral.c.Theft.fo. 103.b.v. specul. Iustic.vsque l.2. c.de ardours.*

§. 24. Ædificiorum combustio non solùm ad horrea, quæ fruges habent in se reconditas, sed etiam ad congeries illas granorum quas (Mowes) vel (Stacks) vel (Reekes) dicimus, extenditur, si ædibus propinquæ sint, & malitiosè incendantur[y].

y

§. 25. Robaria est bonorum alicuius ab ipsius

sius persona, vel ipso saltem præsente & invito, sublatio. Hæc autem aliquando violenta est & terrorem incutit, vt cùm quis per grassatores in itinere non sine metu mortis a spoliatur: aliquando secretò & clandestinò, vt cùm crumena 11 denarios in se continens, cuiquam hoc nescienti abscindatur, vel furto subducatur c. Robariam etiam aliqui volunt, si quis vxorem alicuius cum bonis eius asportatis abduxerit d.

a *Dv. Dict. fo. 214. nu. 3.*

c *Lamb. vbi supra f. 261. 263. 264. 265. 266. v. Specul. Iustic. l. 3. c. Iudgment de homicid. § sept. chofes. & c. des articles en hyre.*

d *Flet. l. 1. c. 39. § Item erit.*

§. 26. Inter felonias quæ bona tantùm attingunt, primium locum meritò mihi videtur occupare crimen illud falsi in instrumento aliquo literario confingendo dentò commissum. Huius enim qui primò conluctus iterum in eodem peccat, tale instrumentum vel malitiosè contexendo vel contexi procurando, aut scienter idem iudicialiter allegando, vt inde quis in titulo suo ad terras vel bona lædatur, felonie reus constituitur e. Sed hæc vi statuti felonia est.

e *22. §. Eliz. c. 14.*

§. 27. Felonia quæ iure communi talis dicitur, & bona tantùm spectat, latrocinium appellatur, vel potius laricinium, quod est fraudulenta bonorum mobilium vel personalium absente & invito domino, subductio f. Cui obnoxii sunt seruientes tam qui mortuorum herorum bona executoribus præripiunt, nec edicto publico vel (vt nostri) proclamatione reuocantur g, quàm qui bona vltra valorem quadraginta solidorum custodiæ sue ab heris commissa asportant, nisi saltem infra ætatem octodecim annorum fuerint h.

h *Lamb. vbi supra p. 262. vve. symbol. parte 2. tit. Indictments sect. 61.*

i *an. 33. H. 6. c. 1.*

k *an. 21. H. 8. c. 7. & an. 5. Eliz. c. 10. an. 27. H. 8. c. 17. an. 28. H. 8. c. 2.*

§. 28. Sed

§. 28. Sed latrocinium est vel magnum vel paruum: Magnum est, cùm bona sublata valorem duodecim denariorum excedunt: paruum, cùm eius summæ quantitatem non attingant, ideoque hoc à nonnullis felonia minimè reputatur[1]. Illud capitale est, hoc flagro aut carcere castigatur.

[1] *Lamb. vbi supra pa.269. v. Fulb. paral. f. Theft fo. 101. b. v. Spec. Iustic. l. 3. c. Iudgment de homicid. § sept. chofes De pœna iudicis in casu latrocinii & quadruplo in casu robariæ v. cum l. 3. c. de satisfaction de dett. Flet. l. 1. c. 38. § est extra. in spec. Iustic. l. 3. c. Iudgment de homicid § sept. chofes & l. des articles en vr.*

§. 29. Quibus in rebus, & quot modis latrocinium committitur operæprétium est intelligere. Nomine ergo bonorum in quibus latrocinium locum habet, veniunt pecunia munerata, vasa argentea, vestimenta, esculenta etiá (nisi saltē qui escularia rapit aut necessitatis causâ subducit, aut ob ipsâ famē morti proximus sit[m]) supellex, grana quęcunq;, fœnum, fructus à solo separati, equi cuiuscunque vel sexus vel ætatis, boves, vaccæ, oves, agni, porci, porcelli, gallinæ, anates, pavónes, meleagrides, aliæq; bestiæ volucresq; cicures. Aliquæ etiam quæ feræ naturæ sunt: vtpote columbuli vel pipiones, qui adhuc volare nequeunt, columbario incluſi, accipitres nidis, pisces vivario aut instrumentis custódiæ causâ factis comprehensi[n].

[m] *Lamb. ibidem pa. 269. & 270. v. Statut. pl. cor. l. 1. c. 35. & 16.*

[n] *Lamb. ibidem f. 271.*

§. 30. Etiam non solùm qui damam capit, quem novit esse mansuefactum, felonię reus est, sed & qui damas & cuniculos vivariis incluſos noctu, aut facie pictâ rectáve, armatus venatur, si deprehensus & examinatus hoc negeto. Denique qui lanam ovium dorsis detrahit, vel pelles, cadavere relicto, deglubit[p]: qui poma aut

[o] *an. 1. H. 7. c. 7.*

[p] *Lamb. circa f. 273. pa. 279.*

alios

alios huiusmodi fructus collectos priùs, & ab arboribus separatos, quique arborem siue a seipso siue ab alio heri succisam hodie animo furandi asportat[q].

§. 31. In re propria quis furtum committere potest: vtpote si ego vasa argentea cuiquam accommodans, eadem illi fraudulenter subduxero[r], vel etiam si rem meam quam quis furto subduxit, denuo per furem mihi oblatam, sine Iudicis authoritate accepero[s], & corruptus pecunia furem non persequar[t].

§. 32. In proditione minori[x], & felonia[x] præter principales sunt etiam aliquando alii, quos accessorios vel secundarios [y] dicimus, felonia non minùs hoc nomine obnoxii quàm principales: idque non solùm iure communi sed etiam statutis regni[z]. Accessorius autem est duplex: vnus ante factum, alius post factum. Accessorius ante factum est is qui alterum iubet aut exhortatur factum aliquod felonicum perpetrare, quod ille postea præstat: licèt qui præcipit, tempore delicti admissi præsens non sit[d]. Et quæ circumstantiæ homines hoc casu principales vel tantùm accessorios faciunt, accuratâ subtilitate Iurisperiti nostri disceptant[e]. Accessorius post factum est is, qui felonem sciens vel crassè ignorans[f] recipit, fovet, iuvat, aut consolatur[g]: vel etiam rem quam scit esse furtivam, custodiendam aut aliàs disponendam simul cum fure recipit[h]. Vxor autem quæ viri sui secretum hoc casu reticet, vel illi necessaria subministrat, officii & obsequii

q *Lamb. eirenarch. l. 2. c. 7. pa. 273.*
r *Lamb. eir. l. 2. c. 7. p. 280. Stauunf. pla. cor. l. 3. c. 17.*
s *Flet. l. 1. c. 27. § & quod.*
t *Flet. vbi supra*
u *Stauunf. pla. cor. l. 1. c. 4. Lamb. eirenar. l. 2. c. 7. p. 278.*
x *Idem l. 1. c. 43. v. Plawd. casu Sauuanders fo. 475. a. b.*
y *Flet. vbi supra*
z *Idem Stauu. l. 1. c. 47.*
d *Spec. Iustic. l. 1. c. dcl. office del coroner facit nouem species accessoriorū*
e *Stauunf. l. 1. c. 43. pla. cor. v. Dyer. fo. 108. nu. 57.*
f *v. Dyer. fo. 355. nu. 36.*
g *Stauunf. ibidem l. 1. c. 46.*
h *Fulb. paral. c. Thesi fo. 202. b. Lamb. eirenar. pa. 295.*

quiì ſui neceſſitate excuſatur[i]. quod ęquè verum eſt, ſi eius mandato factum committat[k]. Sed & ſunt acceſſoriorum acceſſorii, vtpote qui feloniæ acceſſorium ſciens recipit[k].

§. 33. Pœna feloniæ ſiue in principalibus ſiue acceſſoriis, eſt crux, bonorum publicatio, feudique, ſi quod habeant, amiſſio[l]. Hoc tamen inter eos differentiæ eſt, quòd acceſſorii, niſi prius conuicti aut attincti principalibus, puniri non poſſint[m]. Feudum autè dominus feudi vēdicat. Qui tamen, ſi Rex non ſit, expectare cogitur donec Rex annum diem & vaſtum de terris ceperit[n]. Felonum etiam progenies inficitur, ita vt ſpe hæreditatis quæ ab anteceſſore per patrem illi deſcenſura eſſet, prorſus excludatur[o]: niſi tamen aliquid contra communem formam ſpecialiter de hoc vel illo crimine mitiùs ſtatuatur[p].

§. 34. Sed hæc quæ de pœnis maieſtatis atq; feloniæ dicta ſunt, non ſine diſtinctione procedunt, ideoque explicationem poſtulant. Duplex autem eſt via, reum de tali aliquo crimine ſiſtendi: altera acuſatio[q] (quam appellum dicimus), altera denuntiatio[r], quam ſectam Regis nuncupamus. Si accuſator ſit, qui criminis probationem in ſe ſuſcipiat: Rei eſt electio, niſi crimen fateri malit, falſitatem accuſationis vel duello,

i *Stauunf. l. 1. c. 46.*
k *Stauunf. pla. cor. l. 1. c. 19.* *Idem ibidem. De his omnibus vid. Lambcirenarch. l. 2. c. 7. f. 278. & ſeqq.*
l *v. Flet. l. 1. c. 28. § eſt quod. v. an. 24. H. 8. c. 45. Cokus l. 4. caſu Beuerley fo. 124. a.*
m *Stauunf. l. 1. c. 43. v. Plowd. maiers de coron. f. 97. & ſeq. Spec. Iuſtic. l. 2. c. des treſpas veniels. &c. v. Tyer. fo. 120. nu. 10.*
n *Stauunf. l. 3. c. 3. ſpec. Iuſtic. l. 3. c. Iudgment de homicid. § de mortiels. Flet. l. 1. c. 28. § & forifaciunt & 3. ſeqq.*
o *Fulb. paral. c. Scignoryſe fo. 27. Spec. Iuſtic.*
p *v. 25. H. 8. Mar. f. ll. 2. f. 12. & an. 1. Iaco ſeſ. 1. c. 11. & 12. q v. Stauunf. pla. cor. l. 2. c. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. v. Spec. Iuſtic. l. 2. fere per totum.*
r *Stauunf. eodem. l. 1. c. Iudgment de homicid. § de mortiels. Flet. l. 1. c. 28. § & forifaciunt. p v. 25. H. 8. Mar. f. ll. 2. f. 12. & an. 1. Iaco ſeſ. 1. c. 11. & 12. q v. Stauunf. pla. cor. l. 2. c. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. v. Spec. Iuſtic. l. 2. fere per totum. r Stauunf. eodem. l. 1. c. 59.*

vel

vel patriæ iudicio, aut (si nobilis parlamentarius sit) parium suorum veredicto coarguere [s]. Sin denunciator, solum patriæ vel parium iudicium ei relinquitur explorandum. Atque vtrocunque horum modo conuincitur, capite punitur.

[s] *v. eundem l. 3. c. 1. & Flet. l. 1. c. 21. & c. 31. & 32.*

§. 35. Verùm contingit aliquando, vt quis per contumaciam neutri horum examini causam suam committere velit: sed vel mutus fiet, vel non illud respondeat, quo iudicium ad exitum perduci possit [t]: Quo casu, si accusatio instituta sit, morti statim adiudicatur: sin denunciatio, si de alta proditione appelletur, habetur statim pro confesso [u]: in aliis criminibus pœnam, quam fortem & duram dicimus, subit. Carceri enim vndè ad tribunal eductus est, committitur, cuius in loco aliquo infero & tenebricoso constituitur: nudus super nuda terra, pudendis tantùm tectis, brachiisque & pedibus fune in quatuor domunculæ angulos tractis, supinus extenditur. In hunc autem modum ligatus, tanto ferri saxiue pondere pectori impositò oneratur, quantum sine conuulsione ferre potest. Die sequenti tria panis hordeacei frusta sine potu sumit: nudiùs tertiùs totidem aquæ haustus quantoscunque, dummodo non profluentis, quæ carceri proxima reperitur, sed sine pane: atque ita per vices pane & aquâ istiusmodi quotidie vescitur, donec oneris, frigoris, atque famis cruciatu extinguitur [x].

[t] *v. Dyer. fo. 241. nu. 49.*

[u] *Dyer. fo. 205. nu. 4.*

[x] *v. Flet. l. 2. c. 32. § ad quem. Stiernif. pl. cor. l. 2. c. 60. Dyer. f. 241. nu. 49.*

§. 36. Mulier autem maleficii condemnata,

si

si grauida sit, defertur executio iudicii dati donec peperetit [y].

37. Est etiam misprisio feloniæ: vtpote si quis aliquem feloniam perpetrasse cognoscat, eumque Regi, vel consiliario vel magistratui non patefaciat [z]. Huius autem supplicium est hoc, vt carceri addicatur, donec fideiussores vel plegios interposuerit de tali mulcta pecuniaria (quam nos finem dicimus) persoluenda, qualem Iusticiarii coram quibus causa agitur, illi imponendam duxerint [d], sed intelligendum est in omni proditione etiam proditionis, & in feloniæ feloniæ misprisionem contineri: ideoque Regem, si pro misericordia sua voluerit, posse eum solius misprisionis insimulare qui grauioris criminis reus est [e].

§. 38. Proxima capitalibus videntur illa delicta quæ perpetuo exilio vindicantur. Siquidem & maiestatis & feloniæ rei qui sanctuarium aliquod adepti, crimen suum coram Coronatore faterentur, regni abiuratione vltimum supplicium evitare solent [f]. Verum hoc ius iam pridem mutatum est: hodieq; pauca sunt crimina huic supplicio subiecta, & eorum aliqua quidem non tam atrocia. Ille siquidem qui Regis vel alterius damas interficit, neque plegios de mulcta persolvenda dare potest, regnum abiurare cogitur [h]. Quod quoque obtinet in eo qui fœminam hæredem è custodia abductam matrimonio sibi copulat, neque maritagium custodi compensare potest [i]. Et qui beneficium electivum à pontifice

y *Flet. l. 1. c. 38.*
§ *mulier auté.*
z *noui term. juris verbo misprison. Crompton Iusticiarius ad pacem fo.* 39. *b.*
d *Crompton. ibidem.*
e *Crompton. vbi supra.*
f *v. Struuius. pla. cor. l. 2. c. 38. & 39. & nou. term. jur. verbo abiuration, & vetus compendium statutorum, verbo abiuration, vbi huius negotij formâ accuratè depictam habes.*
g *v. an. 21. H. 8. c. 2. an. 22. eiusd. c. 14. & an. 33. eiusd. c. 12.*
h *charta de foreest. cap. 10. Dyer. fo. 238. nu. 34.*
i *an. 13. Ed. 1. c. 35.*

ce

ce oblatum acceptat, aut hac de causa exulan-
k *an.*13. *Ri.*2. *stat.* 2.*c.*2. tem hospitio excipit[k]: qui denique papismo in-
fectus Ecclesiam iuxta constitutionis ad hoc e-
l *an.*35. *Eliz.c.*1. ditæ præscriptum frequentare recusat[l].

§. 39. Graui pœnâ costitutiones nostræ eos subditos afficiunt, qui in quocunque loco extraneo contra alium de re aliqua actionem instituunt, cuius cognitio ad Regis tribunal spectat, vel de qua iudicium suum Iusticiarii iam antea protulerunt: aut etiam qui in quocunque alio foro placitum persequuntur, quo iudicium in Curia Regia datum quoquo modo impediri retardariue possit. Hi enim vel in ipso possessionum controuersarum, vel alio aliquo suarum possessionum loco, per vicecomitem aut alium Regis seruientem moniti, vt coram ipso Rege & Consiliariis suis, vel in Cancellaria sua, vel banco alterutro, vel denique coram Iusticiariis ad hoc specialiter deputatis, infra duos menses ad respondendum de tali contemptu suo personaliter compareant: nisi se stiterint, ipsi, eorum procuratores, attornati, executores, notarii & manutentores Regiæ protectione prorsus excluduntur, terras, bona, & catalla Regi forisfaciunt, corporibus etiam vbicunque apprehensi carceri mancipantur, donec
m *an.*27. *Ed.*3. *stat.*1.*c.*1.*v.* *Brocum tit.* *præmunire*, 10. fine ad libitum principis se redemerint[m].

§. 40. Huic etiam iudicio obnoxij sunt illi qui presentationes vel translationes ad ecclesias, præbendas, & alia beneficia sanctæ ecclesiæ vel Romæ vel alibi perquirunt, vel etiam proces-

sus aliquos circa præmissa, excommunicationes, bullas, instrumenta, aut aliud quodcunque huiusmodi persequuntur aut obtinent. Neque ipsi solùm, sed & eorum etiam procuratores, executores, notarii, manutentores, fautores & adiutores eodem crimine implicantur [n]. Etiam qui prouisiones à pontifice procurant, quibus obedientiæ suæ vel regulari vel ordinariæ eximantur, vel officium aliquod in aliqua domò religiosa perpetuum, vel tantum quantum vnus regularis vel duo vel plures habent, sibi impetrant [o]. Vt & Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, qui summas visitatis maiores cameræ papali pro beneficiis suis solvunt [p]. Rectores etiam, vicarii, vel alii qui infra archidiaconatum Richemundiæ nimis grauibus exactionibus subditos onerant [q].

n an.13.R.1. *statut.*1.c.2.

o an.2.H.4.c.3.

p an.8.H.4.c.2.

q an.26.H.8.c. 15.

§. 41. Quibus quoque illos addere licet, qui potestatem aliquam aut iurisdictionem per Pontificem Romanum intra aliqua Regis dominia vendicatam, verbo, scripto, vel facto quocunq; defendunt aut promouent, vel eam defendentibus promouentibusue aliquâ ratione assistunt, auxiliantur, vel solamen præbent [r]. Item qui bullas, scripta, aut instrumenta absolutionis aut reconciliationis à sede Romana vel aliquo authoritatem eiusdem exercente vsurpantibus, aut tali colore aliquem absoluentibus aut reconciliantibus, vel etiam talem absolutionem acceptantibus, auxilium, solamen, aut assistentiam aliquam præbuerunt. Qui denique à Pontifice vel sede

r an.5.Eliz.c.1. v.an.28.H.8.c. 10.& an.1.Eliz.c.1.

Romana vel ab aliquo authoritatem eius vendicante, agnos Dei, cruces, picturas, tesseras precarias, grana vel aliquod huiusmodi superstitiosum secum apportant eaque cuiquam Regis subdito tradiderunt, obtulerunt, aut tradi offerriue procurarunt, ad hunc finem vt eis induantur, aut quoque modo vtantur: vel si qui ad talem finem aliquid tale receperunt, offerentemque non apprehenderunt, neque intra triduum ordinario vel alicui ad pacem Iusticiario eundem prodiderunt, neque intra diem rem sic acceptam alicui Iusticiario exhibuerunt [s].

[s] *an.* 13. *Eliz. c.* 2.

§. 42. Qui etiam ad iuramentum de Regis in rebus ecclesiasticis, & supra personas ecclesiasticas suprema potestate subeundum cogibiles, idem legitimè sibi oblatum præstare recusant [t]. Quique alicui Iesuitæ vel sacerdoti in aliquo seminario commoranti, vel alicui alii sacerdoti, diacono, personæ religiosæ vel ecclesiasticæ cuicunque pecuniam vel quid aliud dant, aut ad sui vel alicuius collegii vel seminarii transmarini sustentationem directè indirectève submini-strant [u].

[t] *an.* 1. *Eliz. c.* 1. & *an.* 5. *eiusd. c.* 1.

[u] *an.* 27. *Eliz. c.* 2.

§. 43. Denique qui pro vsurarijs, fœnoris, vsuræ, venditionis aut contractus cuiuscunque nomine vltra decimam pro anno capientibus solicitatores, intercessores, aut proxenetæ sunt [x]. Hoc austerum supplicium aliqui Iurisperiti nostri lucri & ambitionis æstu vehementer accensi, verborum quæ in vno statuto [y] obseruanę generali-

[x] *an.* 13. *Eliz. c.* 8.

[y] *verbum (alibi) in statuto anni* 16. *Rich.* 2. *c.* 5.

generalitatem ad quemuis leuem Iudicum lapsum, præsertim ecclesiasticorum, nimis violenter extendunt [z]. Sed hîc eorum candorem desideramus, aliquorum etiam inscitiam lugemus, quam quidem vir doctissimus, non ita pridem acutissimè perculit & refutauit [d].

[z] *v. Crompeni Iusticiarium ad pacem fo. 52.*

[d] *Cosius in apologiæ suæ parte. 3. c. 7. p. 85.*

§. 44. Crimina etiam quæ regiæ pacis protectionisque amissione puniuntur, non leuem offensionem habere credenda sunt. Ea autem incurrunt illi, qui super actione personali vel indictamento in ius vocati, post quintam in pleno comitatu exactionem legitimè factam non comparent [e]. Exleges enim pronunciantur: Et, si causa ciuilis sit, bona & catalla omnia, cum fructibus terrarum naturaliter crescentibus [*]; si criminalis, terras præterea & tenementa penitùs fisco forisfaciunt [f], legumque omnium subditique beneficio statim excluduntur: ita vt apud maiores nostros à quolibet impunè interfici possent [g]. Sed hoc iure mutato [h], causa ad redemptionem pecuniariam transfertur. In hanc quoq; pœnam incidunt illi, qui naugantium notas speculares destruunt, quo minùs in alto oberrantes ad portum dirigi possunt, si centum libras non valeant, vnde hoc delictum pecuniis luant [i].

[e] *v. an. 31. Eliz. c. 3. & an. 13. Ed. 1. c. 35.*

[*] *Bracton forfeitures. 30.*

[f] *term. iur. verbo vtlary.*

[g] *Bra. l. 3. tract. 2. c. 11.*

[h] *v. an. 5. El. c. 1.*

[i] *an. 8. Eli. c. 13.*

§. 45. Periurii labes in aliqua Regis curia per luratores contracta maioribus nostris admodum odiosa fuit: quippe qui huiusmodi pelerantium prata sulco fubigenda, domos diruendas, siluas radicitùs extirpandas, omnesque alias terras Regi forisfaciendas sanxerunt [k]. Præterea etiam

[k] *vasi ter. iur. verbo Attorny.*

(iuxta aliquos) qui huius periurii conuincebantur, carceri mandabantur, & perpetuò infames fiebant: ita vt lege liberâ deinceps gaudere non possent, nec testimonii fidem promereri [1].

1 *Flet. l.*

§ 46. Qui aliter in Curia Regis vel alia aliqua laica peierant, viginti libris mulctantur, sex mensium incarcerationem sine omni relaxatione patiuntur, & ad sacramentum in curia quacunque de Recordo subeundum inhabiles perpetuò redduntur. Si qui etiam alium in aliqua præmissarum Curia ad peierandum procurant aut subornant, quadraginta libris puniuntur, & si tantum in bonis non habeant carcerem sine spe libertatis ad sex menses, pyloriæ in eodem aut aliquo foro propinquo, idque in aperto mercato, ad vnam horam adiudicantur: & præterea à testimonio in aliqua Curia de Recordo perhibendo in perpetuum excluduntur [m], sed & pœnâ extraordinariâ periurium non rarò castigatur per honorificum illum magnatum in stellata camera consessum [n].

m *an. 5. Eliz. c. 9.*

n *v. Dyer. fo. 242. nu. 53.*

§ 47. Proximum his locum illa delicta vendicare videntur, quæ corporis mutilatione coërcentur: vtpote qui infra aulæ Regiæ præcinctum percutiunt, manus [o], qui in ecclesia vel cœmiterio telo aliquo quod nostrâ linguâ (weapon) appellari potest, malitiosè feriunt, vel weponas ad hunc finem exerunt, auriculæ abscissione plectuntur [p]: Et si quis talis sit qui auriculis careret, stigmate maxillæ suæ inusto notatur. Se-

o *an. 33. H. 8. c. 12.*

p *an. 5. Ed. 6. c. 4.*

men-

membri amissio cum alio supplicio nonnunquam coniungitur. Illi enim qui in nauigium aliquod arietes viuos, oues, aut agnos in partes exteras ex aliquo Regis dominio traiiciendos inducunt, mittunt, aut recipiunt vel aliquid tale fieri procurant, bonorum confiscatione & sinistræ manus amputatione pro primo vindicantur [q]. Aliquando etiam ob facultatum ad mulctam pecuniariam persoluendam defectum hæc pœna infligitur, vtpote lanii, pistores, potifices, pullarii, coqui, fructuarii, & cupedinarii cuiuscunque generis, qui annonã suã, nisi pro certo pretio inter eos pacto, non vendere invicẽ tertiò conspirant, aut sacramento promissove se obligãt, nec habentes vnde quadraginta libras luant, alterutu amittunt auriculam, & præterea iuris infamiam incurrunt. Cui etiam supplicio subiiciuntur mechanici & operarii, qui inter se paciscuntur artificium suum operamue se nisi pro mercede inter eos conuenta non præstituros, vel non laboraturos nisi statis temporibus, vel non vltra modum præscriptum quotidie progressuros, vel opus ab vno inchoatum non absoluturos [r].

[q] *an. 3. Eliza. c. 3.*

[r] *an. 2. Ed. 6. c. 15.*

§. 48. Licet qui de magnatibus falsò rumores ad eorum damnum dicto vel scripto in vulgus spargũt, aliquo intuitu inter eos qui priuatim delinquunt, rectè numerentur, quòd tamen carceri condemnari possint, donec authores quos rumoribus suis prætendunt inuenerunt, publicam etiam vindictam non videntur euadere [s]. Verùm

[s] *Sic supra l. 3. tit. de iniur. §. 4 & statuta ibi citata.*

malitia eorum qui tale aliquid in principem peccant ad iudicia publica fine dubio pertinet.

§. 49. Huius quoque farinæ sunt illi falsarii qui primâ vice malitiosè fingunt, fingiue procurant instrumentum aliquod literarium, vt sic liberum tenementum, hæreditasue alicuius, aut ius quod ad feudum, liberum tenementum aut tenemẽtum per copiam rotulorum curiæ habet, intervertatur vel in dubium vocetur: aut tale aliquod instrumentum ad talem finem in iudicio scientes ostendunt vel allegant. Hi enim vltra duplum damnorum & expensarum parti læsæ primò persoluendum, pyloriæ in foro vel alio loco publico adiudicantur, vtrâque auriculâ privantur, nares etiam fissas, & (vt ad perpetuam falsitatis infamiam fissæ permaneant) ferro candenti adustas habent. Regi præterea terrarum suarum vsumfructum ad vitas suas forisfaciunt, ipsique carceri perpetuò condemnantur. Qui autem tale aliquid condunt, condi procurant, vel etiam in iudicio allegant, vt ius alicuius, quod ad terras pro certo termino annorum, vel ad annuum reditum qualemcunque habet, in quæstionem vocetur, quive scriptum obligatorium, apocham vel relaxationem qualemcunque, vel alud huiusmodi scriptum personale malitiosè componunt, parti læsæ duplum damnorum & expensarum primò persoluunt, pyloriæ addicuntur, alteram auriculam amittunt, & vnius anni incarcerationẽ, omni spe remissionis sublatâ, patiuntur[t]. Horum affines sunt illi, qui fictis literis

[t] *tit. 5. Eliz. c. 14. 2. Dyer. fo. 288. nu. 52. & fo. 322. nu. 26.*

teris homines ſuis pecuniis emungunt, quorum pœna eſt arbitraria [a]: vt & multorum aliorum extra ordinem delinquẽtium, quos apud authores noſtri iuris diuerſos invenire licet [x].

§. 50. Neque hìc prætereundi ſunt illi contra pacem domini Regis initi conuentus, quos latini turbas aut tumultus, nos triplici ſed barbarâ, rowtarum, riotarum, illicitarum-ve congregationum appellatione diſtinguimus. Harũ tamen definitiones & differentias aliunde delibandas vobis brevitatis causâ cõmendamus [y].

§. 51. Corruptelæ quoque ſubvicecomitum aliorumque officialium quas extortiones noſtri dicunt, aptum hìc locum habent. Extortio autẽ definitur eſſe illicita quæuis pecuniarum emunctio vel expilatio, quâ colore officii ſui quis vtitur. Hæc multâ varietate iuxta delicti qualitatẽ caſtigatur [z].

§. 52. Patrocinia etiam illa, quæ ad iuſtitiæ impedimentum alii aliis ſæpe præbent, inter publica crimina recenſentur. Nam manutentores barectatores [d] qui litium querelarumque cõmuniũ fotores ſunt, & cambipartores [e], qui alienas controuerſias ſuis expenſis, quotam pacti rei evictæ, proſequuntur, & alii quicunque cauſarum perſonarumve illiciti defenſores (ſeu embracitores [f]) ſuas pœnas ſibi conſtitutas habent [g].

§. 53. Huic cæteruæ colophonis loco addi

[a] *an.* 33. *H.* 8. *c.* 2
[x] *v. Dyer. fo* 188. *nu.* 10.
[y] *Lamb. eirenarch. l.* 2. *c.* 5. *p.* 379. & *ſeqq. Crompt. Iuſtic. fo.* 53. & *ſeqq. v. quoque an.* 8. *H.* 6. *c.* 9. *Lamb. eirenarch. l.* 2. *c.* 4. *f.* 414. & *Crompt Iuſtic. fo.* 48. & *ſeqq.*
[d] *a gallico. Barateur.*
[e] *compoſitum a cambio & pars. vel. a. gallico champart. v. Fitzh. nat. br. fo.* 171. 172. *& c. vt in indice libri.*
[f] *a gallico embracer. v. Fitz. nat. br. fo.* 171. *A. B. C.*
[g] *Lamb. Ai ſupra p.* 424. & *Crompt. fo.* 82. & 155. *v. Fleta. l.* 2. *c.* 36. *§ Item conſtitutum. Dyer. fo.* 95. *nu.* 39. & *fo.* 52. *nu.* 6. & *an.* 32. *H.* 8. *c.* 9.
[h] *v. an.* 32. *H.* 8. *c.* 10. *an.* 18. *Eliz. c.* 3. *a.* 27. *cinſd. c.* 11. *Dyer. fo.* 106. *n.* 32. & *ſeqq.*

h *v. an.* 32. *H.* 8. 6. 10. *an.* 18. *Eliz. ab. c.* 3. *a.* 27. *eiusd. c.* 11. *Dyer. fol.* 106. *nu.* 22. *& seqq.*

i *an.* 13. *Eliz. c.* 8.

k *an.* 5. *Ed.* 6. *c.* 14. *& 15. & an.* 4. *& 5. eius. c.* 21 *Lamb. eiren. l.* 3. *c.* 4. *pa.* 432. *Crompt. Iust. fo.* 69.

possunt [h] adulteri, qui tamen maxima pro parte pœnitentiâ canonicâ purgantur; fœneratores, licèt & hi, si vltra decimam pro anno corrodant, pœnis quoque ecclesiasticis subiiciantur[i]: monopòlæ isti quos ingrossatores, forstallatores, & regratatores appellamus[k]. Possent etiã multi alii, quorum aliqui carcere, aliqui pyloriâ, aliqui flagello, aliqui pluribus horum suppliciorum similibus coniunctis vindicantur, adiungi: Sed tantus acervus huc congestus nec simplicitati elementorum, nec institutionum breuitati rectè conueniret. Prolixioribus itaq; cuiusquam digestis eorum delicta relinquenda sunt. Hi nostri labores, Deus opt. max. pro summa sua clementia faxit, vt vobis legum candidatis, quorum emolumento ocia hæc subciſiua destinauimus, vtiles esse possint.

Finis libri quarti.

INDEX TITVLORVM ORDINE alphabetico digestus.

A.

Actionibus. pag. 207
Ademptione legatorũ vel translatione. 138
Adoptionibus 16
Adquisitione per adrogationẽ. 153
Assignatione libertorum. 152
Atiliano tutore & eo quã ex lege Iuliz & Titia datur. 38
Authoritate tutorum vel curatorum. 39

B.

Bonorum possessionibus. 152

C.

Capitis deminutione, 32
Codicillis. 143
Curatoribus. 42

D.

Divisione stipulationum. 159
Donationibus. 99
Duobus reis stipulandi & promittendi. 159

E.

Emptione & venditione. 171
Eo cui libertatis causã bona addicuntur. 153
Exceptionibus. 227
Excusationibus tutorum vel curatorum. 45
Exheredatione liberorum. 118

F.

Fideicommissariis hereditatibus & ad senatusc. Trebell. 143
Fideiussoribus. 164
Fiduciaria tutela. 37

G.

Gradibus cognatorum. 150

H.

Hereditibus instituendis. 110
Hereditatibus quæ ab intestato deferuntur. 144
Heredum qualitate & differentia. 116
His quæ sui vel alieni iuris sunt. 13

I.

Iis per quos agere possumus. 219
Ingenuis. 11
Iniuriis. 204
Inofficioso testamento. 125
Interdictis. 230
Inutilibus stipulationibus. 160
Iure naturali, gentium, & ciuili. 1
Iure personarum. 7
Iustitia & Iure. 1

L.

Legatis. 127
Lege Aquilia. 202
Lege Falcidia. 139
Lege Fusia Caninia tollenda. 13
Legitima adgnatorum successione. 147
Legitima adgnatorum tutela. 29
Legitima parentum tutela. 37
Legitima patronorum tutela. 33
Libertinis. 11
Literarum obligationibus. 165
Locatione & conductione. 175

M.

Mandato. 192
Militari testamento. 114

N.

Noxalibus actionibus. 217
Nuptiis. 17

O.

Obligationibus. 154

Obligationibus ex conſenſu. 190
Obligationibus quæ ex quaſi contractu naſcuntur. 193
Obligationibus quæ ex delicto naſcuntur. 199
Obligationibus quæ ex quaſi delicto naſcuntur. 206
Officio Iudicis. 235

P.

Patria poteſtate. 15
Perpetuis & temporalibus actionibus quæ ad hæredes & in hæredes tranſeunt. 225
Per quas perſonas nobis acquiritur. 109
Per quas perſonas nobis obligatio acquiritur. 195
Pœna temerè litigantium. 231
Publicis iudiciis. 240
Pupillari ſubſtitutione. 123

Q.

Quibus alienare licet vel non licet. 107
Quibus ex cauſis manumittere non licet. 13
Quibus modis ius patriæ poteſtatis ſolvitur. 26
Quibus modis re contrahitur obligatio. 155
Quibus modis teſtamenta infirmantur. 124
Quibus modis tollitur obligatio. 195.
Quibus modis tutela finitur. 41
Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum. 115
Qui teſtamento tutores dari poſſunt. 29
Quod cum eo qui in alterius poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicitur. 215

R.

Rebus corporalibus & incorporalibus. 64
Replicationibus. 230
Rerum diuiſione & adquirendo earum dominio. 48

S.

Satisdatione tutorum vel Curatorum. 45
Satisdationibus. 220
Senatuſconſulto Orphitiano. 149
Senatuſconſulto Tertullia no. 119
Seruili cognatione. 151
Seruitutibus prædiorum. 75
Singulis rebus per fideicommiſſum relictis. 143
Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. 218
Societate. 184
Stipulatione ſeruorum. 159
Succeſſione cognatorum. 150
Succeſſione libertorum. 151
Succeſſionibus ſublatis quæ fiebant per bonorum venditiones ex ſenatuſconſulto Claudiano. 153
Suſpectis tutoribus vel Curatoribus. 45

T.

Teſtamentis ordinandis. 110
Tutelis. 28

V.

Verborum obligationibus. 157
Vi bonorum raptorum. 200
Vſucapionibus & longi temporis præſcriptionibus. 94
Vſu & habitatione. 94
Vſufructu. 91
Vulgari ſubſtitutione. 122

OBSCV-

OBSCVRARVM IVRIS ANGLI

cani dictionum quæ in hiſce Inſtitutionibus occurrunt Index expoſitorius.

A

Acceſſorius quis ſit. vide lib. 4. tit. 18. § 32.

Acquietantia eſt idem quod Apocha.

Acra terræ, eſt quantitas terræ ſexdecim perticas in longitudine continens, & totidem in latitudine, provenire videtur à Germanico (Acker) id eſt, ager.

Actio ſuper caſu eſt actio in factum l. 3. tit. 15. § 1.

Advocatio in groſſo. vid. Groſſus.

Annuitas eſt annuus reditus vel in perpetuum vel ad tempus conceſſus, cuius ſolutione liberum tenementum non oneratur.

Annus dies & vaſtum pars eſt prærogativæ regiæ, quâ profi.ua terrarum & tenementorum ad eos ſpectantium qui felonia aut proditionis minoris condemnantur, contra dominum feudi ad annum & diem vendicat, & præterea vaſtationem tenementarum quàm tenementorum huiuſmodi, niſi dominus feudi eadem competenti precio redement.

Antiqui dominici ſervitium quod ſit. v. l. 2 tit. 3. § 26.

Appellum quid ſit. vide lib. 4. tit. 18. § 34.

Apprenticius provenit à gallico (Apprentif) id eſt, eo qui aliquid ab alio diſcit. v. lib. 1. tit. 3 § 10.

Aſſemblata illicita, eſt trium aut plurium in vnum locum conventus ad illicitum aliquod violenter perpetrandum.

Aſſiſa eſt idé quod actio poſſeſſoria. vid. lib. 2. tit. 6. § 13. & lib. 4 tit. 6. § 11.

Aſſiſa magna. vid. grādis aſſiſa.

Aſſumptio idem videtur apud nos quod conſtitutū in iure Romano. v. l. 4. tit. 6. § 2.

Attachiare eſt apprehendere. à Gallico attacher.)

Attincta eſt ſubſtantivum factum è verbo Gallico (Atteindre) id eſt, aſſequi vel attingere, & metaphoricè apud Iuriſconſultos noſtros infectionem quandam aut manifeſtum reatum criminis ſignificat.

Attornatus idem ſignificat quod procurator. vid. lib. 4. tit. 10. § 1.

Averia ſunt animalia bruta quæ quis habet: fortè à gallico (Avoir) id eſt, habere.

bere.

B

Balliare à gallico (bailler) id eſt, attribuere, tradere, apud nos ſignificat captiuum ſatisdato redimere, ſic vt die aſſignato poſtea exhibeatur.

Bancus communis eſt tribunal ſummum omnium poſt parlamentum, in quo cauſæ ciuiles propriè ſubditorum audiuntur: huius præcipuus Iudex Iuſticiarius capitalis communium placitorũ appellatur. lib.1.tit.2. § 2.v. lib.4.tit.11.§ 3.

Bancus Regius eſt tribunal ſũmum omnium poſt parlamentum, in quo cauſæ capitales aliæque criminales præcipuè tractantur: cuius primus Iudex Iuſticiarius capitalis Angliæ dicitur. l. 1.tit.2.§.2. vid. lib.4.tit. 11. § 2.

Barectatores qui. vide l. 4. tit. 18.§ 52.

Baro habet plures ſignificationes, quas alibi fuſiùs tractabimus. Hîc pro eo accipitur, qui infimum gradum maioris nobilitatis obtinet, & in ſuperiori parlamenti domo ius ſuffragii habet, v. lib.2.tit.2.§ 11.

Barones de ſcaccario ſunt iudices fiſcales quorum præcipuus capitalis baro ſcaccarii appellatur etiam (my Lord) noſtrâ linguâ, id eſt, meus dominus ſalutatur, ſicut ii qui ſunt de maiori nobilitate. Hunc tamen titulum honorificum non diutiùs retinet, quàm in officio ſuo permanet, vt neque Cancellarius, neque Iuſticiarius capitalis vel Angliæ vel communium placitorũ, vid. lib.4.tit.17.§ 1.

Baſtardus deducitur è Gallico (Baſtard) & ſpurium ſignificat. lib.1. tit.9. § 7.lib.3.tit. 1.§ 11.

Battaria quid ſit. v.lib.4. tit.16. § 3.

Breve eſt citatio vel decretum cauſam breviter continens, ob quam quis in ius vocatur, aut aliquid aliud facere iubetur. vid.lib.4.tit.6.in principio.

Breve de curia claudenda eſt actio, ſeu potius citatio in actione, quâ quis alium in ius vocat quod ſepimentum curiæ ſuæ, id eſt fundi vel areæ quam ſeptam tenere debet, malè reparat.

Breve de ingreſſu quid ſit.vid. lib.2.tit.6.§ 13. & lib.4.tit.6. § 12.

Breve de perambulatione faciendâ, eſt actio aut initium actionis inter diuerſorum feudorum dominos qui limites ſuos confines diſtingui cupiunt.

Breve de recto idem eſt quod

actio

actio petitoria apud iuris Romani authores. vide lib. 2. tit. 6. § 13. & lib. 4. tit. 6. § 10. vide Rectum.

Breve originale eſt quo quis primo citatur ad iudicium, iudiciale eſt quod Iudices in reliquo proceſſu decernunt.

Burgagium eſt ſervitus quam qui burga inhabitant pro tenementis ſuis præſtant. vid. lib. 2. tit. 3. § 27. vid. Burgum.

Burglaria quid ſit. vid. lib. 4. tit. 18. § 22.

Burgum eſt oppidum omne civitate inferius, quod per chartam Regis ſit corpus politicum, & iuriſdictionem talem qualem infra ſuos limites exercet. lib. 2. tit. 3. § 27.

C

Cambiparitia à gallico (champart) id eſt, vectigal, apud iuriſconſultos ſpecialiter ſignificat defenſionem alterius in iudicio pro quota litis præſtitam. v. lib. 4. tit. 18. § 52.

Cancellaria eſt ſummum Angliæ tribunal, ſi vniuerſalem illum ordinum conventum excepe rimus quem Parlamentum dicimus: in quo Cancellarius ſingulis qui rigore iuris communis ſe læſos queruntur, ex regula æquitatis ſubvenit.

Campiones qui. lib. 4. tit. 17. § 2.

Cancellarii poteſtas quæ. vid. lib. 4. tit. 6. § 19.

in Capite tenere quid ſit. v. l. 2. tit. 2. § 4.

Caricæ ſunt plauſtra.

Caſtlegardum quid ſit. vid. l. 2. tit. 3. § 4.

Catallum ſignificat omne bonum mobile ſeu immobile quod neque liberum tenementum neque feudum eſt. Catallum perſonale quid ſit. vide lib. 1. tit. 10. § 18.

Catallum reale quid ſit. v. lib. 2. tit. 2. § 20.

Clameum cõtinuum eſt quæ dã continua, id eſt, annalis, feudi ſimplicis aut talliati, de quo quis diſſeiſitus eſt, & cuius poſſeſſionem recuperare ob metum potentis adverſarii non audet, vendicatio quaſi dicis causã facta, vt ſic tandem metu amoto, hæredem diſſeiſitoris æquè poſſit ſuâ authoritate à poſſeſſione removere, ac ſi recenter ſpoliatus fuiſſet.

Cognitio placiti eſt poteſtas audiendi & terminandi controverſias in ſua curia, quæ in rege ſolo conſiſtit, niſi per chartam ſuam hoc alii concedat.

Comes

Comes eſt nobilis parlamentarius nomen ſuum originaliter à præfectura comitatus ſumens, ſed nunc nudum nomē honoris causâ retinens. vid. lib. 2. tit. 2. § 11.

Comitatus eſt locus publicus in quo vicecomes vniuſcuiuſq; provinciæ (quas nos Comitatus etiam dicimus) iuriſdictionem ſuam exercet. Hoc autem nomen inde ſumpſit originem, quòd apud maiores noſtros nobiles illi quos comites dicimus, iſtis provinciis à rege præficiebantur, & iuriſdictionem in eaſdem exercebant.

Cone & Keye vt legitur in libro Bractoni excuſo, ſed melius, in nonnullis manuſcriptis, Kover & Key ad verbum ſignificat operculum & clavem: metonymice autem illas res quæ ſub operculo aut clavi à prudentioribus matribus-fam. cuſtodiri ſolent. lib. 2. tit. 15. § 4.

Conſideratio eſt illud συμβαλλομενον quod contractibus vires dat. vid. l. 3. tit. 16. § 4.

Conſpiratio quid ſit. v. l. 4. tit. 16. § 5.

Conſpirator quis ſit. v. l. 4. tit. 4. § 2.

Continuum clameum. v. Clameum.

Copia rotulorum curiæ eſt exemplum, aut antigraphon actorum quæ in curia Baronis expediuntur: quorum hoc vnum eſt in pleriſq; , ſi non præcipuum: ſc. venit talis tali die & ad petitionem ſuam admiſſus eſt ad talem terram, &c. Qui autem ſic tenet, huius acti ſolum exemplum tituli loco habet.

Coronator eſt officialis ſeu miniſter coronæ inquiſitioni murdri aliiſque huiuſmodi coronæ Regis ſpectantibus præcipue accommodatus.

Curia claudenda. vid. Breve.

Curia Baronis, eſt locus pedaneus in quo dominus feudi intra limites feudi ſui iuriſdictionem in tenentes ſuos exercet. Baro enim hac in ſignificatione à domino feudi nihil differt.

Curia pedis pulverizati eſt locus iuriſdictionis, quæ in publicis nundinis exercetur, ideo ſic appellata, quia de plano & ſummarie ſingulas controverſias dirimit, in etimologiam habens duas illas dictiones Gallicas, piez. pouldrez, id eſt, pedes pulvere inquinatos, quia fortè hæ lites ſine omni præparatione aut ſolennitate terminantur. l. 1. tit. 2. § 2.

Cuſtodia quid ſit. v. l. 1. tit. 13. in princ. & l. 2. tit. 3. § 16.

D

Deodandum quid ſit. vide l. 4. tit. 8. § 1. in fine.

Dirationare nihil aliud ſignificat quam probare. Hæc autem dictio prolixiorem requirit explicationẽ, quæ alibi, deo volente, fiet.

Diſtringere quid ſit. v. lib. 2. tit. 3. § 17.

Diſparagatio eſt copulatio maſculi in matrimonio cum fœmina diſparis conditionis aut è contra. v. lib. 1. tit. 10. § 4. & § 6.

Dominicum eſt tota illa terra intra manerium quod dominus feudi aut in manibus ſuis retinet, aut ſ Item ad annos aut volunt tem ſuam iuxta conſuetudinem manerii aliis locat.

Dominicum antiquum continet omnes illas terr s quæ ad regem ſpectabant tempore Edovardi confeſſoris. vid. l. 2. tit. 3. § 25.

Dos eſt illud apud nos quod Galli doërium appellant, id eſt, quod maritus vxori ſuæ ad vitam de terris & tenementis ſuis relinquit. v. lib. 1 tit. 10. § 19. & l. 2. tit 2. § 18.

Duodecim homines qui ſunt. vid. l. 4 tit. 17. § 3.

E

Elegit eſt nomen brevis ſic dictum ab hoc verbo (elegit) in eodem comprehenſo. Eius effectũ eſt vt qui debitum aut damnũ ab alio iudicialiter recuperavit, mittatur in poſſeſſionem medietatis terrarum & catallorum debitoris, iumẽtis quæ ad agendum neceſſaria ſunt exceptis, donec valorem debiti aut damni inde collegerit. vid. lib. 2. tit. 4 li. 1.

Embraciatores qui ſunt. vid. l. 4. tit. 18. § 52.

Eſcaeta eſt terra &c. quæ Regi vel alii domino feudi ob delictum feudatarii. vt l. 3. tit. 2. § 6. vel defectum hæredum contingit. vt lib. 3. tit. 5. § 1. & tit. 8.

Eſcaetores ſunt officiales eſcaetis exquirendis accommodati.

Eſcambium ſignificat permutationem. vid. l. 3. tit. 24. § 2.

Eſcapium voluntarium quid ſit. vid. lib. 4. tit. 18. § 14.

Eſtoveriũ à Gallico (eſtouuer) id eſt, fovere, ſignificat apud nos quandoque nutrimentum corporis, quandoque poteſt tem capiendi ex aliena ſylva lignum foco, aratris, & ſepibus reparandis neceſſarium. vid. lib. 2. tit. 2. in princ.

Exigenda eſt creditio eius qui quinquies in comitatu aperto exactus aut vocatus ad comparendum, non venit, ideoque exlex propter contumaciam proclamari poteſt.

Exitus

Exitus pluraliter vsurpatur & reditus annuos vel alia terrarum commoda significat l.1.tit.23. §.1. 2. idem etiam quod soboles apud latinos.

Expletia cõtinent omnimodos fructus quos terra aliqua educit, verbum forsè fingitur à latino (expleo.)

Extrahura quid sit, v. lib.2.tit. 1. §.45.

Extortio quid sit. v. li. 4. tit. 18.§.52.

F

Facere legem quid sit v. li. 3. tit. fin. §. fin. & lib. 4. tit. 13. §. 4.

Factum sæpe apud nos idem significat quod instrumentum contractus in scriptis conceptum, aut in scripta redactum v. li. 3. tit. 22. §. 10.

Felo de se quis sit. v. li. 2. tit. 12. § 4. & li. 4 tit. 18. §. 16.

Felonia est omne crimen capitale infra læsam maiestatem.

Feoffamentum quid sit. v. li. 2. tit. 7. §. 2

Feoffare est feudo donare.

Feoffator est ille qui alium feudo donat seu inuestit. Ille autem qui sic inuestitur appellatur feoffatus.

Feudifirma quæ sit v. li. 2. tit. 2. §. 16. li. 2. tit. 4. §. 1. & li. 3. tit. 25. §. 2.

Feudum accipitur dupliciter vel numerum pro terris aut tenementis quæ quisq; feudatarius perpetuo iure à domino feudi tenet, l. 2. tit. 2. §. 3. vel pro circuitu integro, qui ad dominum feudi spectat & in diuersos feudatarios distribuitur.

Feudum militare est quod quis tenet per seruitium militare. v. Seruitium militare.

Feudum simplex quid sit. v. li. 2. tit. 2. §. 12.

Feudum talliatum quid, ibidem.

Fidelitas quæ sit & quotuplex v. li. 2. tit 3. §. 14. & 15.

Finis plures habet significationes, sed hunc præcipuam, cùm pro iudiciali illa transactione sumatur, quâ quis ad maiorem facti authoritatem coram Iusticiariis regiis tertas vel tenementa ad alium transfert. li. 1. tit. 21. §. 5. li. 2. tit. 13. in princ. aliam significationem habet, quâ mulctam pro delicto aliquo impositam innuit. vid. li. 4. tit. 16. §.37. de reliquis alibi.

Forisfamiliare est de familia sua dimittere v. li. 1. tit. 12. §. 2.

Forma donationis in descensu, est breue quoddam sic appellatum, quo qui experitur, probare debet terras &c. quas petit ex forma quâ donator in instrumento donationis vsus est, sibi iure

re descensus aut hæreditatis competere.

Forstallatores sunt illi qui annonam versus publicum emporium adductam in via intercipiunt, emuntq; priusquam venditioni publicè exponatur. v. lib. 4. tit. 18. §. vlt.

Forteletum est locus fortitèr munitus.

Francus bancus ad verbum significat liberam sedem.

G.

Gardianus ducitur à gallico (Gardien) id est custos. v. li. 1. tit. 13. §. 1.

Gaualkind est consuetudo quâ hæreditas æqualiter inter filios dividitur. vi. li. 2. tit. 2. §. 14. & lib. 3. tit. 26. §. 2.

Gleba peculiari significatione apud nos accipitur pro terris illis quæ pertinent ad beneficium ecclesiasticum & parochiale.

Grandis assisa est actio petitoria, sic dicta quòd cum possessoria, quam paruam assisam dicimus & ordinariam, duodecim hominum veredicto decidatur, ista viginti quatuor iudicium postulet: quorum etiam quatuor milites gladio cincti esse solent.

Grossus idem significat in lingua vulgari Anglorum quod crassus apud Latinos. Sed apud Iurisconsultos idem quod integrum aliquod per se subsistens nec ab aliquo alio dependens, vt villanus in grosso est seruus qui glebæ non adscribitur, sed immediatè domini sui personæ seruit, etiam Aduocatio in grosso est ius patronatus non feudo vel manerio annexum, sed primò ac principaliter ad eum spectans, qui beneficii patronus est, vt cum quis manerium suum vendat retento sibi iure patronatus, aut è contra ius præsentandi quod ad manerium suum spectat separatim & per se cuiquam alienuerit, hoc casu ius patronatus à manerio separatum aduocatio dicitur in grosso, id est non manerio sed proprietarii personæ annexum v. li. 2. tit. 2. in princ.

Guardia: v. Custodia.

H.

Hæredamentum est omne illud quod iure hæreditatis ab antecessore ad hæredem deuoluitur.

Haspa ostii est quæ ostium posti annectit.

Heriottum quid sit v. li. 2. tit. 3. §. 31.

Homagium quid sit v. li. 2. tit. 3. §. 8. quotuplex ibi: §. 12.

Honor speciali significatione

apud nos significat feudum vel manerium aliquod nobilius quod regalibus Exornatur, & multa inferiora seruitutem sibi dependentia habet v. li. 2. tit. 2. §. 7. in fine.

Howsesobbing quid sit v. lib. 4. tit. 18. §. 23.

Hundredum est centuria, in quam plures singuli comitatus apud nos distinguuntur. li. 4. tit. 5. §. 2.

Hutesium & clameum Anglicè (Hieu and crye) deriuantur à duobus Gallicis (Huyer & crier) significant apud nos tumultuariam latronum aut furum qui post crimen cõmissum aufugiunt, persecutionem, donec apprehendantur. v. li. 2. tit. 3. §. 14.

I.

Imbreuiare est in scriptum breuiter redigere, vel scripto breuiter mandare.

Indentura est syngraphe, vel scriptura conuenti inter alios alii quæ idem continet quasi parallela. Ideoque vtraque pars in summitate vel latere aliquo similiter scinditur in morem dentium, vt pares esse cognoscantur, Indeque nomen sumit li. 2. tit. 22. §. 1. li. 3. tit. 25. §. 11. 35.

Indictare est accusare.

Intangthef significat potestatẽ iudicandi furem quemcunque infra manerium tuum comprehensum. lib. 2. tit. 2. §. 7.

Ingrossatores sunt monopolæ qui ad annonam cariùs vendendam, quantam possunt infuas manus congregant. lib. 4. tit 18. §. vlt.

Intalliatæ terræ sunt apud nos quæ cuiquam & certis hæredibus non hæredibus suis in genere conceduntur, verbum mutuatum videtur à Gallico (tallier) idest scindere. vi. lib. 1. tit. 11.

Iunctura quid sit vid. li. 3. tit. 23. §. 1. & 2.

Iuratus est numerus duodecim hominum iuratorum, per quos omnis ferè facti probatio apud nos fit. v. Duodecim homines, & Iuratores.

Iuratores sunt illi duodecim homines, qui in quolibet ferè iudicio siue ciuili siue criminali de facto prius decernunt quàm Iudex de iure pronunciat. vid. lib. 4. tit. 17. §. 3.

Iusticiarii itinerantes sunt illi qui bis quotannis singulas prouincias obequitant, & casus emergentes tam ciuiles quàm criminales diiudicant & diiudicant. vid. l 4 tit. 17. §. 1.

L.

Laricinium seu latrocinium quid sit, v. li. 4. tit. 18. §. 27. quotuplex: ibidem. §. 28. v. etiam

etiam lib. 4 tit. 1. § 2.

Legem facere. vide Facere legem.

Legem vadiare. vide Vadiare legem.

Lessa à gallico (laisser) id est, linquere, relinquere, omittere, apud nos significat locationem terrarum vel tenementorum alicui factam.

Leta est quædam iurisdictio quam vicecomes de certis minoribus criminibus & aliis causis infra comitatum vt Regis officialis exercet. Sed & hanc iurisdictionem alii quoque habent intra limites sui manerii, dummodo eam vel chartâ regis vel præscriptione ad se pertinere ostendant.

Libera & pura eleemosina quæ fit. v. l 2. tit. 3 § 24.

Libera firma quæ fit. v. l 2. tit. 2. § 17.

Liberum tenementum quod fit. v. l. 2. tit. 2 § 8. & § 18.

Ligeantia est submissio quam homo ligeus domino suo præstat: ea quæ sit teuditæ omnes bene norunt.

Ligeum feudum quid sit. v l 2. tit. 2. § 6.

Loquela idem est quod placitum aut causæ prosecutio iudicialis.

M

Magna charta est liber seu Codex cõstitutionum, quas Henricus tertius ad voluntatem suã dictorum fauorũ promulgabat, & hodie maximo in vsu est.

Mahemium est enormis læsio quâ quis ad seruiendum principi in bello redditur imbecillior. vid. l. 4. tit. 4 in princ.

Maior ciuitatis aut burgi, est præcipuus eius magistratus, & est plerumq; annalis.

Manerium idem est quod vnius feudi circuitus: Dictio derivata videtur à verbo gallico (manoir) id est manſione: quia dominus feudi intra cancellos feudi sui plerumque manet, atq; ædes habet, quæ capitalis manerii domus appellantur vid. l. 2. tit. 2. § 8.

Manus mortua est talis manus quæ feudum apprehensum sine omni metu amittendi, aut feoffatori ex quacunque causa restituendi tenet. Huiusmodi manum habet corpus politicum, quod nunquam moritur. Singulares autẽ personæ ob defectum hæredũ aliquando, aliquando ob delictum perpetratum patiuntur cõtumam. lib. 2 tit. 8. § 5. lib. 3. tit. 25. § 6.

Maritagium est commodum illud, quod dominus feudi è nuptiis minoris de se per seruitium militare tenentis, conficere potest. v. l. 2. tit. 3.

§ 20.

Manutentores ſunt illi, qui vel pecuniis ſuis vel alia ope litem alterius iudicialem, in qua ipſi iuſtum intereſſe non habent, promouent aut fouent; verbum deducitur à gallico (maintenir) vel à duobus latinis (manu tenere) componitur.

Mercatus ſignificat publicum emporium, v. Merketum.

Meremium eſt lignum ſolidius, ædificandis ædibus idoneum. v. li. 3. tit. 25. §. 25.

Merketum eſt publicum Emporium vt lib. 2. tit. 6. §. 2. lib. 2. tit. 1. §. 38. aliquando etiam ius ſeu libertas huiuſmodi Emporium tenendi, lib. 2. tit 2. § 7.

Meſſuagium eſt domus habitationi idonea.

Miſpriſio eſt quædam neglectio ſupina rei cuiuſquam à gallico (meſpriſer) vid. l. 4. tit. 18. §. 37.

Mortuum vadium. v. vadium mortuum.

Murdrum quid vid. li. 4 tit. 18. §. 15.

N.

Nativus eſt qui naſcitur ſervus aut villanus lib. 1. tit. 3. §. 4.

O.

Outfangthef eſt poteſtas diiudicandi furem ob furtum extra limites manerii tui delinquentem, dumodo intra eiuſdem fines deprehendatur. li. 2. tit 2. §. 7.

P.

Parcus eſt locus ad ferarum cuſtodiam palis aut aliter circumſeptus lib. 1. tit. 26. §. 1.

Parcus publicus eſt area in quolibet feudo ſeu manerio circumſeptus, in quod animalia damnum frugibus aut fructibus terræ quibuſcunque facientia includuntur, & nec de damno per dominum ſatisfit, aut ſaltem cautio apud vicecomitem per dominum interponatur de ſtando iuri.

Participes qui ſunt v. lib. 2. tit. 2. §. 14. & lib. 3. tit. 25 §. 1.

Perquiſitum ſignificat poſſeſſiones pecuniis noſtris comptas.

Piloria eſt collumbar, numella verſatiles, ſeu colliſtrigium à gallico (pilorie.)

Plegius quis ſit v. lib. 3. tit. 21. in princ:

Pœna fortis & dura quæ, lib. 4. tit. 18. §. 35.

Poldeede ad verbum eſt inſtrumentum in ſcriptis, aut tactum (vt noſtri loquuntur) æqualiter vndique reſectum, minimèque indentatum. v. Indentura. v. lib. 3.

lib. 3. tit. 25. §. 11.

Priſona carcerem ſignificat à gallico (priſon.)

Probatores aliàs approbatores ſunt qui felonium per ſe commiſſam eſſe confitentes, & alios eiuſdem reos arguunt. Sic dicti quia ad hoc probandum quod in appello allegârunt tenêtur, idque vel duello vel per patriam, id eſt iuratam legalium hominum, iuxta reorum electionem.

Q.

Quarentena eſt quædam licentia conſuetudinaria, quâ vidua vendicat, in præcipua manſione mariti ſui ad ſpatium quadraginta dierum commorationem, niſi caſtellum ſit.

Quid pro quo idem eſt quod ἀντιλαγμα in contractibus.

R.

Rationabilibus diuiſis, eſt nomen breuis quod dominus feudi, limites ſuos per propinquum aliquem coarctari proſpiciens, obtinet ad fines ſegundos.

Recognitio quid ſit. v. l. 3. tit. 22. §. 4.

Recordator eſt recordorum cuſtos.

Recordum ſignificat actum curiæ ita authenticum vt probationem contrarii non admittat. Hoc autem talis curiæ actum eſſe debet, quæ curia de recordo appellatur: cuiuſmodi ſunt regia illa tribunalia apud Weſtmonaſterium, & alia aliqua latiùs alibi exprimenda. lib. 2. tit. 8. §. 7.

Rectum apud noſtros Iuriſcõſultos cauſam proprietatis ſignificat, & breue de recto eſt vocatio alicuius in ius ſuper cauſa proprietatis.

Recuperatio eſt propriè euictio alicuius rei per iudicium. Sed ſpecialiter ſignificat factam quandam tranſactionem inter partes iudicialiter factam, ad ſtatus intallatos, remanentias, & reuerſiones tollendas excogitatam.

Regratatores ſunt qui annonam contra leges coemunt vt eam carius vendant: à gallico (regratter.) id eſt interpolare, deſquamare. lib. 4 tit. 18. §. vlt.

Relcuium quid ſit. vid. lib. 2. tit 3. § 17. & 19.

Remanentia terrarum eſt ius terrarum in aliquem collatum, poſt tenantium conductionis aut alterius tituli ad annos aut vitam durituri, finitum: videtur à reuer-

sione differre, quia reversio fit ad dominum propriè aut eius hæredes vnde ius primò derivatur, remanentia autem ad tertium aliquem, qui neque dominus neque tenens in præsenti est.

Replegiare, est cautione redimere aliquid captum.

Resultus est tumultuosa & violenta ereptio arrestati seu capti, è manibus eius qui licitè eundem cepit aut arrestavit. v. lib.4.tit.18.§ 14.

Retinuum brevis est eiusdem certificatorium curiæ vnde emanavit factum.

Reversio terrarum &c. si latè sumatur est proxima successio post obitum eius qui præsenter possidet lib.2.tit. 7.§ 18.lib.2. tit. 20.§ 31 sed si propriè, tum significat reditionem quasi aut circumductionè ad feoffatoré aut eius hæredes propter delictum feoffati, aut hæredum defectum.

Riotta est illicitum factum per tres ad minus perpetratum, vt est verberatio alterius, violenta possessionis arreptio, aut aliquid huiusmodi. lib.4.tit.18.§ 50.

Robaria quid sit.v.lib.4.tit.18 § 24.& l 4.tit 1.§ 2.

Routa est progressus turbæ illicitè cõflatæ ad illicita facti perpetrationem, à Gallico (route)id est,turmâ,catervâ, grege.l.4.tit.18.§ 50.

S

Sac est regale privilegium, quo qui gaudet, pœnam actori calumnioso, si crimen alteri obiectum non probaverit, aut reo, si verè cum accusatus constet,imponit si sibi vendicat.lib.2.tit.2. § 7.

Sacrecarium, est tribunal illud quo res fiscales tractantur.

Scandalum magnatum quid sit.vid l.4.tit.4.§ 4.

Scriptum de statuto mercatorio quid sit v.l.3.tit.22.§ 5.

Scriptum de statuto stapuli quid sit.v.l.3.tit.22.§ 6.

Scutagii quid sit.v.l.2.ti 3.§ 5

Secta ad curiam quid sit.v.lib. 2.tit.3.§ 29.

Secta ad molendinum quid sit.v.l 2.tit.3.§ 30.

Secta regalis quæ.v.lib.2.tit.3. § 29.

Secta Regis quid sit. v.l.4. t.t. 18.§ 34.

Seisina est possessi,à Gallico (Seisir)id est, possessionem capere.

Sergentia quæ & quotuplex sit.v.l.2.tit.3.§ 2.& 3.

Servitium militare quid sit. v. l 2.tit.3.§ 1.

Soc lib.2.tit.2.§ 7.significat inquisitionem Nam(to seeke) nostrâ linguâ idé est quod inquirere aut quærere. Vnde qui hoc regali priuilegio gaudet, Iohannes Skenæus autor, videtur habere sectam

sectam de hominibus suis in curia secundùm consuetudinem regni. Quod enim (soc) apud antiquos dictum est, hodie (soyt) apud Scotos, quod (suyte) nostra lingua significat, appelli ri affirmat. Ideoque qui hoc privilegium habet, habet potestatem tenendi curias in sua baronia. Skenus de verb. sig. verb. Sok.

Socagium quid & quotuplex sit. v. l. 2. tit. 3. § 21. & 22.

Socmanni sunt qui tenent per servitium aratri. v. Socagium.

Specialitas quid. v. l. 4. tit. 3. § 4. in fine.

Statutum de mercatoribus quid sit. v. l. 3. tit. 22. § 5.

Subvicecomes est officialis aut deputatus vicecomitis.

Summonitio quæ sit. v. l. 4. tit. 11. § 3.

T

Tallum est tessera lignea in duas partes scissa aut diffissa, quarum veraq; debitum æquè continet, & altera per creditorem, altera per debitorem ad meliorem rei memoriam custoditur. v. l. 3. tit. 22. § 8.

Tallum. vid. Intellitæ terræ.

Tenementum apud nos nihil aliud videtur significare quàm prædium vrbanum apud authores iuris civilis.

Tenens per consuetudinem Angliæ quis sit. v. lib. 2. tit. 2. § 18.

Tenens per copiam rotulorum curiæ. v. Copia rotulorum.

Tenens per elegit. v. Elegit.

Tenentes coniuncti qui sunt. v. lib. 2 tit. 2. § 14. & lib. 3. tit 24. § 2.

Tenentes in communi qui sunt. v. l. 2. tit. 2. § 14. & li. 3. tit. 24 § 5.

Tenura in capite quid sit. vid. lib. 2. tit. 2. § 4.

Theam, lib. 2 tit. 2. § 7. quod & aliàs Them dicitur, est regale privilegium, quo qui fruitur, habet villanorum propaginem, id est, potestatem habendi nativos, bondos, & villanos in feudo aut manerio suo.

Tol lib. 2. tit. 2. § 7. est regale privilegium, quo qui fruitur, immunis est à gabellis.

Trangressio quid sit. v. l. 4. tit. 1 § 3. & tit. 3. in princ.

Tumberell. l. 4. tit. 10. in princip. significat, aliquorum iudicio, plaustrum in quo furnitionis aut adulterii rei contumeliæ causâ per civitatem aut burgum circumferuntur, aliorum verò idé quod pilloriam.

Turbaria est potestas fodiendi cespites in alieno fundo vel fundo communi.

Turnum vicecomitis ad verbum significat vicem vicecomitis, id est, duo tempora in anno, quibus ille letam vaiveti

vniuerſi comitatus tenet.

V

Vadiare legem quid ſit. v. l. 3. tit. fin. § finali. & lib. 4. tit. 13. § 4.

Vadium mortuum eſt hypotheca creditori ſic oppignorata, vt fructus quos durante tempore oppignorationis produxit, omnes fiant creditoris, idque ſine computo inde debitori fiendo. v. l. 2. tit. 4. § 1. in fin.

Vaſtum ſignificat terrarũ aut domorum diuaſtationem.

Vere dictum, quaſi verè dictũ, ſignificat reſponſum iuratorum, quod ſuper facto eorum examinationi commiſſo, proferunt.

Vetitum nannium eſt illegitima pecorum prehenſio, & in locum illicitum abactio, ſub prætextu damni per ea abigenti facti. Quo caſu clarigationis ius cõceditur.

Vicecomes eſt Regis officialis tui ad comitatus gubernationem quotannis conſtituitur, & partim Iudex eſt, ad cauſas ſcilicet minores quæ eius iuriſdictioni ſubſunt, lib. 4. ti. 2. in princ. partim miniſter & mandatarius Regis. lib. 4. tit. 11. § 3.

Vidua Regis eſt illa, quæ dotẽ legitimam è terris & tenementis viri ſui quæ in capite de corona Regis tenebat, regis auxilio ſibi aſſignari petit.

Villanus in groſſo. vid. Groſſus.

Villanus ſervus eſt, à gallico (villein.)

Villenagium aliquando eſt circuitus manerii vel feudi cui villani adſcribuntur: ponitur etiam aliquando pro ipſo ſervitio quod villani domino feudi præſtant. l. 1. tit. 3. § 4. & l. 2. tit. 3. § 22.

Visus franci plegii eſt inquiſitio aut examinatio, an omnes duodenarii & vltra liberum plegium habeant, id eſt, ſponſorem capitalem quòd regis pacem conſervabunt. Hoc apud maiores noſtros in vſu fuit. Sed hodie ſtatur iuramento cuiuſque qui annum duodecimum complevit. Hoc autem præcipuum eſt, quod in omni leta ſit. v. Leta.

Vlagatus eſt exlex.

W

Wainagium comprehendit omnia illa tam iumenta quàm alia inſtrumenta quæ ad cultum agrorum & fruges colligendas ſunt neceſſaria. Hæc ſub nomine peculii leges Romanæ continent.

Waivium quid ſit. v. lib. 2. tit. 1. §. 44, 45. l. 2. tit. 6. § 3.

Warantizare eſt aliquem de evictione rei venditæ aut donatæ ſecurum promiſſione reddere.

Waran-

Warantis aliquando ſignificat eum qui cavet de evictione, aliquando ipſam cautionem quæ aliàs & warantia dicitur. lib. 1. tit. 23. § 5. quid ſit warantia. vid. l. 2. tit. 19. in princ. item, lib. 3. tit. 24. § 2. in fin. warantus l. 4. tit. 12. § 2.

Warenna prouenit à gallico (garenne) id eſt viuarium. Hæc apud nos poteſtatem ſignificat, vel charta regiâ vel præſcriptione obtétam, venandi ſibi cuniculos aut lepores, vel etiam aucupandi phaſianos & perdices intra limites feudi ſui.

Wepona idem ferè ſignificat quod telum apud latinos. lib. 4. tit. 18. §. 47.

Wreckum ſignificat totum illud quod è naufragio ad terram appellitur, niſi animal ſit. Nam animal appellens facit vt naufragium in Wrecki cauſam non incidat, & vt bona quæ ſeruari poſſunt, non fiſco cedant ſed dominorum permaneant, ſi infra tempus limitatum vendicentur. l. 2. tit. 1. §. 7. §. 46.

FINIS.

Errata ſic corrigenda.

In Epiſtola Dedic. pag. 4. lin. 14 pro ſomnum, repone ſomnium. p. 5. l. 24. pro producerentur, repone perducerentur. p. vlt. lin. vlt. pro Dignan, Dignitati.

Pag. 12. lin pen. pro reddium, reditum. p. 34. l. 22. pro dominio, dominico. p. 17. l. pen. in marg. pro deſt, debt. pag. 27. l. 13. emancipationem. p. 29. l. vlt. in marg. pro in princ. repone § 2. p. 35. l. 5. pro milivare, militare. p. 42. l. 6. pro feſtinantur, feſtinanter. p. 50. l. 24. pro cæmiteria, cœmiteria. p. 51 l. 9. pœnam, ibid. l. 12. pœna, ibid. l. 25. cœpit. ibid. l. 27. cœperunt. p. 53. l. 14 pro cigni, cygni. p. 54. l. 9. pro ſecrete, ſecretò. p. 56. l. 24. ædificaverit. p. 60. l. 2. in marg. pro Bargames, Bargaines. p. 62. l. 1. pro idem, eidem. p. 63. l. 17. pro felonux, felonia. p. 72. l. 22. in marg. pro ſeeferm, feeferm. p. 79. l. 9. pro qua, quæ. ibid. l. 14. pro feudem, feudum. p. 75. l. vlt. pro cœnaculum, cœnaculum p. 80. l. 2. pro cælebs, cœlebs. p. 96. l. 4 pro tradiùs, tardius. p. 100. l. 15. pro donationem, donationum. p. 103. l. 6. pro ſæcular, ſeculare. p. 116 l. 22. pro catalis, catallis, ibid. l. 24. pro dubiat, dubitat. p. 119. l. 14 pro locupletam, locupletem. ibid. in marg. l. vlt. pro § 5. repone § 7. p. 126. l. 22. pro iſt eſt, id eſt. p. 128. l. 7. pro Cantuariæ, Cantariæ. p. 139. l. 21. pro bona catalla, bona & catalla. p. 140. l. 2. pro niſi dotis, niſi ante dotis. p. 142. l. 4 pro poſſent, poſſunt. p. 147 in marg. l. 20. pro 8. & 32. repone 9 & 33. p. 148 l. 4. pro alterea, altera, ibid. l. 10. pro proprior, propior. p. 156. l. 2. pro coſtodire, cuſtodire. p. 157. l. 19. pro adictione, adiectione. p. 161. l. 8. pro non omnino, omnino non: ibidem in marg. l. pro nu. 5. repone nu. 8. p. 166. l. 3. pro cheirographis, chirographis: p: 171. l. 13. pro pœnitentiæ, pœnitentiæ, i idem lin. 17. pœnituerit: p 173: 174. in marg. l. pen. pro Baſtard, Buſtard: p. 176. l. 5. pro cæmiterium, cœmiterium p. 180. l. 24. pro cæpto, cœpto, p. 186. l. 19. pro inre, iure p. 187. l. 18. pro illas, illos. p. 194. l. 20. chirographo: ibidem l. ſeq. pro in warrantia, repone, modò in warantia. p. 195. l. 25. chirographum. idem p. 196. l. 2. & 5. p. 202. l. pri. pro chartis, carris, ibidam l. 19. pœnalis, p 203. l. 16. pro cheirurgus, chirurgus. p. 208. l. 3. pro iuriſdictione, iuriſdictionem. p. 211. in marg. l. 6. pro 19. repone 20. p. 223. l. pen. præſtitunum p. 224 in marg. l. 21. adde 13. p. 239. in marg. l. 11. pro §. 9. repone §. 10. p. 241. l. 21. pro alterutri, alterverus p. 249. pro læthali, lethali p. 256. l. 12. pro y, repone u.